

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΕΚΚΡΙΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΞΕΝΩΝ ΤΕ ΕΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ· ΜΕΤΑΦΡΑΣΕΙ
ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΤΥΠΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΙ ΜΕΝ ΤΩΝ Κ. Κ.

ΣΠ. ΒΑΣΗ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Γ. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.),
ΑΓΓΕΛΟΥ ΒΛΑΧΟΥ, † **Σ. Α. ΚΟΥΜΑΝΟΥΔΗ** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Π.**
ΚΑΡΟΛΙΔΟΥ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Α. ΚΟΥΡΤΙΔΟΥ** (δ. φ.), **ΣΠΥΡ. Π.**
ΔΑΜΠΡΟΥ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Μ. ΔΑΠΠΑ** (δ. φ.), † **Θ. ΔΙΒΑΔΑ** (δ. φ.)
Μ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΟΥ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), † **Ι. ΠΑΝΤΑΖΙΔΟΥ** (καθ. ἐν
τῷ Πανεπ.), **Θ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΔΟΥ** (καθ. γυμν.), **Ν. Γ. ΠΟ-**
ΛΙΤΟΥ (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Α. ΠΡΟΒΕΛΕΓΓΙΟΥ** (δ. φ.), † **Ε. ΡΟ·ΙΔΟΥ**
(δ. ν.), **Σ. Κ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΔΟΥ** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.), **Ι. ΣΒΟΡΩ-**
ΝΟΥ (διευθ. νομοσμ. μουσ.), **Γ. ΣΩΤΗΡΙΑΔΟΥ** (ἐφ. τ. ἀρχ.), **ΧΡ. ΤΣΟΥΝΤΑ**
Δ. ΦΙΛΙΔΟΥ (ἐφ. τ. ἀρχ.), **Γ. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ** (καθ. ἐν τῷ Πανεπ.),
† **ΔΥΣΑΝΔΡΟΥ ΧΑΤΖΗ ΚΩΝΣΤΑ** (δ. φ. πρώτου ἐπιμελητοῦ τῆς Βιβλιο-
θήκης) καὶ ἄλλων λογίων.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ ΔΕ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ Ν. ΜΑΛΤΟΥ

ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ Β. ΨΑΛΤΟΥ Δ. Φ.

Θ Ρ Α Ι Κ Ι Κ Α

”Η

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ

ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Α. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΚΑΡΟΛΟΥ ΜΠΕΚ

1905

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΜΑΡΑΣΛΗ

ΣΤΑΜΑΤΙΟΥ Β. ΨΑΛΤΟΥ Δ. Φ.

ΘΡΑΚΙΚΑ

Η ΟΝ

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΙΔΙΩΜΑΤΟΣ

ΤΗΣ ΠΟΛΕΩΣ

ΘΡΑΚΗΣ

ΣΑΡΑΝΤΑ ΕΚΚΛΗΣΙΩΝ

ΒΡΑΒΕΥΘΕΙΣΑ

ΕΝ ΤΩ ΓΛΩΣΣΙΚΩ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑΤΙ ΤΟΥ ΣΓΛΛΟΓΟΥ „ΚΟΡΑΗ“

*Ἔστιν οὖ σιγή λόγου
Κρείσσων γένοιτ' ἄν, ἔστι δ' οὖ σιγῆζλόγος.
Εὐριπ. Ὀρέστ. 638.*

1. κ. φ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΤΥΠΟΙΣ Π. Δ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

1905

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΓΙΑΝΝΗ & ΜΕΛΠΟΜΕΝΙΣ
ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ**

ΤΩΙ ΣΕΒΑΣΤΩΙ ΜΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΗΙ
ΓΕΩΡΓΙΩΙ Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ

ΠΡΥΤΑΝΕΙ ΤΟΥ ΕΘΝ. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΜΑΘΗΤΙΚΗΣ ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ γλωσσικὴ αὐτὴ πραγματεία συνταχθεῖσα πρὸ δέκα ἐτῶν συμφώνως πρὸς τὰ διδάγματα τοῦ σεβαστοῦ μοι καθηγητοῦ κ. Γ. Ν. Χατζιδάκι ὑπεβλήθη γεγραμμένη λατινιστὶ ὡς ἐναίσιμος ἐπὶ διδακτορία διατριβὴ τῇ Φιλοσοφικῇ Σχολῇ τοῦ Ἑθν. Πανεπιστημίου. Συμπληρωθεῖσα δ' εἶτα διὰ λεξιλογίου καὶ δειγμάτων τῆς ἐν χρήσει λαλιᾶς καὶ μεταγραφεῖσα εἰς τὴν νέαν Ἑλληνικὴν ὑπεβλήθη εἰς τὸ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος κηρυχθὲν διαγώνισμα τοῦ Συλλόγου « Κοραῆ » καὶ ἠξιώθη τοῦ βραβείου τῇ 11 Ἰανουαρίου 1898, ὅτε ἀνεγνώσθη ἢ ἐκθεσις τῆς ἐπὶ τοῦ διαγωνίσματος κριτικῆς ἐπιτροπείας.

Τυχοῦσα δὲ τῆς δεούσης ἐπεξεργασίας καὶ πλουτισθεῖσα διὰ καταλόγου τῶν παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει κυρίων ὀνομάτων μετὰ τῶν παραλλαγῶν αὐτῶν ἐκδίδεται νῦν εἰς φῶς μεγαθύμῳ χορηγίᾳ τοῦ μεγάλου ἐθνικοῦ εὐεργέτου κ. Γρηγ. Μαρασλῆ.

Ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς θὰ θεωρήσῃ ἑαυτὸν πολὺ εὐτυχῆ, ἐὰν ὑπὸ τοῦ ἔργου αὐτοῦ παροτρυνθῶσιν οἱ νεαροὶ παρ' ἡμῖν φιλόλογοι πρὸς συγγραφὴν ὁμοίων μελετῶν ἐπὶ τῶν ἰδιωμάτων τῆς ἰδίας ἐκάστου αὐτῶν πατρίδος, ὅτε καὶ μόνον θέλει καταστῆ δυνατὸν νὰ γνωσθῶσι κατὰ βάθος αἱ νεοελληνικαὶ διάλεκτοι καὶ τεθῶσιν οὕτως αἱ βάσεις τῆς μελλούσης ποτὲ νὰ γραφῇ ἐπιστημονικῆς γραμματικῆς τῆς καθ' ὄλον Νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1905

Α Π Ο Σ Π Α Σ Μ Α

τῆς ὑπὸ τοῦ κ. Γεωργίου Σωτηριάδου, εισηγητοῦ τῆς ἐπὶ τοῦ διαγωνίσματος « Κοραῖ » κριτικῆς ἐπιτροπείας, ἀναγνωσθείσης ἐκθέσεως τῇ 11 Ἰανουαρίου 1898.

..... » Ἐθνικὰ ἢ μελέτη περὶ τοῦ γλωσσικοῦ ιδιώματος τῆς πόλεως Σαράντα - Ἐκκλησιῶν » ἐπιγράφεται ἡ ἑτέρα τῶν πραγματειῶν τούτων, (πραγματεῖται περὶ τῆς δημόδους γλώσσης μετὰ λεξιλογίου) πληροῦσα 183 μεγάλας πυκνῶς γεγραμμένας σελίδας καὶ διακριτικὸν φέρουσα τὴν Εὐριπίδειον ῥῆσιν « Ἔστιν οὐ σιγὴ λόγου κρείσσω γένοιτ' ἄν, ἔστι δ' οὐ σιγῆς λόγος ». Ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ πονήματος αὐτοῦ ὁ συγγραφεὺς ἀναφερόμενος εἰς τὰ περὶ τῆς τοπικῆς διαιρέσεως τῶν νεοελληνικῶν διαλέκτων διδάγματα τοῦ καθηγητοῦ κ. Γ. Χατζιδάκι ζητεῖ νὰ καθορίσῃ τὴν μεταξὺ τῆς βορείας καὶ νοτίας τῶν διαλέκτων τούτων μοίρας θέσιν τοῦ ιδιώματος τῶν Σαραντεκκλησιωτῶν. Τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀπόδειξιν τοῦ θέματος τούτου κάμνει ὁ συγγραφεὺς μετὰ τοιαύτης σαφηνείας καὶ ὀρθότητος κρίσεως, ὥστε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἀποδεικνύεται ἀνὴρ κάτοχος ὄχι μόνον τῶν σχετικῶν γνώσεων ἀλλὰ καὶ τῆς ἐπιστημονικῆς πρὸς τοιαύτας ζητήσεις μεθόδου. Κατόπιν πραγματεύεται περὶ τῆς γραμματικῆς τοῦ ιδιώματος διαιρῶν αὐτὴν εἰς τέσσαρα μέρη τὴν φωνητικὴν, τὸ τυπικόν, τὸ παραγωγικόν καὶ ἐπισυνάπτων ὡς τέταρτον μέρος λεξιλογίων χιλίων περιπτου λέξεων. Διὰ τοῦ πέμπτου μέρους παρέ-

χει ἐν τέσσαρσι παραμυθίοις δείγματα τῆς καθ' ἡμέραν λαλιᾶς. Εἶναι λοιπὸν κυρίως γραμματικὴ ἢ πραγματεία τοῦ συγγραφέως· ἀλλὰ γραμματικὴ βασιζομένη εἰς τὴν γλωσσολογίαν, ἧς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς μεθόδους ὁ συγγραφεὺς ἀποδεικνύεται τελείως κατέχων. Ὅτι συχνότατα προστρέχει εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ ἀνὰ πᾶν βῆμα παραπέμπει εἰς τὰ συγγράμματα τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ αὐτοῦ διδασκάλου κ. Χατζιδάκι, ὡς πανταχοῦ αὐτὸν ὀνομάζει, εἶναι ἀκριβῶς ἀπόδειξις τῆς εὐσυνειδήτου αὐτοῦ ἐπιστημονικῆς μελέτης, ἣν ἐπιστέφει ἢ πάντοτε δεξιὰ ἐφαρμογὴ τῶν διδαγμάτων αὐτῆς εἰς τὸ ὑπὸ τὰς ὄψεις αὐτοῦ ὕλικόν. Ἐν γένει ὁ συγγραφεὺς παρέχει πρότυπον ἔργου ἀκριβολόγου, πρότυπον μεθοδικῆς πλουσιωτάτης εἰς παραδείγματα γραμματικῆς ἐρεύνης τῆς γλώσσης, ἄριστον ὑπόδειγμα πρὸς σύνταξιν ὁμοίων πραγματειῶν καὶ περὶ ἄλλων τῆς γλώσσης ἰδιωμάτων, τῶν ὁποίων ἢ κατὰ ταύτας τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς κανόνας ἐξακριβώσις ἀποτελεῖ σπουδαιότατον τῆς γλωσσικῆς ἐπιστήμης ἔργον, δυνάμενον πολλαχῶς νὰ βοηθήσῃ εἰς λύσιν συναφῶν ἄλλων ἱστορικῶν ζητημάτων.

Τοιαύτην ἀπόπειραν λύσεως τοῦ ζητήματος τῆς ἀλλαγῆθεν τῶν ἑλληνικῶν χωρῶν προελεύσεως τῶν συμπατριωτῶν αὐτοῦ κάμνει ὁ συγγραφεὺς βοηθεῖα ἀκριβῶς τῆς γραμματικῆς ἐρεύνης τοῦ ἰδιώματος αὐτῆς καὶ ἡ μέθοδος, ἣν ἐφαρμόζει, ἀποδεικνύεται καθ' ὅλα ὀρθή. Διὰ τὰς ἀρετὰς ταύτας τὸν μὲν φιλότιμον καὶ ἐπιστημονικῶς κάλλιστα μεμορφωμένον συγγραφέα ἢ ἐπιτροπὴ κρίνει πολλῶν ἐπαίνων ἄξιον, τὸ δὲ ἔργον αὐτοῦ βραβεύει.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ πόλις Σαράντα Ἐκκλησίαι (τουρκιστὶ Kirk - Kilissé) κεῖται ἐν Θράκῃ 7 περίπου γεωγραφικὰ μίλια ἀπέχουσα πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἀδριανουπόλεως. Περὶ τῆς καταγωγῆς τοῦ ὀνόματος τῆς οὐδὲν βέβαιον δύναται νὰ ῥηθῆ. Κατὰ πᾶσαν δ' ὅμως πιθανότητα τὸ ὄνομα τοῦτο ἀρχὴν ἔσχεν ἐκ τοῦ τουρκικοῦ Kirk - Kilissé (ἐκκλησία ἐξοχῆς), ὅθεν κατὰ παρετυμολογίαν ἐλέχθη Kirk - Kilissé (οὗ μετάφρασις εἶναι τὸ ἡμέτερον Σαράντα - ἐκκλησίαι. Ταῦτα περὶ τοῦ ὀνόματος¹⁾).

Ἐπειδὴ δ' ἐν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ σκοπὸν προεθέμεθα νὰ ἐξετάσωμεν ἐν τοῖς καθ' ἕκαστα τὸ γλωσσικὸν ἰδίωμα τῶν Ἑλλήνων κατοίκων τῆς πόλεως ταύτης, πρὶν ἔλθωμεν εἰς τὰ καθ' ἕκαστα, νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ εἰπωμέν τινα, ἅτινα νὰ ἀναφέρονται εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ τὸ ἰδίωμα τῶν Σαραντεκκλησιωτῶν, καθ' ὅλου. Διότι, ὡς ὁ σεβαστὸς μοι καθηγητὴς κ. Γ. Ν. Χατζιδάκις ἐν τῷ θαυμασίῳ αὐτοῦ βιβλίῳ, ὅπερ γερμανιστὶ γράφας ἐξέδωκε τῷ 1892, (Einleitung in die Neugriechische Grammatik) ἐν σελ. 342 ἐδίδαξεν²⁾, ἅπανα ἡ χώρα, ἣτις νῦν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοικεῖται δύναται νὰ διαιρεθῆ εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ πρῶ-

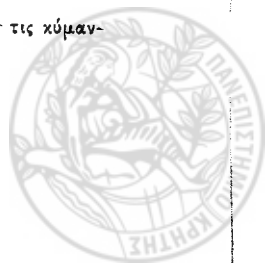
¹⁾ Πλείονα περὶ τοῦ ὀνόματος καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν πόλιν ταύτην δύναται τις νὰ ῥῃ ἐν δυοῖ βιβλίοις, ἅπερ ἐξέδωκεν ὁ κ. Μελισσηνὸς Χριστοδούλου (νῦν ἐπίσκοπος Παμφίλου) καὶ ὧν τὸ πρῶτον ἐπιγράφεται Ἱστοριογεωγραφικὴ περιγραφή τῆς πόλεως Σαράντα - Ἐκκλησιῶν καὶ τὸ δεύτερον ἡ Θράκη καὶ ἰδίως αἱ Σαράντα - Ἐκκλησίαι.

²⁾ Ὁ μὴ γνωρίζων τὴν γερμανικὴν γλῶσσαν δύναται νὰ ἀναγνῶ ταῦτα ἐν τῷ ἄρτι ἐκδοθέντι ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ Μαρασλῆ Α'. τόμῳ τῶν Μεσαιωνικῶν καὶ Νέων Ἑλληνικῶν σελ. 250 καὶ ἐπ., ἐν οἷς ὁ κ. Χατζιδάκις ἐπανάλαβε καὶ συνεπλήρωσε τὰς ἐν τῇ Einleitung καὶ ἄλλοις συγγράμμασι προηγουμένως ἐκδοθείσας ἐργασίας του.

τον τὸ καὶ πρὸς βορρᾶν τείνον περιλαμβάνει τὴν Εὐβοίαν, Στερεάν Ἑλλάδα, Ἡπειρον, Θεσσαλίαν, Μακεδονίαν, Θράκην, Προποντιδα, τὰς Βορείας Σποράδας καὶ πάσας τὰς νήσους βορειότερον τῆς Χίου καθὼς καὶ τὰς Κυθωνίας, τὸ δὲ δεύτερον τὸ νότιον περιλαμβάνει τὴν Πελοπόννησον (ἐκτὸς τοῦ βορείου μέρους τῆς Ἀχαΐας), τὰ Μέγαρα, τὴν Ἀττικὴν, τὰς Κυκλάδας, τὴν Κρήτην τὴν Χίον, Κύπρον καὶ τὰς Νοτίας Σποράδας. Κατὰ τὸν κ. Χατζιδάκιν ἴδια τῶν Βορείων Ἑλλήνων τάδε εἶναι τὰ φωνήεντα ε καὶ ο ἄτονα ὄντα μετατρέπονται κωφούμενα εἰς ι καὶ ου, τὸ δὲ ι καὶ ου ἐπίσης ἄτονα ὄντα ἀποβάλλονται ὅλως, ἐν ᾧ παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς Ἑλλησι οὐδέποτε τὸ ε καὶ ο τρέπονται εἰς ι καὶ ου (ἐκτὸς ἐν τισὶ περιπτώσεσι, ἔνθα δι' ἄλλους λόγους τὸ ο τρέπεται εἰς ου) οὐδέποτε τὸ ι καὶ ου καταστρέφονται. Κατὰ ταῦτα καὶ ἡμεῖς ὡς κατοικοῦντες τὴν Θράκην ὠφείλομεν τὰ μὲν ε καὶ ο εἰς ι καὶ ου νὰ τρέπωμεν, τὰ δὲ ι καὶ ου ὅλως νὰ ἀποβάλλωμεν. Ἐν τούτοις τοῦτο παρ' ἡμῖν δὲν συμβαίνει. Διότι, ὡς ἐν τοῖς ἔπειτα ἐκτενέστατα θὰ γείνη λόγος, τὸ ἄτονον ε παρ' ἡμῖν οὐδέποτε εἰς ι τρέπεται, τὸ ο δὲ ἐκεῖ μόνον, ὅπου καὶ παρὰ τοῖς νοτίοις Ἑλλησι. Ἐπίσης τὸ ἄτονον ου δὲν ἐξαφανίζεται πάντοτε καὶ μεταξύ τριῶν συμφώνων ἔτι, ὡς συμβαίνει παρὰ τοῖς βορείοις Ἑλλησιν, ἀλλ' ἐν ὠρισμένοις μόνον τόποις. Τὸ ἄτονον ι ἀληθῶς συχνότατα παρ' ἡμῖν ἀποβάλλεται, ἀλλ' οὐχὶ καὶ πάλιν ὡς παρὰ τοῖς βορείοις Ἑλλησι πανταχοῦ καὶ μεταξύ τριῶν ἢ τεσσάρων συμφώνων ἔτι, ἀλλ' ἐκεῖ μόνον, ὅπου τὰ μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ ι συνερχόμενα σύμφωνα εὐχερῶς δύνανται νὰ προφέρωνται. Ἐκ τούτων καταφαίνεται ὅτι τὸ ἡμέτερον γλωσσικὸν ἰδίωμα δὲν συμφωνεῖ κατὰ πάντα οὔτε πρὸς τὸ τῶν βορείων οὔτε πρὸς τὸ τῶν μεσημβρινῶν, ἀλλ' ὅτι κυμαίνεται οὕτως εἰπεῖν μεταξύ ἀμφοτέρων¹⁾, πλησιάζει δ' ὅμως πλεῖον τῷ τῶν μεσημβρινῶν Ἑλλήνων ἰδίωmati. Ζητεῖται νῦν διατί ἡμεῖς μᾶλλον κατὰ τὸν τρόπον τῶν

¹⁾ Πρὸλ. Χατζ. Μεσαιωνικά καὶ Νέα Ἑλληνικά I σελ. 260, ἔνθα τοιαύτη τις κύμανσις ἀναφέρεται καὶ περὶ τοῦ ἰδιώματος τῆς Ἀμφίσσης.

εἶναι ὀρθόν καὶ ἀληθές, πάντως ἡμεῖς θὰ ἤλθομεν εἰς Θράκην μετὰ τὸν 15 αἰῶνα, ἀφ' οὗ πρὸ τοῦ αἰῶνος τούτου πάντες οἱ Ἕλληνες εἶχον τὴν αὐτὴν διάλεκτον καὶ μόνον μετὰ τὸν αἰῶνα τοῦτον ἐχωρίσθησαν εἰς δύο διαλέκτους, μεσημβρινὴν καὶ βορείαν, ὧν ἡμεῖς εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἀνήκοντες ἤλθομεν εἶτα εἰς τὴν Θράκην, εὐρόντες τοὺς ἤδη πρὸ πολλοῦ κατοικοῦντας τὴν Θράκην Ἕλληνας ἀλλοίᾳ διαλέκτῳ χρωμένους. Γενᾶται νῦν τὸ ζήτημα, πόθεν ἤλθομεν εἰς τὴν Θράκην; Τοῦτο νῦν, ἐν ᾧ βαθμῶ τὰ τῆς γλώσσης ἡμῶν ἔχουσι ἐξετασθῆ, δὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ, ἴσως δ' ὅμως θὰ δυνηθῆ τις ἀσφαλῶς περὶ τούτου νὰ ἀποφανθῆ, ὅταν αἱ κατὰ τόπους διάλεκτοι ἐξετασθῶσι λεπτομερῶς καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν μελετῶν τούτων γίνωσι γνωστά. Τότε θὰ εἶναι δυνατόν τις παρατηρῶν τὰ κοινὰ τὰ ὑπάρχοντα μεταξὺ τῶν διαφόρων διαλέκτων καὶ ιδιωμάτων νὰ ἐξαγάγῃ καὶ ἱστορικὰ συμπεράσματα ἐκ τῆς μελέτης αὐτῶν καὶ τότε θὰ δυνηθῶμεν καὶ ἡμεῖς μελετῶντες τὰς λοιπὰς διαλέκτους καὶ δὴ τὰς μεσημβρινὰς καὶ ἐξετάζοντες καὶ ἐρευνῶντες τὰ κοινὰ τὰ ὑπάρχοντα μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ἡμετέρας νὰ πορισθῶμεν ἀσφαλῆ ὅπως πορῖσματα περὶ τοῦ τόπου, ὅθεν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι μετηνάστευσαν εἰς τὴν Θράκην. Ἐκ τῆς μελέτης τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ιδιωμάτων τοῦτο παρετηρήσαμεν ὅτι πολλὰ κοινὰ συνδέουσι τὸ ἰδίωμα ἡμῶν μετὰ τοῦ τῶν Ἑλλήνων τῶν οἰκούντων τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Τούτων τινὰ θὰ ἀπαριθμήσωμεν. Οὕτω τὰ ἐν τῇ § 9 μνημονευόμενα ῥήματα τὰ σύνθετα μετὰ τῆς προθέσεως *νε* εἶνε ἴδια καὶ τῶν νησιωτῶν. Τὸ αὐτὸ δύναται νὰ λεχθῆ καὶ περὶ τῶν παρατατικῶν τῶν ἐχόντων ἀϋξῆσιν *η* ἀντὶ *ε* (§ 14), περὶ τῶν εἰς *ιαζω* ληγόντων ῥημάτων (§ 34) περὶ τῆς κτητικῆς ἀντωνυμίας *δους* (§ 74), ἧτις οὕτως καὶ ἐν Θήρᾳ λέγεται, περὶ τῶν θηλ. ὀνομάτων εἰς *τρια*, ἅτινα λέγονται καὶ ἐν Χίῳ (§ 124, 267. 9), περὶ τῶν ῥημάτων *γενῶ γενῶθω*, περὶ τῶν εἰς *βγω* ληγόντων ῥημάτων (§ 141), περὶ τοῦ ἐρωτηματικοῦ μορίου *νέ*, οὕτινος ὁμοίᾳ χρῆσις, ἀλλὰ μᾶλλον περιωρισμένη

εύρηται μόνον ἐν Χίῳ, περὶ πολλῶν λέξεων τέλος, αἵτινες ἀπαν-
τῶσι καὶ παρὰ τοῖς νησιώταις. Τὰ ὀλίγα ταῦτα δὲν δύνανται βε-
βαίως νὰ μᾶς ὀδηγήσωσι εἰς τὸν ἀσφαλῆ καθορισμὸν τοῦ μέρους,
ὅθεν μετέβημεν εἰς τὴν νῦν πατρίδα, ἐν τούτοις εἶναι ἱκανὰ νὰ
δηλώσωσιν ὅτι πάντως ἦλθομεν ἔκ τινος τῶν μεσημβρινῶν μερῶν,
διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἡ ὕπαρξις τοιαύτης ὁμοιότητος μεταξὺ
ἡμῶν τε καὶ τῶν κατοίκων τῶν μεσημβρινῶν τῆς Ἑλλάδος με-
ρῶν, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι δὲν ἠδύναντο τὰ κοινὰ ταῦτα νὰ
μεταπηδήσωσιν εἰς τὴν διάλεκτον ἡμῶν διὰ τῆς συγκοινωνίας,
ἣτις καὶ νῦν ἔτι μετὰ τὴν κατασκευὴν σιδηροδρόμων καὶ ἄλλων
μέσων συγκοινωνίας δὲν εἶνε μεγάλη μεταξὺ τῶν ἰδικῶν μας με-
ρῶν καὶ τῆς νοτίου Ἑλλάδος.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΦΩΝΗΤΙΚΗ

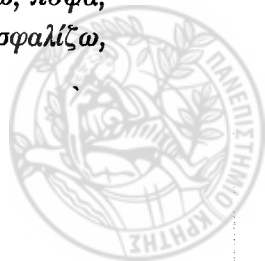
α'. Φωνήεντα.

Ὡς παρὰ πᾶσι τοῖς νεωτέροις Ἑλλησιν, οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν πέντε μόνον φωνήεντα ἐκ τῶν ἀρχαίων περιεσώθησαν α (α) ε (ε αι) ι (η, ι, υ, ει, οι, υι) ο (ο ω) υ (ου).

Ἐν τοῖς ἐπομένοις περὶ τῶν παθημάτων ἐκείνων μόνον τῶν φωνηέντων θὰ γείνη λόγος, ἅτινα δὲν τονίζονται. Διότι τὰ τονιζόμενα φωνήεντα οὔτε καταστρέφονται ἐν τῇ νεοελληνικῇ γλώσσει οὔτε εἰς ἄλλα μεταβαίνουσι, διὸ καὶ ἐπειδὴ ἀμετάβλητα οὕτως ἀρχαιότεν ἡμῖν μετεδόθησαν, οὐδεὶς περὶ τῶν παθημάτων αὐτῶν δύναται νὰ γείνη λόγος.

α φωνῆεν

§ 1. Τὸ φωνῆεν α ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως ἀποβάλλεται παρ' ἡμῖν ἐν ταῖς ἐξῆς λέξεσι: βγατᾶ (ἐξογκώματα ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ) γαπῶ, γοράζω, δειάζω, δρασκελίζω, κόμμα, κούγω, κονίζω, κλουθῶ, κράνοιχτα, λάζω, λατίζω, λείφω, λέθω, νειτριχιάζω, νεγάζω, νεκατώνω, νελῶ, νάφτω, νοίγω, νεστενάζω, παιέχω, πλογοῦμ, πομεινάρια, πὲ, πόφωτα, ποιρινάζω, πεδνήσκω, πομνήσκω, ποδιαβάζω, πλώνω, πελῶ, ποστιένουμ, ποκοιμίζω, πορρίγων, πεικάζω, πόψα, ραχνηὰ, ραχνηάζω, ρέζω (ἀρέσκω), στοχῶ, σιράψιμο, σφαλίζω,

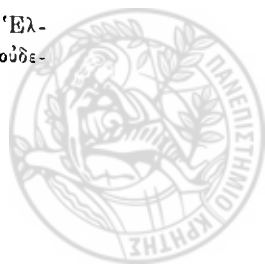
φίνω, φτί, φταρῶς, φηγοῦμ κτλ. (περὶ τῆς αἰτίας, δι' ἣν τὸ ἀρχικὸν *α* καταστρέφεται, ἔπιθι Χατζιδ. Einl. σελ. 74, 321¹).

§ 2. Περὶ τῆς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως ἀποβολῆς τοῦ *α* νόμους ἐπεχείρησε νὰ ὀρίσῃ ὁ Γερμανὸς Foy ἐν τῇ πραγματείᾳ του Vocalstudien τῇ δημοσιευθείσῃ ἐν τῷ περιοδικῷ Bezzemborg Beitrage XII σ. 38 καὶ ἐξ., ὅτινες πόσον εἶναι ἀληθεῖς, ἴδε παρὰ Χατζ. Einl σελ. 324 καὶ Μεσαιων. σελ. 224. Εἰς τὰ παραδείγματα, δι' ὧν ὁ Χατζ. ἀνῆρσε τὸν νόμον τοῦ Foy, ὅτι ἐν τῇ νεοελληνικῇ τὰ δυσύλλαβα θέματα πάντοτε διατηροῦσι τὸ *α*, πρόσθετος καὶ τὰ ἡμέτερα πὲ (ἀπὸ) κόμ. Ἐπίσης εἰς τὰ παραδείγματα, δι' ὧν ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. σ. 324 καὶ Μεσ. I σ. 224 καὶ ἄλλον τοῦ Foy νόμον ἐξήλεγξεν, ὅτι δηλ. τὸ ἀρχικὸν φωνῆεν *α* τότε δὲν καταστρέφεται, ἂν πρὸ τῆς τονιζομένης συλλαβῆς εὐρίσκηται, πρόσθετος καὶ τὰ ἐξῆς *στροφίμο, λάζω, νοίγω, πόφωτα, κόμα, λείφω, κούγω, κράνοιχα, ῥέζω*.

§ 3. Περὶ τῆς ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως ἀποβολῆς τοῦ *α* οὐδένα μέχρι τοῦδε ὁμολογεῖ ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 323 ὅτι εὔρε νόμον. Καὶ ἡμεῖς περὶ τῆς ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἰδιώματι ἀποβολῆς τοῦ ἀρχικοῦ *α* οὐδένα νόμον εὔρομεν. Τοῦτο μόνον ὡς βέβαιον τολμῶμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι τὸ ἀρχικὸν *α* διατηρεῖται παρ' ἡμῖν πάντοτε ἐν ταῖς ἐξῆς περιστάσεσιν· α) ὅτε μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ *α* ὀφείλει νὰ ἄρχηται ἡ λέξις ἀπὸ τῶν ἐξῆς συμπλεγμάτων συμφώνων: *ρκ. ργ, ρρ, ρμ: ἀργιά, ἀρκοῦδα, ἀργαλειό, ἀρχινεύω, ἀρμυρός, ἀρκείδια, ἀρκειοῦμ* β) ἐν πάσαις ταῖς λέξεσι ταῖς μετὰ τοῦ *α* στερητικοῦ συνθέτοις: *ἀνηθάρετος ἀξεσκέπαστος*.

§ 4 *α* προθετικὸν ἐν ταῖς ἐπομέναις λέξεσιν εὔρηται: *ἀπροῦνα, ἀχελῶνα, ἀφεγίς, ἀκρᾶνα* τὰ (κρᾶνον), *ἀσκιά, ἀμασκάλη, ἀκάτ, ἀλιπανάβατος, ἀμά, ἄβαθα* (πρβλ. ἄβαθνα ἐν Ἡπίρῳ) *ἀξεσκέπαστος, ἀνεμαλλιάρκος, ἀξυπόλυτος* (καὶ ἐν Λειβησίῳ καὶ ἐν Πόντῳ)

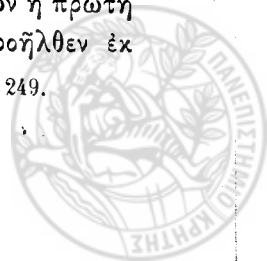
¹) Ἐπιθι ἐπίσης, ὅσα περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος γράφει ἐν Μεσαιωνικοῖς καὶ Ν. Ἑλληνικοῖς I σελ. 213 καὶ 220, ἔνθα παρατηρεῖται ὅτι μόνον ἐν τοῖς ῥήμασιν καὶ τοῖς οὐδέτεροις τὸ ἀρχ. *α* ἀπόλλυται καὶ παρατίθεται καὶ ὁ λόγος τούτου.

άνάμα. Καὶ ἐνταῦθα προσεπάθησεν ὁ Foy νὰ ὀρίσῃ νόμον (ἐν Vocalstudien 69-70) λέγων ὅτι ἐν τοῖς ἀρσενικοῖς τότε τὸ προθητικὸν *α* εὐρηται, ὅτε τὸδε τὸ σχῆμα παρουσιάζουσι *α - -*. ἐν δὲ τοῖς θηλυκοῖς ὅτε τὸδε *α - -*. Καὶ τὸν νόμον τοῦτον ἐξήλεγξεν ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 326 καὶ Μεσαιωνικοῖς καὶ N. Ἑλλ. I σ. 225. Ἡμεῖς τοῦτο πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι ἤχιστα τῷ τοῦ Foy νόμῳ συμφωνοῦσιν αἱ λέξεις: *ἀφελίτις, ἀσκιὰ, ἀπροῦνες ἀκροᾶνα, ἀνάμα*. Ἐν ταῖς λέξεσι δ' ὅμως *ἀξεσοκέπατος, ἀξυπόλυτος, ἀνεμαλλιάρκος* διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι προσετέθη τὸ προθητικὸν *α*, ἵνα αὐξήσῃ τὴν ἀρνητικὴν δύναμιν τῶν προθέσεων *ξε* καὶ *νε*, ἧτις δὲν ἐφαίνετο τοῖς ὁμιλοῦσιν ἀρκοῦσα. Ἐν δὲ ταῖς λέξεσι *ἄχλωμος* (ὠχρότατος) καὶ *ἄβαθος* (βαθύτατος ἐν τῇ φράσει *ἄβαθα τῆς γῆς*) φαίνεται μὲν ὅτι τὸ *α* ἔχει μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἐπιτατικόν, πρέπει δ' ὅμως μᾶλλον νὰ πεισθῶμεν τῷ κ. Γ. Χατζιδάκι, ὅστις ἐρωτήσασιν ἡμῖν αὐτὸν εἶπεν ὅτι τὸ μὲν *ἄχλωμος* μᾶλλον κατὰ τὸ *ἄχρους, ἄσπρος*, τὸ δὲ *ἄβαθος* κατὰ τὸ *ἄπατος* ἐλέχθη. Ἐν τοῖς ἐπιρρήμασιν *ἀπάνω* καὶ *ἀκάτω* φαίνεται ὅτι τὸ *α* ἦλθε κατὰ πρῶτον εἰς τὸ ἐπίρρημα *ἐπάνω* κατ' ἀναλογίαν τοῦ *ἀπὸ*, ὅθεν καὶ εἰς τὸ *ἀκάτω*. Παραδείγματα *α* προθητικοῦ δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐν Ἀθηναίῳ I. σελ. 213 καὶ Μεσαιων. καὶ N. Ἑλληνικοῖς I σελ. 82.

§ 5. Τὸ τελικὸν *α* κατὰ Χατζ. Einl. 341 οὐδέποτε καταστρέφεται ἐξαιρουμένων τῶν λέξεων *μὲ* καὶ *μέσ*¹⁾). Τούτοις θὰ προσετίθεμεν καὶ τὸ ἡμέτερον *κόμ*, ἂν μὴ ἐξ ἐκείνων, ἃ λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 52, καὶ Μεσαιωνικοῖς I σ. 55, ἐπειθόμεθα ὅτι ἐν τῇ λέξει *κόμ* πρῶτον τὸ *η* ἀπεβλήθη καὶ εἶτα τὸ *α* προσετέθη. Καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως διδάσκει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 341 ὅτι οὐδέποτε ἀπόλλυται τὸ *α*. Δύο μόνον παραδείγματα φαίνονται παρ' ἡμῖν ὅτι δὲν συμφωνοῦσι τῷ νόμῳ τούτῳ, αἱ λέξεις *Παναγιωτή* (*Παναγιωτή*) καὶ *τωρνάς* (= πρὸ ὀλίγου). Τούτων ἡ πρώτη εὐκόλως δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ, ἂν δεχθῶμεν ὅτι προῆλθεν ἐκ

¹⁾ Τούτοις προστίθῃσι καὶ τὴν *κα* (κατὰ) ἐν Μεσ. καὶ N. Ἑλλ. I σελ. 249.

τοῦ ἄλλου τύπου τῆς λέξεως *Παναγιά*, ὅστις εἶνε *Πανηγιά*, ἢ δὲ δευτέρα *τωρινάς*, ἂν θεωρηθῆῖ προελθοῦσα ἐκ τοῦ *τωριανά*, δὲν δύναται νὰ ἐρμηνευθῆῖ, ἴσως ὁμως προῆλθεν ἐκ τοῦ *τωρινά*, ὅτε εὐκόλως ἐξηγεῖται ἡ ἀποβολὴ *ι*, ἂν καὶ ὁμοια ἐπιρρήματα εἰς *ινά* δὲν ἔχομεν πρόχειρα.

§ 6. Τὸ *α* εὐρηται ἀντὶ τοῦ *ι* ἐν τοῖς ἐξῆς λέξεσι : *μαρκιοῦμ σμίλα*, *σαμανδούρα*, *παλαμίδα*, *δουκάνα*, *ζεύλα*, *μούχλα*, *σφειλόνα*, *βολά*, *ἀψηλός*, *στοίβα*, *γούρα* κλπ. Περὶ τῆς λέξεως *μαρκιοῦμ* (*μηρυκῶμαι*) λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν *Einl.* 99 καὶ *Μεσαιων.* I σ. 80 ὅτι ἡ λέξις αὕτη εὐρισκομένη ἐν χρήσει καὶ ἐν Πόντῳ, Κύπρῳ, Μικρᾷ Ἀσίᾳ, Μακεδονίᾳ δὲν ἔχει τὸ *α* δωρικόν, διότι τὸ *η* τοῦτο ἤδη ἡ κοινὴ ὡς *α* προῦφενεν. Τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τῆς λέξεως *μούχλα*, περὶ ἧς πρβλ. Χατζ. *Einl.* 92. καὶ *Μεσαιων.* I σ. 80, ὃν ἐπιθι καὶ περὶ τῶν λέξεων *παλαμίδα*, *ζεύλα*, *στοίβα*, ἐν *Einl.* σ. 100 Ἐν τῇ λέξει *σαμανδούρα* ἀγνοῶ ἂν τὸ *α* ἀρχαῖον εἶναι ἢ προῆλθεν ἐξ ἀφομοιώσεως· ἴσως ἤθελεν ὑποθέσει τις ὅτι ἡ λέξις εἶναι Ἰταλικῆς καταγωγῆς, ἀλλ' ἐγὼ ἐν Ἰταλικῷ λεξικῷ, ὅπερ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχω, οὐδεμίαν τοιαύτην λέξιν εὕρον. Τὸ *η* ἐν τῷ *βολά* προῆλθεν ἐξ ἀναλογίας πρὸς τὸ *φορά* (πρβλ. Χατζ. *Μεσαιων.* I 71).

§ 7. Τὸ *α* μετετράπη εἰς *ε* ἐν τοῖς ἐξῆς λέξεσι : *κρεβάτι*, *ρεπάνι*, *ταλέρ*, *τέσσερα*, *φέλνω*, *φέρονω*, *Γενάρις*, *ἴλερ*. Περὶ τοῦ *ε* τούτου ὁ κ. Χατζ. ἐν *Einl.* σ. 332 λέγει ὅτι δὲν πρέπει νὰ νομισθῆῖ προελθὸν ἐξ ἀνομοιώσεως ἐν ταῖς λέξεσι *ρεπάνι*, καὶ *κρεβάτι* περὶ δὲ τῆς λέξεως *ταλέρ*, ἧτις πρὸς τούτοις καὶ ἐν Χίῳ λέγεται, ἀγνοῶ, ἂν πρέπει νὰ θεωρήσω αὐτὴν καταγομένην ἐκ τοῦ ἀρχαίου τάλαρος καὶ κατ' ἀναλογίαν τοῦ *σιατέρι*, *σφογέρι*, (*Einl.* 323) οὕτω μεταβληθεῖσαν ἢ ἂν εἶναι μᾶλλον Ἰταλικῆς καταγωγῆς. Ἐν τῇ λέξει *τέσσερα*, ὡς καὶ ἐν ταῖς λέξεσι *κρεβάτι* καὶ *ρεπάνι*, νομίζω ὅτι τὸ *α* μετετράπη εἰς *ε* διὰ τὸν γλωσσικὸν φθόγγον *ε*, ὅστις πολὺ ἀγαπᾷ, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Λατίνοις, τὸ φωνῆεν *ε*. Περὶ τῆς *λ*. *Γενάρις* πρβλ. Χατζ. *Einl.* 337. Ἡ λέξις τέλος *ἴλερ*

(νόσος ἰλαρὰ) νομίζω ὅτι οὕτω μεταβεβλημένη μετεδόθη ἡμῖν ἐκ τῆς Τουρκικῆς γλώσσης.

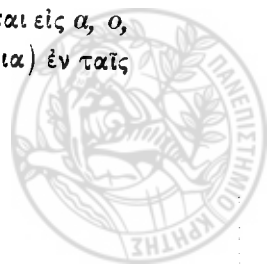
§ 8. Ἀντὶ τοῦ *a* εὔρηται *e* πρὸς τούτοις καὶ ἐν τοῖς λέξεσιν *ἀνεγνώστης*, *νεράζω*, *νεκοβάνουμ*, *νεσαίνω*, *νετριχιάζω*, *πειταυρίζουμ*, *πειταύρισμα*, (σκορδινᾶσθαι) *πεθνήσκω*, *πελουρίζω*, *πεκοπή*, *νελῶ*. Πασίδηλον ἐν τούτοις ὅτι τὸ *e* προῆλθεν ἐκ τῆς αὐξήσεως τοῦ παρατατικοῦ.

§ 9. Ἀντὶ τοῦ *a* τὸ φωνῆεν *i* εὔρηται ἐν ταῖς ἐξῆς λέξεσι: *Πανγία* καὶ *πυροσιᾶ* (ἐν *Χίω παροσιᾶ*=*παρεσιᾶ*) *φηκροιοῦμ*. Περὶ τῆς *λ*. *πυροσιᾶ* πρβλ. Χατζ. Einl. 375 καὶ Κόντ. Εἰκος. 46, ἐπίσης περὶ τοῦ *φηκροιοῦμ*. Τὸν τύπον *Πανγία* οὐδαμοῦ ἄλλοθι ἐγὼ εὔρον, φαίνεται δ' ὅτι ὁ τύπος οὗτος προῆλθεν κατ' ἀναλογίαν τῆς λέξεως *πανηγύρι*, ὡς ἀλλαχοῦ τὸ *παναγύρι* ἐγένετο κατὰ τὸ *Παναγία*.

§ 10. Ἀντὶ τοῦ *a* εὔρηται φωνῆεν *o* ἐν ταῖς ἐξῆς λέξεσι: *κολύβα* (*καλύβα*), *καδηλονάφτις*, *ὄσπίδα*=*ἀσπίς*, *ὄφισ*, *ποξουμάδ*. Ἐν τῇ λέξει *κολύβα* διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι εὔρηται τὸ *o* ἀντὶ τοῦ *a*, διότι παρελάβομεν τὴν λέξιν ταύτην οὕτω μεταβεβλημένην ἐκ τῆς Τουρκικῆς πρβλ. G. Meyer ἐν *Türkische Studien I* ἐν *λ*. Περὶ τῆς *λ*. *καδηλονάφτις* πρβλ. Χατζ. Einl. 339, ὅστις τὸ *o* ἐν τῇ λέξει *πικροφήγησις* ἐκ τούτου ἐξηγεῖ, διότι τὸ συνθετικὸν φωνῆεν *o* λέγει ὅτι δύναται καὶ τὸ ἰσχυρότατον πάντων τῶν φωνηέντων νὰ νικήσῃ. Ἡ λέξις *ὄσπίδα* οὕτως ἐσχηματίσθη κατ' ἀναλογίαν τῆς λέξεως *ὄχεδρα*, ὅπερ πάλιν κατὰ τὸ *ὄφισ*. Περὶ τῆς *λ*. *ποξουμάδι* πρβλ. Χατζ. Einl. 150.

e φωνῆεν

§ 11. Ὁ φθόγγος οὗτος *e=e*, *ai* ὀλίγων λέξεων ἐξαιρουμένων (*ἐκατὸ*, *ἐληά*, *Ἐλεγκάκ*, *Ἐρεινώ*, *ἐξόν*, *ἐψές*, *ἐχτές*, *ἐσεῖς* καὶ εἴτι ἄλλο) ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως ἢ ἀποβάλλεται ἢ μετατρέπεται εἰς *a*, *o*, ὡς παρακατιόντες θὰ ἴδωμεν. Οὕτω τὸ *e* καταστρέφεται) ἐν ταῖς

μετὰ τῆς προθέσεως ἐκ=ξε συνθέτοις λέξεσι: βγαίνω, γδέρονω, γλυῶ (ἐκλύω), ξαστεριά, ξουφλιάζω, ξυπάζω, ξοδιάζω, ξηλώνω, κτλ. β) ἐν ταῖς μετὰ τῆς προθέσεως ἐν συνθέτοις λέξεσι: δροπή, δροπιάζω, νοιώνω, γωμνιάζω, βαίνω, βροστέ, γόνια, θυμοῦμ, βοδίζω, γίζω, βολιάζω, γ) ἐν πᾶσι τοῖς παρατατικοῖς καὶ ἀορίστοις, παρ' οἷς τὸ ε ἄτονον εἶναι: γύριζα, γόρασα κτλ. δ) ἐν πάσαις τέλοσ ταῖς λέξεσιν, ἐν αἷς τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ ε ἄτονον εἶναι: φκαιρώνω, ρημάζω, σωθικά, σπασμένος, μουνδιάζω, λαφριός, ματωμένος, δῶ, φέτο, κεῖ, λάφ, Βανθῶ (Εὐανθῶ), χικιό, ξόβλι, νωρίς κτλ. κτλ. Ζητεῖται νῦν διατι ἐν ταῖς ἄνω μνημονευθείσαις λέξεσι μόνον τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ ε διατηρεῖται, ἐν ᾧ ἐν ταῖς ἄλλαις πάσαις ἀπόλλυται. Ἡ αἰτία ἄγνωστος.

§ 12. Τὸ ε ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως καταστρέφεται α) ἐν τῷ β' πληθ. προσώπῳ τῆς προστακτικῆς: πάρτε, κάντε, παραχώστε, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ πρῶτον ἐν. προσ. τῆς αὐτῆς ἐγκλίσεως, ἔνθα λέγεται πάρ, κάν, παράχωσ. (περὶ τούτων πρβλ. § 13 III), β) ἐν τῷ β' πληθ. προσ. τοῦ ἐνερ. ἐνεστ. τῆς ὀριστ. ἐγκλίσεως νοίγτε, δίντε, γ) ἐν τῷ β' ἐν. πρ. τοῦ μέλλοντος: θὰ πατήστε, θὰ ζέψτε, δ) ἐν τῷ γ' ἐν. προσ. τοῦ παθ. ἐνεστ.: κουβαριάζται, χρειάζται, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε, διότι ὅπου τὸ ε εὐρηται μεταξὺ ῥ καὶ τ, σ καὶ τ, γ καὶ τ, κ καὶ τ, ἐκεῖ τὸ ε διατηρεῖται κούγεται, χαιρέται, σφίγεται, στέκεται, ε) ἐν ταῖς λέξεσι χλιδόνι καὶ τρηδονιάζω (στενοχωροῦμαι πολύ). Περὶ τοῦ πρώτου δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι τὸ ε ἐν αὐτῷ κατὰ πρῶτον ἐτράπη εἰς ἰ κατ' ἀναλογίαν τοῦ χεῖλος, χεῖλεια, καὶ εἶτα ἀπεβλήθη. Ἐν δὲ τῇ λέξει τρηδονιάζω τότε πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι τὸ ε ἀπεβλήθη, ἂν ἀληθῶς ἔχη τὴν ἀρχὴν ἐκ τοῦ ἀρχαίου τρηδών, περὶ οὗ ὁμοως ἐγὼ λίαν ἀμφιβέλλω. Ἐν τούτοις μόνον τοῖς τόποις τὸ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως ε ἀποβάλλεται καὶ ἐν ἅπασιν σχεδὸν κατ' ἀναλογίαν τοῦ β' προσ. τοῦ ἐνεστ. τῆς προστακτικῆς, ὡς ἤδη ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl 347 καὶ Μεσ. I σελ. 255 ἐδίδαξεν.

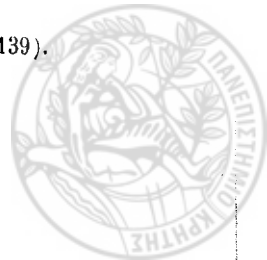
§ 13. Τὸ τελικὸν ε καταστρέφεται I) ἐν τῷ α' ἐν. πρ. τοῦ

παθ. ένεστ. τῆς όριστικῆς: *πλογοῦμ, σειοῦμ, μαηώνουμ, τρώ-
γουμ, σφίγουμ, κωλοτριβγουμ, ζουπιοῦμ* κτλ. κτλ., II) έν τῷ
α' πληθ. προσ. πάντων τῶν χρόνων τῶν ένεργητικῶν τῆς όριστι-
κῆς: *τρώγουμ, πίνουμ, έτρωγαμ, έπιναμ, θά τρώγουμ, θά πιουμ,
εφαγαμ, η̄πιαμ* κτλ., III) έν τῷ β' έν. προσ. τοῦ ένεργ. άορίστ.
τῆς προστακτικῆς: *πλύν, πλάν, νοῖξ, πλῶσ, παῖξ*. Τούτοις προσ-
θετέα τὸ έπίρρημα *ῖσαμ* (= ῖσα μὲ) καὶ τὸ *μ(ε)*, όταν τίθεται μετὰ
τὰ ρήματα: *δόσιτεμ, πάρτεμ* κτλ. Περὶ τῆς άποβολῆς τοῦ τελι-
κοῦ *e* έν τῷ β' προσ. τῆς προστ. τοῦ άορίστ. τοῦτο δύναται νά
λεχθῆ ὅτι κατ' άναλογίαν τῶν άρχαίων τύπων *δός, θές* καὶ οἱ τύ-
ποι οὔτοι *νοῖξ, πιάσ*. κτλ. έσχηματίσθησαν. Ἄλλά περὶ τῆς άπο-
βολῆς τοῦ *e* έν τῷ α' έν. προσ. τοῦ παθ. ένεστ. καὶ τῷ α' πληθ.
προσ. τῶν ένεργ. χρόνων οὐδέν άσφαλές δύναμαι νά εἶπω. Νο-
μιζῶ δ' ὅμως ὅτι οἱ τύποι οὔτοι μετηνέχθησαν εἰς τὴν ἡμετέραν
διάλεκτον ἐκ τῆς βορείας διαλέκτου, ἔνθα οὐδέν τὸ άτοπον ἔχουσι,
διότι έν αὐτῷ τὸ *e* τραπέν εἰς *i* ἠδύνατο κάλλιστα καὶ νά άπο-
βληθῆ.

§ 14. Ἐντὶ τοῦ *e* εὔρηται φωνῆεν *i* έν τούτοις τοῖς τύ-
ποις: α) έν τοῖς παρατατικοῖς: *ἤλεγα, ἤφωνα, ἤφερνα, ἤπινα, η̄υ-
ρισκα, κατήβαινα, κατήβκα*, περὶ ὧν πάντων πρβλ. Χατζ. Einl.
68 σημ. β) έν ταῖς λέξεσι: *κατηβασία, ανήφορος, κατήφορος,
συνήβασις, συνηβασκός* (μνηστήρ), περὶ ὧν πρβλ. Einl. 65.
Κατ' άναλογίαν καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον έσχηματίσθησαν
πρὸς τούτοις τὰ έπίθετα *ανηθάρετος, ανηπροκόπος*¹⁾, ἅτινα κατὰ
τὰ *ανήξερως, ανήφορος* φαίνεται μοι ὅτι έσχηματίσθησαν. Ἐν
τῇ λέξει *σήκαλις*, ἣτις κατὰ G. Meyer έν Neug.- Studien III
59 ἐκ τῆς λατ. *secate* παράγεται, τὸ *e* καὶ περ τονούμενον
μετετράπη εἰς *η*, ἴσως ἐξ ἄλλων τῆς λέξεως τύπων, ἔνθα τὸ *e*
δέν εἶχε τόνον, οἷον *σεκαλήσιος*. γ) έν ταῖς λέξεσι *ξιστρεμιά* (τὸ
άντίστροφον τοῦ ενδύματος μέρος) καὶ *μισάδ*, αἵτινες κατὰ τὴν

¹⁾ Πρὸς ταῦτα πρβλ. καὶ τὸ *ανήπλωτος* έν Θήρα (Χατζ. Μεσ. I σελ. 139).

γνώμην μου μετεδόθησαν ἡμῖν ἐκ τῆς βορείας διαλέκτου. Ὅμοιον πρὸς τὸ *μισάδ* εἶναι καὶ τὸ *μισάρ* ἐν Ἰκάρῳ ἐν χρήσει ὄν, περὶ οὗ πρβλ. Κόντου Εἰκοσιπεν. σελ. 41, ἔνθα ὁ κ. Χατζ. λέγει ὅτι ὁ παράλληλος τύπος *μεσάρ* κατ' ἀναλογίαν τοῦ *μέσος* ἐσχηματίσθη.

§ 15. Ἀντὶ τοῦ *e* εὐρηται φωνῆεν *a* ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν: Ἀλισάβει, ἀργαστήρ, ἀργαλειό, ἀνάμισον, σταναχωριούμ, ἀξάδερφος, ματά, ἄλερο, Ἀύκαρον (κώμη, Εὐκάρυον). Ἐν ταῖς λέξεσιν ἀξάδερφος, ἀπάνω ὁ κ. Χατζ. λέγει ἐν Einl. 332 ὅτι τὸ *a* δὲν προῆλθεν κατ' ἀφομοίωσιν ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ τῆς συμπτώσεως τῶν φωνηέντων ἐν τῇ συνεπείᾳ (Sandhi)· ὁ αὐτὸς ἐν Μεσ. I. 235 νομίζει ὅτι τὸ *a* ἐν τῷ *ματά* προῆλθεν ἐκ τοῦ *ξανά*, καὶ ἐν Einl. 331 ἀποφαίνεται ὅτι τὸ *a* προῆλθε κατ' ἀφομοίωσιν ἐν τῇ λέξει *σταναχωριούμ*¹⁾. Ἐπίσης ἐξ ἀφομοιώσεως νομίζω ὅτι προῆλθε τὸ *a* ἐν τῇ λέξει *ἀνάμισον* (ἐνάμισον) (ἂν μὴ κατ' ἀναλογίαν τῆς προθέσεως ἀνά), *ἀργαλειό*, *ἀργαστήρι* (πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. 233), ἐν ᾧ διὰ τὸν Sandhi (συνέπειαν) ἐλέχθησαν αἱ λέξεις *ἄλερο*, *Ἀύκαρονό*. Περὶ τῆς λέξεως *Ἀλισάβει* οὐδὲν δύναμαι νὰ εἶπω. Ἀντὶ τοῦ *e* εὐρηται *a* καὶ ἐν ταῖς λέξεσι *καραμίδια*, *καραμόδος*, οὗ αἰτία ἐπίσης ἢ ἀφομοίωσις πρέπει νὰ θεωρηθῇ.

§ 16. Ἀντὶ τοῦ *e* εὐρηται *o* ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν: ὄφκαιρος, Ὄβρονός, Ὄβρέσα, ὄβνος, ὄβνάζω, ὄγος (ἔγγονος), ὄμορφος, ὄξω, ὄξοδα, ὄχεδρα. Περὶ τῆς αἰτίας τούτου πρβλ. Χατζ. Einl. 330 καὶ Μεσαιων. I. 233, ὄν ἔπιθι καὶ περὶ τῆς λέξεως *ὄχεδρα* Einl. 330 καὶ Μεσαιων. I. 229, ὅπου τοῦτο κατ' ἀναλογίαν τοῦ ὄφης λέγεται ὅτι προῆλθεν.

§ 17. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως τὸ *e* μετετρέπη εἰς *o* ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσι: *γύομα* (γεῦμα, μεσημβρία), *γιομίζω* ἢ *γιομόζω*, *γιοφύρι*, *πορπατῶ*, *πορπατούρα*, *πυροσιτιά*, *ροβίδια*, *σφοδόνα*, *φακιόλι*. Κατὰ τὸν Γερμανὸν Thumb ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. Δ' 469 ἐν τῇ λέξει *ροβίδια* τὸ *o* προῆλθε κατ' ἀναλογίαν τοῦ ὄροβος

¹⁾ Περὶ τούτου ἐν Μεσαιων. I. 235 γράφει ὅτι προῆλθε μᾶλλον κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ *στανειό*.

ρόβι, ἐν δὲ τῇ λέξει σφοδόνα τὸ ο πιθανῶς προῆλθε κατ' ἀφομοίωσιν. Διὰ τὴν ὁμοίωσιν ἐν ταῖς λ. πορπατῶ, πορπατούρα, φακίόλι, γιοφύρι (περὶ οὗ πρβλ. Χατζ. Einl. 121) τὸ ε μετετέραπην εἰς ο, δὲν εἶναι φανερόν. Περὶ τῆς λ. πυροσιά τοῦτο δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι κατὰ ψευδῆ ἐτυμολογίαν ἐσχηματίσθη οὕτω κατὰ τὸ πυρώνω. Ἐν δὲ ταῖς λ. γιομίζω, γιομόζω καὶ γιομάτος νομίζω ὅτι τὸ ο προῆλθε κατ' ἀφομοίωσιν ἐκ τοῦ τύπου γιομάζω, ὅστις προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀορίστου ἐγιόμωσα, καθ' ἃ εἶτα ἐλέχθησαν γιομίζω, γιομάτος, γιόμα κτλ.

§ 18. Τὸ φωνῆεν ε ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως ἐκθλίβεται ἐν ταῖς λέξεσι Θόδωρος, θωριά (περὶ τούτου πρβλ. Χατζ Einl. 336 καὶ Μεσαιων. I. 242). Τούτοις παραβλητέα τὰ ἀρχαῖα νοσσός=νεσσός (πρβλ. Χατζ. Einl. 338) καὶ νωπός.

§ 19. Τὸ φωνῆεν ε τέλος μετατρέπεται εἰς υ ἐν ταῖς λέξεσι: μούσπουλα (= μέσπιλα) καὶ χουροβαλλιάζω, οὗ ὁμοίον εἶναι τὸ ἐν Βελθενδῶ τῆς Μακεδονίας λεγόμενον χερβουλλιάζω, (πρβ. Μπουδώναν ἐν Ἀρχ. Κοραῆ II ἐν τῇ λ).

§ 20. ε προθετικὸν τέλος ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν εὔρηται: ἐχτές, ἐφές, ἐσένα, ἐσού, ἐσεῖς, οὔτινος αἰτία, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστόν, ἢ ἀναλογία εἶναι. Περὶ τούτου πρβλ. ὅσα λέγει ὁ κ. Χατζιδ. ἐν Μεσαιων. I. 231.

ι φωνῆεν

§ 21. Τὸ φωνῆεν ι (η, ι, υ, η, οι, υι) ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν ἀποβάλλεται: βρίζω, βορεῖ, δρωπικιάζω, δυόσμος, διάργυρος, κόνισμα, λιάζω, μέρα, μισή, μερώνω, ξέρω, παύρειά, παύρευγυμι, παύρολογῶ, περήφανος, ποδήματο πονκάμσο, ποιάζω, κτλ.

Διατὶ ἐν τούτοις τὸ ι ἐν ἀρχῇ ἐξεθλίβη, διὰ μακρῶν ἤδη ἐδίδαξεν ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. σελ. 321 καὶ Μεσαιων. I 220, ὅστις τὴν ἀποβολὴν ταύτην ἀποδίδει εἰς τὴν ἐν συντάξει (Sandhi) θέσιν τῆς λέξεως, ἐν ἣ τὰ ἰσχυρότερα φωνήεντα (α, ο) ὑπερνικῶσι τὰ

ἀσθενέστερα (e, i), κατὰ τίνα δὲ χρόνον τοῦτο ἤρχισε νὰ συμβαίνει, ἐπιθι τὸν αὐτὸν ἔ. ἀ.

§ 22. Τὸ ἄτονον *i* ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως ἀπόλλυται, ὡς παρὰ τοῖς βορείοις Ἑλλησιν, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε καὶ πανταχοῦ, ὡς παρ' ἐκείνοις, ἀλλ' ἐν ὀρισμένοις τόποις· οὕτως ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ *i* δὲν ἀποβάλλεται μεταξὺ τριῶν ἢ τεσσάρων συμφώνων εὐρισκόμενον.

§ 23. Ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ διαλάβωμεν ἐν ἐκτάσει, ἐν τίσιν τόποις τὸ ἄτονον *i* παρ' ἡμῖν καταστρέφεται καὶ ἐν τίσιν οὐχί. Καὶ πρῶτον τὸ ἄτονον *i* ἀποβάλλεται μεταξὺ δύο συμφώνων, ὧν τὸ πρῶτον εἶνε τὸ ὑγρὸν *ῥ*¹⁾: οὕτως α) μεταξὺ *ῥ* καὶ *σ*: *ξαιέ-ρ.σα, ὠρ.σα, θέρ.σα, μύρ.σα, καλημέρ.σα, καλησπέρ.σα, χασομέρ.σα, κανακάρ.ς, ἰροπιάρ.ς, φοβεισιάρ.ς, κλωνάρ.ς, σαλιάρ.ς, ζουλιάρ.ς, λιμάρ.ς, ἀρκουδιάρ.ς* κτλ. β) μεταξὺ *ῥ* καὶ *κ*: *μεσιάρ.κος, ἀρρωσιτάρ.κος, ἰροπιάρ.κος, κανακάρ.κος, ζόρ.κος, κτλ.* γ) μεταξὺ *ῥ* καὶ *π*. *πορπατιῶ, πορπατούρα, δ*) μεταξὺ *ῥ* καὶ *γ*: *περγελῶ, Μαργώ, ε*) μεταξὺ *ῥ* καὶ *ζ*: *κόρ.ζα τσίρ.ζα, λαχτάρ.ζα, σ*) μεταξὺ *ῥ* καὶ *δ*: *ζαχάρ.δες, σπεισάρ.δες, ζ*) μεταξὺ *ῥ* καὶ *φ*: *κορφή, η*) μεταξὺ *ῥ* καὶ *μ*: *κατούρ.μα.*

Τὸ *i* ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως ἐπίσης ἐκθλίβεται μεταξὺ δύο συμφώνων, ὧν τὸ πρῶτον εἶνε τὸ ὑγρὸν *λ*, α) μεταξὺ *λ* καὶ *δ*: *βακάλ.δες, πατέλ.δες, β*) μεταξὺ *λ* καὶ *σ*: *Πασκάλ.ς, βούλ.σα, πέλλ.σα, κόλλ.σα. νέλ.σα* κτλ. γ) μεταξὺ *λ* καὶ *κ*: *σκουλ.κοβότανο, σκούλ.κα, πέλ.κα, βασιλ.κός, δ*) μεταξὺ *λ* καὶ *β*: *κόλλ.βα, ε*) μεταξὺ *λ* καὶ *τ*: *κολλ.τοίδα.*

§ 24. Τὸ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως *i* καταστρέφεται ἐπίσης μεταξὺ δύο συμφώνων, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι τὸ *μ*: α) μεταξὺ *μ* καὶ *ν* *πόμ.να* (ἀλλὰ *μηνιάτικα, μηνῶ*), β) μεταξὺ *μ* καὶ *σ*: *διαγούμ.σα, πεθύμ.σα θύμ.σα, κοιμ.σα, γέμ.σα, γ*) μεταξὺ *μ* καὶ *τ*: *βρόμ.τος, δίμ.τος, δ*) μεταξὺ *μ* καὶ *θ*: *θὰ κοιμ.θῆ.*

¹⁾ Πρὸς ταῦτα καὶ τὰ ἐν τῇ Μεσημβρινῇ Ἑλλάδι παρατηρούμενα προπέρου, καθημερινῇ, κορφῇ, (Χατζιδ. Μεσαιων. I 257).

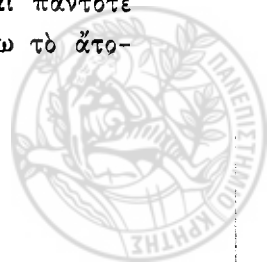

§ 25. Τὸ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως ἰ καταστρέφεται ἐπίσης μεταξὺ δύο συμφώνων, ὧν τὸ πρῶτον εἶναι ν, α) μεταξὺ ν καὶ σ: κοσκίν.σα, ροκάν.σα, χτέν.σα, γραπούν.σα. Ἐδρών.ς, σωπαίν.ς, παγαίν.ς, πίν.ς, τῆς γειτόν.σας, β) μεταξὺ ν καὶ κ: γίν.κα, γ) μεταξὺ ν καὶ μ: φρόν.μα.

§ 26. Τὸ ἰ τέλος ἀποβάλλεται ἐν τοῖς ἐξῆς τόποις: 1) μεταξὺ β καὶ σ: μὴ σκύβ.ς, τριβ.ς, 2) μεταξὺ β καὶ κ: κατήβ.κα, ἀνέβ.κα 3) μεταξὺ δ καὶ κ: ταρακλήδ.κα, στομαράδ.κα, 4) μεταξὺ γ καὶ σ: λύγ.σα, τάγ.σα, 5) μεταξὺ δ καὶ σ: νείδ.σα, μάδ.σα, 6) μεταξὺ ζ καὶ σ: μὴ δινιάζ.ς, νὰ κυτιάζ.ς. 7) μεταξὺ θ καὶ σ: κάθ.σα, νὰ μάθ.ς, 8) μεταξὺ θ καὶ κ: βουλήθ.κα, σιάθ.κα, λούθ.κα, 9) μεταξὺ κ καὶ σ: φτωχάκ.ς, Φωτάκ.ς, προσβούκ.σαμ, 10) μεταξὺ π καὶ δ: κασάπ.δες, 11) μεταξὺ π καὶ σ: χτύπ.σε, μυροκόπ.σα, 12) μεταξὺ σ καὶ χ: σχωρονῶ, σχαίνουμ, 13) μεταξὺ σ καὶ μ: μνοιάσ.μο, 14) μεταξὺ σ καὶ τ: σιὰρ, 15) μεταξὺ σ καὶ κ: σ.κῶτ. σ.κώνω, 16) μεταξὺ σ καὶ ν: πρᾶσ.νος, 17) μεταξὺ τ καὶ ν: πεινός, πεινάρ, 18) μεταξὺ τ καὶ ρ: βούτ.ρο, 19) μεταξὺ τ καὶ η: ποικός (ποντικός). κακός.κος, μνηιάτ.κα, 20) μεταξὺ τ καὶ σ) λάτ.σα, ξενύχτ.σα, ξεμάτ.σα, σκαμάτ.σα, πότ.σα, μακαρίτ.σα κτλ., 21) μεταξὺ φ καὶ σ: ἄφ.σα, σόφ.σα, 22) μεταξὺ φ καὶ τ: ροφτό, (αὐγόν), 23) μεταξὺ φ καὶ κ: νυφκάτα, ζαρίφ.κα, 24) μεταξὺ φ καὶ λ: σταφ.λαμνιά, 25) μεταξὺ χ καὶ σ: περέχ.σα, σόχ.σα.

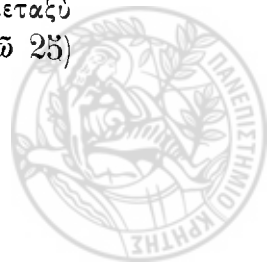
§ 27. Καὶ μεταξὺ τριῶν ἔτι συμφώνων τὸ ἄτονον ἰ ἀποβάλλεται, ἀλλὰ σπανιώτατα, ὡς παρετηρήσαμεν, καὶ ἐν τοῖσδε σχεδὸν τοῖς τόποις: 1) μεταξὺ λτ καὶ δ: ψάλλτ.δες, 2) λ καὶ τσ: κολλ.τοίδα, 3) φτ καὶ σ: γράφτ.ς, χάφτ.ς, καθρέφτ.ς, 4) μεταξὺ χτ καὶ σ: φράχτ.ς, Ταῦτα καὶ ἄλλως προφέρονται ἀποβαλλομένου τοῦ μεταξὺ τ, ὡς θὰ ἴδωμεν ἐν τοῖς ἐπομένοις (§ 79.)

§ 28. Μέχρι τοῦδε περὶ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως ἀποβαλλομένου ἰ εἶπομεν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποβάλλεται πάντοτε παρ' ἡμῖν καὶ ἐν τῷ μέσῳ δύο συμφώνων ἔτι ὄν. Οὕτω τὸ ἄτο-

νον ἰ διατηρεῖται 1) μεταξύ γ καὶ θ: θὰ πλογηθῶ, θὰ φηγηθῶ, 2) μεταξύ γ καὶ ν: γυναικα, γυναικήσιο, 3) μεταξύ θ καὶ μ: θυμός, θυμοῦμ. 4) μεταξύ θ καὶ λ: δηλόκωσι, 5) μεταξύ κ καὶ μ: κοιμοῦμ, 6) μεταξύ κ καὶ ν: κοκκινάδ, 7) μεταξύ λ καὶ ν: λινάρο, λιναρήσιο, 8) μεταξύ λ καὶ τ: κουβαλητὸ νερό, 9) μεταξύ λ καὶ π: λυποῦμ, λιποθυμῶ, ἀλιπανάβατος, ξεπελυμός, 10) μεταξύ λ καὶ σ ἐν τῷ κυρίῳ ὀνόματι. Ἄλισάβητ, Ἄλισαβώ, 12) μεταξύ μ καὶ ρ: μυροκοπῶ, μυρίζω, 13) μεταξύ μ καὶ σ: ἐν τῇ λέξει μισάδ, μόνον, 14) μεταξύ ν καὶ κ νοικατόρ.σα, 15) μεταξύ π καὶ ν: Δεσποινιώ, Ποινιώ, 16) μεταξύ π καὶ π: Πιλίν, 17) μεταξύ σ καὶ γ: σιγανός, 18) μεταξύ τ καὶ μ: τιμνιοῦμ, σκαλοπάτημα, τιμῆ 19) μεταξύ τ καὶ ν: αὐτηνοῦ (ἀλλὰ πετνάρο), 20) μεταξύ τ καὶ τ: πατητή (ράφη) 20) μεταξύ φ καὶ ν: μελισσοκόφινα καὶ 21) μεταξύ χ καὶ μ: χειμάζω, χειμῶνας.

§ 29. Τὸ ἐν τῷ μέσῳ τέλος τῆς λέξεως ἄτονον ἰ οὐδαμοῦ (ἐξαίρουμένων τῶν ἄνω § 27 μνημονευθέντων τύπων) καταστρέφεται μεταξύ τριῶν ἢ πλειόνων συμφώνων (τὰ διπλᾶ σύμφωνα λαμβάνονται ὡς δύο σύμφωνα, ὡς καὶ εἶναι). Οὕτω τὸ ἰ διατηρεῖται 1) μεταξύ βγ καὶ σ: ξαύγισα (ξαναγίζω=λευκὸν ποιῶ) 2) μεταξύ κρ καὶ σ: πίκρिसα 3) μεταξύ γρ καὶ σ: φάγρिसα 4) μεταξύ κ καὶ πρ: Κυπρινιώ, 5) μεταξύ κρ καὶ β: ἀκριβός, ἀκριβαίνω 6) μεταξύ ξ καὶ ν: ξεινός, ἀξινάρο, ξεινίδα 7) μεταξύ ξ καὶ λ: ξηλώθ.κα, ξυλοπινάκα 8) μεταξύ ξ καὶ π: ξυπόλυτος 9) μεταξύ ξ καὶ στρ: ξιστρεμιά 10) μεταξύ πλ καὶ τ: ἄπλυτος 11) μεταξύ πν καὶ σ: κάπνισα 12) μεταξύ ρπ καὶ δ: ἀρηθδόνια 13) μεταξύ ρν καὶ σ: φούρμισα 14) μεταξύ σκ καὶ ν: προσκυνῶ, προσκυνήματα 15) μεταξύ σι καὶ κ: γνωστικός, κοπιαστικός 16) μεταξύ σπ καὶ ρ: ἔσπειρα 17) μεταξύ σι καὶ π: στυπῶνω 18) μεταξύ στρ καὶ κ: παστρικός 19) μεταξύ σι καὶ μ: βλαστημῶ, νόστιμος 20) μεταξύ σ καὶ μπ: συμφωνοῦσα 21) μεταξύ τσ καὶ κ: παστικός 22) μεταξύ τσ καὶ γ: τοιγαρίζω, τοιγαροφυλλάδα 23) μεταξύ τρ καὶ σ: κούτρिसα 24) μεταξύ τρ καὶ π: τρυπῶ, ξιτρυπῶ 25)

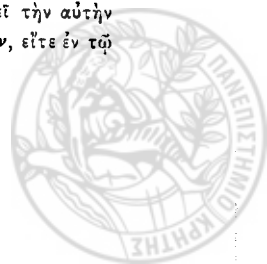

μεταξύ τ και ξ : *ρώτηξα* 26) μεταξύ φρ και σ : *ἄφροισα* 27) μεταξύ χτ και κ : *χιχειό, ταχιικός* 28) μεταξύ χν και σ : *ἄχμισα* 29) μεταξύ ψ και μ : *ῥάψιμο* 30) μεταξύ ψ και χ : *ψυχή* 31) μεταξύ ψ και λ : *ψιλοκαμωμένος* 32) μεταξύ ψ και ρ : *ψειριάρης*.

§ 30. Το ι ἄτονον ἀπόλλυται πρὸς τούτοις καὶ μεταξύ συμφώνου καὶ φωνήεντος ὃν ἐν ταῖς λέξεσι *δώχνω, σωπαίνω, ξαρίζω* (*ξυαρίζω* ἐν Ἡπειρῷ), *φασοῦλι*, (περὶ ὧν πρβλ. «Ἀθηνᾶς» τόμ. Γ' σελ. 104, ἔνθα μνημονεύονται πρὸς τούτοις καὶ τὰ *σαγόνη, φοροεσά*) καὶ ἐν τῷ ἐπιφωνήματι *φιοῦ* (*πτύου*) περὶ οὗ πρβλ. § 218 V.

§ 31. Τὸ τελικὸν ἄτονον ἰ ἀποβάλλεται παρ' ἡμῖν πάντοτε, ὅτε, ἀποβαλλομένου αὐτοῦ, μένει μόνον ἐν σύμφωνον ἐν τῷ τέλει τῆς λέξεως (ἀπλοῦν ἢ διπλοῦν). Οὕτω τὸ τελικὸν ἰ δὲν προφέρεται ἐν τοῖσδε τοῖς τύποις: 1) ἐν τῇ ὀνομαστικῇ καὶ αἰτ. τῶν οὐδετέρων ἅτινα παρ' ἀρχαίοις μὲν ἔληγον εἰς -ιον, νῦν δὲ παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς Ἑλλησι λήγουσι εἰς -ι: *στάρο, πετινάρο, ζουνάρο, καλάθ, πιθάρο, κροθάρο, κελλάρο, μάτ, τομάρο, φκνάρο, μουσκάρο, μιτάρο, χορτάρο, κλωνάρο, ζευγάρο, σφουγάρο, ἀκόν, σκατάλ, σκελίδ, πρεποῦδ, ἀλατάρο, ἀυλάκ, χερουίλ, γροθάρ* κτλ. κτλ. 2) ἐν τῇ ὀν. καὶ αἰτ. τῶν θηλυκῶν, ἅτινα παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς Ἑλλησι λήγουσιν εἰς η: *πλάτ, μάν* (ὀργή), *φημέν*¹⁾, *τετραδ, γύλ* (ἕλη), *ἀνέμ. βούτ.* κτλ. 3) ἐν τῇ ἐν. ὀν. καὶ αἰτ. τῶν θηλυκῶν, ἅτινα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔληγον εἰς -ις, νῦν δὲ εἰς ι: *ἄνοιξ, σιρῶσ, θηλύκωσ, χαλίνωσ, μετάδοσ, πλύσ.* 4) ἐν τῇ πληθ. ὀν. καὶ αἰτ. τῶν ἀρσενικῶν, ἅτινα λήγουσιν εἰς ος: *οἱ ἀθρόωπ, τοῖς Βουργάρο, οἱ λύκ.* 5) ἐν τῷ γ' ἐν. προσ. πάντων τῶν χρόνων, οἵτινες λήγουσιν ἐν τῷ προσώπῳ τούτῳ εἰς ει ἢ η: *τρώγ. θά φάγ. θά πονέσ. θά ξενυστάξ. φωνάξ.* 6) ἐν πάσαις τέλοσ ταῖς λέξεσιν, αἵτινες λήγουσιν εἰς ἰ ἄτονον: *εἴκοσ, κατόπ.*

1) Ἐν τούτοις τὸ ν δὲν προφέρεται, ὡς ἐν τῇ λ. πλοῖον, ἀλλὰ διατηρεῖ τὴν αὐτὴν χροιάν, ἣν εἶχε καὶ πρὸ τῆς ἀποβολῆς τοῦ ἰ. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει καὶ ἐπὶ παντός ν, εἴτε ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως, εἴτε ἐν τῷ τέλει, μετὰ τὸ ὅποιον ἀπεβλήθη ὁ φθόγγος ἰ.

§ 32. 'Απ' ἐναντίας τὸ τελικὸν ἰ οὐδέποτε ἀποβάλλεται, ἄν, ἐκθλιβομένου αὐτοῦ, δύο σύμφωνα ἐν τῷ τέλει τῆς λέξεως ὑπολείπωνται· οὕτω πάντοτε λέγεται: *Πάχνη, φκέδρι* (ῥουκέντριον), *παίρνει, φέρνει, παράκλι, γυρεύγει, κολεύγει* καὶ τὰ ὅμοια.

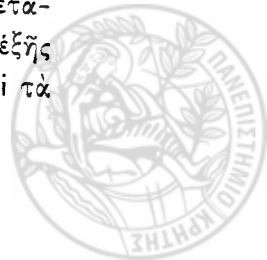
§ 33-34. Το φωνῆεν ἰ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως πρὸ τῶν φωνήεντων α, ο, υ, ε, γίνεται πάντοτε (ὀλιγίστων λέξεων ἐξαιρουμένων) ἡμίφωνον 2. Οὕτω τὸ ἰ καθίσταται ἡμίφωνον α) πρὸ τοῦ α ἐν τοῖσδε τοῖς τύποις: 1) ἐν τοῖς εἰς ἰα λήγουσι θηλυκοῖς ὀνόμασι: *ἀραλιά, θωριά, ῥιζιά, σχασιά, φκναριά, λαδιά, κοκκινιά, ῥαχλιά, δεκαριά, ἀνηβοριά, κλειδαριά, τρια/δαριά, φουρνιά, μαξιλλαριά*, (πρὸβλ. § 267.9) 2) ἐν τῇ πληθ. ὀνομασ. τῶν οὐδ. τῶν εἰς ἰ(ον) ληγόντων: *ἀρηθόνια, χλιδόνια, καρούλια* 3) ἐν ταῖς εἰς ἰάζω λήγουσι ῥήμασι, ἅτινα παρ' ἡμῖν πολυπληθέστατα λέγονται: *νετριχιάζω, κοπιάζω, ξεραχνιαζώ, ψεiriaζώ, ψυλλιιάζω, ξοδιιάζω* 4) ἐν τοῖς ἐπιθέτοις, ἅτινα λήγουσιν εἰς ἰάρ.ς, ἰαρ.κος: *ἰροπιάρ.ς φοβειπιάρ.ς, σαλιάρ.κο* 5) ἐν ταῖς λέξεσι *διαλέζω, πὲ γάλα, πιάνω Κιανιώ, κναρά, νειάμα, παν.πανωτιαστός*.

§ 35. 6) πρὸ τοῦ ο: 1) ἐν τοῖς εἰς ἰο λήγουσιν οὐδετέροις: *στοιχεῖό, φορτιό, ταφεῖό, κατέφλιο, συνήθειο* 2) ἐν τοῖς ἐπιθέτοις εἰς ἠσιος: *ἀλογήσιος, λιναρήσιος* 3) ἐν τοῖς εἰς ἰῶ λήγουσι ῥήμασι: *τσακιῶ, λιαλιῶ, πουλιῶ, διαλυῶ, γλυῶ* 4) ἐν τοῖς θηλ. ὀνόμασι τοῖς εἰς -ιώ λήγουσι: *Κιανιώ, Δοχυνιώ, Κατερινιώ, Δεσποινιώ*.

γ) πρὸ τοῦ ου· 1) ἐν τοῖς παθητικοῖς ῥήμασι: *σειοῦμ, γαιπειοῦμ, τιμνειοῦμ, γελειοῦμ, κουβανειοῦδαι* 2) ἐν τοῖς: *θα διοῦμ, θα πιοῦμ*.

δ) πρὸ τοῦ ε: *γελειέται, τιμνειέται, διαβολιές, ξυλιές* κτλ. πρὸβλ. ὅσα περὶ τοῦ φαινομένου τούτου γράφει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. σελ. 335.

§ 36. 'Απ' ἐναντίας τὸ φωνῆεν ἰ πρὸ φωνήεντος δὲν μεταβάλλεται εἰς ἡμίφωνον, ἀλλὰ διατηρεῖται φωνῆεν ἐν ταῖς ἐξῆς περιπτώσεσιν: 1) ἐν ταῖς λέξεσι, ἐν αἷς πρὸ τοῦ φωνήεντος ἰ τὰ

συμπλέγματα τοῦ συμφώνου *dr, tr, pr, gr* ὑπάρχουσι. Τότε, διατηρουμένου τοῦ *i* φωνήεντος, ἀναπτύσσεται πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμωδίας μεταξύ τῶν δύο φωνηέντων τὸ ἡμίφωνον *j*: *ποχόδρομα, κουπριζιά, ἀγριζιά, μουσάδριζα, ἀφριζα*, 2) ἐν ὀλίγαις λέξεσι, αἵτινες ἐκ τῆς γλώσσης τῶν πεπαιδευμένων ὑπεισηλθον εἰς τὴν δημώδη λαλιάν: *δεκατιά, σπεισαορία, ὀνομασία, θρανία* κτλ.

Μέχρι τοῦδε περὶ *i* φωνήεντος ἀποβαλλομένου ὠμιλήσαμεν, ἀλλὰ τὸ *i* ἐν τισι περιπτώσεσι καὶ γεννᾶται μεταξύ δύο φωνηέντων ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως: οὕτως ἐν ταῖς λέξεσι *κινήθω, κινήθουμ, πινίγω, πινιμένος, πίνιμα, πινιχτοῦρ* (περιδέρραιον), *σπιλῆνα, μιλίνα* (ἐκ τοῦ Σλαυτικοῦ *mlina* πρβλ. G. Meyer ἐν *Neugr-Studien*). Φανερὸν δὲ εἶναι ὅτι τὸ *i* τοῦτο ἀναπτύσσεται ἐνταῦθα διὰ φωνητικούς λόγους: πρβλ. τί λέγει περὶ τοῦ φαινομένου τούτου ὁ κ. Χατζ. ἐν *Μεσαιων. I. 4*.

§ 37. Τὸ φωνῆεν *i* μεταβάλλεται εἰς *e* ἐν ταῖς ἐξῆς λέξεσι: *Ἄχερα, βαρεμένος, βέργα, γερονῶ, γέρασα, γνέθω, γρέμνα, Ἐρηνώ, θελιά, θεμωνιά, κερί, λόγερα, λάγερο, μαγερεῦῶ, μάκενα, μέρμηγας, μελιζάρ, ξερός, περεχύνω, πίπερα, πλιερών, Στελιανός, σιλιάρ, σίδερο*. Ὅτι ἡ παρουσία τῶν ὑγρῶν *ρ* καὶ *λ* ἐν ταῖς πλείστοις τούτων παρὰ τὸ *i* ὑπῆρξεν ἡ αἰτία τῆς μεταβολῆς τούτου εἰς *e*, ἐδίδαξεν ἤδη ὁ κ. Χατζ. ἐν *Einl. 333*, ἔνθα ὁμως δὲν ἐξηγεῖται, διατὶ ἐν ταῖς λέξεσι *γνέθω, θεμωνιά, μάκενα* (*machina*). τὸ *i* μετεβλήθη εἰς *e*. Καὶ τοῦτο λοιπόν, ὡς φαίνεται, ἀποδοτέον τῇ γειτονείᾳ τῶν ἐρρίνων *μ* καὶ *ν*.

§ 38. Τὸ φωνῆεν *i* μετετράπη εἰς *ou* ἐν ταῖς ἐπομέναις λέξεσιν: *ἀχούρι, βατσουνιά, δουκιάζω, δουκάνα, ζούλια, ζουλιάρ, ζουμάρ, ζούτουλας, jūk.σα, καθημεροῦσιος, κουλός, λουτρονιά, μουιός, μουλλώνω, μούχλα, μούσπουλα, ξουράφι, πλουθαίνω, ποξουμάδι, σουμάδι, σιουράκ, σουρμαλίζω, σουσουμίζουμ, σουσάμ, τούλ.γος, τρούπωμα, τουβάν, τουλούπα, τσερβούλια, τσουβούρα, φούχτα, χουσός*.

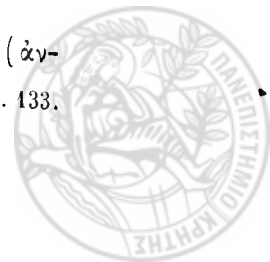
§ 39-40. Οὐχὶ διὰ μίαν αἰτίαν ἐν πᾶσι τούτοις τὸ *i* μετετράπη

εις ου, ἀλλὰ διὰ ποικίλας. Οὕτως ἐν ταῖς λέξεσι *κουλός, δουκάνα, τουβάν, τρούπωμα, μονιδός* (*μυνδός Einl. 108*), *μουλλώνω* (πρβλ. Οἰκονομίδην ἐν *Lautlehre des Pontischen 57*), *πλονθαίνω, δουκιάζω, τουλούπα, φούχτα, μούσουλα, μούχλα*¹⁾, τὸ ἰ μετε-
 τράπη εἰς ου διὰ τοὺς γείτονας οὐρανικούς, λαρυγγικούς καὶ χει-
 λικούς φθόγγους (περὶ ὧν πρβλ. Χατζ. Einl. 105). Ἐν ταῖς λέ-
 ξεσι δὲ *βατσουηά, ζούλια, ζουλιάρ, ξουράφ, ζούτουλας, σουσάμ,*
σουμάδ, σουσουμίζουμ (περὶ οὗ ἐκ τῆς λέξεως *σύσσημον* ἔλκον-
 τος τὴν καταγωγὴν ἰδ. Χατζ. Einl. 108) *ποξουμάδ, τσουβούρα*
 (ὑπερ ἀλλαγῆς *τοιβούρα* λέγεται), νομίζω ὅτι αἰτία τῆς τοῦ ἰ εἰς
 ου τροπῆς εἶνε ἡ παρουσία τῶν συριστικῶν φθόγγων σ (ξ, τσ, ζ).
 Εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τέλος πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τὴν τροπὴν
 τοῦ ἰ εἰς ου ἐν ταῖς λέξεσι *τούλγος* (τούλουγος τίλγος), *ἵικ σα*
 (ἤκουσα). Ὑπολείπονται τρεῖς λέξεις *σιουράκ, καθημερούσιος* καὶ
χουσόσ. Περὶ τοῦ πρώτου καὶ ἐν Πόντῳ ἐν χρήσει ὄντος ὁ κ.
 Χατζ. ἐν Einl. 110 ἀποφαίνεται ὅτι διετήρησε τὴν ἀρχαίαν τοῦ
 υ προφορὰν. Τὸ δεύτερον *καθημερούσιος* νομίζω ὅτι ἐγένετο κατ'
 ἀναλογίαν τοῦ ἐν τῇ κυριακῇ προσευχῇ λεγομένου «*τὸν ἄρτον*
ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον». Περὶ τῆς λέξεως *χουσόσ*, ἣτις εὑρηται ἐν
 χρήσει καὶ ἐν τοῖς Σφακίοις τῆς Κρήτης καὶ ἐν Αἰγίνῃ, ὁ κ. Χατζ.
 ἐν Einl. 104 σημ. ἀμφιβάλλει, ἂν ἀρχαιόθεν διετήρησεν τὴν τοῦ
 ου προφορὰν ἢ μᾶλλον δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν μετέτρεψεν τὸ ἰ εἰς
 ου ἐν χρόνοις μεταγενεστέροις, κλίνει δὲ μᾶλλον πρὸς τὴν δευτέ-
 ραν γνώμην. Ἐπίσης καὶ ἐν τῇ λέξει *μουκίζω* = σκώπτω διὰ χει-
 ρονομίας δὲν δύναμαι νὰ εἶπω, ἂν σφύζεται ἡ ἀρχαία ὄωρικὴ λέ-
 ξις *μουκίζω* = *μέμφομαι τοῖς χείλεσιν*, ἣν μνημονεῦει ὁ Ahrens ἐν
 τῷ *de Graecis dialectis* βιβλ. Β' σελ. 125, νομίζω δὲ μᾶλλον
 ὅτι ἡ λέξις εἶναι νέα οὐδὲν κοινὸν ἔχουσα μετὰ τῆς ἀρχαίας ἐκτὸς
 τῆς ταυτότητος τῆς σημασίας, ἣν ἀποδοτέον μᾶλλον εἰς τυχαίαν
 σύμπτωσιν.

§ 41. Ἀντὶ τοῦ ἰ εὑρηται α ἐν ταῖς ἐξῆς λέξεσι: *κναρά* (ἀν-

¹⁾ Ὅτι τοῦτο εἶναι παραφθορὰ τοῦ *ομίχλη* διδάσκει ὁ κ. Χατζ. ἐν *Μεσαιων. I. 133*.

δραδέλφη, γάλωος), *Κναρανιῶ*, *Ἀρακλείτσα* (κῶμη), *σπανάκ*, *φραγανά*. Ὅμοιον τύπον τῆς λ. *Ἀρακλείτσα* μνημονεύει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 51, ἔνθα διδάσκει ὅτι τὸ α δὲν εἶνε δωρικόν. Τῶν ἄλλων αἰτία νομίζω ὅτι εἶνε ἡ ἀφομοίωσις, ἣν θεωρεῖ αἰτίαν τῆς τροπῆς τοῦ *ι* εἰς *α* ἐν τῇ λέξει *σπανάκι* καὶ ὁ G. Meyer ἐν Ng-Studien III, 7 (spinaeum).

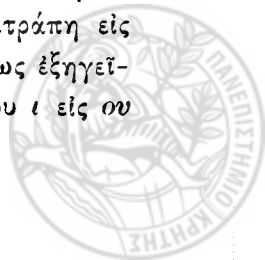
Ἐντὶ τέλος τοῦ *ι* εὐρηται ὁ ἐν τῇ λέξει *δοκάνη* (ρύκάνη) *δοκανίζω* καὶ *δγρός*, περὶ οὗ πρβλ. Χατζ. Einl. 330.

ο φωνῆεν

§ 42. Τὸ φωνῆεν ο=ο, ω ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν ἀποβάλλεται: *λίγο*, *λόγερα*, *λόγκαιλόγερα*, *μάτ*, *μνοιάσμο*, *μνοιάζω*, *μάλιστρο*, *νειδίζω*, *νειδία*, *ξεινίδα*, *ξεινός*, *πίο*, *ποῦ*, *ρίγανη*, *ρέγουμ*, *σάν*, *σπίτι*, *φελλί*, *φειδι*, *φρούδα*, *φρούδ*, *ψάρ*, *ψούνιο*, *φουνίζω*, *ψίκι* (opsequium).

Διατὶ τὸ ο ἐν τούτοις ἀφηρέθη, ἔπιθι Χατζ. Einl. 321 καὶ Μεσαιων. I. 220, ὅστις ἀποδίδει τοῦτο εἰς τὴν συνέπειαν (Sandhi). Ἐν τῇ λέξει *φελλί* ὁ G. Meyer διδάσκει ὅτι ἀπεθλίβη τὸ ο ἐν Indo-germanische Forschungen III 72 καὶ Ng-Stud. III 69, ἔνθα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Κοραῆ (ἐν Ἀτάκτοις 1, 79, IX 644) λέγει ὅτι ἡ λέξις *φελλί* εἶνε ὑποκοριστικὸς τύπος τῆς λατινικῆς λέξεως *offella*. Ἡ τὸ ἐπίρρημα *λόγκαιλόγερα* φανερὸν εἶναι ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ *ὄλον* καὶ *ὄλόγερα*.

§ 44. Τὸ φωνῆεν ο ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως οὐδέποτε κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ κ. Χατζ. (Einl. 346) καταστρέφεται, ὅστις λέγει ὅτι ὁ τύπος *κλουθῶ*, ἔνθα φαίνεται ὅτι ἐξεθλίβη τὸ ο, ἐκ τοῦ κατ' ἀφομοίωσιν σχηματισθέντος τύπου *κουλουθῶ* ἔλκει τὴν ἀρχὴν. Τὰ αὐτὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῆς ἀντωνυμίας *τούλγος* (τὶ λογγῆς) = ὁποῖος, ἔνθα ὅτι τὸ ο πρῶτον μετετρέπη εἰς *ου* καὶ εἶτα ἀπεβλήθη ἐντεῦθεν καταφαίνεται διότι οὕτως ἐξηγεῖται ἡ τροπὴ τοῦ ἐν τῇ προπαραληγοῦσῃ εὐρισκομένου *ι* εἰς *ου*

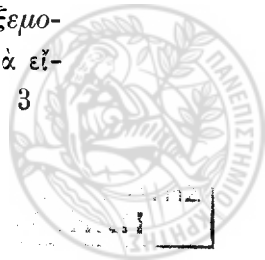
γενομένη κατ' ἀφομοίωσιν τῆς παραληγούσης λου. Περὶ τοῦ τύπου σκόρδον ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 258 λέγει ὅτι προῆλθεν ἐξ ἀνομοιώσεως.

§ 45. Τὸ φωνῆεν ο ἐν τῷ τέλει τῆς λέξεως ἀποβεβλημένον ἐν τοῖσδε μόνον τοῖς ἐπιρρήμασιν εὔρομεν: *αὔρι, κάτ, μόν, πάν, πίσ* καὶ *ταξοπίσ* καὶ ἐν τῷ οὐδ. τῆς ἀορ. ἀντωνυμίας τὸ *ἄλλ* (τὸ *ἄλλ* τὸ παιδί). Περὶ τοῦ ἐπιρρήματος *μόν* πρὸλ. τὸν A. Thumb, ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. Γ' σελ. 104, ἔνθα ἐκ τῆς ἐν συντάξει θέσεως (Sandhi) τῶν λέξεων *μόν(ο)* αὐτὸς λέγει ὅτι προῆλθε τὸ *μόν*. Εἰς τὴν αὐτὴν αἰτίαν πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν καὶ τὰ λοιπὰ ἐπιρρήματα, ὡς καὶ τὴν ἀντων. *ἄλλ'*, ἂν μὴ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐν τοῖς *μάτ, πάν, πίσ, ταξοπίσ*, τὸ ο ἐτράπη κατὰ πρῶτον εἰς *ου* καὶ εἶτα ἀπεβλήθη. Περὶ τοῦ *αὔρι* ἴδε Χατζ. Einl. 316.

§ 46. Τὸ φωνῆεν ο μετετράπη εἰς α ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν: *ἀρνίδια, ἀρκεΐδια, ἀρκοῦμ* (ἄρκοῦμαι), *ἄρκοσμα, ἀπιστιά* (λωρίον, δι' οὗ συνέχεται τὸ σάγμα τοῦ ὄνου πρὸς τὴν οὐράν), *αὐγαμάτια, ἀχταπόδι, μαναστήρ, παραμνοιάζω, παράνομα*.

Ἐν ταῖς λέξεσιν *ἀρνίδια, ἀρκεΐδια, ἀχταπόδι, ἀρκοῦμ*, πάντες βλέπουσιν ὅτι τὸ α προῆλθεν ἐκ τῆς ἐν συντάξει θέσεως τὰ *ῥνίδια, τὰ ῥκεΐδια, τὰ ῥχταπόδια, τὰ ῥκοῦμ* (πρὸλ. Χατζ. Einl. 312 κέξ.) Διὰ τί τὸ ο μετετράπη εἰς α ἐν τῇ λέξει *ἀπιστιά* δὲν εἶναι φανερόν, ἐν ᾧ εἰς τὴν ἀφομοίωσιν φαίνεται μοι ὅτι πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τὴν τροπὴν τοῦ ο εἰς α ἐν ταῖς λέξεσιν *αὐγαμάτια, μαναστήρ*, ἂν καὶ περὶ τοῦ τελευταίου δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι παρελήφθη οὕτως ἔχον ἐκ τῆς Τουρκικῆς. Ἐν τῇ λέξει *παραμνοιάζω* ὁ κ. Χατζ. ἤδη ἐν Einl. 375 παρετήρησεν ὅτι τὸ α προῆλθεν ἕνεκα τῆς προθέσεως *παρά*. Τὸ αὐτό μοι φαίνεται ὅτι πρέπει νὰ ῥηθῆ καὶ περὶ τῆς λέξεως *παράνομα*, πρὸς ἣν ἐσχηματίσθη καὶ ἡ λ. *παράγωμα* κατ' ἀναλογίαν ἐκ τοῦ *γωνιάζω*.

§ 47. Ἀντὶ τοῦ ο εὔρηται τὸ ε ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν: *ἀλεποῦ, ἀλέτρι, ἀλειρίζω, ἀντίδερο, θελός, θελώνω, κατέφλο, ξεμολογῶ, πέ, πέλεμος, πελεμῶ, πελῶ, τρεχός*. Περιττὸν εἶναι νὰ εἰ-

πωμεν ὅτι ἐν ταῖς λέξεσι *ξεμολογῶ*, *πελῶ* καὶ ταῖς ὁμοίαις ἢ αὐ-
 ξησις εἶνε ἢ αἰτία τῆς τοῦ ε ὑπάρξεως. Ἐν δὲ ταῖς λέξεσιν *ἀλε-
 ποῦ*, *ἀλείρι*, *ἀλειρίζω*, *ἀντίδερο*, *θελός*, *θελώνω*, *πέλεμος*, *τροχός*
 νομίζω ὅτι ἡ γειτονεία τῶν ὑγρῶν φθόγγων ἐπήνεγκε τὴν τοῦ ο
 εἰς ε τροπήν (πρβλ. Χατζ. Einl. 333 καὶ Μεσαιων. I. 239), ἄν
 καὶ περὶ τῆς λέξεως *τροχός* τοῦτο δύναται νὰ ῥηθῆ ὅτι ἴσως ἐσχη-
 ματίσθη οὕτω κατὰ τὸ *τρέχω*. Περὶ τῆς λ. *πελεμῶ* ὁ κ. Χατζ.
 ἐν Ἀθηνᾶς τ. Δ' 474, καὶ Κόντ. Εἰκοσιπεντ. σελ. 40 καὶ 44
 διδάσκει ὅτι οὐχὶ δι' ἀνομοίωσιν, ἀλλὰ κατὰ ψευδῆ ἐτυμολογίαν
 τὸ ο ἐτράπη εἰς ε. Ὁ τύπος *πέ*, ὅστις παρ' ἡμῖν εὔρηται ἐν χρήσει
 ἀντὶ τῶν προσθέσεων ἀπὸ καὶ μετὰ, νομίζω ὅτι προῆλθε κατὰ συμ-
 φυρμὸν ἐκ τῶν τύπων ἀπὸ × μέ. Κατὰ Χατζ. Einl. 152 ὁ τύ-
 πος ἀπὲ εὔρηται ἐν χρήσει ἐν τῇ ἠπειρωτικῇ Ἑλλάδι. Ἐν τῇ λ.
κατέφλιω φωνητικῶς βεβαίως δὲν ἐπῆλθεν ἡ μεταβολὴ τοῦ τονι-
 ζομένου ο (ω) εἰς ε, ἀλλὰ πάντως κατ' ἀναλογίαν, ἴσως πρὸς τὸ
κατέβηκα. Περὶ τῆς λέξεως τέλος *ἀντίδερο* πρβλ. Κόντου Εἰκο-
 σιπενταετηρίδα σελ. 41, ἔνθα λέγεται ὅτι ὁ τύπος οὔτος λέγεται
 καὶ ἐν Ἰκάρῳ.

§ 48. Τὸ φωνῆεν ο μετατρέπεται εἰς ου ἐν τοῖσδε τοῖς τύ-
 ποις: 1) ἐν τῷ α' ἐν. προσ. τοῦ παθητ. ἐνεστῶτος: *σφίγουμι*,
πρήζουμι, *λούγουμι*, *σειοῦμι* 2) ἐν τῷ α' πληθ. προσ. τοῦ ἐνεργ.
 ἐνεστῶτος καὶ μέλλοντος: *ἔχουμι*, *θὰ πελύκουμι*, *θὰ κάνουμι*, *θὰ
 πιοῦμι* 3) ἐν τῷ γ' πληθ. προσ. τοῦ παθητ. ἐνεστῶτος: *παίρονου-
 δαι*, *σιτέκουδαι* κτλ. 4) ἐν τῷ α', β' καὶ γ' ἐνικῶ καὶ γ' πληθ.
 προσ. τοῦ παθητ. παρατατικοῦ: *λούγουμι(ου)να*, *λούγουσ(ου)να*,
λούγουδαι, *λούγουδάνα*. Τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἐν τοῖς τύποις τού-
 τοις τὸ ο ἐτράπη εἰς ου, ἴδε παρὰ Χατζ. Einl. 331 κέξ. καὶ Με-
 σαιων. I. 237, ὅστις λέγει ὅτι πρῶτον τὸ η ἐτράπη εἰς ου ἐν τῷ
 α' ἐν. προσ. τοῦ παθ. παρατατικοῦ: *ἐλουγόμεουν*, ὅθεν κατ' ἀφο-
 μοίωσιν ἐλέχθη πρῶτον *ἐλούγουμουν*, ὅθεν καὶ τὰ λοιπὰ πρό-
 σωπα οὕτως ἐσχηματίσθησαν. Κατὰ τὸν παρατατικὸν νῦν λίαν
 πιθανὸν εἶναι ὅτι ἐσχηματίσθησαν καὶ οἱ τύποι τοῦ παθητ. καὶ

ἐνεργ. ἐνεστῶτος: τρώγουμ, ἔχουμ, λούγουμ, λούγουμαι, ἂν καὶ οἱ μὲν πρῶτοι τρώγουμ(ε), ἔχουμ(ε) κατ' ἀναλογίαν τοῦ γ' πληθ. προσ. τρώγουν, πίνουν, οἱ δεύτεροι λούγουμ(αι), λούγουμαι κατ' ἀναλογίαν τοῦ συνηρημένου τύπου φιλοῦμ, θυμοῦμ, φιλοῦμαι, θυμοῦμαι δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι ἐσχηματίσθησαν.

§ 49. Τὸ φωνῆεν ο ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν εὔρηται μεταβεβλημένον εἰς ου : ἄγουρια, βουβός, βρακοζούνα, γούγια (ῶα), γούρινα (γρώνω), γουδουπός, ζουνάρι, ζουλιανός, ζούφα, ζουφώνουμ, ζουμί, ζουμίσιτσα, θερμοσπουδιά, κάρβοννο, κουπάζω, κουπάνα, κουπριά, κουφός, κουφίζω, μουδιάζω, μουσκάρ, νουρός, ξουφλιάζω, πελουριζώ, περαζούμενος, πουγούν, πουκάμ.σο, Πουλίνα, πουλιῶ, ποῦμα, πουριδα, πουρινό, προσουμνιάζω, ρούβαλο, σαποῦνι, σκουβρί, σκούλκα, σκουλαρίκι, σκούπα, σκουπίζω, σφουγαρίζω, Σκούπελο, σκουτουφλιῶ τουλούπα, φλουριά, Φλουρις (ἔν. κύρ.), χουνί, ψούνειο, ψουνίζω. Ἐν ταῖς πλείσταις τούτων ὁ κ. Χατζ. ἤδη ἐν Einl. 107 ἐδίδαξεν ὅτι τὸ ο ἐτράπη εἰς ου διὰ τὴν γειτονεῖαν τῶν οὐρανικῶν, λαρυγγικῶν καὶ χειλικῶν φθόγγων. Περὶ τῆς λ. περαζούμενος δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι ἐσχηματίσθη οὕτω κατ' ἀναλογίαν τῶν λοιπῶν εἰς -ούμενος μετοχῶν (πρβλ. Χατζ. Einl 149). Ἐν ταῖς λέξεσιν ἄγουρια (ἂν ἀληθῶς ἢ λέξις αὕτη ἔχη σχέσιν πρὸς τὴν λ. ἄωρος) βρακοζούνα, ζούφα, γούγια, γούρινα, ποῦμα, σκούλκα, σκούπα, Σκούπελο, ψουνίζω, τὸ ο, καίπερ τονιζόμενον, μετετράπη εἰς ου, τοῦτο δὲ φαίνεται ὅτι ἀντίκειται τῷ νόμῳ, καθ' ὃν πᾶν τονιζόμενον φωνῆεν δὲν μεταβάλλεται. Ἄν τις ὅμως ἐξετάσῃ καλύτερον, θὰ δυνηθῇ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν μεταβολὴν ταύτην, ἐὰν σκεφθῇ ὅτι οὐχὶ ἐν τούτοις τοῖς τύποις κατ' ἀρχάς, ἀλλ' ἐν ἄλλοις τύποις τῆς αὐτῆς λέξεως, ἐν οἷς τὸ ο δὲν τονίζεται, ἐπῆλθεν ἡ τροπὴ τοῦ ο εἰς ου, ἐξ ὧν εἶτα ἦλθεν καὶ εἰς τοὺς τονιζομένους ἐπὶ τοῦ ο. Οὕτως οὐδόλως ἀπίθανον, ἂν τὸ ο ἐτράπη εἰς ου πρῶτον ἐν τοῖς: ζουνάρι, ζουφώνω, ἄγουράκι, πουμώνω, σκουπίζω, Σκουπεληρός, ψουνίζω, ἐξ ὧν εἶτα μετηνέχθη καὶ εἰς τοὺς ἐπὶ τοῦ ου τονιζομένους. Ἀνεξήγητοι

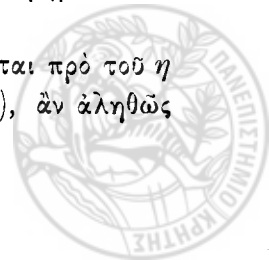
μόνον μένουσιν οἱ τύποι *γούγια* (ἂν τοῦτο ἔχη σχέσιν πρὸς τὸ ἀρχαῖον *ῶα*) καὶ *γούρα* (γρώνη). Τὴν λέξιν *σκοουτουφλῶ* θὰ ἐθεώρουν ὡς κατὰ συμφυρμὸν ἐκ τῶν λέξεων *σκοοντάφτω* \times *τύφλα* ἐσχηματισμένην, ἂν μὴ ἐκώλυέ με ἢ παρ' ἡμῖν σημασία τῆς λέξεως, ἥτις εἶναι οὐχὶ σπᾶλλομαι βαδιζων, ἀλλὰ κακῶς ὄζω. Περὶ τῆς λ. *κουπάνα* ὁ G Meyer λέγει ἐν Ng.-Studien II, 9, 33 ὅτι εἶναι σλαυικῆς καταγωγῆς. Ἐπίσης περὶ τῆς λέξεως *νουνός* πρβλ. τὸν αὐτὸν ἐν Ng-Stud. III 41. Ὁ αὐτὸς βεβαιοῖ (Ng-Stud. III 6) ὅτι τὸ λατινικὸν *o* μακρὸν ἐν ταῖς ἐκ τῆς λατινικῆς εἰς τὴν ἑλληνικὴν μεταδοθείσαις λέξεσι πάντοτε εἰς *ou* μεταβάλλεται: *σκοούπα*, *λουρι* κτλ., ἅτινα ὁμοῦς δύνανται νὰ ἐρμηνευθῶσι καὶ διὰ τὴν γειτονεῖαν τῶν οὐρανικῶν καὶ λαρυγγικῶν φθόγγων. Ἡ λέξις τέλος *πουρίδα* (πρωκτός) νομίζω ὅτι ἔλκει τὴν καταγωγὴν τῆς ἐκ τῆς λ. *πόρος*, ἂν καὶ ὑποπτεύω ὅτι ἡ λ. αὕτη ἴσως εἶναι ξενικῆς καταγωγῆς.

§ 50. Τὸ προθετικὸν *o* ἐν ταύταις μόνον ταῖς λέξεσιν εὑρηται: *ὄβρες* (*βρούον*) μόνον ἐν πληθ. ἀριθμῷ καὶ ὄρμος (*ρύμος*). Περὶ τοῦ πρώτου πρβλ. Χατζ. Einl. 329, καὶ Μεσαιων. I 229 καὶ 232, ἐνθα λέγεται ὅτι ἐκ τοῦ *τὸ βρούον*, *τ' ὄβρούον* ἐσχηματίσθη *ὄβρούον*, ἔθεν *ὄβρες*. Τὰ αὐτὰ δύνανται νὰ ῥηθῶσι καὶ περὶ τῆς λέξεως *ὄρμος*, ὅτι δηλ. προῆλθεν ἐκ τῆς ἐν συντάξει θέσεως ὁ *ὄρμος* = *ὄρμός*.

§ 51. Ἀντὶ τοῦ *o* εὑρηται *a* ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσι: *σήμερα*, *χουραβαλλιάζω*. Ἡ λέξις *σήμερα* εἶναι φανερὸν ὅτι ἐσχηματίσθη οὕτω κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὴν λέξιν *ἡμέρα* καὶ τὰ ἄλλα εἰς *a* ἐπιρρήματα, τὴν δὲ ἐν τῇ λέξει *χουραβαλλιάζω* τροπὴν τοῦ *o* εἰς *a* ἀποδοτέον τῇ ἀφομοιώσει.

§ 52. Ἀντὶ τοῦ *o* εὑρομεν *i* ἐν ταῖσδε μόνον ταῖς λέξεσι: *φηκριοῦμ* καὶ *δρομόν*, ὅπερ ἀλλαγῶς λέγεται *δρομόν*. Ἡ λέξις *φηκριοῦμ* νομίζω ὅτι ἐλέχθη οὕτω κατὰ τὰ ἄλλα ῥήματα εἰς *ιοῦμ*: *φιλιοῦμ*, *γελιοῦμ* κτλ.

§ 53. Τὸ *o* ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως καταστρέφεται πρὸ τοῦ *η* ἐν τῇ λέξει *γητεύω* (διὰ μαγικῶν μέσων θεραπείω), ἂν ἀληθῶς

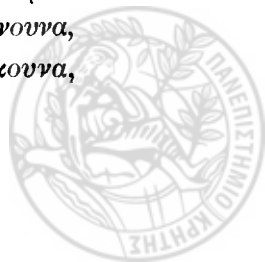

τὸ ῥῆμα τοῦτο ἔλκη τὴν καταγωγὴν ἐκ τοῦ ἀρχαίου γοητεύω, περὶ οὗ ἐγὼ ἀμφιβάλλω, ἂν καὶ δὲν εἶναι ὅλως ἀπίθανον ἐκ τοῦ ἀορίστου ἐγοήτευσα, ἔνθα εὐκολώτερον τὸ ἄτονον οὐ πρὸ τοῦ το- νιζομένου η ἠδύνατο νὰ ἀπολεσθῆ, νὰ προῆλθε ὁ τύπος γήτευσα, ὅθεν καὶ γητεύω. Πρὸβλ. ὅσα λέγει περὶ τοῦ ἐχάωσα = ἐχάσα, ἐξ οὗ τὸ χάνω, ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 104.

Τὸ φωνῆεν *υ* (ου)

§ 54. Τὸ φωνῆεν *υ* ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν ἀποβάλλεται: 1) ἐν τῷ γ' πληθ. προσ. τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶ- τος καὶ μέλλοντος: *δύν.να, βράζ.να, πλάν.να, κωσιτίζ.να, ἄ νοίξ.να, ἄ κοσέψ.να, ἄ στρέξ.να, ἦλα φύγ.να* κτλ., 2) ἐν τῷ α' καὶ β' ἐνικῷ προσώπῳ τοῦ παθητ. παρατατικοῦ: *ἦμνα (ἦμουνα), κάθουμνα, νεγάζουμνα, ἦσνα, κάθουσνα, νεγάζουσνα* κτλ. 3) ἐν τῷ γ' πληθ. προσ. τοῦ παθητ. ἐνεστῶτος: *γίν.δαι, σιέγ.δαι, λαύλιζ.δαι, θαμά- ζ.δαι*, 4) ἐν τῷ γ' πληθ. προσ. τοῦ παθ. παρατατικοῦ: *γίνδανα, κλαίγδανα, θαμάζδανα*, 5) ἐν πᾶσι τοῖς ὀνόμασι τοῖς λήγουσιν εἰς *πouλλο*, ἅπερ παρ' ἡμῖν εἶναι συχνότατα: *κατουδόπλο, χαρ- τόπλο, πουλόπλο, ἀμαξόπλο, θυρόπλο* κτλ., β) ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν: *ἄκ.σα* (jũκ.σα, ἦκουσα) *γδουπός, γουλ.νούς, κολλ.βός- μος, σκλαρήμια, φκέδρι* (βουκέντρι).

§ 55. Ὅτι ταῦτα ἐλέχθησαν κατὰ τὴν τῶν βορείων Ἑλλήνων διάλεκτον, οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῆ. Ἄλλ' ἐν τῇ τοῦ φωνήεντος *υ* καταστροφῇ δὲν προῆλθομεν μέχρι τοῦ σημείου, εἰς ὃ ἔφθασαν ἐκεῖνοι, διότι ἐκεῖνοι μὲν πάντοτε καὶ μεταξύ ἔτι τριῶν καὶ τεσ- σάρων συμφώνων καταστρέφουσι τὸ *υ*, ἡμεῖς δὲ ἐκεῖ μόνον, ὅπου εἶναι δύο σύμφωνα καὶ ταῦτα δύναται εὐκόλως νὰ ἀπαγγελθῶσι μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ *υ*. Οὕτω τὸ *υ* δὲν καταστρέφεται ἐν τῷ γ' πληθ. προσ. τοῦ ἐνεργ. ἐνεστῶτος ἐκεῖ, ἔνθα κεῖται με- ταξὺ τριῶν συμφώνων: *παίρουννα* (οὐδέποτε *παίρν.να*) *δέρουννα, φτέρουννα, κοιτεύουννα, πομνήσκουννα, χάσκουννα, γιανήσκουννα,*

παθνήσκουνα, πεθνήσκουνα, παραγέλουνα. Τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τοῦ γ' πληθ. προσ. τοῦ παθ. ἐνεστώτος: *δέρουμαι* (οὐδέποτε *δέρν.μαι*), *παίρουμαι*, *παραγέλουμαι* κτλ.

§ 56. Τὸ *υ* ἐν τῷ τέλει τῆς λέξεως ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν ἀποβάλλεται: 1) ἐν ταῖς γενικαῖς τῆς προσ. ἀνωθυμίας *μου*, *σου*, *του*, ὅταν εἶναι ἐγκλιτικά: *τὸν ἑαυτό μ*, *τὸν ἑαυτό σ*, *τὸν ἑαυτό τ* τὰ γόνατά τ, τὰ ποδάρια *σ τῆ μητέρα μ*. Ἐν τούτοις τὸ *υ* τότε δὲν καταστρέφεται, ἀν ἡ λέξις, ἣν ἀκολουθεῖ ἡ γενικὴ *μου*, *σου*, *του*, οὐχὶ εἰς φωνῆεν, ἀλλ' εἰς σύμφωνον λήγῃ: *τῆ μύτ. μου*, *τὸ ποδάρι. μου*, *τ' ὠρολόγ. σου*. 2) εἰς τὰ ἐπιρρήματα: *κάτ*, *καθόλ*, *πάν*, κτλ.

§ 57. Τὸ *υ* μετατρέπεται εἰς *ι* (ἠ) ἐν τῇ γενικῇ τοῦ ἄρθρου τῆ ἀντι τοῦ καὶ τῆ αἰτιατ. τοῖς ἀντι τοῦς. Περὶ τούτων πρβλ. § 165.

§ 58. *Υ* φωνῆεν γεννᾶται μεταξὺ δύο συμφώνων ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσι: *γουνδί*, *γουρούνα*, *μουνι* (*εὐνίον*, *μνί*), *σουφραγιστό*, *χουλιάρ*. Περὶ τῆς *λ*. *γουρούνα* πρβλ. Χατζ. ἐν τῷ βιβλίῳ, ὅπερ ἔγραψε περὶ τῆς λέξεως Μεσαρέα σελ. 42, ἔνθα κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ἡσυχίου βεβαιοῖ ὅτι ὀρμᾶται ἐκ τῆς ἀρχαίας λέξεως *γρώνη*. Ἐν τῇ *λ*. *χουλιάρ* τότε πρέπει νὰ νομίσωμεν ὅτι ἀνεπτύχθη *υ*, ἐὰν ὑποθέσωμεν τύπον τινα: *χλιάρι*. Ἄλλ' ἡ *λ*. *χουλιάρ* δύναται νὰ ἐρμηνευθῇ καὶ ἐκ τοῦ τύπου *χοχλιάρι* (πρὸς ὃν πρβλ. *χοχλιός*=*κοχλιάς*, Einl. 316), ὅθεν *χολιάρ*, *χουλιάρ*.

Περὶ Χασμωδίας

§ 59. Περὶ τῆς χασμωδίας τοῦτο καθ' ἑλοῦ δύναται νὰ λεχθῇ ὅτι παρ' ἡμῖν οὐδαμοῦ σχεδὸν εὐρηται ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μεταξὺ δύο λέξεων, ἀλλ' ἐνταῦθα ἔν τισι τόποις ἐπιτρέπεται χασμωδία. Οὕτως ἡ ἀρχαιοῦθεν παραδεδομένη ἡμῖν χασμωδία κατὰ τρεῖς τρόπους ἀποφεύγεται: 1) δι' ἀφαιρέσεως, 2) δι' ἐμβολῆς τοῦ *ι* καὶ 3) δι' ἐμβολῆς τοῦ *ν*.

§ 60. Περί τῶν νόμων, οἵτινες ἐνταῦθα ἰσχύουσι, διὰ μακρῶν ἤδη ἐπραγματεύθη ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 312 καὶ ἐξ. καὶ Μεσαιων. I, σελ. 211 καὶ ἐφ., ἔνθα διδάσκει ὅτι ἐκ τῶν πέντε φωνηέντων, ἃ κέκτηται ἡ νεωτέρα Ἑλληνική, ἰσχυρότατον εἶναι τὸ α καὶ ὅτι τοῦτο ὑπερνικᾷ πάντα τὰ ἄλλα οὕτως, ὥστε, ἐὰν δύο φωνήεντα, ὧν τὸ ἕτερον εἶναι τὸ α, τὸ δ' ἄλλο οἰονδήποτε τῶν λοιπῶν, εἰς τὸ αὐτὸ συνέλθωσι, τὸ α πάντοτε νὰ μένη, τὸ δ' ἕτερον νὰ καταστρέφηται. Τῶν λοιπῶν φωνηέντων ἰσχυρότερον εἶναι τὸ ο, μεθ' ὃ ἔρχεται τὸ ε, μεθ' ὃ τὸ υ, μεθ' ὃ τὸ ι. Ἡ ἐν τῇ χασμωδία λοιπὸν ἰσχύς τῶν φωνηέντων δύναται νὰ παρασταθῇ διὰ τῆς ἐξῆς κλίμακος: $a > e > o > u > i$. Τοὺς νόμους τούτους (ἄλλ' οὐχὶ πάντοτε) καὶ τὸ ἡμέτερον ἰδίωμα τηρεῖ, ὡς τὰ ἐπόμυνα παραδείγματα θὰ δείξωσιν

$a + a = \sigma$ ἄστιά, ν' ἀγερίζ.ται

$a + e = \tau$ ἄκανα, τὰ ἄδωξα

$o + a = \sigma$ ἄβέλ, τ' ἄμάξ

$e + a = \pi$ ἄλλιου (πὲ ἄλλιου), π' ἄρειο, κί ἄλλος

$u + a = \pi$ ἄνοιξ, τ' ἄδρου μ.

$o + o = \tau$ ἄμόλογο, τ' ἄοφανὸ

$e + e = \epsilon$ ἄτο κ' ἄτο

$o + e = \tau$ ἄβαλα, τὸ ἄχασα

$e + o = \delta$ ἄπως κί ἄπως, κί ἄλα

$i + e = \tau$ ἄχ. τ' ἄγ.νε

$ou + e = \pi$ ἄκαναν. Διατί ἐν τῷ τελευταίῳ παραδείγματι ἐκ τοῦ $u + e$ προῆλθεν ο, ἴδε Χατζ. Einl. 313.

§ 61. Τοῖς ἄνω ὁμοῦ νόμοις ἀντίκεινται τάδε τὰ παραδείγματα: καὶ ἄστερα = κ' ἄστερα, καὶ ἡ κάτα = κ' ἡ κάτα, ἔνθα τὸ ε ἄν καὶ ἰσχυρότερον τοῦ ι καταπίνεται ὑπὸ τούτου. Ἄλλ' ἴδε, ὅσα καὶ περὶ τούτου τοῦ πράγματος λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 313 καὶ Μεσαιων. I. 216, ἔνθα αἰτία τούτου τοῦ φαινομένου φέρεται ὁ τόνος τοῦ ι. Ὁ αὐτὸς ἔ. ἄ. διατείνεται ὅτι οὐδαμῶς εὐρίσκειται κρᾶσις ἐν τῇ νεω. ἐρα Ἑλληνικῇ, διότι τὸ φωνῆεν τὸ ἐκ τῶν

συνερχομένων φωνηέντων προκῦπτον δὲν εἶνε μακρὸν, ἀλλὰ βραχύ, διὸ καὶ διδάσκει ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο πρέπει νὰ καλῆται μᾶλλον ἀφαίρεσις ἢ κρᾶσις. Ἀλλὰ παρ' ἡμῖν εἰσὶ τόποι τινές, ἐν οἷς οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπη ὅτι δὲν γίνεται κρᾶσις. Οὕτω λέγεται παρ' ἡμῖν: ποῦ (ϑ) $\alpha \text{ πᾶς} = \text{παι πᾶς}$, τι (ϑ) $\alpha \text{ τὸ κάνω} = \text{ταὶ τὸ κάνω}$, ἐν οἷς τὸ α εἶναι ἀληθῶς μακρὸν καὶ ὀν περισπώμενον, διότι οὕτως ἀπαγγέλλεται, ὡσάν νὰ εἶναι δύο α , ὧν τὸ πρῶτον λαμβάνει τὸν ἰσχυρότερον τόνον, τὸ δὲ δευτέρον τὸν ἀσθενέστερον.

§ 62. Ἐν τῇ ἐν συντάξει δ' ὁμως θέσει τῶν λέξεων ἡ χασμωδία δὲν ἀποφεύγεται πάντοτε δι' ἀφαιρέσεως, διότι ὑπάρχουσι τύποι, ἐν οἷς ἀμφοτέρα τὰ φωνήεντα διατηροῦνται, ἡ δὲ χασμωδία κατ' ἄλλον τρόπον ἀποφεύγεται (ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτὴ διατηρεῖται). Οὕτω τὰ δύο φωνήεντα μένουσιν· 1) ὅταν τὸ πρῶτον αὐτῶν εἶναι τὸ ἄρθρον ἄρσεν. ἢ θηλυκόν: ὁ ἄνθρωπος, ὁ ἄρς, ἡ αὐλή, ἡ ἀρτυμὴ, ἡ ὄξοχή, ἡ ὄσπίδα, ὁ οὐρανίσκος, ἡ ἔλεο, 2) παρεντιθεμένου τοῦ συμφώνου ν : ὁ $\nu\alpha\mu\omicron\varsigma$, ὁ $\nu\upsilon\pi\eta\omicron\varsigma$, ὁ $\nu\omicron\lambda\alpha\varsigma$, ὁ $\nu\alpha\gamma\omicron\varsigma$, ἡ $\nu\omicron\upsilon\rho\acute{\alpha}$ 3) ἐν τοῖςδε τοῖς τύποις τῶν ῥημάτων: $\nu\acute{\alpha} \nu\acute{\epsilon}\nu$ ($\nu\acute{\alpha}$ εἶναι), $\nu\acute{\alpha} \nu\acute{\epsilon}\rho\tau\eta\alpha$ ($\nu\acute{\alpha}$ ἔλθουν), ἡλα $\nu\acute{\epsilon}\chi\omicron\upsilon\mu$ (ἡθέλομεν ἔχει), $\theta\acute{\alpha} \nu\acute{\epsilon}\beta\rho\epsilon\chi\epsilon$, $\acute{\alpha} \nu\acute{\epsilon}\rho\chi\epsilon\tau\alpha$, $\nu\acute{\alpha} \nu\eta\sigma\tau\epsilon$ ($\nu\acute{\alpha}$ ἦσθε) κτλ. ἅτινα κατ' ἀναλογίαν τῶν τύπων $\mu\eta\eta\acute{\nu}$ ἔν, σάν $\acute{\epsilon}\chi\omicron\upsilon\mu$ μοὶ φαίνονται ὅτι ἐσχηματίσθησαν, ὡς γνωστὸν εἶναι ὅτι οἱ τύποι ὁ $\nu\eta\lambda\omicron\varsigma$ κτλ. ἐκ τῆς αἰτ. τὸν ἡλιθ κτλ. προῆλθον.

§ 63-64. Ἐν τοῖς ἀνωτέρω εἶπομεν ὅτι ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως οὐδέποτε παρ' ἡμῖν ἡ χασμωδία ὑπάρχει, ἐκεῖ δέ, ὅπου ἀρχαίῳθεν παρεδόθη ἡμῖν, ἀποφεύγεται α) παρεντιθεμένου τοῦ ἡμιφώνου j : 1) $\alpha + e$: ν' ἀξερῖζ.ται, βαγῆς (βάια) 2) $\alpha + i = \nu\acute{\alpha}$ καγῆ, κάγμει. 3) $\alpha + o$: $\theta\acute{\alpha}$ καγῶ, λαγός, (=λαός), ἀγῶρι. 4) $\alpha + u = \theta\acute{\alpha}$ καροῦν, ἀγουρίδα. 5) $e + \alpha$: δίκαιγα, τὸν ἐξαντότ, ἐφταιγα. 6) $e + i$: δίκαιγη, κλαίγει 7) $e + o$: κλαίγω, Θεγός, Δεγωνίδας. 8) $e + u$: τῆ Θεγοῦ, κλαίγουμ. 9) $o + o$: Ζωζῶ. 10) $o + e$: ὠγῆς. 11) $o + \alpha$: ὠγᾶ (ῶα). 12) $u + u$: λούγουμ, κούγουται. 13)

$u + a$: *ἄκουγα*. 14) $u + e$: *κοῦγε, λούγεται*. 15) $u + i$: *κούγει λούγει*. 16) $u + o$: *λούγῶ, κούγω*. 17) $i + a$: *μυῖγα, ἄχρειῖα, χρεῖῖα*. 18) $i + e$: *μυῖγες, φηκρογιέται*. 19) $i + o$: *κρουζόνω, κρουζώματα*. 20) $i + u$: *ποιζοῦ* (= ποίου).

β) Ἐν πολλαῖς λέξεσιν, ἔνθα τὸ *i* εὔρηται πρὸ τῶν *a, e, o*, τὸ *i* τοῦτο καθίσταται ἡμίφωνον *j*. Οὕτω 1) ἐν τῷ ἐπιθήματι τῶν θηλυκ. ὀνομάτων τῶν εἰς *ia* ληγόντων, περὶ οὗ πρβλ. § 34. 2) ἐν τῷ ἐπιθήματι τῶν ὀνομάτων τῶν εἰς *io* ληγόντων: *φορτιό, στοιχειό*, 3) ἐν τῷ ἐπιθήματι τῶν ἀρσενικῶν ὀνομάτων εἰς *ios*: *ἀρούφλιος, μούνιος*.

γ) Ἐν τισὶ λέξεσιν, ἐν αἷς τὸ φωνῆεν *e* πρὸ ἄλλου φωνήεντος εὔρηται καὶ τὸ *e* τοῦτο μετατρέπεται εἰς ἡμίφωνον *j*: 1) ἐν τοῖς θηλυκοῖς ὀνόματιν εἰς *ea*: *μηλιά, ἀπιδιά, σκαμιά*¹⁾. Ἐν τοῖς εἰς *aios* λήγουσιν ἐπιθέτοις: *ἀρjός, παλνός, δίκηςος* κτλ. 3) ἐν τοῖς εἰς *aia* λήγουσιν ὀνόμασι: *ἐλιά, Ἐλιώ, Γλώργις, γιορτή*.

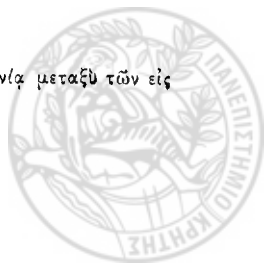
§ 65. Ἡ χασμωδία ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως διατηρεῖται μόνον ἐν ταῖς ἐκ τῆς τῶν λογίων χρήσεως εἰς τὴν δημῶδη γλῶσσαν μετενεχθεῖσαις λέξεσιν. Οὕτω λέγεται *νεολαία, παρέα, ἐργαλεῖο, δεκατία, ὀνομασία*, περὶ ὧν πρβλ. § 36.

§ 66. Πρὸς ἀποφυγὴν τέλος τῆς χασμωδίας πολλαὶ λέξεις ἀπὸ φωνήεντος ἀρχόμεναι προσέλαβον ἐν τῇ ἀρχῇ τὸ *j*, ὅπερ διατηροῦσι καὶ ἐκεῖ, ὅπου δὲν ὑπάρχει χασμωδία: *γῆσκιος, γείκος, γιορτή, γούργια, jῖικσα, γοῦλος, γῆριτε, γυιός, jάσκημη, γιώνω* κτλ.

Σύμφωνα

§ 67-68. Πρὶν ἢ εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν παθήσεων τῶν συμφώνων, νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ εἰπωμεν, τίνα τῶν συμφώνων παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει εἶναι καὶ τίνα οὐ. Οὕτω κλειστοὶ ἢ ἐκκροτητοὶ φθόγγοι παρ' ἡμῖν οἷδε εἶναι.

¹⁾ Παρ' ἡμῖν δὲν παρατηρεῖται ἡ διαφορὰ ἢ ὑπάρχουσα ἐν Μακεδονίᾳ μεταξὺ τῶν εἰς *ia* καὶ *ea*, περὶ ἧς πρβλ. Χατζ. ἐν Μεσαιωνικοῖς I 340.

ἄηχοι	}	ὁ οὐρανικός ἢ ὑπερωϊκός	κ : καλοί, και
		ὁ ὀδοντικός	τ : τότε
		ὁ χειλικός	π : παληός

ἤχηροί	}	ὁ οὐρανικός ἢ ὑπερωϊκός	g : ἀγελομαχῶ, ἀγάθια
		ὁ ὀδοντικός	d : ὁ ἄδρας μου
		ὁ χειλικός	b : βάβουλας.

*Ερρινοὶ εἶναι

ὁ ὀδοντικός	ν = νέος
ὁ ὑπερωϊκός	η = ἐνηῖά
ὁ χειλικός	μ = μαθνήσκω

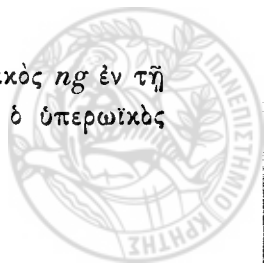
Στενωτοὶ δὲ φθόγγοι εἶναι

ὁ ὑπερωϊκός ἢ οὐρανικός	χ = χαλάζ. χαίρουμ
ὁ ὀδοντικός	σ = σὲ
ὁ μεσοδοντικός	θ = θέλω
ὁ χειλικός	φ = φέρω
ὁ χειλικός	β = βασιλεὺς
ὁ ὑπερωϊκός ἢ οὐρανικός	γ = γάδαρος, γυρίζω
ὁ οὐρανικός	j = ἐβραΐϊκες
ὁ ὀδοντικός	ζ = ζαρώνω
ὁ μεσοδοντικός	δ = δέρνω
ὁ μεσοδοντικός	dj = djοφώνω

*Υγροὶ δὲ

ὁ	λ = λαγός
ὁ	ρ = ῥοδάν.

Ὅπως δ' ἐλλείπουσιν οἱ ἐξῆς φθόγγοι : ὁ ὑπερωϊκός ng ἐν τῇ λέξει ἀναγκάζω, ὅπερ παρ' ἡμῖν λέγεται νεγάζω, ὁ ὑπερωϊκός

ksch, ὁ οὐρανικός tsch, ὁ χειλικὸς psch, ὁ οὐρανικός dsch, ὁ sch (caecuminalis) καὶ ὁ j ἐν τῇ γαλλικῇ λέξει *jeune*¹⁾.

Κλειστοὶ φθόγγοι

ὁ ὑπερωϊκὸς ἢ οὐρανικὸς κ

§ 69. Τὸ κ ἐν πλείσταις λέξεσιν ἀρχαιόθεν ἡμῖν παρεδόθη: καλὸς κτλ.

§ 70. Τὸ κ μεταβάλλεται εἰς γ ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσι: γδέρω, γλυῶ, γλυτήρ, γλυτώνω, (ὅπερ μάλλον ἐκ τοῦ ῥήματος ἐκλυτόω πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὅτι ἔλκει τὴν καταγωγὴν ἢ ἐκ τοῦ ῥήματος εὐλυτόω, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ G Meyer ἐν Neug-Stud. III. 62) σίγουρος (securus). Τῷ ῥήμ. γλυῶ πρβλ τὸ Ποντικὸν ἀγγλύζω.

§ 71. Τὸ κ πρὸ τοῦ ὀδοντικοῦ τ μετατρέπεται πάντοτε εἰς χ συμφώνως τῷ νόμῳ, ὃν ἀναφέρει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I 161, καθ' ὃν ψιλὸν + ψιλῷ τρέπεται εἰς δασύ + ψιλῷ: ἀδράχι, ἀνοιχτός, ἀνοιχτιῶ, δαχτύλια, δαχτυλίδι, νύχια, νυχιέρ, νυχικὸ, νυχιερίδα, ὀχτιῶ, πηχιός, πνιχιούρ, σφιχιός, ταχικὸς, χτένι, χτενίζω, χυκειῶ, φούχια.

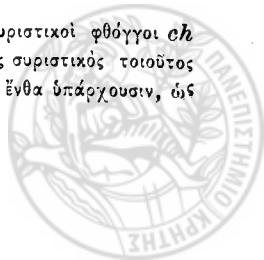
Τὸ σύμπλεγμα κτ ἐν τῷδε μόνον τῷ ῥήματι εὔρηται: λουκιτζω = καταβροχθίζω, ὅπερ ὁμοίως ἐξηγεῖται διότι εἶναι Τουρκικῆς καταγωγῆς.

Τὸ κ μετατρέπεται εἰς τ ἐν τῷδε μόνον τῷ ῥήματι ἀνεμοτυκῶ, οὗτινος αἰτία νομίζω ὅτι εἶναι ἡ ἀνομοίωσις πρβλ. Περιόδικον τοῦ Kuhn 34, 124.

§ 72. Τὸ κ πρὸ τοῦ β μετατρέπεται εἰς γ ἐν τοῖσδε τοῖς ῥήμασι: κβαίνω = γβαίνω, ὅθεν βγαίνω, κβάζω = γβάζω = βγάζω.

§ 73. Τὸ κ πρὸ τοῦ μ ἢ ν μετατρέπεται εἰς χ ἐν τῇ λέξει λιχνίζω = λιμνίζω ἢ λικνίζω.

¹⁾ Ὁ κ Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 263 λέγει ὅτι ἐλλείπουσιν οἱ συριστικοὶ φθόγγοι ἐκ τσε ἐν τῇ Βορείᾳ Ἑλληνικῇ. Τοῦτο ἀληθεύει παρ' ἡμῖν, ἔνθα οὐδεὶς συριστικὸς τοιοῦτος φθόγγος ἀκούεται, οὐχὶ δ' ὁμοίως καὶ ἐν Φιλιππουπόλει, Στενημάχῳ, ἔνθα ὑπάρχουσιν, ὡς ἰδίως ὡσὶν ἐγὼ ἤκουσα.

§ 74. Τὸ κ μετατρέπεται εἰς τσ ἐν τῷ ἐπιθέτῳ ἄτσαλος = κακός, ἀν ἀληθῆς ἢ παραγωγὴ τοῦ ἐπιθέτου τούτου εἶναι ἐκ τοῦ ἄκαλος, περὶ οὗ σφόδρα ἀμφιβάλλω. Ἐν τῷ Πόντῳ τὸ ἐπίθετον τοῦτο λέγεται καὶ ἄρτσαλος, ἄσαλος.

§ 75. Τὸ κ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως μετατρέπεται εἰς g ἐν τῇ λέξει ἀγίδα καὶ λάγερο, περὶ ὧν πρβλ. Χατζ. Einl. 155 σημ. 1.

§ 76. Τὸ κ ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως μετατρέπεται εἰς g ἐν τῇ λέξει γρέμνα, καὶ συχνότατα διὰ τὸν Sandhi: νὰ μὴ γούσω, τί θὰ τὸ γάνω.

§ 77. Τὸ κ τρέπεται εἰς g πρὸ τοῦ d ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ u: σιέzdαι = σιέκουνδαι.

Τὸ κ τέλος ἀποβάλλεται πρὸ τοῦ δασέος χ, ἐν τῷ σ(ι)χαίνουμ πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I. 163.

Τὸ ὀδοντικὸν τ

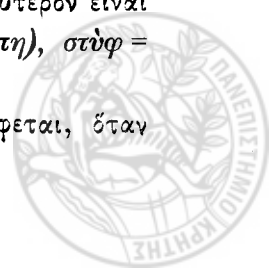
§ 78. Τὸ τ ἐν πολλαῖς λέξεσιν ἀρχαιοθὲν παρεδόθη ἡμῖν: τὰ, πειτειός.

§ 79. Τὸ τ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως μεταξὺ χειλικοῦ καὶ τοῦ στενωτοῦ σ ἀποβάλλεται: κατληλονάφς = κατληλονάφτς, καρδιοκάφς = καρδιοκάφτς, κλέφς = κλέφτς, ουγάφς = ουγάφτς.

Τὸ τ ἐπίσης ἀποβάλλεται μεταξὺ χειλικοῦ καὶ ἑρρίνου ν: πέφνα = πέφτ.να = πέφτιοννα = πίπτουσι, χάφνα = χάφτ.να = χάφτιοννα. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀντίκειται τῷ ἐν Μεσαιων. I. 165 ὑπὸ τοῦ κ. Χατζ. ἀναφερομένῳ νόμῳ, καθ' ὃν ἐκ τῶν συμπλεγμάτων τριῶν συμφώνων μόνον ἐκεῖνα παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἑλλησιν εἶναι ἀνεχτά, ὧν τὸ τελευταῖον εἶναι ὑγρὸν ἢ ἔρρινον.

§ 80. Τὸ τ καταστρέφεται ἐπίσης, ὅταν μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ τελικοῦ i, ὑπολείπωνται δύο σύμφωνα, ὧν τὸ δεύτερον εἶναι τ: βάφ = βάφτ = βάφτει, πέφ = πέφτ = πέφτι (πέμπτι), στύφ = στύφτ = στύφτει, γράφ = γράφτ = γράφτει.

§ 81. Τὸ τ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως καταστρέφεται, ὅταν

μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ ἀτόνου ἰ συνέρχονται τρία ἢ τέσσαρα σύμφωνα: κλέβδες = κλέφτιδες = κλέφτι(ι)δες.

§ 82. Τὸ τ τρέπεται εἰς θ ἐν ταῖς λέξεσι *βαθρακός, θρόφουμ, σωθικά, θράφα.κα.* Ἐν τῷ πρώτῳ *βαθρακός* ἴσως, ὡς λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 161, δὲν μετετρέπη τὸ τ εἰς θ, ἀλλὰ σώζεται ὁ ἀρχαῖος τύπος τῆς λέξεως ταύτης *βαθρακός*. Τὸ δεύτερον *θρόφα, θρόφουμ* εἶναι φανερόν ὅτι κατ' ἀναλογίαν πρὸς τοὺς τύπους, ἔνθα ἀρχαιοῦθεν διὰ τὴν ἀνομοίωσιν ὑπῆρχε θ ἀντὶ τ: *ἔθρεφα, θρέψω, ἐσχηματίσθη*. Περὶ τοῦ τρίτου ὁ κ. Χατζ. ἐν τῷ βιβλιαρίῳ, ὅπερ ἔγραψε περὶ Μεσαρέας σελ. 40 λέγει ὅτι ἐσχηματίσθη κατ' ἀναλογίαν τοῦ *ἔσωθεν*.

§ 83. Τὸ τ μεταβεβλημένον εἰς δ εὑρηται ἐν τῇ λ. *ἀδράχτι*, ἣτις καὶ ἐν Πόντῳ εὑρηται ἐν χρήσει, ἴσως κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὸ ῥῆμα *ἀδράχνω*.

§ 84. Τὸ τ μετατρέπεται εἰς τσ ἐν ταῖς λ. *βάτσουνα, κατσούφα, κουτσουλιά*, περὶ οὗ ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου κότιτος ἔλκοντος τὴν καταγωγὴν πρὸς λ. Χατζ. Einl. 106. Διὰ τί ἐν τούτοις τὸ τ εἰς τσ μετεβλήθη δὲν εἶναι φανερόν.

§ 86. Ἐνταῦθα τέλος πρέπει νὰ γείνη λόγος καὶ περὶ τύπων τινῶν: *γὰ τὰκεῖνο, γὰ ταμᾶς, γὰ τασᾶς, γὰ τατὶ* κτλ., ἐν οἷς ἡ συλλαβὴ *τὰ* παρεντίθεται μετὰ τῆς προθέσεως *γὰ* καὶ τῆς ἀνωθυμίας. Τοῦ φαινομένου τούτου αἰτία φαίνεται μοι ὅτι εἶναι ἡ ἀναλογία. καθ' ἣν πρὸς τοὺς τύπους *γὰ ταυτό, γὰ ταύτους, γὰ ταῦτο, γὰ ταῦτό*, ἐλέχθησαν καὶ οἱ ἄνω μνημονευθέντες τύποι.

Τὸ χειλικὸν π

§ 87. Τὸ π ἐν πλείστοις λέξεσιν ἀρχαιοῦθεν ἡμῖν παρεδόθη: *παλιός* κτλ.

§ 88. Τὸ π πρὸ τοῦ ὀδοντικοῦ τ πάντοτε μεταβάλλεται εἰς φ¹):

¹) Συμφώνως τῷ ὑπὸ τοῦ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιωνικοῖς I 164 ἀναφερομένῳ νόμῳ, καθ' ὃν τὰ συμπλέγματα *πι, κι, φθ, χθ* κτλ. δὲν εἶναι ἐν χρήσει ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ.

ἄνιπτος, βάρπτω, κόφτω, κοφτερός, ξεφτέρια, (accipiter), ῥάφτης
σκάφτω, σιράφτι, φτερά, φτέρνω, φτέρνα, φτωχός, φτωχάινω (πρβλ.
Χατζ. Eini 161) φκνάρ, φκειάινω, φκειασίδι, φτοῦ=πτύου
(πρβλ. § 218).

Τὸ π μετὰ τὸ σ μετατρέπεται εἰς φ ἐν ταῖς λέξεσι: σφοδύλι,
σφουγάρο, σφουγαρίζω, σφουγαῖτο.

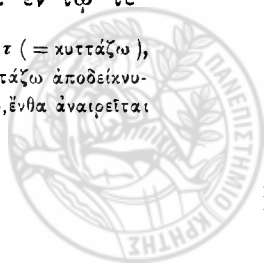
§ 87. Τὸ π τετραμιμένον εἰς φ εὔρηται καὶ ἐν ταύταις ταῖς
λέξεσι: φέτος, φηκριοῦμ, κόρφος, φουγοῦνα (λωγάνιον), φούχια.
Περὶ τῆς λ. φηκριοῦμ κατὰ το ὑφορῶμαι σχηματισθείσης πρβλ.
'Αθηνᾶς τ. Δ' 473. καὶ Χατζδ. Μεσαιων. I 158¹).

Τὸ οὐρανικὸν ἢ ὑπερωϊκὸν g

§ 90. Ὁ φθόγγος οὗτος δὲν παρεδόθη ἡμῖν ἀρχαιοθεν, ἀλλ'
ἐκεῖ πάντοτε εὐρίσκεται, ἔνθα ἀρχαιοθεν ἦταν γγ ἢ γκ, ἅτινα
παρ' ἡμῖν οὐδέποτε εἶναι ἔρρινα, ἀλλὰ πάντοτε μετατρέπονται
εἰς τὸν ἠχηρὸν κλειστὸν φθόγγον g. Οὕτω τὸ g ἀντὶ τοῦ γκ εὔ-
ρηται ἐν τοῖς: ἀγαλιά, ἀγῶνα, κάγελα, συγάφτω, συγαμένος, νε-
γάζω (περὶ τούτου ἴδε Κόντου Εἰκοσιπεν. σελ. 58) καὶ ἐν Sandhi
τόσο γαιρό, νὰ μὴ γάνη, δὲ γουβανῆται κτλ. 2) τὸ g ἀντὶ τῶν
γγ εὔρηται ἐν τοῖς: μάγανος, παραγέλω, σφίγουμ, σφουγάρο, φε-
γάρο, φάλαγας κλ. 3) τὸ g εὔρηται καὶ ἐν τοῖς ἄνω § 75, 76, 77
μνημονευθεῖσι τόποις.

§ 91. Τὸ οὐρανικὸν g μεταβάλλεται εἰς κ οὐρανικὸν ἐν ἐκεί-
νοις τοῖς τόποις, ἔνθα μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ τελικοῦ ι ὑπολεί-
πεται ἐν τῷ τέλει τῆς λέξεως: οἱ σαλιάκ=οἱ σαλιάγοι, φέκ=φέγει
μετάκ=μετάγγιον, ἐκ τοῦ ρ. μεταγίζω=μεταφέρω οἶνον ἀπὸ ἐνὸς
δοχείου εἰς ἄλλο. Ἡ τροπὴ αὕτη ἀποδοτέα εἰς τὸν παρ' ἡμῖν
ἰσχύοντα φωνητικὸν νόμον, καὶ ὅν ἠχηρὰ φωνήεντα ἐν τῷ τέ-

¹) Ὅτι ἐν τῷ κυπτάζω, ἐξ οὗ προήλθε τὸ κυτάζω, τὸ π δὲν ἐγένετο τ (=κυτάζω),
ἀλλ' ὅτι μᾶλλον προήλθε κατὰ συμφυρμὸν ἐκ τῶν λέξεων κυ(πτάζω)×(ἐξε)τάζω ἀποδείκνυ-
σιν ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I, σελ. 173, Πρβλ. καὶ Μεσαιων. I, σελ. 318, ἔνθα ἀναφέρεται
ἡ περὶ τοῦ ἐναντίον γνώμη τοῦ κ. Ψυχάρι.

λει τῆς λέξεως δὲν εἶναι ἀνεκτὰ ἀλλὰ μετατρέπονται εἰς τὰ ἀντίστοιχα ἄηχα. Παραδείγματα τούτου καὶ ἐν τοῖς κατωτέρω θὰ ἴδωμεν (§ 102).

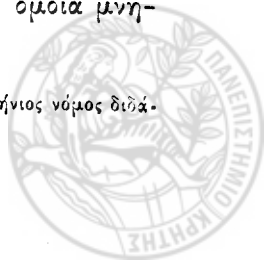
Τὸ ὀδοντικὸν *d*

§ 92. Καὶ ὁ φθόγγος οὗτος οὐδαμοῦ ἀρχαίῳθεν ἡμῖν παρεδόθη, ὅπου δὲ νῦν εὔρηται, ἢ ἐκ τοῦ *ντ*, *νδ*, ἢ κατ' ἀναλογίαν προῆλθεν. Οὕτω τὸ *d* ἀντὶ τοῦ *ντ* ἐν τοῖσδε τοῖς τόποις εὔρηται: *βροδος*, *ζουδανεύγω*, *ζουδιανός*, *κοδά*, *κοδεύγει*, *κεδίκλα*, *σαράδα*, *συνδρίβγω*, *σαραδίζω*, *σήμαδρο*, *χώνουσαι* κτλ. κτλ.¹⁾ 2) ἐν Sandhi: *στή δύχ*, *νά μὴ δύχ*, *τὴ δύφλα σ*, *μὴ δινάζ.ς*. II Τὸ *d* εὔρηται ἀντὶ τοῦ *νδ* ἐν τοῖσδε τοῖς τόποις: *ἄδρας*, *Ἀδρών.ς*, *μάδαλος*, *κοδυλῶ*, *σκαδάλ*, *ποχόδρια*, *συνταυλίζω*. Τοῦτο, καθ' ἃ ὁ κ. Λωρεντζᾶτος λέγει ἐν Ἐπιγράμ. τ. 16, σ. 213 συμβαίνει καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ: *ἄδρας*, ὄχι *ἀνδρας*. Ἐν Sandhi τὸ *d* δὲν εὔρηται ἀντὶ τοῦ *νδ*, ἐπειδὴ τὸ *ν* πρὸ τοῦ *δ* ἐν Sandhi καταστρέφεται (πρβλ. § 100).

Τὸ *ντ* μετατρέπεται εἰς *νδ* καὶ οὐχὶ εἰς *d* ἐν τοῖς μετοχικοῖς τύποις: *γυριζόνδας*, *τρώγονδας*. Ἴσως αἰτία τῆς προφορᾶς ταύτης δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ ὅτι παρελήφθη ἐκ τῆς ὁμιλίας τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν, ἐπειδὴ ἐν τοῖς χωρίοις λέγεται οὐχὶ *γυριζόνδας* ἀλλὰ *γυριζόδας*.

§ 93. Τὸ *d* ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου *τ* εὔρηται ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσι: *δουκᾶνα*, *δρέχω*, *δυλίζω*, *δυλιγάδα*, *ἦδαν*, *ὄδε*, *ποδέ*. Αἱ πέντε πρῶται λέξεις εἶναι φανερὸν ὅτι προῆλθον ἐκ τῆς ἐν Sandhi θέσεως τῶν λέξεων, ἔνθα διὰ τὸ προηγούμενον *ν* τὸ *τ* προῦφέρετο ὡς *d*: *τὴν τουκᾶνα* = *δουκᾶνα*, *τὸν τρέχω* = *δρέχω*, *τὸν τυλίζω* = *δυλίζω*. Πρὸς τὰ λοιπὰ *ἦδαν*, *ὄδε*, *ποδέ*, πρβλ. ὅσα λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 155 Σημ. 1, ὅπου τούτων ὅμοια μνημονεύονται.

¹⁾ Ὅτι ἡ τροπὴ τοῦ *νδ*, *ντ* ἐν τῶ μέσῳ τῆς λέξεως δὲν εἶναι πανελληνίος νόμος διδάσκει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 164.

§ 94. Τὸ *d* εὐρῆται ἀντὶ τοῦ *t* καὶ ἐν τῇ ἐγκλιτικῇ ἀντωνυμίας τους, ἥτις πάντοτε λέγεται *dous* καὶ ἐκεῖ ἔτι, ἔνθα οὐδεὶς ἔρρινος φθόγγος προηγείται: τὰ ποδάρια *dous*, τὸ ζήτη *dous*, μονάχ *dous*, στή μύτ *dous*. Τοῦτο καὶ ἐν Θήρᾳ ὑπάρχει, ὡς μοι εἶπεν ὁ κ. Χατζ.

§ 95. Τὸ *d* πρὸ τοῦ *s* τρέπεται εἰς *t*: *σαραδίζω*, *σαράτ.σα*, *κουδῶ*, *κούτ.σα* κτλ. Ὁ λόγος φωνητικός φαίνεται ὅτι εἶναι.

Τὸ χειλικὸν *b*

§ 96. Καὶ ὁ φθόγγος οὗτος δὲν παρεδόθη ἡμῖν ἀρχαιοθεν, ἀλλ' ἔνθα νῦν ὑπάρχει, ἀνεπτύχθη ἐκ τῶν φθόγγων $\mu + \pi$ ἢ $\nu + \pi$ 1) ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως: *ἀβέλ*, *καδόσο*, *κοβώνω*, *κουβίζω*, *λαβοκοπῶ*, *λαβουρίζω*, *Λαβρινή*.

2) Ἐν Sandhi: *στή βλύσ*, δὲ *βάγ*, *σά βουληθοῦν*, δὲ *βοιάζω*, δὲ *βλογᾶσαι*, *νὰ τῇ βοδιαβάσω* 3) κατ' ἀναλογίαν ἐν ταῖς λέξεσιν *βοδιαβάζω*, *βρίτσκα*, *βρόμ.τα*, *βρομῶ*, *βροσιῆθι*. Καὶ ταῦτα πάντες βλέπουσιν ὅτι προῆλθον ἐκ τῶν: *τὸν ποδιαβάζω*, *τὴν πρόιτσκα*, *τὸν προμῶ*. Περὶ τοῦ *βρόμ.τος* δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἐσχηματίσθη οὕτω κατ' ἀναλογίαν τοῦ *ἐμβρός*. Ἐπίσης ἐν τῇ λέξει *ἀβόφαδος* (τὰ ὑπολείμματα τοῦ ὑφαιδίου, ἅτινα σκληρὰ καὶ χονδρὰ ὄντα χρησιμεύουσι πρὸς κατασκευὴν χονδρῶν μαλλίνων ὑφασμάτων) καὶ *ῥούβαλον* εὐρῆται *b* ἀντὶ *π*. Περὶ τοῦ πρώτου δύναται νὰ ῥηθῆ ὅτι κατὰ παρετυμολογίαν ἐκ τοῦ *ἀβάς* (ἐπανωφόριον χονδρὸν) ἐλέχθη, περὶ τοῦ δευτέρου πρβλ. Χατζ. Einl. 155 σημ. 1.

Ἔρρινα

§ 97. Τὸ *ν* ἐν πλείσταις λέξεσιν ἀρχαιοθεν ἡμῖν παρεδόθη: *νός*, *ἀρνί*.

§ 98. Τὸ *ν* ἐν τῷ τέλει τῆς λέξεως πάντοτε, ὡς παρὰ πᾶσι σχεδὸν τοῖς Ἑλλησι, καταστρέφεται *λείφανο*, *οκεπάρ(ν)*.

§ 99. Τὸ ν ἐν τούτοις ἐν τῷ Sandhi δὲν καταστρέφεται, εὐρισκόμενον πρὸ τῶν χειλικῶν π καὶ ψ, τῶν οὐρανικῶν κ καὶ ξ καὶ τοῦ ὀδοντικοῦ τ, οὕτως, ὥστε νὰ μεταβάλλῃ τοὺς φθόγγους τούτους εἰς *b*, *bs*, *g*, *gs*, *d* : τῆ *γακῆ* τ *τῆ μέρα*, *σά γαιζιώθ.κες*, *σά γσέγειρε*, δὲ *γσέρω*, *σά βάγ*, *σά βοηθῆ*, *τῆ δύχ. δου*. Περὶ τούτου πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I, σελ. 165.

§ 100 'Απ' ἐναντίας τὸ ν καταστρέφεται ἐν Sandhi πρὸ τῶν στενωτῶν β, γ, φ, δ, θ, χ, ζ καὶ σ: δὲ *βάφ*, *νὰ τῆ γανώσα*, *δὲ φωτιζ.*, *νὰ τῆ δείρ*, *τὸ θελό*, *δὲ χυλών*, *δὲ ζημιών*, *δὲ σηκώνται*.

§ 101. Τὸ ν ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως πρὸ τοῦ ὀδοντικοῦ τ ἀκολουθουμένου ὑπὸ κ ἢ σ καταστρέφεται: *ποικὸς* = *ποντικός*. *συρμακέτς* (*συρμακέντης*, ὁ σύρμα κεντῶν), *ἀφέτς* = ὁ ἀφέντης.

§ 102. Τὸ ν πρὸ τοῦ τ καταστρέφεται καὶ ἐν τῷ τέλει τῆς λέξεως: *δόντ.* = *δότη*. καὶ τοῦτο ἀποδοτέον πιθανώτατα εἰς τὸν φωνητικὸν νόμον, καθ' ὃν δὲν εἶναι ἀνεκτὰ παρ' ἡμῖν τὰ ἠχηρὰ σύμφωνα ἐν τέλει τῆς λέξεως.

§ 103. Τὸ ν ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως ἀποβάλλεται πρὸ τοῦ μεσονδοτικοῦ θ: *ἄθρωπος*, *ἄθ* (τὸ ἄνθος), *ἄθῶ*, *Ξαθῶ*. Ἐν ταῖς λέξεσι δ' ὅμως ταῖς νεωστὶ εἰς τὴν δημιώδη λαλιὰν εἰσαχθείσαις μένει τὸ ν πρὸ τοῦ θ: *Ἐθανθία*, ἔθεν καὶ τὸ *Βανθῶ*. πρβλ. Χατζ. Μεσ. I, 161.

§ 104. Τὸ ν τρέπεται εἰς λ ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσι: *λημιώρια* (*μνημιώρι*), *κλημιγὰ* (τὸ ἀρχαῖον *κνημιὰ* πρβλ. Πολυδεύκην 7, 116 ἀρπάσας *τὴν κνημιάν τῆς ἀμάξης*), καὶ *μελιγάρ*. Αἰτία τῆς τροπῆς ταύτης νομίζω ὅτι εἶναι ἡ ἀνομοίωσις, δι' ἧς ἀποφεύγεται ὁ αὐτὸς φθόγγος ἐν δυσι συνεχέσι συλλαβαῖς πρβλ. περὶ τούτων Χατζ. Μεσαιων. I 329.

§ 105. Τὸ ν παρεντίθεται πρὸς ἀποφυγὴν τῆς χασμιωδίας ἐν ταῖς ἄνω (§ 62) μνημονευθεῖσι τόποις.

§ 106. Τὸ ν ἀναπτύσσεται ἐν πάσαις ταῖς λέξεσιν, ἐν αἷς πρὸ τοῦ *ια*, *ιε*, *ιο* τὸ μ εὑρηται: *ἄμιγα* (*amita*) *θυμιγιάτος*, *ζημιγὰ*, *κει-*

μνιά, καλαμνιάζω, μνιά, μνιολό, μνοίασιμο, ξιστρεμνιά, προσουμνιάζω, σταφλαρμνιά κτλ. Τοῦ φαινομένου τούτου ὁ λόγος εἶναι φωνητικός, διότι εὐκόλως ἠδύνατο νὰ γεννηθῆ μεταξύ τοῦ *μ* καὶ τοῦ ἡμιφώνου *ν* ὁ συγγενῆς τῷ *μ* φθόγγος *ν*.

§ 107. Το *ν* ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως ἀποβεβλημένον εὕρηται ἐν τῷ ἐπιρρήματι μόνον : *ὠρίς=ἐνωρίς*, ὅπερ βεβαίως ἐσχηματίσθη οὕτω κατ' ἀναλογίαν τοῦ συγγενοῦς *ὠρα*.

Τὸ χεῖλικόν μ

§ 108. Το *μ* ἐν πολλαῖς λέξεσιν ἀρχαίῳθεν παρεδόθη ἡμῖν : *μέ, μνιά*.

§ 109. Το *μ* ἀποβάλλεται πρὸ τῶν χεῖλικῶν *π, ψ* καὶ *φ* : *λάπ, ἔλαψε, ὄφαλος, νύφ, νυφιάτ.κος*, πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I, 164.

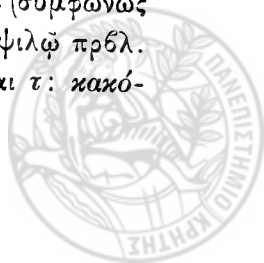
§ 110. Το *μ* τέλος καταστρέφεται πρὸ τοῦ *ν* ἐν τῇ λέξει *λημῶρια*, ἐν ἣ μεταβληθεῖσθ διὰ τὴν ἀνομοίωσιν εἰς *μλημῶρια*, δὲν ἠδύνατο πλέον τὸ *μ* νὰ μένη πρὸ τοῦ *λ*. Ἴσως ὁμοῦς ἡ λέξις ἔχει τὴν ἀρχὴν της εἰς τὸ λατ. *memorium*.

Στενωτοὶ φθόγγοι

Τὸ ὑπερωϊκόν χ

§ 111. Το *χ* ἐν πλείσταις λέξεσι ἀρχαίῳθεν ἡμῖν παρεδόθη : *χαρά, χορεύω*.

§ 112. Το *χ* μετατρέπεται εἰς *κ* 1) ἐὰν πρὸ τοῦ *χ* εὕρισκῃται τὸ *σ* : *ἄσκημος, πασκίζω, μοσκίζω, σκάρα, σκιστό, σκονίη, σκολνῶ, πασκαλιά*. πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I σελ. 163. 2) ἐὰν πρὸ τοῦ ὁ εὕρισκῃται *χ* : *Ἀρχοδοῦ, ἄρχοδας, ἔρχομ.* 3) ἐὰν πρὸ *χ* εὕρισκῃται ὁ φθόγγος *f* : *εὐκῆ, εὐκέλαιο, εὐκαριστήθ.κα* (συμφώνως τῷ νόμῳ, καθ' ὃν δασύ + ἄσει τρέπεται εἰς δασύ + ψιλῶ πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I. 161), 4) ἐὰν πρὸ τοῦ *χ* εὕρισκῃται *τ* : *κακό-*

ικος *κακόκτη* (διὰ τὸν αὐτὸν νόμον) ἢ) ἐν ταῖς λέξεσι *κορδιστός*, τὸ *εὐτυκο* (ἢ μοῖρά τινος). Τὸ πρῶτον τοῖς πᾶσι γνωστὸν εἶναι ὅτι προήλθεν ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ *chorda*. Τὸ *εὐτυκο* ἴσως ἐσχηματίσθη κατὰ τὰ ἄλλα εἰς *-ικος*.

§ 113. Τὸ *χ* ἐτράπη εἰς *φ* ἐν ταῖς λέξεσι *χειρόφτια* καὶ *γλείφω* = *λείχω*, ἂν ἔχη ἀληθῶς τὸ ῥῆμα τοῦτο σχέσιν τινὰ πρὸς τὸ ἀρχ. *λείχω*.

Τὸ ὀδοντικὸν *σ*

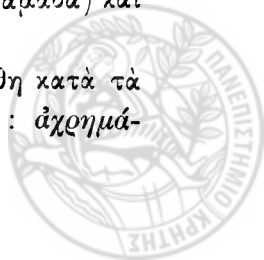
§ 114. Τὸ *σ* ἐν πλείσταις λέξεσιν ἀρχαιοῦθεν ἡμῖν παρεδόθη: *σέ*, *σαποῦν*.

§ 115-116. Τὸ *σ* τρέπεται εἰς *ξ* ἐν τοῖς ἀορίστοις πολλῶν ῥημάτων, ἅτινα ἀρχαιοῦθεν εἶχον *σ*: *βάσταξα*, *βόηξα*, *βόδιξα*, *βρόδηξα*, *βύζαξα*, *γρόραξα*, *ἔπνιξα*, *ἔξιξα*, *θάμαξα*, *κύλιξα*, *λίμαξα*, *λαχάναξα*, *μάζωξα*, *μουρμούριξα*, *μάτιαξα*, *ξέταξα* (ἔθεν καὶ *ξέταξες* ἀντι ἐξετάσεις παρ' ἡμῖν λέγεται), *πείραξα*, *πέταξα*, *πήδηξα*, *περπάτηξα*, *ῥώτηξα*, *ῥόφηξα*, *ῥήμαξα*, *ῥοχάλιξα*, *σφάλιξα*, *σφουγιξα*, *στοίβαξα*, *σιγύριξα*, *στέγνωξα*, *σπούδαξα*, *σύριξα*, *τράβηξα*, *τραγούδηξα*, *φώναξα* κτλ. Περὶ τούτων πρὸ πολλοῦ ἐδίδαξεν ὁ κ. Χατζ. (Einl. 134-135) ὅτι ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀορίστων, οἵτινες ἀρχαιοῦθεν εἶχον τὸ *ξ*: *ἔλλαξα*, *ξάνοιξα*, *ἔταξα*, *ἔδωξα* κτλ.

§ 117. Προθετικὸν *σ* εὕρηται ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσι: *σκάβια* (κάβια καὶ ἐν Βελβενδῶ) *κάμπη* καὶ *σχύφτω* (κύπτω). Καὶ τούτου φανερόν εἶναι ὅτι ἡ αἰτία πρέπει νὰ ζητηθῇ ἐν τῷ Sandhi. Περὶ τοῦ τύπου *σκάβια* πρβλ. Χατζ. Einl. 97.

§ 118. Τὸ *σ* εὕρηται ἐν τοῖς ἐξῆς τόποις ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως, ἔνθα ἀρχαιοῦθεν ἢ δὲν ὑπῆρχεν ἢ δὲν ὤφειλε νὰ ὑπάρχη: *ἀκαλόθεστος*, *παράσμερα* (παράμερα), *χαρασμάδα* (χαραμάδα) καὶ ἐν ταῖς προστακτικαῖς *φῆστε*, *δόστε*.

§ 119. Τὸ πρῶτον φανερόν εἶναι ὅτι ἐσχηματίσθη κατὰ τὰ λοιπὰ ἐπίθετα εἰς *-τος*, ὧν πολλὰ εἰς *-στος* λήγουσιν: *ἀχορημά-*

τιστος, ἄπιαστος, ἀξένοιαστος. Περὶ τοῦ δευτέρου *χαρασμάδα*, οὗ ἄλλοι τύποι *ἀραγμαδά* ἐν Πόντῳ καὶ *ἀραμάδα* ἐν Λειβηθσίῳ εὑρηγνται, δὲν δύνανμαι νὰ εἶπω τι. Περὶ τῶν ἀορίστων ἐν τῇ προστ. ἴδε, ὅσα λέγει ὁ κ. Χατζ. Einl. 101.

§ 120. Τὸ σ τρέπεται εἰς τσ ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσι: *τοεκούρα* (*securis*), *τοερούλια* (ὑποδήματα τῶν χωρικῶν), *τοίβλα* (ἐκ τῆς ἀρχ. λέξεως *σιφλός*, ὡς λέγει ὁ κ. Χατζ. Einl. 96). Περὶ τῆς λέξ. *τοερούλια* πρβλ. Χατζ. Einl. 246, ἔνθα ἐκ τοῦ Πορφυρογεννήτου περὶ τῶν θεμάτων (*de Præfecturis*). 153,1 τάδε μνημονεύονται: «θθεν καὶ σέρβουλα ἡ κοινὴ συνήθεια τὰ δουλικῶς φησιν ὑποδήματα καὶ σερβουλιανούς τοὺς τὰ εὐτελεῖ καὶ πενιχρὰ ὑποδήματα φοροῦντας». Πρὸς ταῦτα ἐν τούτοις πρβλ. τὸν G. Meyer, ἐν Neug. Studien II, 88, ὅστις νομίζει ὅτι ἡ λέξις *τοερούλια* κατάγεται ἐκ τοῦ τουρκικοῦ *tsarbül*, ὅπερ τοσοῦτω μᾶλλον φαίνεται ἡμῖν ἀπίθανον, καθ' ὅσον ἤδη κατὰ τοὺς χρόνους Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου, τ. ἔ. κατὰ τὸν I' αἰῶνα, ἡ λέξις αὕτη ἦτο ἐν χρήσει παρὰ τοῖς Ἑλλησι.

§ 121. Τὸ τελικὸν σ ἀποβάλλεται 1) ἐν τοῖς θηλυκοῖς, ἅτινα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔληγον εἰς -ις: *θηλύκωσι*, *χαλίνωσι* καὶ ἐν τῷ εἰς υς λήγοντι ἑκατοσῷ. 2) ἐν τῇ προστακτικῇ τοῦ ἀορίστου: *νεκάτωτο* = *νεκάτωστο* = *νεκάτωσέ το*. 3) ἐν τοῖς ἐπιρρήμασι *χτε* καὶ *ψέ*. Τούτων ἀναλογία μοι φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ αἰτία, ὡς ἤδη περὶ τῶν εἰς ις ληγόντων θηλυκῶν ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 242 ἐδίδαξεν.

§ 122. Τὸ σ τέλος προστεθειμένον ἐν τέλει τῆς λέξεως εὑρηγνται ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσιν: *ὄδες* (ὄτε), *τότες*, *τίποτας*, *τωρῶας* (πρὸ ὀλίγου), *ἀδῖς*. Καὶ ταῦτα ἐγένοντο κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ *χθές* - *ψές* = *τότες*, *ὄδες* κτλ.

Τὸ μεσοδοντικὸν θ

§ 123. Τὸ μεσοδοντικὸν θ ἐν πλείσταις λέξεσιν ἀρχαίῳθεν ἡμῖν παρεδόθη: *θεός*, *θαροῶ*.

§ 124. Τὸ *θ* τρέπεται εἰς *ι* 1) μετὰ τὸ *σ*: *θα* *χρειασιῆ*, *ἦσιανα*, *κολάσιηκα*, *ἀπισιῶ*, *μισαργός*, *τῆς τειας σου* ἐν τῇ φράσει *τῆς τειας σου τὸ ῥοκοκέφαλο* (πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I. 163)· 2) μετὰ τὸ *χ*: *χιέ*, *ἄ σιουβιχιτῆ* πρβλ. § 112· 3) μετὰ τὸ *φ*: *ἄς νιφτῆ*, *Λευτέρς*, *φτηνός* πρβλ. § 112· 4) μετὰ τὸ *ρ*: *ἦροτα*, *ὀριός*, *ὀριῶ*, (οὔτινος τὸ ἀντίθετον λέγεται *ξισορμενῶ*), *νάριηκας*· 5) ἐν ταῖς λ. *λάπατα* (λάπαθα) καὶ *μυζήτρια* (ἄπερ κατὰ τὰ εἰς τρία οὐσιαστικά, περὶ ὧν ἶδε κάτωθι § 267, 9, ἐσχηματίσθη). Ὁ G. Meyer νομίζει ὅτι ἡ λέξις *μυζήτρια* προῆλθεν ἐκ τῆς λ. *ζυμήθρα* (ἐν Indoger. Forshung. III, 65), οὐχὶ ὀρθῶς ἄμως, ὥς μοι εἶπεν ὁ κ. Χατζ. 6) ἂν τὸ *θ* εὐρίσκηται πρὸ τοῦ *σ*: *ἔκαθ.σε*=*ἔκατοε*, *κάθ.σε* = *κάτοε*.

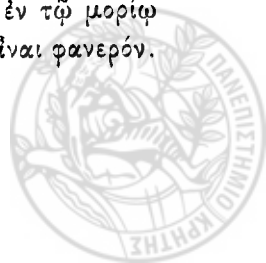
§ 125. Τὸ *θ* τρέπεται εἰς *d* πρὸ τοῦ *d* = *κάddan* = *κάθ.дан* = *κάθουdan* (ἐκάθηντο).

§ 126. Τὸ *θ* τετραμμένον εἰς *φ* εὔρηται ἐν τῇ λέξει *φηκάρ* = *θηκάρ*. Τοῦτω ὅμοια εἶναι, ὅσα ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 158 ἀναφέρει: *Φῆβα*, *φαλαμίδ*, *φρησκεία*. Τούτοις πρόσθετος τὸ Χίον ἀρσενοφηλυκιά.

§ 127. Τὸ *θ* ἐτρέπη εἰς *χ* ἐν τῇ λ. *παχνί*, ἣτις λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 161 ὅτι προῆλθεν ἐκ τῆς λ. *παθνί*.

§ 128. Τὸ *θ* ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως καταστρέφεται, ἐὰν μετὰ τὴν ἀποβολὴν τοῦ *ι* τρία ἢ τέσσαρα σύμφωνα συνέλωσιν ἐπὶ τὸ αὐτό, μεταξύ τῶν ὁποίων δὲν δύναται νὰ ἀπαγγέλληται τὸ *θ*: Οὕτως τὸ *θ* ἀποβάλλεται 1) ἐὰν εὐρίσκηται μεταξύ *χ* καὶ *κ*: *σφίχ.κα* = *σφίχθηκα*· 2) μεταξύ *σ* καὶ *κ*: *πρήσ.κα* (*πρήσθηκα*), *ξεσκεπάσκα*, *κιάσκα*, *στολίσκα*· 3) μεταξύ *φ* καὶ *κ* = *θράφ.κα*, (*θράφθηκα*), *νίφκα*, (*νίφθηκα*), *τσαβεύκα* (*τσαβεύθηκα*), *κουρεύκα* (*κουρεύθηκα*).

Τὸ *θ* τέλος ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως ἀποβάλλεται ἐν τῷ μορίῳ *θά*, ἄπερ παρ' ἡμῖν λέγεται πάντοτε *ἄ*. Διὰ τί, δὲν εἶναι φανερόν.

Τὸ χειλικὸν φ

§ 129. Τὸ χειλικὸν φ ἐν πλείσταις λέξεσιν ἀρχαίῳθεν ἡμῖν παρεδόθη : φορῶ.

§ 130. Τὸ φ τρέπεται εἰς π ἐν ταῖς λέξεσι: *ρεπάνια* (ἴσως εἶναι καὶ ὁ ἀρχαῖος τύπος) καὶ *σταπίδα*.

§ 131. Τὸ φ πρὸ τοῦ δ κατ' ἀφομοίωσιν τρέπεται εἰς β : *κλέβδες κλέφ.δες=κλέφτηδες* (πρβ. τὸ ἐν § 124 *καθδαν=καδδαν*).

§ 132. Τὸ φ τρέπεται εἰς τ ἐν τῇ λ. *βλαστημῶ*, ἥτις ἴσως ἔλκει τὴν καταγωγὴν της ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ *blastemare*.

Τὸ φ μετατρέπη εἰς β ἐν τῇ λ. *τοῖβλα*, περὶ ἧς ἴδε § 120. Τὸ φθ τέλος τετραμμένον εἰς ψ εὐρίσκεται ἐν τῇ λέξει *ψεῖρα*, ἥτις ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ *ψύλλος* (Χατζ. Einl. 360 καὶ Μεσαιων. I, 192).

Τὸ χειλικὸν β

§ 133. Ὁ στενωτός φθόγγος β παρεδόθη ἡμῖν, ἔνθα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦτο ὁ ἐκκροτητός φθόγγος β : *βασιλέες, φάβατα* (*fabā*). Πότε κατέστη ἀπὸ κλειστοῦ στενωτός, ἴδε Χατζ. Einl 33.

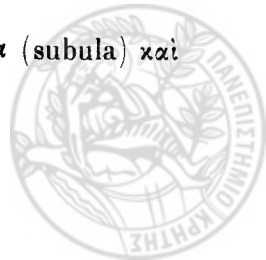
Ἐν μιᾷ μόνῃ λέξει φαίνεται ὅτι τὸ β διετήρησε τὸν ἀρχαῖον αὐτοῦ ἦχον: *κολύβα*, ἀλλὰ τοῦτο εὐκόλως ἐξηγεῖται, ἂν ἀναλογισθῶμεν ὅτι ἡ λ. αὕτη παρελήφθη εἰς τὴν ἡμετέραν ἐκ τῆς τουρκικῆς, πρβ. G Meyer Türkisch. Stud. I, ἐν λέξει.

§ 134. Ὁ φθόγγος w, εἰς ὃν τὸ υ τῶν διφθόγγων *au*, *eu* μετατρέπη, καταστρέφεται πρὸ τοῦ χειλικοῦ μ : *θαῦμα, θαμάζω, καμένος, σννεφοκάμα, ῥέμας, συμμάζεμα, νεκάτεμα* κλ.

§ 135 - 139. Τὸ β τρέπεται εἰς φ ἐν τῇ λ. *φκέρι* (βουέντρι) καὶ ἐν τῷ κυρίῳ ὀνόματι *Φιτωρῆ*, ἂν τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ Ἴταλ. *Vittoria*.

Τὸ β τρέπεται εἰς γ ἐν ταῖς λ. *σουγλῶ, σοῦγλα* (*subula*) καὶ *τοῦγλα* (*tubula*) καὶ ἐν τῷ ῥ. *γλέπω=βλέπω*.

Τὸ β τρέπεται εἰς δ ἐν τῇ λ. *διογιά=βιογιά*.

Τὸ β τρέπεται εἰς μ ἐν τῇ λ. *μονί*, ἥτις λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 39 ὅτι ἔλκει τὴν καταγωγὴν ἐκ τοῦ *εὐνίον*, ἂν καὶ αὐτὸς ἀμφιβάλλῃ.

Τὸ οὐρανικὸν γ

§ 140 Τὸ οὐρανικὸν γ ἐν πλείσταις λέξεσιν ἀρχαίῳθεν παρεδόθη ἡμῖν : *γέροδας*, *γελῶ*.

§ 141. Τὸ γ ἐν πολλαῖς λέξεσιν εὔρηται, ἔνθα πρότερον δὲν ὑπῆρχεν· οὕτως ἐν τοῖς -εῦω ῥήμασιν : *ἀγριέβγω*, *γυρεύγω*, *γητεύγω*, *κόβγω*, *κοδεύγω*, *νεκατεύγω*, *κλαδεύγω*, *σγατζεύγω*, κλ. Πόθεν τοῦτο τὸ γ προῆλθεν, διὰ μακρῶν ἤδη ἐδίδαξεν ὁ Χατζ. Einl. 123 καὶ ἐξ., δν, εἰ βούλει, ἔπιθι. Ὁ αὐτὸς ἐν. ἀ. λέγει ὅτι τὰ ῥήματα ταῦτα ἤρξαντο ἐμφανιζόμενα κατὰ πρῶτον κατὰ τὸν 9^{ον} αἰῶνα.

§ 142. Τὸ γ πρὸς τούτοις εὔρηται ἐν τῷ παρατατικῷ ἤξεργα ἀντὶ ἤξερα κατ' ἀναλογίαν βεβαίως πρὸς τοὺς παρατατικούς τῶν ἄνω μνημονευθέντων ῥημάτων : *κλάδευγα* κτλ.

§ 143-144. Τοῦ γ μετὰθεσις συμβαίνει ἐν τῇ λ. *ζγουραφίζω*, *ζγουράφος*, *ζγουραφισμένος*, ὅπως κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ κ. Χατζ. λέγεται καὶ ἐν Κρήτῃ (Einl 107). Τούτῳ παραβάλλει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl 402 τὸ *σμίγω*, ὅπερ προῆλθεν ἐκ τοῦ *μίσω*.

§ 145. Τὸ γ ἐτράπη εἰς β ἐν ταῖς λ. *τραβουδῶ*, *τραβούδια*, *καλιβώνω* ἀντὶ *καλιγώνω* (ἐκ τοῦ λατ. *caligare* πρὸλ. Meyer Ng Stud III, 23). Ἀντὶ τοῦ γ εὔρηται ζ ἐν τῇ λέξει *διαλέζω*, ὅπερ εἶναι φανερὸν ὅτι ἐσχηματίσθη διὰ τὴν ὁμοιότητα τῶν ἁορίστων : *ἔλλαξα*, *διάλεξα*, *λάζω*, *διαλέζω*.

§ 146. Τὸ γ ἐν τῷ μέσῳ τῆς λέξεως δὲν ἀπαγγέλλεται ἐν ταῖς λέξεσι *τρώ(γ)εις*, *τρώς*, *λέ(γ)εις*, *λὲς* καὶ *τρονοκάλαθο*. Τούτοις παραβλητέα τὰ *ναὸς* ἀντὶ (*ν*)*αγὸς ἀγός*, ὅπερ λέγεται ἐν Πάρῳ, καὶ *πολοοῦμαι* ἐν Σύμῃ.

§ 147. Τὸ γ ἐπίσης ἀποβάλλεται 1) πρὸ τοῦ χειλικοῦ μ : *πράμα*, *πραματευτής*, *πινιμένος*. 2) πρὸ τοῦ στενωτοῦ χ : *κεχρί*,

κόχη, ῥοχαλίζω, (πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I, 161) 3) πρὸ τοῦ ὕγρου λ: ζεύλα, ζεύλος, καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως λήγορα, Δηγόρος.

§ 148. Τὸ γ ἀναπτύσσεται ἐν ταῖσδε ταῖς λέξεσι: βγαγέλω, γνέθω, γνεύω, τὸ ἐν Λειβησίῳ γνέφου λεγόμενον.

Τὸ μεσοδοντικὸν δ

§ 149. Τὸ δ ἐν πολλαῖς λέξεσιν ἀρχαιόθεν παρεδόθη ἡμῖν: δένδρον.

§ 150. Τὸ δ τραπὲν εἰς τ εὐρηταὶ ἐν τῇ λέξει μερτικό, ἦν ἔλως Σλαυϊκὴν θεωρεῖ ὁ G. Meyer ἐν Ng. Stud II, 8. Κατὰ πῶσον τοῦτο εἶναι πιθανόν, δὲν γνωρίζω, πρβλ. ἐν τούτοις μερίτης μερικῶς.

§ 151. Ττ δ ἐκπίπτει πρὸ τοῦ γ ἐν τῇ λέξει δja=γιά.

Τὸ ὀδοντικὸν ζ

§ 152. Τὸ ζ ἐν πολλαῖς λέξεσιν ἀρχαιόθεν παρεδόθη ἡμῖν: ζημνιά.

§ 153. Τὸ ζ μεταβεβλημένον εἰς dj εὐρηταὶ ἐν τῇ λ. djοφόνω = κακολογῶ τινα, ἂν τὸ ῥῆμα τοῦτο εἶναι τὸ ἀρχαῖον ζοφῶν.

Ἰγρά

Τὸ λ

§ 154. Τὸ λ ἐν πολλαῖς λέξεσιν ἀρχαιόθεν παρεδόθη ἡμῖν: λέγω κλπ.

§ 155. Τὸ λ τρέπεται εἰς ῥ 1) πρὸ τοῦ μ: ἀρμυρός, ἀρμύρα, ἀρμέγω, ἄρμη, ἀρμυά. 2) πρὸ τοῦ φ: ἀδερφός, κόρφος. 3) πρὸ τοῦ γ: Βουργαριά. 4) πρὸ τοῦ ισ: κάρσια. 5) πρὸ τοῦ σ: Βαρσαμή. 6) πρὸ τοῦ γ: Στεργιανός (ἐκ τοῦ Στελιανός, ὡς λέγεται καὶ ἄλλως καὶ οὐχὶ ἐκ τοῦ Στέργιος ἀλλὰ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τοῦτο). 7) ἐν τῇ λ. φροκάλι, ἕπερ εἶναι φανερόν ὅτι προήλθεν ἐκ τοῦ ἀρχαίου φιλοκαλία, ἀφού καὶ νῦν ἔτι, ὡς ἤκουσα, ἐν Νάξῳ σημαίνει τὸ σάρωθρον. Πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I, 105.

§ 156. Τὸ ὀδοντικὸν λ μεταβάλλεται εἰς λι οὐρανικὸν ἐν ταῖς

λέξεισι *λαλιῶ* (κατ' ἀφομοίωσιν) = διὰ φωνῆς προτρέπω ζῶόν τι νὰ κινηθῆ, *ἀλλιοῦ*, *σφαλειῶ*, *πουλειῶ*. Πόθεν ἐν τῇ λ. *σφαλειῶ* καί τοις ὁμοίοις τὸ λ τοῦτο προῆλθεν, ἴδε Χατζ. Einl. 129 καὶ ἐξ.

§ 157. Τὸ λ ἀποβάλλεται ἐν τῷ ἐπιρρήματι πῖλ = πλειά, ἂν ἡ λέξις αὕτη δὲν εἶναι μᾶλλον ξένη.

Τὸ ρ

§ 158. Τὸ ρ ἐν πολλαῖς λέξεσιν ἀρχαίῳθεν παρεδόθη ἡμῖν: *ῥέμας*.

§ 159. Μετάθεσις τοῦ ρ συμβαίνει 1) ἐν τοῖς θηλυκοῖς ὀνόμασιν, ἅτινα λήγουσιν εἰς τρία : *ἄφτιορja* (καπνοδόχη) *βυζάσιορja* *γαδουροκυλίσιορja* (τόπος ἰκανός, ὥστε νὰ δύναται νὰ κυλισθῆ ἐν αὐτῷ ὄνος) *διάσιορja*, *ζουμίσιορja*, *κουβαρίσιορja*, *κακογεννήσιορja*, *λευκάσιορja*, *μυζήτιορja*, *ξάδιορja*, *πατήτιορja* κλπ. 2) ἐν ταῖς λέξεσιν: *ἄρμέγω*, *βώτρυδα* (βρῶτυς, εἶδος σπητός), *γούρνα* (γρώνη πρβλ. Einl. 106) *γουρλώνω* (πρβλ. τὸ Χῖον γουρώνω, *κυρβένησ*, *κουρ-κουρῶ* (κροκουδῶ), *ὀλοκίτινος*, *πουρνό*, (πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I, 252) *ῥομανιά*, *στρέγω*, *τουρλώνω* (ἀλλὰ *τρούλλα* = (κεκρύφαλος οὐχὶ *τούρλα*, πρβλ. τὸ Χῖον *τουρλωτή*) *τρανῶ* = *ταυρῶ* (ὡς καὶ νῦν ἔτι ἐν Φερτακαίνοις λέγεται). Τούτοις παραβλητέα τὸ Ποντικὸν *ῥδόμος* ἀντὶ *δρόμος*, τὸ Λειβησιακὸν *δάβρους* ἀντὶ *ῥάβδος*, τὸ Συμαϊκὸν *δαβρί*, τὸ Λειβησιακὸν *κωλότουρπα*, τὸ Ποντικὸν *φουρκάλι* καὶ τὰ Μακεδονικὰ *διρλικώνω*, *διρμόν*. Περὶ τῆς μεταθέσεως τοῦ ρ ἴδε G. Meyer ἐν Gr. Stud. II, 93

§ 160. Τὸ ρ δι' ἀνομοίωσιν εἰς λ μεταβάλλεται ἐν τῇ λέξει *ἀλέτρι*.

§ 161. Τὸ ρ ἀποβάλλεται ἐν ταῖς λ. *χουσός*, *χουσοχέρος*, *Χουσή*, *Χουσαφένια*, ἴσως διότι εὐκολώτερον ἠδύνατο νὰ ἀπαγγελθῶσιν οὕτω. Περὶ τούτων δ' ὅμως δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι παρελήφθησαν παρὰ τῶν βορείων Ἑλλήνων τῶν ἀπαγγελλέντων *χσός*. — ὅπερ ἡμεῖς μετεβλόμεν εἰς *χουσός*. — Τὸ ρ ἐπίσης καταστρέφεται ἐν τῷ *διόργυρος*. Τὴν αἰτίαν τούτου ἴδε παρὰ Χατζ. Einl. 374, ἔνθα λέγεται ὅτι κατὰ παρετυμολογίαν πρὸς τὴν πρόθεσιν

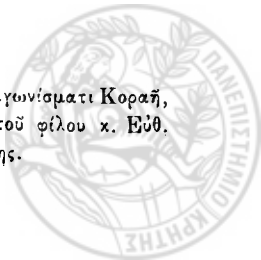
διὰ ἐλέγχθη οὕτω· πρβλ. ἐν τούτοις καὶ ὅσα ὁ αὐτὸς λέγει ἐν ΚΖ τ. 33, 118 καὶ ἐξ.

Τὸ ῥ τέλος ἀναπτύσσεται ἐν ταῖς λέξεσι *κατρακυλῶ, κατρακέφαλα, κλωστρό, δοκράν* κλπ. Τὴν αἰτίαν ἴδε ἐν ΚΖ, 33, 118 καὶ ἐξ.

Περὶ ἐκπτώσεως ὀλοκλήρου συλλαβῆς

§ 162-163. Πρὶν ἢ νῦν ἔλθωμεν εἰς τὸ δεύτερον τῆς πραγματείας ἡμῶν μέρος, ἀναγκαῖον νομίζομεν νὰ εἰπώμεν περὶ τύπων τινῶν, ἐν οἷς οὐχὶ ἐν γράμμα, ἀλλ' ὀλόκληρος συλλαβὴ εὗρηται κατεστραμμένη. Αἱ λέξεις, ἐν αἷς τὸ φαινόμενον τοῦτο παρετηρήθη ὑφ' ἡμῶν, εἶναι: τὸ συνηθέστατον *θά*, ὅπερ παρ' ἡμῖν λέγεται πάντοτε *ᾶ*, τὸ *ἦλα* (=ἦθελα πρβλ. τὸ ἐν Λειβησίῳ ἦθε) ὅπερ παρ' ἡμῖν σχηματίζει τὴν δυνητικὴν ἔγκλισιν ἀπαράλλακτα, ὡς τὸ ἀρχαῖον *ἄν*: *ἦλα φάγομι*, = *ἐφάγομεν ἄν*, ἢ *φάγοιμεν ἄν*. *ἦλα φέρω* = *ἔφερον ἄν*, ἢ *φέρομι ἄν*. — Ἐπειτα συλλαβὴ ὀλόκληρος ἐκπίπτει ἐν τοῖς *πὰ νὰ δῆῃς* = *πάνε νὰ δῆῃς*, *ᾶ πὰ νὰ φάγω* = *ᾶ πάγω νὰ φάγω*, *δόσ-να* = *δύστηνα*, ἐν αἷς ἢ ἀνομοίωσις φαίνεται μοι ὅτι εἶναι ἢ αἰτία τοῦ φαινομένου. Οἱ τύποι *ᾶς πάνα* = *ᾶς πάγουνα*, *ᾶς κᾶται* = *ᾶς κᾶθεται* ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν τὸ μὲν πρῶτον τοῦ *α'* ἐνικοῦ, τὸ δὲ δεύτερον τοῦ *γ'* πληθύν., ἔνθα μετὰ τὴν ἐκπτωσιν τοῦ *ου* κανονικῶς ἐσχηματίσθη *ᾶς κάθ-δαι* = *ᾶς κάδδαι*. Δι' ἀνομοίωσιν τέλος ἐκπίπτει ὀλόκληρος συλλαβὴ ἐν ταῖς λέξεσι *σαμόλαδον*, *δάσκαλος*, *φοξολούλουδα* (κουροξυλολούλουδα), *χαζωνᾶς* = *χασοζωνᾶς*. Περὶ τούτων πρβλ. ὅσα λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν ΚΖ. 33, 118, ἐν οἷς παρατίθενται ἐκ τοῦ ιδιώματος τῆς Βελγενδοῦ¹⁾ καὶ τὰ *κασταλαή* = *κατασταλαγή*, *σταματήρα*, = *σταματητήρα*, *ἀλληβόθκῆ* = *ἀλληλοβόθεια* κτλ.

¹⁾ Περὶ τοῦ ιδιώματος τούτου λαμπρὰ μελέτη, βραβευθεῖσα ἐν τῷ διαγωνίσματι Κοραῆ, ἐδημοσιεύθη ἐν τοῖς Ἀρχείοις τοῦ συλλόγου τούτου, συγγραφείσα ὑπὸ τοῦ φίλου κ. Βῆθ. Μπουδῶνα, εἰς ἣν πολλὰ ὀφείλει καὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης μελέτης.

Ἄρθρον

§ 165. Τοῦ ἀρχαίου ἄρθρου ἐσώθησαν παρ' ἡμῖν οἱ ἐξῆς τύποι.

Ἐν. ἄρ.

	ἄρσ.	θηλ.	οὐδ.
Ὀν.	ὁ	ἡ	τὸ
Γεν.	τῆ	τῆς	τῆ
Οὐδ.	τόν	τήν	τὸ

Πληθ. ἄρ.

Ὀν.	οἱ	οἱ	τὰ
Αἰτ.	τοῖς	τοῖς	τὰ

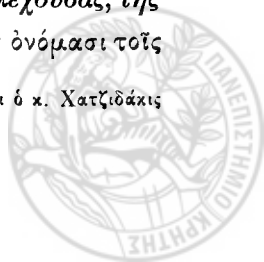
Ὡς παρατηρεῖ τις, πενιχρότατοι παρ' ἡμῖν διεσώθησαν οἱ τύποι τοῦ ἀρχαίου ἄρθρου. Τούτων ἐξηγήσεως δεῖται ὁ τῆς γεν. τοῦ ἐν. ἄρ. τοῦ ἄρσ. τῆ, ὅστις, καθ' ἃ συμπεραίνω, προῆλθεν ἐκ συμφυρμού τοῦ ἀρσενικοῦ τοῦ μετὰ τοῦ θηλ. τῆς, ὡς ἐν Μακεδονία καθ' ὅμοιον τρόπον προῆλθε τὸ ἄρσ. ἄρθρον ἡ: ἡ Χριστός, ἡ Δημήτρις, (πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I σελ. 10 καὶ 313 σημ.) Ὁ τύπος τῆ ἐν τῆ γενικῇ τοῦ ἄρσ. ἄρθρου ὑπάρχει καὶ ἐν Πόντῳ, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ κ. Δ. Η. Οἰκονομίδης ἐν « Ἀθηναῖς » τόμ. Β' σελ. 240, ὅστις γράφει αὐτὸν διὰ τοῦ υ: τῷ, νομίζων ὅτι προῆλθεν ἐκ λεπύνσεως τοῦ ἀρχαίου ου. Ἄγνοεῖ δ' ὅμως ὁ κ. Οἰκονομίδης τὸν κανόνα, καθ' ὃν οὐδέποτε *τονιζόμενον* φωνῆεν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβληθῆ ἐν τῇ νέᾳ Ἑλληνικῇ γλῶσση *φωνητικῶς*. Καὶ τὰ παραδείγματα δέ, ἅτινα φέρει πρὸς ἀπόδειξιν τῆς γνώμης του, *ἀβύτος* = *οὔτος*, *αὔκος* καὶ *αὔτικος* = *τοιούτος*, *βυκέντρο*, *ἀποιζονγκοῦμαι* οὐδὲν ἀποδεικνύουσι, διότι τὸ μὲν τρία πρῶτα

Γενικὴ

§ 167. I Ἀρσενικά. 1) Τὰ εἰς *ος* σχηματίζουνσι τὴν γενικὴν, ὡς καὶ παρ' ἀρχαίοις, εἰς *ου*: τῆ *Μιχαήλου*, τῆ *Χριστοῦ*, τῆ *Γιάγκου*, τῆ *συναχωμοῦ*, τῆ *θεγοῦ*. Ἐν τῇ λ. τῆ *ἄθρωποῦ* ὁ τόνος καταβαίνει εἰς τὴν λήγουσαν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ πληθυντικὰ τῶν *ἄθρωπῶν*, τῶν *μηνῶν*, τῶν *χρονῶν*, περὶ οὗ ἴδε Χατζ. Einl. 420. Ἐκ τοῖς εἰς *ος* προπαροξυτόνοις ἡ γεν. δὲν καταβιβάζεται εἰς τὴν παραλήγουσαν: τῆ *ἄθρωπου*, τῆ *πέλεμου*. Πρὸς βλ. περὶ τούτου τὸν κ. Χατζιδάκι, ὅστις ἐν *Μεσαιων. I. 26* λέγει ὅτι μόνον ἐν τῇ γενικῇ: *ἄνθρωπος ἀνθρώπου, πόλεμος πολέμου*, παρατηρεῖται εὐκινήσια τις τοῦ τόνου. Καὶ ἡ εὐκινήσια ὅμως αὕτη, ὡς βλέπει τις, δὲν ὑπάρχει παρ' ἡμῖν. 2) Τὰ εἰς *ας* λήγοντα σχηματίζουνσι τὴν γενικὴν εἰς *α*: τῆ *ἄροδα*, τῆ *νοῦᾶ*, τῆ *φαγᾶ*¹⁾. Ἐνὸς μόνου ἡ γενικὴ λήγει εἰς *οῦ*: τῆ *ἀδροῦ*, πάντοτε ὅμως ἐν συνάψει μετὰ τῆς ἀντωνυμίας *μου*, *σου*, *του*. Περὶ τοῦ ἐν τῇ γενικῇ ἄλλου τύπου τῆς λέξεως ταύτης *ἀνδροῦς*, ἴδε Χατζ. Einl. 383, ἔνθα λέγεται ὅτι ὁ τύπος οὗτος προῆλθε κατὰ συμφυρμόν ἐκ τῶν τοῦ *ἀνδροῦ* < *ἀνδρός*. 3) Τὰ εἰς *ίς* ὀνόματα σχηματίζουνσι τὴν γενικὴν εἰς *ί* = τῆ *Φλουρί*, τῆ *βοθηστή*, τῆ *ἀδρύ*, τῆ *σιαχτύ*. 4) Τὰ εἰς *ές* σχηματίζουνσιν εἰς *έ* = ὁ *βασιλές* τῆ *βασιλέ*. Δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι ἐν πᾶσι τούτοις, τῆς πρώτης τάξεως ἐξαιρουμένης, ἡ γενικὴ σχηματίζεται διὰ τῆς ἀποβολῆς τοῦ *ς*. Διατὶ καὶ πότε τοῦτο ἤρχισε νὰ συμβαίνει, ἔπιθι Χατζ. Einl. 76.

II Θηλυκά. Ἐνταῦθα τοῦτο δύναται καθ' ὄλου νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ γενικὴ σχηματίζεται διὰ προσθήκης ἐνὸς *ς* εἰς τὴν ὀνομαστικὴν, ὅποιοιδήποτε καὶ ἂν εἶναι τὸ τέλος τῆς ὀνομαστικῆς: οὕτω λέγεται· τῆς *μάννας*, τῆς *δοιοῦς*, τῆς *Κύπρως*, τῆς *λεχούσας*, τῆς *Ἰλερς*. Τοῦτο δὲ μόνον πρέπει νὰ σημειωθῆ ὅτι ἐν τοῖς ὀνομαστικοῖς

¹⁾ Πότε ἀνεφάνη ὁ τύπος οὗτος καὶ ἂν εἶναι διοριστὸς ἢ μὴ, διδάσκει ὁ κ. Χατζιδάκις ἐν *Μεσαιων. I. σελ. 70* καὶ 429.

λήγουσι εἰς ψι, ξι, σι, ἐπειδὴ ἐν τούτοις, ὡς ἄνω εἶπομεν, τὸ τελικὸν *ι* ἀποβάλλεται, ἢ ὀνομαστικῇ καὶ ἢ γενικῇ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον περατοῦται, τελικοῦ *ς* πρὸς ἕτερον *σ* προστιθεμένου. Οὕτως ἢ γενικῇ διὰ τοῦ ἄρθρου μόνον δύναται νὰ διακριθῇ ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς: *τῆς μέσης, τῆς ἄνοιξις* κτλ.

III Οὐδέτερα. Περὶ τῶν οὐδετέρων, ἅτινα γενικὴν δὲν ἔχουσιν, εἶπομεν ἄνωτέρω § 166 III. Αἱ λοιπαὶ τάξεις ὧδε τὴν γενικὴν σχηματίζουσι: 1) Τὰ εἰς *-ι* ἢ *-ί* λήγοντα ἐν τῇ γενικῇ περατοῦνται εἰς *οῦ* = *τῇ χουλιανοῦ, τῇ κατουδιοῦ, τῇ πορρακιοῦ*. 2) τὰ εἰς *ο* λήγοντα ἐπίσης εἰς *ου*: *τῇ φάβατου, τῇ γόνατου, τῇ ἀλατεροῦ, τῇ λανοῦ*. 3) τὰ εἰς *-ιμο* σχηματίζουσι τὴν γενικὴν εἰς *-ατος*: *τῇ γραψίματος, τῇ φερσίματος, τῇ κοψίματος*.

Αἰτιατικὴ

§ 168. I Ἄρσενικά. Μέχρι τοῦδε οὐδεμίαν διαφορὰν μεταξὺ τῆς κλίσεως τῶν οὐσιαστικῶν καὶ ἐπιθέτων εὑρομεν. Ἄλλ' ἐν τῇ αἰτιατικῇ τὰ ἐπίθετα (ὡς καὶ αἱ ἄντωνυμῖαι) δὲν κλίνονται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ τὰ οὐσιαστικά. Οὕτως ἐνῶ ἐν τῇ αἰτ. τὰ οὐσιαστικὰ οὐδέποτε προσλαμβάνουσι τὴν πρόσθετον κατάληξιν *-να*, τὰ ἐπίθετα καὶ αἱ ἄντωνυμῖαι λήγουσι πάντοτε εἰς *-να*: τὸν *κακότικοννα, τὸν κακότυχον, καλόinna, μικρόinna, ἀδρόinna, αὐτόinna*. Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς καταλήξεως ταύτης νομίζω ὅτι τοῦτο δύναμαι νὰ εἶπω ὅτι πρῶτον ἀνεπτύχθη ἐν τῇ δεικτικῇ ἄντωνυμίᾳ: *κεῖνον νά* = ἰδοὺ ἐκεῖνον, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ δεικτικοῦ μορίου *νά*: ὅθεν *μετηνέχθη* καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἄντωνυμίας: *ποιόinna, ὀποιόinna, κανεῖναinna*, ὅθεν καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐπίθετα μετεπήδησε. Τὰ δὲ οὐσιαστικὰ ἐν τῇ αἰτιατικῇ ὧδε λήγουσι: 1) τὰ εἰς *ος* λήγοντα περατοῦσι τὴν αἰτ. εἰς *ο*: τὸ *δύοσμο, τὸ βόσμο*. 2) ἐπ' ἴσης τὰ εἰς *ας, ις, ες* λήγοντα σχηματίζουσι τὴν αἰτ. ἀποβάλλοντα τὸ *ς*: τὸν *ἄδρα, τὸ βοθηστή, τὸ βασιλέ*. Οὕτω φαίνεται ὅτι ἐν τῇ αἰτ. τὸ ἀρχαῖον *ν* ὅλως κατεστράφη. Ἡ

παρουσία ἐν τούτοις αὐτοῦ ἐκεῖ ἐνδείκνυται, ἔνθα ἐν τῇ τῶν λέξεων συντάξει (Sandhi) τὸ τ μεταβάλλεται εἰς *d*: τὸν ἄδρα δου, ἢ τὸ κ εἰς *g*: τὸ γόσμο κτλ.

II Θηλυκά. Καὶ τούτων ἡ κλίσις διαφέρει ἐν τῇ αἰτ. ἐν τοῖς οὐσιαστικοῖς καὶ ἐπιθέτοις. Τῶν οὐσιαστικῶν ἡ αἰτ. ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ ὑπάρχει, ἐν ᾧ ἡ τῶν ἐπιθέτων αἰτ. προσλαμβάνει τὸ να; *τέτοιαννα, μικρήννα*, περὶ ἧς ἴδε ἄνω.

III Οὐδέτερα. Καὶ τούτων, ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἡ αἰτιατική ὁμοία τῇ ὀνομαστικῇ εἶναι, καὶ ἐν τοῖς οὐσιαστικοῖς καὶ ἐν τοῖς ἐπιθέτοις.

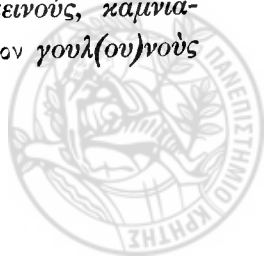
Κλητική

§ 169. Ἡ κλητική σχηματίζεται ἀποβαλλομένου ἐν τοῖς ἀρσενικοῖς τοῦ *s*. Ἐν τοῖς εἰς *os* ὅμως ἡ κλητικὴ λήγει πολλάκις καὶ εἰς *e*: *λύκε*. Ἐν τοῖς θηλυκοῖς καὶ οὐδετέροις ἡ κλητικὴ ὁμοιάζει τῇ ὀνομαστικῇ.

Ὡς κλητικὸν δὲ ἐπιφώνημα χρησιμεύει τὸ *εῖ!* καὶ ἀντὶ τούτου πολλάκις τὸ *ὀρέ!* ὅταν ἀποτείνωνται πρὸς ἄνδρας καὶ τὸ *μωρή!* ὅταν ἀποτείνωνται πρὸς γυναῖκας. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται ἐνίοτε δις ὡς ἐξῆς: *Μωρή! Ἐλέν(η)! μωρή!, Μωρὴ Θεοδωρηῶ! μωρή!*

Πληθυντικός

§ 170. Παρ' ἡμῖν ὁ ἀριθμὸς οὗτος μίαν μόνον πτώσιν παρέχει, ἧτις εἶναι ἡ ὀνομαστικὴ, ἀναπληροῦσα τὴν χρῆσιν καὶ τῶν ἄλλων πτώσεων. Πρὸς ἀλλαγῆν τοῦτο συμβαίνει, δύναται τις νὰ ἴδῃ παρὰ Χατζ. Einl. 29, ἔνθα λέγεται ὅτι καὶ ἐν Μακεδονίᾳ, Λέσβῳ, Σάμῳ, Εὐβοίᾳ, Τσακωνίᾳ, Τήνῳ, Πάρῳ, Ψαροῖς, Ἄνδρῳ μιᾷ μόνον πτώσει ἐν τῷ πληθυντικῷ χρῶνται. Ἰδίαν κατάληξιν ἐν τῇ αἰτ. ἔχουσιν ἀντωνυμίαι τινές, *αὐτεινούς, καμνιανοούς*, πρὸς ἃ κατ' ἀναλογίαν ἐλέχθη καὶ τὸ ἐπίθετον *γουλ(ου)νοῦς*

= ὄλους. Τῆς δὲ γενικῆς ἐλάχιστα λείψανα καὶ ἐν ὠρισμέναις χρήσεσιν ὑπολείπονται μόνον.

Ὀνομαστική, Αἰτιατική, Κλητική

§ 171. I Ἄρσενικά. 1) Τὰ εἰς *ος* λήγοντα σχηματίζουνσι τὰς πτώσεις ταύτας εἰς *οι*: *οἱ ἀθροῶπ(οι) τοῖς ἀθροῶπ. οἱ λύκ. τοῖς λύκ(οι)* ¹⁾. Εἰς *οι* περατοῦσι τὸν πληθυντικὸν καὶ αἱ λέξεις *βάθρακας* καὶ *ἄδρας, βαθρακοί, ἄιροι*. Τὸ πρῶτον δῆλον εἶναι ὅτι προῆλθεν ἐκ τύπου τινὸς *βαθρακός* (ὅστις ὁμῶς παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι ἐν χρήσει), περὶ δὲ τοῦ δευτέρου πρβλ. Χατζ. Einl. 377, ὅστις λέγει ὅτι τοῦτο εἶναι ἐν χρήσει καὶ ἐν Μακεδονίᾳ καὶ Κάτω Ἰταλίᾳ· 2) τὰ εἰς *ας, ες, ις* λήγοντα περατοῦσι τὸν πληθυντικὸν εἰς *-δες*. (Πόθεν ἢ κατάληξις αὕτη ἀνεπτύχθη, ἔπιθι Χατζ. Einl. 384, ἔνθα διὰ μακρῶν περὶ τούτων γίνεται λόγος): *χωρατάδες, ψάλτ.δες, κλέβδες, ψεματλήδες, μακροῦδες, βακάλ.δες*.

II Θηλυκά. 1) Τὰ εἰς *α* καὶ *ω* λήγοντα περατοῦσι τὸν πληθυντικὸν εἰς *ες* ²⁾: *ξυλιές, κάρτισες, παφλαγόνες, δοδοκοιλιές, βάβες*. Ταῦτα τοῖς πᾶσι γνωστὸν εἶναι ὅτι προῆλθον κατ' ἀναλογίαν τῶν παλαιῶν τριτοκλίτων· 2) τὰ εἰς *ου* λήγοντα περατοῦσι τὸν πληθυντ. εἰς *δες*: *πορδοῦδες, δοδοῦδες, ἀλεποῦδες*.

III Οὐδέτερα. Ταῦτα, ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, λήγουσιν 1) εἰς *α*: *φαργά, ῥοβίθια*· 2) εἰς *τα*: *κέρδετα, πάχετα*. Περὶ τῆς καταλ. ταύτης *τα* πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. 402.

Γενική

Ἡ πτώσις αὕτη ἐν ταῖσδε μόνον ταῖς λέξεσι σφύζεται: *μηνῶ, τέσσερω μηνῶ, τριῶ χρονῶ, πόσω ὀκαδιῶ, τριῶ μέτρῶ, λογιωδιῶ*,

¹⁾ Περὶ τοῦ τονισμοῦ *ἀθροῶποι* πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I. 25.

²⁾ Πῶς πρέπει νὰ γράφηται ἡ κατάληξις αὕτη καὶ πόθεν προῆλθεν, ἴδε παρὰ Χατζ. Μεσαιων. I. 44.

λογιῶ, ἓνα λογιῶ, τόσω μετριῶ. Δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι πᾶσαι αὗται αἱ λέξεις ἀναφέρονται εἰς τὴν μέτρησιν τοῦ χρόνου ἢ ἄλλου τινὸς καὶ εἶναι λείψανα ἀρχαίας χρήσεως.

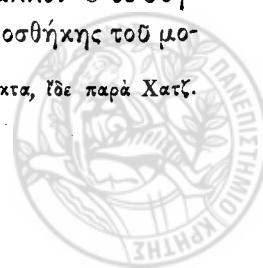
Β'. ΕΠΙΘΕΤΑ

§ 173. Περὶ τῆς κλίσεως τούτων ἐν τοῖς ἄνω ἤδη ἐγένετο λόγος. Νῦν θὰ εἴπωμεν περὶ τῶν γενῶν καὶ τῶν παραθετικῶν αὐτῶν. Οὐδὲν ἐπιθετον παρ' ἡμῖν εἶναι δικατάληκτον¹⁾, ἀλλὰ πάντα τρικατάληκτα καὶ δὴ 1) τὰ εἰς -ος μὴ καθαρὸν λήγοντα σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν εἰς η καὶ τὸ οὐδ. εἰς ο: *τρυγητικός, η, ο, φουδιωτός, ἦ, ὄ κλ.* 2) τὰ εἰς ος καθαρὸν λήγοντα σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν εἰς α καὶ τὸ οὐδ. εἰς ο: *γαλάζιος, α, ο, φαρδειός, φαρδειά, φαρδεῖό, βαβακένιος, α, ο.* Κατὰ ταῦτα ἐλέχθησαν καὶ πλατσακειά, μαλακειά, ἀρραβωνηστικεά ἐκ τῶν ἐπιθέτων πλατσακός, μαλακός, ἀρραβωνηστικός (πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I. 69) 3) τὰ εἰς ὕς λήγοντα σχηματίζουσι τὸ θηλ. εἰς υά καὶ τὸ οὐδ. εἰς ὕ: *ἀδρύς, ἀδρυά, ἀδρύ, μακρύς, μακρυά, μακρού.* 4) τὰ εἰς λῆς (τουρκ. κατάλ.) ἐν τῷ ἄρσ. λήγοντα σχηματίζουσι τὸ θηλ. εἰς οῦ καὶ τὸ οὐδ. εἰς -ήδικο: *χεστελῆς, χεστελοῦ, χεστελήδικο, ψεματλῆς, ψεματλοῦ, ψεματλήδικο.* 5) τὰ εἰς -ιάρης λήγοντα σχηματίζουσι τὸ θηλυκὸν εἰς -ιάρ(ι)σσα καὶ τὸ οὐδ. εἰς ιάρ(ι)κο: *ἀνεμαλλιάρης, ἀνεμαλλιάρ.σσα, ἀνεμαλλιάρ.κο.*

Παραθετικά

§ 174. Τὴν ἀρχαίαν τοῦ συγκριτικοῦ βαθμοῦ κατάληξιν ἔχουσι τὰδε μόνον τὰ ἐπιθετα, καθ' ὅσον ἠδυνήθην νὰ ἐξετάσω: *κάλλιο, περισσότερο, φτηνότερο, χειρότερο* καὶ εἴτι ἄλλο. Ὁ δὲ συγκριτικὸς βαθμὸς παρ' ἡμῖν σχηματίζεται διὰ τῆς προσθήκης τοῦ μο-

¹⁾ Πότε ἤρξατο ἡ μεταβολὴ τῶν δικατάληκτων εἰς τρικατάληκτα, ἴδε παρὰ Χατζ. Μεσαιων. I. 430.

ρίου κὸμ πρὸ τοῦ θετικοῦ ἐπιθέτου: κὸμ καλὸς=καλλίων, κὸμ ἄτσαλος=χείρων· ὁ δὲ ὑπερθετικὸς βαθμὸς σχηματίζεται, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Γάλλοις, διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἄρθρου πρὸ τοῦ συγκριτικοῦ: ὁ κὸμ καλὸς=ὁ πάντων ἄριστος, ὁ κὸμ ἄτσαλος=ὁ κάκιστος.

Γ'. ANTONYMIAI

Προσωπικαὶ

§ 175. Τοῦ πρώτου, δευτέρου καὶ τρίτου προσώπου οἱ ἐξῆς τύποι ὑπάρχουσι.

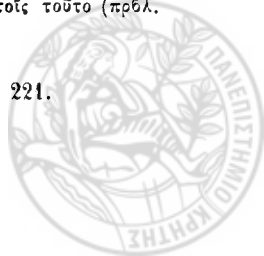
	Πρῶτον	Δεύτερον	Τρίτον
	ὄν. γὼ	σὺ	αὐτὸς
ἐν. ἄρ.	γεν. μ(ου)	σ(ου)	τοῦ τῆς ¹⁾
	αἰτ. μὲ καὶ μένα ²⁾	σὲ καὶ σένα	τὸν τὴν
πληθ.	ὄν. μεῖς	σεῖς	αὐτοὶ αὐτὰ
	αἰτ. μαῖς καὶ μὲς	οἶς καὶ οὐς	τοῖς τὰ ³⁾

Ἡ γενικὴ μ(ου) καὶ σ(ου) οὐδέποτε τίθεται μετὰ ῥήματος ὡς ἀντικείμενον, καὶ διὰ τοῦτο κυρίως δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ προσωπικὴ ἀντωνυμία, ἀλλὰ μᾶλλον κτητικὴ, ἐπειδὴ τίθεται πάντοτε ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου ἐμός, σός. Τὸ αὐτὸ λεκτέον καὶ περὶ τῆς ἀντωνυμίας του, ἣτις ἐπίσης εἶναι κτητικὴ καὶ οὐχὶ προσωπικὴ. Περὶ τῶν τύπων μὲς καὶ οὐς εἶπομεν ἤδη ἀνωτέρω ἐν § 37 ὅτι κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐν. μὲ ἐσχηματίσθησαν.

¹⁾ Τοῦ γ' πρ. ὡσεὶ δοτικὴ εἶναι ὁ τύπος τῆς, ὅστις εἶναι καθολικὸς διὰ πάντα τὰ γένη καὶ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ ἀναπληροῖ τὴν χρῆσιν τῶν ἀρχαίων, αὐτῶ, -τῆ, -τῶ, -τοῖς, -ταῖς, -τούς: δὲν τῆς τὸ εἶπα = οὐκ εἶπον αὐτῶ τοῦτο, οὐκ εἶπον αὐτῆ τοῦτο, οὐκ εἶπον αὐτῶ τοῦτο, οὐκ εἶπον αὐτοῖς τοῦτο, οὐκ εἶπον αὐταῖς τοῦτο, οὐκ εἶπον αὐτοῖς τοῦτο (πρὸλ. περὶ τούτου Χατζ. Μεσαιων. I. 10).

²⁾ Πρὸλ. περὶ τούτου, ὅσα γράφει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 56.

³⁾ Ἐξήγησιν τῶν τύπων τούτων παρέχει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 221.

Ἄναφορικὴ

§ 176. Μία μόνον παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑλλήσιν, ἐν χρήσει εἶναι, καὶ αὕτη ἄκλιτος, ἢ ποῦ.

Κτητικαὶ

§ 177. Τὴν χρῆσιν τῶν ἀρχαίων ἐμός, ἢ, ὄν, σός, ἢ, ὄν, ἑαυτοῦ, ἦς, οὔ, ἡμέτερος, ὑμέτερος, σφέτερος ἀναπληροῦσιν, ὡς ἤδη ἀνωτέρω εἶπομεν, αἱ προσωπικαὶ ἀντωνυμίαι μ(ου) σ(ου) τ(ου), μας σας δους· ἢ μητέρα μ = ἢ ἐμὴ μήτηρ, ἢ μητέρα σ = ἢ τῆ μήτηρ, ἢ μητέρα τ = ἢ ἑαυτοῦ μήτηρ. ἢ μητέρα μας, ἢ μητέρα σας, ἢ μητέρα δους. Ἡ ἀντωνυμία δους, ἥτις κατὰ τὴν γνώμην μου ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ του τῆ προσθήκη τοῦ ς εἶναι ἐν χρήσει καὶ διὰ τὰ τρία γένη. Δύναται τις νὰ εἴπη ὅτι εἶναι ἢ αἶτ. τοῦ ἄρθρου τούς, ἀλλὰ παρ' ἡμῖν ἢ αἶτ. τοῦ ἄρθρου δὲν εἶναι τούς, ἀλλὰ πάντοτε τοῖς. Περὶ τοῦ *d* πρβλ. § 94. Ἀντὶ δὲ τοῦ ἀρχαίου ὁ ἐμός, ὁ σός, ὁ ἑαυτοῦ κτλ. μεταχειριζόμεθα τὰ ὁ ἰδικός μας, ὁ ἰδικός σας, ὁ ἰδικός δους κτλ.

Δεικτικαὶ

§ 178. Ἐκ τῶν ἀρχαίων δύο μόνον σφύζονται· αὐτὸς καὶ ἐκεῖνος· αὗται ᾧδε κλίνονται :

Ὅν.	αὐτὸς	κεῖνος
Γεν.	αὐτεινοῦ	κεινοῦ
Αἶτ.	αὐτόννα	κείνοννα
Ὅν.	αὐτοὶ	κεῖν(οι)
Αἶτ.	αὐτεινοὺς	κεινοὺς

Πασιδήλον εἶναι ὅτι ὁ τύπος αὐτεινοῦ κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθη τοῦ τύπου κεινοῦ· πρβλ. τοὺς ὁμοίους τύπους ποιανοῦ, καμνιανοῦ, ἀλλουνοῦ, περὶ ὧν ἴδε Χατζ. Einl. 438 καὶ ἐξ.

Περὶ τῶν τύπων αὐτόνα, κείνοννα εἶπομεν ἀνωτέρω (§ 168) ὅτι διὰ τῆς προσθήκης τοῦ μορίου νὰ ἐσχηματίσθησαν. Ἴσως δ' ὅμως δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν τῶν προσωπικῶν ἀντωνυμιῶν μένα, σένα. Ἄλλ' ἡμεῖς πρὸς τὴν πρῶτην μᾶλλον γνώμην κλίνομεν, διότι, ἂν ἐσχηματίζοντο κατὰ τὰς ἀντωνυμίας μένα, σένα, θὰ ἐλέγοντο ἀπλῶς κείνοννα, αὐτόνα, μεθ' ἐνὸς ν, ἐν ᾧ νῦν οὐχὶ μεθ' ἐνὸς ν, ἀλλὰ μετὰ δύο ν, ἅτινα καθαρῶτατα ἀπαγγέλλονται, ἐκφέρονται : αὐτόνα, κείνοννα.

Πότε ἡ ἀντωνυμία αὐτὸς ἤρχισε νὰ ἀντικαθιστᾷ τὴν οὗτος, ἴδε παρὰ Χατζ. Μεσαιων. 451. Τῆς τελευταίας ταύτης λείψανα μόνον σφύζονται παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς ἐμπροθέτοις διορισμοῖς: γὰ ταῦτο, γὰ ταύτους (πρβλ. ἀνωτέρω § 86) προελθόντα πιθανῶς κατ' ἀναλογίαν ἐκ τῶν θηλυκῶν τύπων ταύτης, ταύτας.

§ 179.

Ἐρωτηματικὰ

Ὅν.	πῆός	πῆὰ	πῆὸ
Γεν.	πῆοιανοῦ	πῆοιανῆς	πῆοιανοῦ
Αἰτ.	πῆοίοννα	πῆοιάννα	πῆὸ
Ὅν.	πῆοὶ	πῆές	πῆὰ
Αἰτ.	πῆανούς	πῆές	πῆὰ

Ποσότητος δηλωτικὴ

Ὅν.	πόσος	πόση	πόσο
Αἰτ.	πόσο	πόση	πόσο
Ὅν.	πόσ(οι)	πόσες	πόσα
Γεν.	πόσω	πόσω	πόσω
Αἰτ.	πόσ(οι)	πόσες	πόσα

Ἐνικὴ γενικὴ δὲν ὑπάρχει ἐν χρήσει.

Ποιότητα δηλωτικὴ

Ὅν.	τοῦλγος	τούλγη	τοῦλγο
Αἰτ.	τούλγοννα	τούλγηνα	τούλγο
Ὅν.	τοῦλγος	τοῦλγες	τοῦλγα
Αἰτ.	τούλγους	τοῦλγες	τοῦλγα

Ἡ ἀντωνυμία αὕτη, ἥτις, ὡς ἤκουσα, καὶ ἀλλαχοῦ εὔρηται ἐν χρήσει, πασιδῆλως προῆλθεν ἐκ τῆς φράσεως *τί λογιῆς*. Ὅτι τοῦτο εἶναι δυνατόν, δεικνύουσι πρὸ πάντων τὰ Λατινικὰ *pro consule=proconsul.* *pro portione=proportio.* Διὰ τί δ' ὅμως ἀντὶ τοῦ *τίλογος* ἐλέχθη *τοῦλγος*, εἶπομεν ἤδη ἀνωτέρω § 40, ἔνθα ἀναφέρομεν ὅτι κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὴν παραλήγουσαν (*τίλουγος*) ἐλέχθη καὶ ἡ προπαραλήγουσα *τούλουγος*, ὅθεν προῆλθε τὸ *τοῦλγος*. Τῆς νέας ταύτης ἀντωνυμίας καὶ συσχετικὴ ἀναφορικὴ ἐσχηματίσθη, ἡ *στουλγος*=ὀποιοσδήποτε, περὶ ἧς κατωτέρω.

§ 180. Ἄοριστοι

Ὅν.	ἕνας	μὰ	ἕνα
Γεν.	μνηανοῦ	μνηανῆς	μνηανοῦ
Αἰτ.	ἕναννα	μνηάννα	ἕνα
Ὅν.	ἄλλος	ἄλλη	ἄλλο καὶ ἄλλ
Γεν.	ἄλλ(ου)νοῦ	ἄλλ(η)νῆς	ἄλλ.νοῦ
Αἰτ.	ἄλλοννα	ἄλλ(η)να	ἄλλο καὶ ἄλλ
Ὅν.	ἄλλ(οι)	ἄλλες	ἄλλα
Αἰτ.	ἄλλ(ου)νοῦς	ἄλλες	ἄλλα

Κάθε ἄκλιτον = ἕκαστος

Ὅν.	κανείς	καμνιά	κανεῖνα
Γεν.	καμνηανοῦ	καμνηανῆς	καμνηανοῦ
Αἰτ.	κανεῖναννα	καμνηάννα	κανεῖνα

Λεῖπει ὁ πληθυντικός.

Περιττόν εἶναι νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ γεν. *μνηανοῦ, καμνηανοῦ* ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ θηλυκὸν *μνηανῆς, καμνηανῆς*, ὅπερ πάλιν ἐσχηματίσθη κατὰ τὰ *ἀλληνῆς, αὐτηνῆς*, ἅτινα κατὰ τὸ *κεινῆς*.

Ἐτέρα ἀόριστος ἀντωνυμία εἶναι ἡ

καθενεῖς, κάθεμνιά, κάθανεῖνα, = ἕκαστος, η, ον

Ὁ τύπος οὗτος νομίζομεν ὅτι ἐσχηματίσθη κατὰ συμφωρμόν ἐκ τῶν τύπων *κάθε* × *κανεῖς*, ὅπερ κατὰ τοσοῦτον μᾶλλον εἶναι ἀληθές, καθ' ὅσον οὕτως ἐξηγεῖται καὶ τὸ οὐδέτερον *καθανεῖνα*, σχηματισθὲν κατὰ τὸ *κανεῖνα*, ὡς λέγεται παρ' ἡμῖν καὶ οὐχὶ *κανένα*. Ἡ ἐξήγησις αὕτη ἄλλως δικαιολογεῖ καὶ τὸν διπλοῦν τόνον, ὃν ἔχει ἡ ἀντωνυμία αὕτη.

§ 181.

Συσχετικαὶ

Ἐρωτημ.	Ἀναφορ.	Δεικτ.
<i>πῶς;</i>	<i>ὅπως</i>	<i>κεῖνος</i>
<i>πόσος;</i>	<i>ὅσος</i>	<i>τόσος</i>
<i>τοῦλος;</i>	<i>ὅτουλος</i>	<i>τέτοιος</i>

Πόθεν τὸ *τέτοιος* προῆλθεν, δὲν δύναμαι νὰ εἴπω, περὶ δὲ τοῦ *ὅτουλος* τοῖς πᾶσι φανερόν εἶναι ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ *τοῦλος*.

II ΣΥΖΥΓΙΑ

§ 182. Τὰ ῥήματα τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς γλώσσης εἰς δύο τάξεις καθ' ὅλου δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν, I) εἰς τὰ τονιζόμενα ἐπὶ τῆς παραληγούσης τ. ἔ. τὰ βαρύτενα καὶ II) εἰς τὰ τονιζόμενα ἐπὶ τῆς ληγούσης τ. ἔ. τὰ περισπώμενα.

Ἡ πρώτη τάξις δὲν ὑποδιαιρεῖται εἰς ἄλλας, διότι πάντα τὰ βαρύτενα ῥήματα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κλίνονται.

§ 183. Ἡ ἐτέρα ὑποδιαιρεῖται εἰς δύο τάξεις, ὧν ἡ πρώτη περατοῖ τὸ β' καὶ γ' ἐν. προσ. καὶ τὸ β' πληθ. εἰς *ᾶς, ᾷ, ᾶτε*, ἡ δὲ δευτέρα τὰ αὐτὰ πρόσωπα εἰς *εῖς, εἶ, εἶτε*. Πολλὰ ἐν τούτοις ῥήματα κατ' ἀναλογίαν κλίνονται καὶ κατὰ τοὺς δύο τρόπους, ἀλλὰ περὶ τούτων κατωτέρω. Νῦν ἐρχόμεθα εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ σχηματισμοῦ ἐκάστου προσώπου τῶν χρόνων τοῦ ῥήματος. Ἀλλὰ πρὶν ἢ περὶ τούτων εἰπῶμεν, ὀλίγα τινα ἀναγκαῖον εἶναι νὰ παραθέσωμεν περὶ τῶν τοῦ ῥήματος ἐγκλίσεων. Δύο μόνον ἐγκλίσεις διακρίνονται παρ' ἡμῖν ἡ ὀριστικὴ καὶ ἡ προστακτικὴ. Τῆς δ' ἀρχαίας ὑποτακτικῆς διεσώθη μόνον ὁ ἐνεργητικὸς καὶ παθητικὸς ἀόριστος (Χατζ. Einl. 218). Περὶ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς ὀριστικῆς ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐγκλίσεων πρβλ. Χατζ. Μεσ. I, 462.

§ 184. Τοῦ ἀρχαίου ἀπαρεμφάτου ὀλίγιστα λείψανα διασώζονται, οἷον τὸ *ζήτητου*=τὸ ζητεῖν, τὸ *φαγεῖ*, τὸ *ἔχ*, τὸ *παρακάλ*, τὸ *πιεῖ* κλ. Τῆς δὲ μετοχῆς οἱ εἰς -τας μόνον λήγοντες τύποι καὶ αἱ μετοχαὶ τοῦ παθ. παρακειμένου διεσώθησαν.

I. ΒΑΡΥΤΟΝΑ

Ἐφοριστικὴ

Ἐνεργητικὸς ἐνεστῶς

§ 185. Τὸ πρῶτον ἐνικὸν πρόσ., ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, λήγει εἰς *ω*: λέγω, τρώγω, πίνω κτλ.

Τὸ β' πρόσ. λήγει εἰς εἰς: πίν(ει)ς, τρώγ(ει)ς καὶ τὸ τρίτον εἰς εἰ: τρώγ(ει) (περὶ τῆς ἀποβολῆς τοῦ *i* ἴδε § 23).

Τὸ α' πληθ. πρόσ., λήγει εἰς *οὐμ* ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου *-ομεν*: τρώγομ, πίνομ. Περὶ τοῦ τελικοῦ *ν* πάντες γινώσκουσιν ὅτι τοῦτο παρὰ πᾶσι σχεδὸν τοῖς Ἑλλήσιν ἐκπίπτει. Ὑπολείπεται τὸ τρώγομε. Ἀνωτέρω ἐλέχθη (§ 40) διατὶ τὸ *ο* ἐτράπη εἰς *ου*. Τίς ἢ αἰτία τῆς ἀποβολῆς τοῦ τελικοῦ *ε*; οὐδὲν βέβαιον δύναμαι νὰ εἶπω· ἴσως δ' ὅμως ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ γ' πληθ. πρόσ. ἔχουμ ἔχομ.

Τὸ β' πληθ. πρόσ. λήγει εἰς (ε)τε: πίν.τε, πηγαίν.τε. Ταῦτα εἶπομεν ἐν τοῖς ἄνω (§ 12) ὅτι ἐλέχθησαν κατὰ τὰς προστακτικάς.

Τὸ γ' πληθ. πρόσ. τελειώνει εἰς (ου)να: βράζ(ου)να, ἔχ(ου)να, πίννα, βάννα, παίροουνα. Πόθεν τοῦτο τὸ *α* εἰς τὸ τέλος τῆς κοινῆς καταλήξεως *ουν* προσεκολλήθη, ἀσφαλῶς ἀδυνατῶ νὰ εἶπω. Τοῦτο δὲ μόνον ὑποπτεύω ὅτι μετηνέχθη ἐκ τῶν τύπων τοῦ παρατατικοῦ: ἤμ(ου)να (ὅστις κατὰ τοὺς ἄλλους εἰς *α* παρατατικούς τύπους ἐσχηματίσθη) ἤσουνα, ἤδανα, ἤμασιάνα, ἤσοσιάνα, ἤδανα. Περὶ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ *ου* ἴδε § 54, 55.

Ἐνεργητικὸς παρατατικὸς

§ 186. Πρὶν ἢ περὶ τῶν καθ' ἕκαστα προσώπων πραγματευθῶμεν, ἀνάγκη νὰ εἰπωμέν τινα περὶ τῆς αὐξήσεως καὶ τῆς χρή-

σεως ταύτης ἐν τοῖς παρῳχημένοις χρόνοις παρ' ἡμῖν. Ἐπειδὴ ἐν ὀλιγίσταις μόνον λέξεσιν, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, τὸ ἐν ἀρχῇ τῆς λέξεως ἄτονον ε διατηρεῖται, ἐν δὲ ταῖς πλείσταις ἐκπίπτει, τούτῳ τῷ νόμῳ ἐπόμενον ἐστὶν ὅτι καὶ ἡ αὔξησις ε ἄτονος οὔσα ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς λέξεως ὀφείλει νὰ ἐκπίπτῃ. Οὕτως ἐκεῖ μόνον ἡ αὔξησις φυλάσσεται, ἔνθα τονίζεται τ. ἔ. ἐν τοῖς δισυλλάβοις ῥήμασιν: *ἔδινα, ἔπλανα, ἔβραζα*, ἐκπίπτει δὲ ἐν τοῖς ὑπερδισυλλάβοις: *τύχαινα, ξόδιαζα, δύλιζα*. Τούτοις τέλος προσθετέον ὅτι ἡ αὔξησις ἡ ἀντὶ τῆς ε, ἥτις, ὡς ἤκουσα, ἐν Σμύρῃ ἐν ἅπασι σχεδὸν τοῖς ῥήμασι τίθεται, ἐν ὀλιγίστοις παρ' ἡμῖν ῥήμασιν ὑπάρχει ἐν χρήσει: *ἤλεγα, ἤπινα, ἤφερα, κατήβαινα* (πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. 32, ἔνθα λέγεται ὅτι ἡ αὔξησις διὰ τοῦ *η* ἀπαντᾷται καὶ ἐν Θήρᾳ, Κρήτῃ¹⁾).

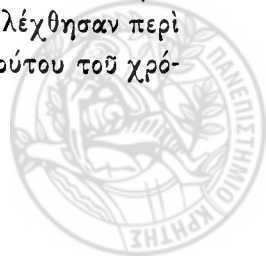
§ 187. Νῦν εἰς τὰ πρόσωπα καθ' ἕκαστον ἐπανέλθωμεν. Τὸ α' ἐν. πρόσ. λήγει πάντοτε εἰς *α*: *ἔλεγα, εἶχα, ἤξερα*. Τοῦτο δὲ πασιδὴλον εἶναι ὅτι ἐλέχθη κατὰ τὸ α' ἐν. πρόσ. τοῦ ἀόριστου. Τὸ β' καὶ γ' πρόσ. διατηροῦσι τὴν ἀρχαίαν κατάληξιν: *ἤλεγεσ, ἤλεγε*. Τὸ α' πληθ. πρόσ. λήγει εἰς *μ(ε)*: *ἔτρωγαμ, ἤλεγαμ, ἤπιναμ*. Τὸ β' πληθ. πρόσ. λήγει, ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, εἰς *ετε*, ἀλλ' ἐν τοῖς ὑπερδισυλλάβοις ῥήμασι τὸ *ετε* τοῦτο ἔχει πάντοτε τὸν δευτερεύοντα ἀναπτυσσόμενον τόνον (νόμος τοῦ Wheeler): *ἤλεγάτε, ἔτρωγάτε*.

Τὸ γ' πληθ. πρόσ. λήγει εἰς *αν* ἢ *ανα*: *ἤλεγαν καὶ ἤλεγάνα, ἔτρωγαν καὶ ἔτρωγάνα*. Τὸ *α* προῆλθε πιθανῶς κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ γ' πληθ. πρόσ. τοῦ ἐνεστῶτος: *παίρουννα*.

Ἄοριστος ἐνεργητικὸς

§ 188. Ὁ χρόνος οὗτος σχηματίζεται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ ὁ παρατατικὸς, οὕτως ὥστε, ὅσα ἐλέχθησαν περὶ τοῦ παρατατικοῦ, δύνανται νὰ λεχθῶσι καὶ περὶ τούτου τοῦ χρό-

¹⁾ Περὶ αὔξεσεως ἐν γένει πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I, 27 κέξ.

Παθητικὸς ἐνεστώσ

§ 191. Τὸ α' πρόσωπον λήγει εἰς *ουμ(αι)* ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου *ομαι*. (Πόθεν τὸ *ου*, ἴδε § 48): *χαίρουμ, ζουφώνουμ*.

Τὸ β' πρόσ. λήγει εἰς *εσαι*. Περὶ τούτου ἴδε Χατζ. Einl. 188, ἔνθα λέγεται ὅτι ἡ κατάληξις αὕτη κατ' ἀναλογίαν τοῦ *τίθεσαι πεποιήσαι* ἐσχηματίσθη καὶ ὅτι ἤδη ἀρχαίοθεν ἡμῖν παρεδόθη: *λέγεσαι*.

Τὸ γ' πρόσ. λήγει εἰς *(ε)ται*: *χρειάζ.ται, φαίν.ται, κούγεται*.

Τὸ α' πληθ. πρόσ. λήγει εἰς *-όμεστε*: *δερνόμεστε, τρωγόμεστε*. Ἡ κατάληξις αὕτη φανερόν εἶναι ὅτι ἐσχηματίσθη κατ' ἀναλογίαν τοῦ δευτέρου πληθ. πρόσ. *δέρνεστε, δερνόμεστε*, τῆς συλλαβῆς *-ομ* ἰκανῶς θεωρηθείσης, ἵνα δείξῃ τὴν τῶν προσώπων διαφοράν. Ἀπ' ἐναντίας πρὸς τὸ α' πληθ. πρόσ. ἐσχηματίσθη καὶ ὁ ἕτερος τύπος τοῦ β' πρόσ., ὅστις εἶναι *-όσεστε*: *δερνόμεστε δερνόσεστε*, ἔθεν κατὰ βραχυλογίαν ἐλέχθη τὸ *δερνόστε*.

Τὸ γ' πρόσ. λήγει εἰς *ουδαι* (Πόθεν τοῦτο τὸ *ου* προῆλθε καὶ πότε ἐκπίπτει, ἴδε ἀνωτέρω § 48): *τρώγουδαι, σιέγδαι, δρέπουδαι*.

Παθητικὸς παρατατικὸς

§ 192. Τὸ α' ἐν. πρόσ. λήγει εἰς *ουμνα*: *νεγάζουμνα, κάθουμνα*. Ἡ κατάληξις αὕτη ἀλλαχοῦ πληρέστερον ὧδε σχηματίζεται: *-ούμουνα*. Ἀνωτέρω ἤδη (§ 48) εἶπομεν ὅτι ἐν τῇ ἀρχαίᾳ καταλήξει *ομην* πρῶτον τὸ *η* μεταξὺ ἐρρίνων ἐτράπη εἰς *ου*, καὶ εἶτα κατ' ἀφομοίωσιν καὶ ἡ προηγουμένη συλλαβὴ ἐτράπη εἰς *ου* (*ουμουν*)¹⁾ Ὑπολείπεται τὸ α. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι φανερόν ὅτι ἦλθε κατ' ἀναλογίαν τοῦ πρώτου ἐν. πρόσ. τοῦ ἀορίστου.

¹⁾ Ὁ τύπος *-ουμουν* κατὰ Χατζ. Μεσ. I. 6 εὔχρηστος εἶναι καὶ ἐν Κρήτῃ, Κύπρῳ καὶ ἄλλαις νήσοις.

Τὸ β' ἐν. πρόσ. λήγει εἰς -ουσα: *κάθουσα νεγάζουσα*. Καὶ τοῦτο φανερόν εἶναι ὅτι ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ α' πρ.

Τὸ γ' ἐν. πρόσ. λήγει εἰς (ου)δαν: *κάθουδαν, νεγάζδαν*. Τοῦτο νομίζω ὅτι ἐλέχθη κατὰ τὸ γ' πληθ. πρόσ., ὅπερ λήγει εἰς *ούδανα*. Ἐπειδὴ δηλ. διὰ τῆς προσθήκης τοῦ τελικοῦ α τὰ δύο πρόσωπα ἠδύναντο καλῶς νὰ διακρίνωνται, συνέβη, ὥστε τὸ γ' ἐν. πρόσωπον νὰ λάβῃ τὴν βραχυτέραν, τὸ δὲ γ' πληθ. τὴν μακροτέραν κατάληξιν *ούδανα*. Ἴδε ἐν τούτοις Χατζ. Einl. 60.

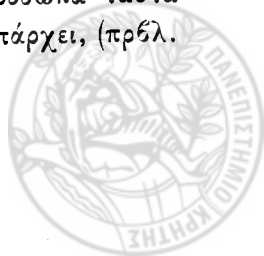
Τὸ α' πληθ. πρόσ. λήγει εἰς -όμασταν ἢ -όμασιάνα = *δερνόμασταν, δερνόμασιάνα, τρωγόμασταν, τρωγόμασιάνα*.

Περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς καταλήξεως ταύτης τάδε τολμῶ νὰ εἶπω.

Ἐπειδὴ ὁ ἐνεργ. παρατ. σηματοῖζει κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα ἔχοντα *ουμ* τὸ α' πληθ. πρόσ. διὰ τοῦ α: *ἔλεγα*, εὐκόλως ἠδύνατο νὰ νομισθῇ ὅτι τὸ φωνῆεν τοῦτο α ἦτο κατάλληλον πρὸς δῆλωσιν χρόνου παρωχημένου. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ἠδύναντο οἱ ἄνθρωποι ἐκ τοῦ α' πληθ. προσ. τοῦ παθ. ἐνεστῶτος, ὅπερ λήγει εἰς -όμεστε, εὐκόλως νὰ σχηματίσωσι διὰ τοῦ α καὶ τὸ α'. πληθ. πρόσ. τοῦ παρατ.: *όμασταν: λεγόμασταν*.

Τὸ β'. πρόσ. λήγει εἰς -όσασταν καὶ -όσασιάνα: *δερνόσασταν* καὶ *δερνόσασιάνα*. Ἡ κατάλ. αὕτη φανερόν εἶναι ὅτι ἐσχηματίσθη κατὰ τὴν τοῦ α'. προσώπου.

Τὸ γ'. πληθ. πρόσ. λήγει εἰς -ούδανα. Διὰ τί τὸ α ἀναγκαῖον εἶναι ἐν τῷ προσώπῳ τούτῳ, πρὸ ὀλίγου ἐλέχθη. Περὶ δὲ τῆς μεταβολῆς τοῦ ο εἰς *αν* ἐν τῇ ἀρχ. καταλήξει *οντο*, ἴδε Χατζ. Einl. 60, ὅστις βεβαίως ὅτι τοῦτο ἤρξατο νὰ συμβαίνει ἤδη κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ μέσου αἰῶνος. Ὡς παρατηρεῖ τις, παρ' ἡμῖν ὑπάρχει διάκρισις μετὰ τοῦ τρίτου ἐνικοῦ καὶ τρίτου πληθ. προσώπου, γενομένη διὰ τῆς προσθήκης τοῦ α. Ἐν Μακεδονίᾳ, Πάρφ, Νάξφ, Θήρα καὶ ἀλλαχοῦ, ἔνθα τὰ πρόσωπα ταῦτα ὁμοίως λήγουσιν εἰς *όνταν*, τοιαύτη διάκρισις δὲν ὑπάρχει, (πρβλ. Χατζ. Μεσ. I, 62).

Παθητικός άόριστος

§ 193. Ός παρὰ πᾶσι σχεδόν τοῖς Ἑλλησιν, οὕτω καί παρ' ἡμῖν ὁ χρόνος οὗτος λήγει εἰς *-(η)κα*. Πότε ἡ κατάλ. αὕτη προσετέθη τῇ ἀρχαίᾳ, ἴδε Χατζ. Einl. 30, φανερόν δὲ εἶναι ὅτι ἡ κατάληξις αὕτη προῆλθεν ἐκ τῆς ἀρχ. καταλήξεως τοῦ παρακειμένου καί τινων ἀόριστων εἰς *κα*. Τῶν καθ' ἕκαστον προσώπων αἱ καταλήξεις αἱ αὐταὶ εἶναι μὲ τὰς τοῦ ἐνεργητικοῦ παρατατικοῦ καὶ ἀόριστου. Πότε δὲ ἐν τῇ καταλήξει ταύτῃ τὸ *η* ἐκπίπτει, ἴδε § 26 καὶ ἐξ. Περὶ τῶν ἀόριστων εἰς *-ηκα* πρβλ. « Ἀθηῶν » 14,343.

Παθητικός μέλλων

§ 194. Ὁ χρόνος οὗτος, ὡς παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν, ἐκφέρεται διὰ τοῦ μορίου *(θ)* ἀ συνδεδεμένου μετὰ τοῦ παθητ. ἐνεστώτος ἢ τῆς ὑποτακτ. τοῦ παθητ. ἀόριστου: *(θ)* ἀ λέγουμι, *(θ)* ἀ δέρονουμι, *(θ)* ἀ πουλῆθῶ, *(θ)* ἀ σκοιωθῶ κτλ. Καὶ ἐνταῦθα ἡ περίφρασις *θέλω σκοιωθεῖ* κτλ. δὲν εἶναι παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει. Αἱ δὲ κατάληξεις τῆς ὑποτακτ. τοῦ ἀορ. εἶναι αἱ αὐταὶ μὲ τὰς κατάληξεις τῶν περισπωμένων ῥημάτων τῆς II τάξεως, ἃς ἴδε κατωτέρω § 207.

Παθητικός παρακείμενος καὶ ὑπερσυντέλικος

§ 195. Καὶ ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἡ περίφρασις *ἔχω σκοιωθεῖ* *ἔχω φαγωθεῖ* κτλ. παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι ἐν χρήσει. Ἀντὶ ταύτης ἀλλ' οὐχὶ συχνὰ χρώμεθα τῇ ἑτέρᾳ περιφράσει, ἣ καὶ οἱ Γάλλοι καὶ Λατῖνοι, ἧτις εἶναι: *εἶμαι σκοιωμένος*, *εἶμαι φαγωμένος*, ἀλλὰ τότε μόνον, ὅταν τὸ ἀποτέλεσμα πρόκειται νὰ δηλωθῇ μετ' ἐξαιρετικῆς ἐμφάσεως. Συχνότατα δ' ὅμως μεταχειρίζομεθα καὶ ἐνταῦθα τὸν παθητικὸν ἀόριστον ἀντὶ τοῦ παρακειμένου.

Ἰσοτακτικὴ

§ 196. Ἀνωτέρω ἤδη εἶπομεν ὅτι ἐκ τῆς ἐγκλίσεως ταύτης δύο μόνον χρόνοι περιεσώθησαν ὁ ἐνεργητ. καὶ παθ. ἀόριστος. Τούτων ὁ ἐνεργητ. κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ ὁ ἐνεστώς κλίνεται, περὶ τοῦ δευτέρου εἶπομεν ἀνωτέρω § 194. Περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἐξεβλήθη ἡ ὑποτακτικὴ ὑπὸ τῆς ὀριστικῆς, ἴδε Χατζ. Μεσαιων. I, 465.

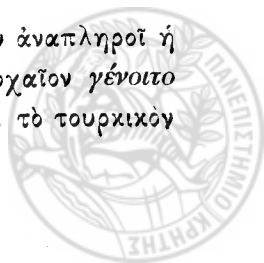
Δυνητικὴ ἐγκλισις

§ 197. Οὐδεμία ἰδίᾳ ἐγκλισις πρὸς δήλωσιν τῆς σχέσεως ταύτης παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν, ὑπάρχει. Τὴν δὲ χρῆσιν ταύτης ἀναπληροῖ ἡ ὀριστικὴ μετὰ τοῦ μορίου ἤλα (διότι οὕτω μᾶλλον πρέπει νὰ καλέσωμεν τὸν ἀποκρυσταλλωθέντα τοῦτον παρατατικὸν (ἤθελα-ἤλα, ἴδε § 163). Οὕτω τὰ ἀρχαῖα πίνοιμι ἄν, πίνεις ἄν, πίνεις ἄν, πίνοιμεν ἄν, πίνετε ἄν, πίνετε ἄν, ὧδὲ παρ' ἡμῖν ἐκφέρονται: ἤλα πίνω, ἤλα πίνεις, ἤλα πίνεις, ἤλα πίνουμι, ἤλα πίνετε, ἤλα πίνετε ἢ ἤλα ἔπινα, ἤλα ἔπινες, ἤλα ἔπινες, ἤλα ἔπιναμι, ἤλα ἔπινετε, ἤλα ἔπινάνα. Ἐπίσης ἤλα πιῶ, ἤλα πιῆς κτλ. = πίνοιμι ἄν, πίνεις ἄν κτλ. Τύπους ὁμοίους τῶ ἤλα τούτῳ δύναται τις νὰ ἴδῃ παρὰ Χατζ. Μεσ. I, 198.

§ 198. Καὶ ἡ ἐγκλισις ἢ τὸ ἀπραγματοποιήτον δηλοῦσα (irrealis) κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκφέρεται: ἔπινον ἄν, ἔπινες ἄν = ἤλα ἔπινα, ἤλα ἔπινες κτλ.

Ἐὐκτικὴ

§ 199. Καὶ ταύτης τῆς ἐγκλίσεως τὴν χρῆσιν ἀναπληροῖ ἡ ὀριστικὴ ἐγκλισις μετὰ τοῦ μορίου νά: οὕτω τὸ ἀρχαῖον γένοιτο λέγεται νὰ γίνεσθαι (οὐχὶ σπανίως προστίθεται καὶ τὸ τουρκικόν

μόριον *bolakim* οὕτως ὥστε εἶθε γένοιτο νὰ ἐκφέρηται οὕτως: νὰ γίνεσθαι *βολάκιμ*. Τὸ δ' ἀρχαῖον γένοιτο *ān=ἴσως ἐγένετό τι*, ἐκφέρεται διὰ τοῦ θὰ νὰ μεθ' ὀριστικῆς: θὰ νὰ ἔγ(ι)νε=θὰ νὰ ψήθηκε τὸ ψωμί.

Προστακτικὴ

Ἐνεργητικὸς ἐνεστῶς

§ 200. Τὸ δεύτερον μόνον πρόσωπον ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἀριθμοῖς περιεσώθη: *τρῶγε, πῖνε, πήγαυε, τρώγετε, πίνετε, πηγαίνετε*. Περὶ τῆς τοῦ ε ἐκπτώσεως ἴδε § 12.

Τὰ δὲ γ'. πρόσωπα, ὡς παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑλλησιν, ἐκφέρονται διὰ ὀριστικῆς μετὰ τοῦ μορίου *ās*: *ās πίν. ās τρώνα, ās πίννα*.

Ἐνεργητικὸς ἀόριστος

§ 201. Τὸ β' πρόσ. λήγει εἰς ε, ὅπερ δμῶς παρ' ἡμῖν ἐκπίπτει, ἐνῶ τὸ ε τοῦ ἐνεστῶτος φυλάσσεται (ἴδε § 200): *φύλαξ(ε), νοῖξ(ε) κλεῖσ(ε), πάρ(ε), κοῦσ¹⁾, βάλ*. Τὸ τελικὸν ε ἐν ἐκείνοις μόνον τοῖς ἀορίστοις δὲν ἐκπίπτει, ἐν οἷς, λήγουσιν εἰς *ίσε*, τὸ ἄτονον *ι* ἤδη κατεστράφη. Οὕτω λέγεται πάντοτε: *περέχ.σε, πουλ.σε ζεμάτ.σε* (ὅπερ ἤδη ἀπαγγέλλεται (*zemat-tse*)²⁾ *ἀλάτ.σε* κλ. (περὶ τούτου τοῦ *σε* μετενεχθέντος εἰς τὸν παθ. ἀόρ. θὰ ἴδωμεν κατωτέρω § 203.) Τοῖς ἀνωτέρω τέλος ταῦτα πρέπει νὰ προσθέσωμεν ὅτι τὸ β' ἐν. πρόσ. τῶν ἀορίστων *βῆκα καὶ βγῆκα* σχηματίζεται πάλιν *βῆκα καὶ βγῆκα=εἴσελθε, ἔξελθε*, ἴσως κατ' ἀναλογίαν τῆς προστακτικῆς τοῦ *σιέκομαι*: *σιέκα, σιῆθι* (πρὸβλ. τὰ *ἔμβα, ἔβγα, κατάβα*)· Περὶ τοῦ *σιέκα* ἐπιθι Χατζ. Μεσ. σελ. 317, ἐνθα λέ-

¹⁾ Περὶ τῶν βραχυτέρων τούτων τύπων πρὸβλ. Χατζ. Μεσ. I, 257.

²⁾ Ὁμοία ἀνάπτυξις τοῦ φθόγγου *σε* παρατηρεῖται καὶ ἐν Βελγενδῶ πρὸβλ. Μπουδῶναν ἐν Ἀρχαίσις Κοραῆ σελ. 17.

γεται ὅτι τὸ στέκα τοῦτο προῆλθεν κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ ἔλατραῦα κτλ.

Περὶ τοῦ γ' προσ. ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν τὰ αὐτὰ δύναται νὰ λεχθῶσιν, ἃ εἴπομεν ἀνωτέρω (§ 200).

Τὸ β'. πληθ. πρόσωπ. λήγει εἰς -ετε, οὗ τὸ ε πάντοτε ἐκπίπτει: *νοῖξτε, φῆσιτε, παραχῶσιτε*. Μνημονευτέον ἐστὶ τὸ *δόμυτε* = *δότε μοι ἐσχηματισμένον* ἐκ τοῦ β' ἐν. προσ. *δόμ* τῆ προσθήκη τοῦ *τε*¹⁾.

Παθητικὸς ἐνεστῶς

§ 202. Τὸ β' ἐν. πρόσωπον λήγει, ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, εἰς *ου*: *δέρονου σκοιῶνου*. Τὸ δὲ γ' πρόσ. ἀμφοτέρων τῶν ἀριθμῶν ἐκφέρεται δι' ὀριστικῆς μετὰ τοῦ *ἄς*: *ἄς δέρονεται, ἄς σκοιῶνται*.

Τὸ β' πληθ. πρόσ. κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκφέρεται, καθ' ὃν καὶ τὸ δεύτερον πρόσ. τῆς ὀριστ.: *δέρονεστε καὶ δερονόστε*.

Παθητικὸς ἀόριστος

§ 203. Τὸ β' ἐν. πρόσ. λήγει εἰς *τοε*: *κοιμήθ-τοε, πικράθ-τοε*. Ἡ κατάληξις αὕτη φανερὸν εἶναι ὅτι προῆλθεν ἐκ τῆς προστακτικῆς τοῦ ἐνεργητ. ἀόριστου τῶν ῥημάτων ἐκεινῶν, ἅτινα ἐν αὐτῇ λήγουσιν εἰς *τοε* (*ζεμάτ.σε*). Τὰ αὐτὰ περίπου λέγει περὶ τῶν μεσαιωνικῶν ἀόριστων *κοιμήθησε, λυπήθησε* ὁ κ. Χατζ. ἐν Ἀθηναίου τόμ. Γ', 247 σημ.

Τὸ β' πληθ. πρόσωπον λήγει κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ τὸ β' πληθ. πρόσ. τῆς ὑποτακτικῆς: *ναρῆθητε, κοιμῆθητε*.

Μετοχή

§ 204. Περὶ τῆς μετοχῆς ἐν γένει καὶ τῶν λειψάνων αὐτῆς ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἔγραψεν ὁ κ. Χατζ. ἐν *Eini*.

¹⁾ Τοῦτο ὑπάρχει καὶ ἐν Βελβενδῶ: *δόμ, δόμυ*· πρβλ. Μπουδῶναν ἐν Ἀρχαίοις Κοραῆς σελ. 52.

143-148 και Μεσ. I, 13 και έξ. Ἡμεῖς οὐδὲν σχεδὸν νέον θὰ προσθέσωμεν τοῖς ὑπ' ἐκείνου μνημονευθεῖσι. Θὰ ἀναφέρωμεν ἐν τούτοις, ὅσα καὶ παρ' ἡμῖν ἐκ τῆς ἀρχαίας μετοχῆς ὑπολείπονται. Οὕτως εἶναι ἐν χρήσει ἀλλ' οὐχὶ συνήθως ὁ ἀκλιτος ἐκεῖνος τῆς μετοχῆς τύπος, ὅστις λήγει εἰς *ονδας* = *γυριζόνιδας*, *τρώγονιδας*. Τοῦ δὲ παθητικοῦ ἐνεστώτος παραδείγματα τάδε εὔρηνται: *παραστεκόμενος*, *περαζόμενος*, *λεγάμενος*, *γενούμενος* καὶ εἴτι ἄλλο· περὶ τούτων ἴδε Χατζ. ἐν ἀν. Τοῦ δὲ παθητ. παρακειμένου αἱ μετοχαὶ εἶναι συνηθέσταται καὶ δύνανται νὰ σχηματισθῶσιν ἐκ παντὸς σχεδὸν ῥήματος: *βαμμένος*, *βαρεμένος*, *σκαμμένος*, *φουλακωμένος*, *πεκομμένη*, *συγαμμένος*, *ματωμένος*, *δύνασμένος* κτλ.

II ΡΗΜΑΤΑ ΠΕΡΙΣΠΩΜΕΝΑ

§ 205 Ταῦτα ἐν τῷ ἐνεστώτι καὶ παρατατικῷ τῆς ὀριστικῆς καὶ ἐν τῇ προστακτικῇ διαφέρουσι τῶν βαρυτόνων, τὰ δὲ λοιπὰ πάντα κοινὰ ἔχουσι. Καὶ ἡμεῖς λοιπὸν ἐν τούτῳ τῷ μέρει περὶ τούτων μόνον θὰ πραγματευθῶμεν. Ὡς ἤδη ἀνωτέρω εἶπομεν, τὰ ῥήματα ταῦτα εἰς δύο τάξεις ὑποδιαιροῦνται, ὧν ἡ πρώτη τὸ β' καὶ γ' ἐν. καὶ β' πληθ. πρόσ. περατοῖ εἰς *ᾶς*, *ᾶ*, *ᾶτε*, ἡ δὲ δευτέρα τὰ αὐτὰ πρόσωπα εἰς *εἴς*, *εἶ*, *εἴτε*. Τούτοις προσθετέον ὅτι καὶ ἐν τῇ προστακτικῇ αἱ δύο τάξεις διαφέρουσι, τῆς μὲν πρώτης σχηματίζουσιν τὰ δευτέρα πρόσωπα εἰς *α*, *ᾶτε*, τῆς δὲ δευτέρας εἰς *ειε*, *εἴτε*. Τὰ λοιπὰ πρόσωπα τοῦ ἐνεστώτος καὶ τοῦ παρατατικοῦ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἀμφοτέραι αἱ τάξεις σχηματίζουσι.

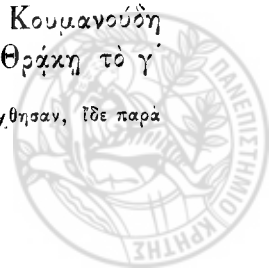
§ 206. Ζητεῖται νῦν, ποτέρα τῶν δύο τάξεων πλουσιωτέρα εἰς ῥήματα ὑπάρχει. Ἄν κατὰ τὰ παραδείγματα, ἃ ἔχω πρό ὀφθαλμῶν, δύναται τις νὰ σχηματίσῃ κανόνα, τὰ τῆς α'. τάξεως ῥήματα πολὺ πλείονα θὰ εὔρεθῶσι τῶν τῆς δευτέρας. Διότι τὰ

πλείστα τῶν κατὰ τὴν ἀρχαίαν δευτέραν συζυγίαν τῶν περισπωμένων κλινομένων διὰ τὴν τῶν ἀορίστων ὁμοιότητα μετεπήδησαν εἰς τὴν πρώτην. Οὕτω τὰ ῥήματα πορπαιῶ, κλουθῶ, τραβουδῶ, βοθῶ κτλ. κλίνονται νῦν κατὰ τὴν πρώτην. Τούτοις προσθεῖς καὶ τὰ νεωστὶ σχηματισθέντα κατ' ἀναλογίαν ῥήματα: λιγῶ, κακοψυχῶ, πελῶ, στοιχῶ, κοδυλῶ, λαβοκοπῶ, ψυχομαχῶ, κυλῶ, φεζομαχῶ, ἀνεμοτυκλῶ, βρομιῶ, βουτῶ, πονελῶ, μουτσουφλῶ, σκουτουφλῶ, γλιστρῶ, καιρακυλῶ, κουροκουδῶ. Ἄν τις ἀναλογισθῆ πρὸς τούτοις ὅτι οὐδὲν τῶν κατὰ τὴν ἀρχαίαν πρώτην συζυγίαν κλινομένων μετεπήδησεν εἰς τὴν δευτέραν, εὐκόλως δύναται νὰ νοήσῃ, διὰ τί παρ' ἡμῖν πολλῶ πλείω εἶναι τὰ κατὰ τὴν πρώτην ἢ τὰ κατὰ τὴν δευτέραν κλινόμενα. Τὰ πλείστα τῶν κατὰ τὴν β'. τάξιν κλινομένων λήγουσιν εἰς ειῶ. Πόθεν τοῦτο τὸ εἰ προῆλθεν, ἴδε παρὰ Χατζ. Einl. 129, ὅστις ἐκ τοῦ γ'. ἐν. προσ. τοῦ παρατατ. ἀποφαίνεται ὅτι ἐπήγαγε τὸ εἰ τοῦτο. Τούτοις προσθετέα τὰ ῥήματα ἀθῶ, καμμῶ, κουβαλῶ, ζουρῶ, φτουρῶ, ἃ διὰ τί δὲν μετεπήδησαν καὶ ταῦτα εἰς τὴν πρώτην συζυγίαν, ἄγνωστον. Περὶ τοῦ καμμῶ δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι προελθὸν ἐκ τοῦ καμμῶ καμμύεις=εἰς, καμμύει=εἶ εὐλόγως διαμένει ἐν τῇ δευτέρᾳ. Ἄλλὰ τότε διὰ τί διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν μένουσιν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ τὰ ῥήματα νελῶ (ἀναλύω), πελῶ (ἀπολύω), μεθῶ (μεθύω), τὰ ὁμοίως παραχθέντα, ἀλλὰ μετεπήδησαν εἰς τὴν πρώτην; Νῦν ἔλθωμεν εἰς τὰ πρόσωπα καθ' ἕκαστον.

Ἐνεργητικὸς ἐνεστώς

§ 207. Τὸ πρῶτον ἐν. πρόσ. ἀμφοτέρων τῶν τάξεων λήγει εἰς ῶ, διότι οὐδέποτε παρ' ἡμῖν ἀκούονται τὰ ᾠω, ᾠεις, ᾠει, ᾠτινα ἀλλαγῶ εἶναι ἐν χρήσει¹⁾ τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Κουμανούδη ἐν Ἀθηναίου τόμῳ Γ' 112 σημ. λεγόμενον, ὅτι ἐν Θράκῃ τὸ γ'

¹⁾ Ποῦ εἶναι ἐν χρήσει οἱ τύποι οὔτοι καὶ ποῦ οὔ, καὶ πόθεν παρήχθησαν, ἴδε παρὰ Χατζ. Μεσαιων. I 39 κέξ.

μόνον πρόσωπον λήγει εις $\bar{\alpha}$ ει, αναφέρεται εις μόνην τὴν πατρίδα του Ἀδριανούπολιν (πρβλ. Χατζ. Einl. 127): *γαπῶ, γεννῶ, ξεμολογῶ* κτλ.

Τὸ β' ἐν. πρόσ. λήγει εις $\bar{\alpha}$ ς μὲν ἐν τῇ πρώτῃ, εις εἷς δὲ ἐν τῇ δευτέρῃ: *γαπᾶς, γεννᾶς, πελᾶς, καμμεῖς, πουλεῖς, σφαλεῖς*.

Τὸ γ' ἐν. πρόσ. λήγει εις $\bar{\alpha}$ ἐν τῇ πρώτῃ καὶ εις εἰ ἐν τῇ δευτέρῃ: *γαπᾶ, γεννᾶ, σφαλεῖ, ζουρεῖ*.

Τὸ α' πληθ. πρόσ. ἀμφοτέρων τῶν τάξεων λήγει εις οὔμ(ε): *περνοῦμ, γελοῦμ, ζουροῦμ, σφαλειοῦμ*¹⁾. Περὶ τῆς ἐκπτώσεως τοῦ εἰδ. § 13.

Τὸ β' πληθ. πρόσ. ἐν τῇ α' συζ. λήγει εις $\bar{\alpha}$ τε, ἐν δὲ τῇ δευτέρῃ εις εἶτε: *μασαῖτε, στοιχαῖτε, βρομιᾶτε, σφαλεῖτε, τσουροανεῖτε, ληλεῖτε*.

Τὸ γ' πληθ. πρόσ. ἀμφοτέρων τῶν συζυγιῶν λήγει εις οὔνα ἢ οὔν. (Πόθεν τὸ τελικὸν αἰδε ἀνωτέρω § 185): *γεννοῦνα, γελοῦνα* κτλ.

Ἐνεργητικὸς παρατατικὸς

§ 208. Τὸ α' ἐν. πρόσ. λήγει εις οὔσα. Πόθεν τοῦτο τὸ οὔσα, ἴδε παρὰ Χατζ. Einl. 124. καὶ Μεσαιων. I. 49. Τῶν λοιπῶν προσώπων αἰ καταλήξεις αἰ αὐταὶ εἶναι μὲ τὰς τῶν βαρυστόνων.

Παθητικὸς ἐνεστῶς

§ 209. Καὶ ἐνταῦθα δύο τάξεις διακρίνονται, ὧν ἡ πρώτη τὰ β' καὶ γ' ἐν. καὶ β' πληθ. πρόσ. εις $\bar{\alpha}$ σαι, $\bar{\alpha}$ ται, $\bar{\alpha}$ στε, ἡ δὲ δευτέρα εις $\bar{\epsilon}$ σαι, $\bar{\epsilon}$ ται, ὅστε τὰ αὐτὰ πρόσωπα σχηματίζει. Κατὰ τὴν πρώτην συζυγίαν κλίνονται μόνον τὰ ἀποθετικά, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν πάντα τὰ ἔχοντα ἐνεργητικὴν φωνήν, εἴτε κατὰ τὴν πρώτην εἴτε κατὰ τὴν δευτέραν κλίνονται ἐν τῇ φωνῇ ταύτῃ. Ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου νομίζω ὅτι ἡ ἐξῆς εἶναι. Τὰ ῥή-

¹⁾ Περὶ τῆς συμπτώσεως τοῦ $\bar{\omega}$ μεν καὶ οὔμεν ἴδε Χατζ. Μεσαιων. I. 39.

ματα δηλ. τὰ κατὰ τὴν ἀρχαίαν δευτέραν συζυγίαν κλινόμενα ἐν τῇ παθητικῇ φωνῇ δὲν μετεπήδησαν, ὡς ἐν τῇ ἐνεργητικῇ, εἰς τὴν πρώτην, διὰ τοῦτο κυρίως, διότι καὶ τὰ τῆς πρώτης ἔτι συζυγίας ἐν τῷ α' ἐν. προσ. προσέλαβον τὴν τῆς β' συζυγίας κατάληξιν, τ. ἔ. τὴν οὔμαι. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὕτω διέμειναν ἐν τῇ δευτέρᾳ συζυγίᾳ, συνέβη ὥστε νὰ σχηματισθῶσι πάντα κατὰ τὰ εἰς εἰοῦμαι, εἰσοαι, εἰέται λήγοντα (*κλειοῦμ, κλειέσαι, κλειέται* κτλ.). Εἰς τοῦτο συνετέλεσε πολὺ ὅτι ἐν τῇ ἐνεργητικῇ φωνῇ τινὰ τούτων ἔληγον εἰς εἰῶ, εἷς, εἶ (*πουλειῶ, πουλεῖς, εἶ*). Ἐντεῦθεν δὲ ἐξηγεῖται, διατὶ μόνον τὰ ἔχοντα ἐνεργητικὸν τύπον ἐσχημάτισαν τὸν παθητικὸν εἰς εἰοῦμ, εῖσαι, εἶται, ἐνῶ τὰ ἀποθετικά μὴ βοηθούμενα ὑπὸ τοῦ ἐνεργητικοῦ σχηματίζουσιν αὐτὸν εἰς οῦμ¹⁾ Μέχρι τοῦδε ὁ λόγος μόνον περὶ τῶν κατὰ τὴν β' συζυγίαν κλινομένων. Κατὰ ταῦτα νῦν, ὡς πλείω, πολὺ πιθανὸν νὰ ἐσχημάτισαν τὸν παθητικὸν τῶν τύπων καὶ τὰ κλινόμενα ἀρχαίῳθεν κατὰ τὴν πρώτην συζυγίαν. Νῦν ἔλθωμεν εἰς τὰ πρόσωπα χωρὶς.

Τὸ α' ἐν. πρόσ. ἀμφοτέρων τῶν τάξεων λήγει εἰς οῦμ ἢ εἰοῦμ: *κοιμοῦμ, φηγοῦμ, πλογοῦμ, τιμνειοῦμ, κουβαλειοῦμ.*

Τὸ β' ἐν. πρόσ. λήγει εἰς ᾶσαι ἐν τῇ πρώτῃ, εἰς εἰέσαι ἐν τῇ δευτέρᾳ: *κοιμᾶσαι, πλογᾶσαι, τιμνέσαι, κλειέσαι.* Περὶ τοῦ προσώπου τούτου ἴδε ἄνω (§ 191), ὅσα περὶ τοῦ β' ἐν. προσ. τοῦ παθητ. ἐνεστῶτος τῶν βαρυτόνων εἶπομεν.

Τὸ γ' ἐν. πρόσ. τῆς πρώτης συζ. λήγει εἰς -ᾶται, τῆς δευτέρας εἰς ιέται: *κοιμᾶται, κατακλυῖεται.*

Τὸ α' πληθ. πρόσ. ἀμφοτέρων τῶν συζυγ. λήγει εἰς ὀμεστε: *κοιμόμεστε, κυλιόμεστε* (ἴδε περὶ τῆς καταλ. ἀνωτέρω § 191).

Τὸ β' πληθ. πρόσ. τῆς α' συζυγ. λήγει εἰς ᾶστε ἢ ὄστε, τῆς δὲ δευτέρας εἰς -όστε μόνον: *κοιμᾶστε ἢ κοιμόστε, κυλιόστε, σφαλιόστε* (ἴδε § 191).

¹⁾ Πρβλ. περὶ τούτων καὶ Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 44.

Τὰ γ' πληθ. πρόσ. ἀμφοτέρων τῶν τάξεων λήγουσιν εἰς οὔδαι: *κοιμοῦδαι, κυλιοῦδαι*.

Παθητικὸς παρατατικὸς

§ 210. Αἱ κατάληξεις τούτου αἱ αὐταὶ εἶναι μὲ τὰς τῶν βαρυτόνων. Ἡ ἐξῆς δὲ μόνον διαφορὰ ὑπάρχει μεταξὺ τῶν βαρυτόνων καὶ περισπωμένων ῥημάτων ἐν τῇ κλίσει τοῦ χρόνου τούτου, ὅτι ἡ κατάληξις οὐμ(ου)να τονίζεται μὲν ἐν τοῖς περισπωμένοις. παραμένει δὲ ἄτονος ἐν τοῖς βαρυτόνοις: *κοιμοῦμα, κοιμοῦσα, κοιμοῦσαν, κοιμόμασταν, κοιμόστανα, κοιμούδανα* κτλ.

Προστακτικὴ

Ἐνεργητικὸς ἐνεστῶς

§ 211. Ἐν μὲν τῇ πρώτῃ συζυγίᾳ λήγει τὸ β' πρόσ. εἰς α, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ εἰς εἰε: *ζούπα, πούλειε*¹⁾. Τὸ β' πληθυν. πρόσ. εἶναι ὁμοιον τῷ τῆς ὀριστικῆς.

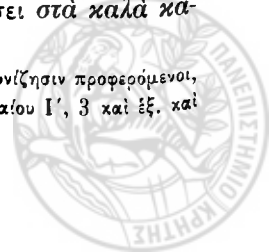
Παθητικὸς ἐνεστῶς

Τὸ β' ἐν. πρόσ. ἀμφοτέρων τῶν συζυγιῶν λήγει εἰς οὔ: *κοιμοῦ, πλογοῦ, φηγοῦ, κλειοῦ, κυλιοῦ*. Τὰ λοιπὰ ὁμοια τοῖς τῆς ὀριστικῆς.

Μετοχὴ

§ 212. Ὑπάρχουσι τύποι τινές, οἵτινες λήγουσιν εἰς -όμενος: *χιροόμενος, φταζόμενος, καθοόμενος* (ἐν τῇ φράσει *στά καλά κα-*

¹⁾ Ὅτι οἱ εἰς εἰε τύποι δὲν εἶναι οἱ ἀρχαῖοι ἀσυναίρετοι κατὰ συνίτησιν προφερόμενοι, ἀλλ' εἶναι νεώτεροι ἀναλογικῶι, ἀπέδειξεν ὁ κ. Χατζ. ἐν Ἀθηναίου Ι', 3 καὶ ἐξ. καὶ Μεσαιων. Ι, 44 καὶ ἐξ.

θούμενα), χαρούμενος, γενούμενος. Ἐνταῦθα ἀνήκει καὶ ἡ παραγωγικὴ κατάληξις -οῦσα, ἣτις σχηματίζει οὐσιαστικά τινα θηλυκὰ εἰς -οῦσα: λεχοῦσα, βρωμοῦσα, ἀγροῦσα, πορδοῦσα, σκοτοῦσα, ἣτις βεβαίως εἶναι λείψανον τῆς ἀρχαίας καταλήξεως τῆς μετοχῆς.

III ΑΚΛΙΤΑ

α'. Προθέσεις

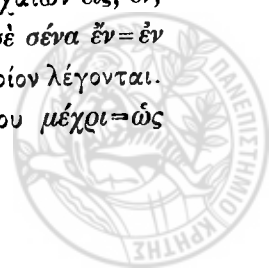
§ 213. Ἐκ τῶν ἀρχαίων προθέσεων αἱ ἐξῆς μόνον διεσώθησαν: *ἀδῖς*, γὰρ (διά), ἐξόν (ἐκτός), πὲ (ἀποχμετά), βρός (πρός), σέ=εἰς. Τούτων ἡ *ἀδῖς* θεωρητέα μᾶλλον ὡς ἐπίρρημα, διότι δὲν τίθεται μόνη μετὰ τῆς πτώσεως, ἀλλὰ πάντοτε μετ' ἄλλης τίνος προθέσεως, *ἀδῖς σέ σένα* = ἀντί σου. Τὸ αὐτὸ ρητέον καὶ περὶ τῆς βρός: *βρός στή βόλι* = πρὸς τὴν πόλιν.

§ 214. Ἡ πρόθεσις γὰρ ἀναπληροῖ τὴν χρῆσιν τῶν ἀρχαίων προθέσεων διὰ, ὑπὲρ καὶ περὶ (μετὰ γεν.): *γὰρ σένα μάλωσα* = ὑπὲρ σου ἤρισα, *γὰρ αὐτὸ ἤρτα* = διὰ τοῦτο ἤλθον, *γὶ αὐτὸ ἔλεγα* = περὶ τούτου διελέγοντο.

Ἡ πρόθεσις πὲ ἀναπληροῖ τὴν χρῆσιν τῶν ἀρχαίων ἀπό, μετὰ σὺν, ἐκ, παρὰ, ὑπὸ (Περὶ τοῦ τύπου πὲ κατὰ συμφυρμὸν ἐκ τῶν τύπων πὸχμὲ σχηματισθέντος πρβλ. § 47): *πὲ τ' ἀβέλια ζῆ* = ἀπὸ τῶν ἀμπέλων ζῆ, *πὲ πῆσιον ἤριτες* = μετὰ τίνος (σὺν τίνι) ἤλθες; *πὲ πῆσιοννα ἔρχεσαι* = παρὰ τίνος ἔρχει, *πὲ πῆσιον σκοτώθη* = ὑπὸ τίνος ἐφονεύθη· πρβλ. Χατζ. Μεσ. I, 455 καὶ ἐξ.

Ἡ πρόθεσις σ(ἐ) ἀναπληροῖ τὴν χρῆσιν τῶν ἀρχαίων εἰς, ἐν, ἀνά: *σ' τ' ἀβέλι πῆγα* = εἰς τὴν ἄμπελον ἐπορεύθην, *σέ σένα ἔν* = ἐν σοὶ ἔσται, *αὐτὰ στό χωριὸ λέγουμαι* = ταῦτα ἀνά τὸ χωρίον λέγονται.

Ἡ πρόθ. ὡς ἀναπληροῖ τὴν χρῆσιν τοῦ ἀρχαίου μέχρι=ὡς

ταῦτά=μέχρι τῶν ὠτων. Ἡ δὲ πάρα, ἢ ἀντὶ τοῦ συγκριτικοῦ ἢ γράμμεθα, θεωρητέα σύνδεσμος μᾶλλον.

§ 215. Αἱ λοιπαὶ προθέσεις ἀναπληροῦνται διὰ τῶν προθ. σὲ καὶ πὲ μετὰ τινος ἐπιρρήματος συνδεδεμένων¹⁾. Οὕτως ἡ *πρὸ* ἐκφέρεται διὰ τοῦ *πρωτίτερα* *πέ*: *πρωτίτερα* *πὲ* *σένα ἤριτα*=*πρὸ σοῦ ἦλθον*, ἢ ἐπὶ (μετὰ γεν.) διὰ τῆς *πὲ* *πάν* *πέ*: *πὲ* *πάν* *πὲ* *τὸ τραπέζι*=*ἐπὶ τῆς τραπέζης*· ἢ ἐπὶ (μετ' αἰτ.) διὰ τῆς *ἀδίκρου* *σὲ*: *ἐπὶ τὸν βασιλέα*=*ἀδίκρου* *σὲ* *βασιλέ*, ἢ ἐπὶ μετὰ *δοτ.* διὰ τοῦ *σὲ* *χέρ* *τοῦ*: *ἐπὶ τῶ βασιλεῖ*=*σὲ* *χέρ* *τῆ* *βασιλέ*· ἢ *περὶ* μετὰ *αἰτ.* διὰ τοῦ *λόγερα* *πέ*: *περὶ τὴν τράπεζαν* = *λόγερα* *πὲ* *τὸ τραπέζ.* Ἡ *ὑπὸ* μετ' αἰτ. ἢ *δοτ.* διὰ τοῦ *πὲ* *κάτ* *πέ*: *ὑπὸ τὴν τράπεζαν* = *πὲ* *κάτ* *πέ* *τὸ τραπέζ.* ἢ *παρὰ* μετὰ *δοτ.* διὰ τοῦ *κοδά* *σέ*: *παρὰ τῶ Γεωργίω* = *κοδά* *σὲ* *τὸ* *Γιώργι*.

6. Ἐπιρρήματα

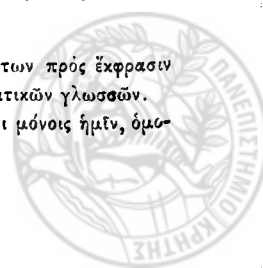
§ 216. I. Χρονικά. Τάδε ὑπ' ἐμοῦ παρατηρήθησαν· *ἀρχή*, *αὔρι*, *βράδ*, *πὲ* *βραδύ*, *ἔλε* (ἦδη), *ἐφές* ἢ *ἐφέ*, *γριουτσιουλέ* = *μόλις* (τουρκ.) *κόμ*, *ματά*, *πόψα*, *πρωῖα*, *πουρνό*, *ταχειά*, *τότες*, *τωρνάς* (ὀλίγον πρότερον), *ταπειὸ*²⁾ (ἔπειτα), *σήμερα*, *ἄσλυ* (τουρ. ἀνέκαθεν), *ὔστερα*. Χρόνον ἐπίσης ἐκφράζει καὶ ἡ αἰτ. πολλῶν ὀνομάτων χρόνον σημαίνοντων· *γούλ.μέρα*, *καμινιά* *φορά*, *πολλές* *μέρες*, *πολλά* *χρόνια*.

II. Τοπικά. *ἀκάτ*, *ἀπάν*, *ἀψηλά*, *χαμλά*, *ἀνάμεσα*, *ἀλλιοῦ*, *βροσιέ*, *δῶ*, *κάτ*, *κατὰ* *γῆς*, *κατὰ* *ποῦ*, *κεῖ*, *μέσα*, *μέσ* *τῆ* *μέσ*, *μάκρνα*, *ὄξω*, *παλιοῦ*, *παράσμερα*, *πούποτε*, *ταξοπις* καὶ ἄλλα.

III. Ποσότητος σημαντικά. *δίπ*, (τουρ.) *λίαν*, *τοῖτοσα* (ὀλίγον) *καβόσο*, *λίγο*, *ῖσαμ*, *καθόλ*, *χίσο* (τουρ.) = ἡχιστα κτλ.

¹⁾ Ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσ. I, 459 ἀποδίδει τὴν χρῆσιν τῶν ἐπιρρημάτων πρὸς ἔκφρασιν σχέσεων διὰ τῶν προθέσεων ἐκφραζομένων εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν Σημιτικῶν γλωσσῶν.

²⁾ Πόθεν προήλθεν τὸ μόριον τοῦτο, ὅπερ, καθ' ὅσον γνωρίζω, ἰδιάζει μόνοις ἡμῖν, ὁμολογῶ ὅτι μεθ' ὅλας τὰς προσπάθειάς μου δὲν ἠδυνήθην νὰ εὔρω.

IV. Ποιότητος σημαντικά. Τὰ πλείστα τούτων ἐκφέρονται διὰ τῆς γενικῆς πληθυντικῆς τῶν οὐδετέρων: *κρυφά, καλά, ἀργεῖά, σωσιά, λήγορα*. Ἄλλα ἐπιρρήματα ποιότητος σημαντικά: *ἔτο, ράς (αἰσίως), ἔτοιγώς, κιόλα, πὲ γάλια, ὅπως κιόπως, ὅπως καὶ πῶς, γοῦλο, νεκούρκουτα, πόφωτα, καληώρα κτλ. κτλ.*

γ'. Σύνδεσμοι

§ 217. Πτωχότατον εἶναι τὸ ἡμέτερον ἰδίωμα καὶ ἐν τοῖς συνδέσμοις, ὡς καὶ ἐν τοῖς μορίοις, περὶ ὧν ἐν τοῖς ἄνω ἐγένετο λόγος. Ἀρχαῖοι καὶ νεωτερικοὶ σύνδεσμοι οἷδε ὑπ' ἐμοῦ παρατηρήθησαν :

I. Συνδετικοί : *καί, ἔμ, ἔμ = τὲ καί.* (τουρκικῆς καταγωγῆς *κατ' ἐμέ*).

II. Λιαΐξευκτικοί : *ἦ, ἦ-ἦ, μήδε-μήδε.*

III. Ὁμοιωματικοί : *σάν, σὰν νά, πάρα.*

III. Ἐναντιωματικοί : *καὶ σὰν, ἔμ... ἔμ: ἔμ ἔγ.νε αὐτό, ἔμ αὐ- τὸς αὐτὰ λέγ. = ἂν καὶ τοῦτο ἐγένετο, ἐν τούτοις οὗτος αὐτὰ λέγει. Τὸ δὲ ἂν καί, τὸ ἀλλαχοῦ ἐν χρήσει ὄν, οὐδέποτε παρ' ἡμῖν ἀκούεται.*

V. Ὑποθετικοί : *σὰν ἢ σά, φτάν. μὸν νά (dummodo), θαρρεῖς τι = ὡσπερ εἰ : θαρρεῖς τι τὸν ἔδεραν = ὡσπερ εἰ πληγὰς αὐτῶ ἐντείνουεν.*

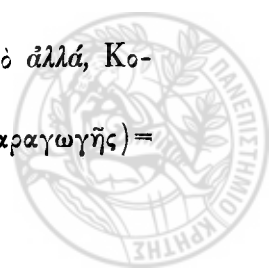
VI. Συμπερασματικοί : *μέρσαμ (τουρκ.) : γὰ αὐτὸ μέρσαμ ἦρτες = διὰ τοῦτο λοιπὸν ἦλθες. Ὁ ἐν κοινῇ χρήσει σύνδεσμος λοιπὸν δὲν ἀκούεται παρ' ἡμῖν ἐν τῇ δημῳδαί λαλιᾷ.*

VII. Αἰτιολογικοί : *γχαπὶ = διότι, ποῦ = ἀφ' οὗ, ἐπειδὴ : δὲν ἔκανες τίποτε ποῦ δὲν ἦρτες = οὐδὲν ἔπραξας μὴ ἐλθῶν.*

VIII. Τελικοί : *γὰ νά, γὰ νά μὴ.*

IX. Ἀντιθετικοί : *ἀμμά (ἐκ τοῦ ἂν μὴ, κατὰ τὸ ἀλλά, Κοραῆς), ἔμ: ἔμ θὰ νάρτ. = ἀλλὰ θὰ ἔλθῃ.*

X. Χρονικοί : *δαε, ὅποτε, τῶμι (ἀγνώστου παραγωγῆς) =*

εὐθύς ὡς = *ιῶμι φάς*, *νᾶρις* = εὐθύς ὡς φάγης, ἐλλέ. *προμή νά* = *πρὶν ἤ*, *donec*.

XI. Ἐρωτηματικοί: *ἄρά γε, μήγαρ, τί γάρ: μὴ γὰρ θὰ νέρι, τί γὰρ θὰ κάντε τίποτε* = *num quid facietis?* καὶ τὸ παρ' ἡμῖν συνηθέστατον *νέ*, ὅπερ ἐν πάσῃ ἐρωτήσῃ τίθεται, ἀπαράλλακτα ὡς παρὰ Λατίνοις: *θὰ νέρι.νε* = *veniet ne*. Εὐθύς ἐν ἀρχῇ τις συναρπαζόμενος ὑπὸ τῆς ὁμοιότητος τῆς χρήσεως τοῦ τὸν αὐτὸν ἦχον παρέχοντος μορίου παρὰ τε ἡμῖν καὶ τοῖς Λατίνοις δύναται νὰ ὑποθέσῃ ὅτι αὐτὸ τοῦτο τὸ Λατινικὸν ἐρωτηματικὸν *ne* εὔρηται ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν. Ἐν τούτοις τὸ πρᾶγμα δὲν φαίνεται πολὺ πιθανόν, διότι δὲν δύναμαι νὰ ἐννοήσω, διὰ τί παρ' ἡμῖν καὶ μόνον μετεδόθη καὶ διέμεινεν ἐν χρήσει τὸ λατ. *ne*. Διὰ τοῦτο νομίζω ὅτι τὸ *νε* τοῦτο *ἀνεπιτύχθη* παρ' ἡμῖν καὶ ἡ ἔχει συγγένειαν πρὸς τὰ Χιακὰ *θέτενε* καὶ ὅμοια ἢ μᾶλλον προῆλθε ἐκ τῆς χρήσεως τοῦ βεβαιωτικοῦ *ναί* τιθεμένου μετὰ τὸ τέλος τῆς ἐρωτήσεως, *ἦριες ναί;* = *ναί* (= ἀληθῶς) *ἦλθες;* ὅτε καὶ γραπτέον *ναί*. Καὶ τοῦτο ὅμως δὲν παρέχει πολλὰς βεβαιότητος, διὰ τοῦτο *res adhuc sub lite est*.

δ'. Ἐπιφωνήματα

§ 218. I. Σχετλιαστικά: *ῶχ, βᾶχ, βᾶϊ*.

II. Χαρᾶς δηλωτικά: *ᾄχ, ᾄχα χά, τί καλά*.

III. Θαυμαστικά: *βρέῃ, ts ts ts, ὄκκι βρέ γὰ τὸ θεό*.

IV. Κλητικά: *ἔ, βρέ, μωρή*.

V. Ἀγανακτήσεως δηλωτικά: *οὔ, φτοῦ*, ὅπερ νομίζω ὅτι εἶναι τὸ αὐτὸ τῷ ἐν Κόντου Εἰκοσιπεν. σελ. 43 μνημονευομένῳ καὶ ὅτι ἐπομένως ἔχει τὴν ἀρχὴν ἐν τῷ ἀρχαίῳ *πτύου*, καὶ τὸ *μῆ'χε λάχ'ς* χρησιμεῖον πρὸς ἔκφρασιν σφοδρᾶς ἀγανακτήσεως καὶ προελθὸν ἐκ τῆς κατάρρας, *ὅπως μῆ λάχη* (= μῆ ζήση) ὁ πρὸς ὃν ἡ κατάρρα ἀπευθύνεται.

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΝ

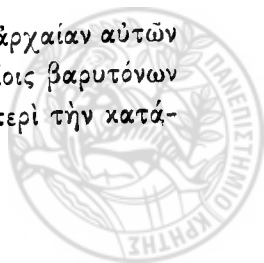
§ 219. Ἐν τῷ μέρει τούτῳ τῆς ἡμετέρας πραγματείας περὶ ἐκείνων μόνον τῶν τύπων θὰ πραγματευθῶμεν, ὅτινες ἐσχηματίσθησαν ὑπὸ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων κατὰ τὸ πρότυπον ἢ παλαιῶν τύπων ἢ νεωτέραν τὴν καταγωγὴν ἐχόντων. Αἱ νεωστὶ αὗται σχηματισθεῖσαι λέξεις διαιρετέαι εἰς I) ἐκείνας, αἵτινες ἐκ τῶν ἀρχαίων ἢ καὶ νεωτέρων ριζῶν τῇ προσθήκῃ νέας παραγωγικῆς καταλήξεως ἐσχηματίσθησαν καὶ II) εἰς ἐκείνας αἵτινες ἐκ δύο ἀρχαίων ἢ νέων λέξεων ὑπὸ τῶν νεωτέρων συνετέθησαν. Καὶ τὸ μέρος λοιπὸν τοῦτο ὑποδιαιρετέον εἰς δύο μέρη, ὧν τὸ πρῶτον θὰ περιλάβῃ τὴν κυρίως παραγωγὴν καὶ τὸ δευτέρον τὴν σύνθεσιν.

I. ΠΑΡΑΓΩΓΗ

§ 220. Πολλαὶ νέαι λέξεις ὑπὸ τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἐπλάσθησαν διὰ τῆς προσθήκης παλαιῶν ἢ νέων παραγωγικῶν καταλήξεων. Ἐνταῦθα περὶ ἐκείνων μόνον θὰ γείνη λόγος, ὡς ἡδυνήθημεν νὰ εὔρωμεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἰδιώματι.

Α'. Ῥημάτων παραγωγή

§ 221. Πολλὰ ῥήματα παρ' ἡμῖν διετήρησαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν κατάληξιν. Οὕτω πρῶτον πολλὰ τῶν παρ' ἀρχαίοις βαρυτόνων καὶ παρ' ἡμῖν νῦν τοιαῦτα διαμένουσιν ἄνευ τινὸς περὶ τὴν κατά-

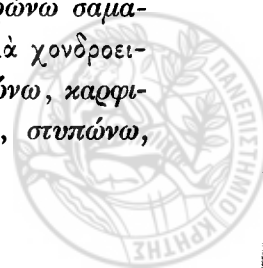

ληξιν μεταβολῆς : ἔχω, γνέθω, σφίγω, πλέκω, δρέχω, φωτίζω, γνωρίζω. Καὶ τῶν περισπωμένων ἐπίσης πολλά διετήρησαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν κατάληξιν : γαπῶ, γεννῶ, γελῶ, κλονθῶ κτλ. Πλείονα ἐν τούτοις μετέβαλον τὸ ἀρχαῖον αὐτῶν τέλος καὶ ἄλλως ἢ ὡς παρ' ἀρχαίοις λήγουσι. Περὶ τῆς τοῦ φαινομένου τούτου αἰτίας διέλαβε διὰ μακρῶν ὁ κ. Χατζιδάκις ἐν τῷ πολλάκις μνημονευθέντι βιβλίῳ του Einleitung in die Neugr. Grammatik σελ. 394 καὶ ἐξ. καὶ τοῖς Μεσαιωνικοῖς καὶ Νέοις Ἑλληνικοῖς I, 266 καὶ ἐξ. Οὗτος ἀποφαινεται ὅτι αἰτία τῆς μεταβολῆς ταύτης εἶναι ἡ ἕνεκα τῆς συμπτώσεως τῶν φθόγγων ι, η, υ, οἱ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ προελθοῦσα ὁμοιότης τῶν εἰς ἴσα ἀορίστων, ὡς καὶ ἡ κατ' ἄλλον τρόπον ἐπελθοῦσα ὁμοιότης ἄλλων ἀορίστων, ἐξ ἧς κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν καὶ διάφοροι ἐνεστῶτες. Πόσον ἡ θεωρία αὕτη εἶναι ἀληθής, δύναται τις νὰ ἐννοήσῃ καὶ ἐκ τῶν ἐπομένων.

I. Ῥήματα εἰς -ώνω

§ 222. Ἢ τῶν ῥημάτων τούτων τάξις περιλαμβάνει ἅπασαν τὴν τῶν ἀρχαίων Γ' συζυγίαν τῶν περισπωμένων. Πῶς δὲ πρέπει νὰ γράφονται τὰ ῥήματα ταῦτα, ἐδίδαξεν ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 408 καὶ Μεσαιων. I, 632, ἔνθα λέγει ὅτι ἡ τάξις αὕτη προῆλθεν ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν ἀορίστων χώνω, ἔχωσα : ἐφανέρωσα, φανερώνω, διὸ καὶ πρέπει νὰ γράφονται δι' ὦ. Ὁ αὐτὸς ἐν Einl. 31 λέγει ὅτι τὰ πρῶτα παραδείγματα ῥημάτων εἰς ὶώνω ληγόντων ἀνάγονται εἰς τὸν 7^{ον} μ. X. αἰῶνα.

Τὰ πλεῖστα τούτων ἐξ ὀνομάτων παράγονται καὶ εἶναι ἐνεργητικά : πλώνω (ἀπλῶ), κοβώνω (ἀπατῶ), ξυμνώνω (ἐκγυμνῶ), ξηλώνω (διαλύω τὸ ἤδη ἐρραμένον), δαλώνω (ζαλίζω), πλακώνω, μαζώνω, πυρώνω (θερμαίνω διὰ τοῦ πυρός), φκαιρώνω σαμαρώνω, τρουπώνω (ράπτω διὰ ῥαφῆς οὐχὶ λεπτῆς, ἀλλὰ χονδροειδοῦς), κατσουλώνω (μεθύσκω τινά), γανώνω, κλειδώνω, καρφισώνω, λερώνω, λζοφώνω (κακολογῶ, ὑβρίζω τινά), στυπώνω,

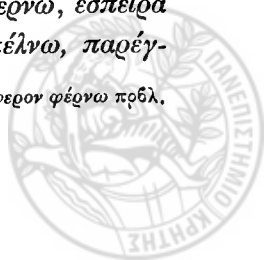

καβαδώνω (ἀπατῶ τινα), παληώνω, ζαπώνω (ἐκ τοῦ Τουρκ ζάπ. κυριεύω), σουφρώνω, νεκατώνω, λιουβουτζώνω (παρακαταγωγὴν ποιεῖσθαι, τ. ἔ. διὰ τῆς κινήσεως τῶν ποδῶν καταρρίπτειν τὸν συμπαλαίνοντα), πλιερόνω, καλιβώνω (caligare), στραβώνω, τουρλώνω (κυρτῶ), κενώνω, τυπώνω (ἐντυπῶ τι ἐν τῇ ψυχῇ) κτλ. Ἀμετάβατα δὲ εἶναι: σπαργώνω (ἐπὶ τῶν μαστῶν, σπαργοῦσθαι) πουμώνω (αἰσθάνομαι πνιγμὸν), πηχτώνω (γίνομα πηχτός), φκαιρώνω, κρηζώνω, λερώνω, τζαγαρόνω (ἀναρριχῶμαι), καινουργώνω, παληώνω, χυλώνω (ἐπὶ φαγητοῦ πηκτοῦ γιγνομένου). λειώνω (ὅτι τὸ ῥῆμα τοῦτο οὕτω πρέπει νὰ γράφηται, ἴδε παρὰ Χατζ. Μεσαιων. I, 269), μουλλώνω (σιωπῶ· περὶ τούτου ἴδε Οἰκονομίδου Lautlehre des Pontischen 57, ἔνθα λέγεται ὅτι παράγεται ἐκ τοῦ ἀρχαίου μύλλω, πρβλ. ἐν τούτοις τὸν κ. Χατζ. ἐν KZ' 27 σελ. 70, ἔνθα λέγεται ὅτι τοῦτο ἐκ τοῦ μυλλὸς ἔχει τὴν ἀρχὴν πολὺ ὀρθότερον), καθαριώνω, σκαλώνω, μερώνω (καταπραύνομαι) δρολικώνω (ἐκ τῆς λ. δρολικ σημαίνουσης τὸν οἶνον καὶ κατὰ μετωνυμίαν τὴν μέθην, μεθύσκομαι), πετσιγρώνω (μορφάζω γελῶν) μεγαλώνω κτλ. Πολλὰ τούτων εἶναι συγχρόνως καὶ μεταβατικά καὶ ἀμετάβατα, ὡς μερώνω (καταπραύνω καὶ καταπραύνομαι) πηχτώνω (πηκτὸν ποιῶ καὶ πηχτός γίγνομαι) λερώνω, παληώνω, στυπώνω, χυλώνω, κτλ.

II. Ῥήματα εἰς -νω

§ 223. Διὰ τὴν τῶν ἀόριστων (εἰς-ασα) ὁμοιότητα κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ῥημ. ἔφθασα φθάνω (πρβλ. Χατζ. Μεσ. I, 81) τάδε τὰ ῥήματα ἐσχηματίσθησαν: ἔκλασα κλάνω, ἔπιασα πιάνω, ἔσκασα σκάνω (σχάζω), ἔπλασα πλάνω (πλάττω), ἔσπασα σπάνω (σπῶ), ἔφκειασα φκειάνω. Ἐπίσης διὰ τὸν εἰς εἰρα ἀόριστον ἐσχηματίσθησαν ἔδειρα δέρονω, ἔφτειρα φτέρωνω, ξέγειρα ξεγέρονω, ἔσπειρα σπέρωνω¹⁾· ὁμοίως ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ ἔστειλα στέλωνω, παρέγ-

¹⁾ Τὸ φέρονω προήλθε μᾶλλον ἐκ τῆς ἀναλογίας ἔκαμον κάμνω, ἔφερον φέρονω πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I, 291.

γειλα παραγγέλω. Ἐπίσης διὰ τοὺς εἰς -ῖσα ἀορίστους τὰ ἐξῆς ῥήματα εἰς -ῖνω ἐσχηματίσθησαν : ἔσβησα σβήνω, ἄρτυσα ἀρτόνω, ἔξυσα ξύνω, ἔχυσα χύνω, ἔψησα ψήνω, πρὸς ἃ ἐλέγχθη καὶ το ἔδωσα δίνω. Ὀμοίως διὰ τὸ -ξα ἐσχηματίσθησαν : ἔρριξα ῥίχνω, δίδαξα διδάχνω, ἐνῶ διὰ τὸ αλα (αρα) ἐλέχθησαν : ἔψαλα ψέλνω, ἔγδαρα γδέρονω, ἔβαλα βάνω.

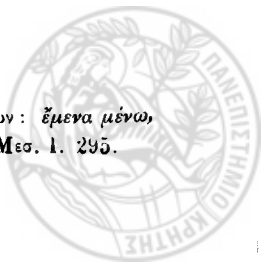
III. Ῥήματα εἰς -νῶ

§ 224. Διὰ τὴν αὐτὴν ἐν τῷ ἀορίστῳ κατάληξιν -ασα τὰ ἐξῆς ῥήματα εἰς -νῶ κατὰ τὸ πρότυπον πεινῶ ἐπεινάσα ἐσχηματίσθησαν ἐκέρασα κερνῶ, γέρασα γερνῶ, πέρασα περνῶ, σκόλασα σκολνῶ, χάλασα χαλνῶ. Κατὰ ταῦτα ἐλέχθησαν καὶ σχώρεσα σχωρνῶ, καλημέρ.σα καλημερνῶ, καλησπέρ.σα καλησπερνῶ (πρβλ. Χατζ. Einl. 410 καὶ Μεσαιων. I. 292).

VI. Ῥήματα εἰς -αίνω

§ 225. Κατὰ τὰ κατηβαίνω, κερδαίνω, ξαίνω, ἀναβαίνω ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ μεταλαβαίνω, τυχαίνω, λαχαίνω, μαθαίνω. Κατὰ ταῦτα πάντα τὰ παρ' ἀρχαίοις εἰς -ῖνω λήγοντα νῦν εἰς -αίνω μετεσχηματίσθησαν ¹⁾ (πρβλ. Χατζ. Einl. 411). Τοῦτων ἄλλα μὲν εἶναι μεταβατικά : λευκαίνω (μόνον ἐπὶ τῶν καθαρῶ ὕδατι πλυνομένων πανίων) πλαταίνω, πικραίνω, μακραίνω, βουβαίνω, βαθαίνω, ἄλλα δὲ ἀμετάβατα : χοδραίνω, παχαίνω, βοσκαίνω, ψιλαίνω, ἀπλοχωραίνω, πλουθαίνω, μικραίνω, φουραίνω, φτωχαίνω. Πάντα ταῦτα τὸν ἀορ. σχηματίζουσιν εἰς -αινα : χοδραίνα, πάχαινα. Περὶ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν ἤρχισαν νὰ σχηματίζωνται τὰ εἰς ἔνω πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. 294.

¹⁾ Ταῦτα μᾶλλον παρήχθησαν κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς εἶνα ἀορίστων : ἔμενα μένω, ἐπάχυνα παχένω. διὸ καὶ πρέπει νὰ γράφωνται διὰ τοῦ ε πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. 295.

V. Ῥήματα εἰς -γω

§ 226. Πάντα σχεδὸν τὰ παρ' ἀρχαίοις εἰς -εῶ λήγοντα ῥήματα εἰς εὐγω περατοῦνται παρ' ἡμῖν. (Τῆς μεταβολῆς ταύτην τὴν αἰτίαν ἐξέθηκεν ὁ κ. Χατζ. Einl. 123 κέξ.): *γυρεύω, δουλεύω, λιγοστεύω, παλεύω, ἀγριεύω, κοιδεύω, γητεύω, νεκατεύω, φιλεύω, ξικεύω*, (ἐκ τοῦ τουρκ. *ξίκ* = ἑλλιπές), *χωρατεύω, μουσκεύω* κτλ. Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν ἐπίσης καὶ τὰ ῥήματα *κόβγω, τριβγω, σκύβγω*, διότι ἔληγον ἐν τῷ ἐνεστώτι εἰς βω καὶ τῷ ἀόριστῳ εἰς ψα (πρβλ. ὅσα περὶ τῶν ῥημάτων τούτων διὰ μακρῶν λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιωνικοῖς I 24, 50, 185 κέξ. 283).

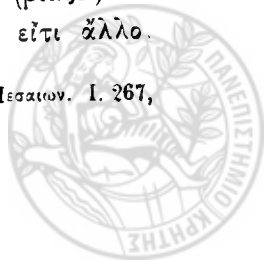
Περὶ τῆς λ. τέλος *φυλάγω* ὁ κ. Χατζ. λέγει ἐν Einl. 402 καὶ Μεσαιων. I. 282 ὅτι ἐσχηματίσθη κατ' ἀναλογίαν τῶν ῥημάτων *ομίγω ἔσμιξα, ψέγω ἔψεξα, ἀνοίγω ἄνοιξα*.

VI. Ῥήματα εἰς -άζω

§ 227. Πάμπολλα ἐν τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ εἰς -άζω λήγοντα ῥήματα εὗρηται. Τούτων τὰ πλεῖστα τὸν ἀόριστον σχηματίζουσιν εἰς -ασα, ἐλάσσονα δὲ σχηματίζουσιν αὐτὸν εἰς αἶσα. Ἡμεῖς θὰ ἀπαριθμήσωμεν ἀμφοτέρας τὰς τάξεις καὶ τὴν αἰτίαν θὰ πειραθώμεν νὰ εὕρωμεν, δι' ἣν τὸν ἀόριστον οὕτως ἐσχημάτισαν ἢ ἄλλως¹⁾.

Καὶ πρῶτον τὰ καὶ παρ' ἀρχαίοις εἰς -άζω μὲν ἐν τῷ ἐνεστώτι λήγοντα, εἰς ασα δὲ ἐν τῷ ἀόριστῳ τάδε εἶναι: *βράζω ἔβρασα, γοράζω γόρασα, μονοιάζω ἔμνοιασα, νεβάζω νέβασα, σκεπάζω σκεπάσα, πεικάζω* (ἐννοῶ, ὑπονοῶ) *πέικασα, νεγάζω* (βιάζω) *νέγασα, γωμνιάζω γώμνιασα, κουπάζω κούπασα* καὶ εἴτι ἄλλο.

¹⁾ Περὶ τῶν εἰς αζω διὰ μακρῶν πραγματεύεται ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 267, 270, 275 κέξ.

Κατὰ ταῦτα πρῶτον διὰ τὴν τῶν ἁορίστων ὁμοιότητα εἰς ἀσα καὶ τῶν εἰς ὠ ληγόντων ἐσχηματίσθησαν εἰς -άζω: μούδιασα μουνδιάζω, ξούφλιασα (ἐξοφλῶ) ξουφλιάζω, ξόδιασα ξοδιάζω. Κατὰ ταῦτα τέλος πλεῖστα νέα ῥήματα εἰς -ιάζω ἐσχηματίσθησαν: βράδειασα βραδειάζω, βούρλιασα βουρλιάζω, βρυνκολάκιασα βρυνκολακιάζω, βόλγιασα βολιάζω, δρωπίκιασα δρωπικιάζω, δάργιασα δαργιάζω, δούκιασα δουνκιάζω, ἔδειασα δειάζω, θέκιασα θεκιάζω, κούρβιασα κουρβιάζω, κουτσομέσιασα κουτσομεσιάζω, κοκόνγιασα κοκονιάζω, καλάμγιασα καλαμνιάζω, καπρίασα καπριάζω, γίγιασα γινιάζω, λέκιασα λεκιάζω, μαζάγιασα μαζαλιάζω, νερούγιασα νερουλιάζω, νεϊρίγιασα νεϊριχιάζω, ὄβυασα ὄβυάζω, ξεκοίγιασα ξεκοιλιάζω, περόγιασα περονιάζω, πλάγιασα πλαγιάζω, ῥάχγιασα ῥαχνιάζω, σαφράκιασα σαφρακιάζω, σαλίβγιασα σαλιβιάζω, τάγγιασα ταγιάζω, τρωπάκιασα τρωπακιάζω, τσόγιασα τσολιάζω, φέλλγιασα φελλιάζω, χίκιασα χικιάζω, χουραβάγιασα χουραβαλιάζω, ψείργιασα ψειριάζω.

Δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ ὅτι πάντα τὰ ῥήματα εἰς γιασα τὸν ἁορίστην σχηματίζοντα ἐν τῷ ἐνεστώτι λήγουσιν εἰς -ιάζω. Ἐντεῦθεν δύναμεθα νὰ σχηματίσωμεν κανόνα, καθ' ὃν πάντα τὰ εἰς -ιάζω λήγοντα περατοῦσι τὸν ἁορ. εἰς -αα. Εἶναι ἀληθές ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρέσεις: οὕτω τὰ ῥήματα χουγγιάζω, ματιάζω σχηματίζουσι τὸν ἁορ. εἰς αα: χούγγιαξα, μάτιαξα, ἀλλὰ ταῦτα εὐκόλως δύνανται νὰ ἐρμηνευθῶσιν, ἂν δεχθῶμεν ὅτι τὸ μὲν πρῶτον ἐσχηματίσθη κατὰ τὸ ἐφάναξα φανάζω, (ὅπερ κατὰ τὸ ἔκραξα κράζω ὡς συνώνυμον), τὸ δὲ δεῦτερον κατὰ τὸ ἐκύταξα κυτάζω.

§ 228. Νῦν ἔλθωμεν εἰς τὰ ῥήματα τὰ σχηματίζοντα τὸν ἁορίστην εἰς -αα. Καὶ κατὰ πρῶτον μνημονευτέον ἐκεῖνα, ἅτινα καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐσχηματίζον τὸν χρόνον τοῦτον οὕτως. Τούτων παρ' ἡμῖν τάδε εὐρηνται: ἔταξα, ἔλλαξα, τίναξα, νεσιέναξα, χάραξα. Ταῦτα ἐσχηματίσαν τὸν ἐνεστώτα εἰς -άζω κατ' ἀναλογίαν ἐκείνων, ἅτινα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ παρ' ἡμῖν εἰς

-άζω λήγοντα ἐσχημάτισαν τὸν ἀόριστον εἰς ἀξα¹⁾. Τούτων παρ' ἡμῖν τάδε ὑπ' ἐμοῦ παρατηρήθησαν *γοροιάζω γορόταξα, θαμάζω θάμαξα, κυτάζω κύταξα, σιοιβάζω σιοίβαξα, πειράζω πείραξα*. Κατὰ ταῦτα νῦν ἐσχηματίσθησαν νέα ῥήματα, ἅτινα τὸν ἐνεστώτα εἰς ἀζω τὸν δ' ἀόρ. εἰς -αξα περατοῦσι: *γούριαξα γουριάζω, λιμαξα λιμάζω, λαχάναξα λαχανιάζω, πλάδαξα πλαδάζω, χούριαξα χουριάζω*. Δύο μόνον ῥήματα εἰς -άζω σχηματίζουσι τὸν ἀόριστον εἰς -αλα: *βγάζω ἔβγαλα, πεβγάζω πέβγαλα*. Ἐν τούτοις σφύζεται ἡ ἀρχαία κατάληξις τοῦ β' ἀορίστου: ἔβαλον.

§ 229. Μέχρι τοῦδε περὶ τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ ἀορίστου ἐπραγματεύθημεν· νῦν ἔλθωμεν καὶ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς σημασίας τῶν ῥημάτων τούτων. Ὡς ἤδη περὶ τῶν εἰς -ώνω ληγόντων ῥημάτων εἴπομεν, οὕτω καὶ τῶν εἰς -άζω ληγόντων ῥημάτων ἄλλα λαμβάνονται μεταβατικῶς καὶ ἄλλα ἀμεταβάτως. Καὶ μεταβατικὰ μὲν εἶναι τὰ ἐξῆς ῥήματα, ἅτινα καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἦσαν τοιαῦτα: *βράζω, διαβάζω, γοράζω, λάζω, τάζω, θαμάζω, τινάζω, κυτάζω, σιοιβάζω, χαράζω, σκεπάζω, νεβάζω, πεικάζω, γωμιάζω* καὶ τὰ κατὰ ταῦτα σχηματισθέντα νέα ῥήματα, ἅτινα πάντα λήγουσιν εἰς -ιάζω: *δειιάζω, βουρλιάζω* (κἀμνω βουρλιά), *μαζαλιάζω* (θέτω τὰ νήματα ἐντὸς τῆς μάζαλης, δηλ. ὕδατος μετὰ πιτύρων βεβρασμένου), *παραμνοιάζω, δονκιάζω* (τακτοποιῶ τὰ ὑράσματα διπλώνων αὐτά), *περονιάζω* (διατρυνῶ διὰ περόνης), *γινιάζω* (βᾶπτω διὰ γινᾶ), *θεκιάζω* (θέτω ἐν θέσει καλῆ), *κοκονιάζω* (κτυπῶ διὰ λίθου), *ξομφλιάζω* (νικῶ τὸν μετ' ἐμοῦ παίζοντα κατὰ κράτος), *καλαμνιάζω* (περιελίσσω τὸ νῆμα περὶ κάλαμον), *φελλιάζω* (ἐμβολιάζω), *καπριάζω* (θεραπεύω κατ' ἰδίον τινα τρόπον), *κουτσομεσιάζω* (προσβάλλω τοὺς νεφρούς), *χουραβαλλιάζω* (ρίπτω τοῖς ψῆφες (τ.ἔ. τεμάχια μωσαϊκῶν ἐντὸς σκάφης, παιχνιδίον), *τολλιάζω* (καθυβρίζω τινά) καὶ πάντα τὰ μετὰ τῆς προθέσεως ἔε

¹⁾ Πρόβλ. Χατζ. Μεσ. I. 267, ἔνθα λέγεται ὅτι τὰ εἰς -σσω καὶ -ζω συνέπεσον μὲν εἰς ἄλληλα, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς ἄλλας τάξεις. Παρ' ἡμῖν οὐδὲν ῥῆμα εἰς -σσω εὐρίσκεται. Πού ἀκούονται τὰ εἰς -σσω καὶ πού τὰ εἰς -ζω, ἴδε παρὰ Χατζ. Μεσ. I. 280.

σύνθετα: *ξεκοιλιάζω* κτλ. Φανερόν δ' εἶναι ὅτι τὰ εἰς *ιάζω* ῥήματα προσέλαβον τὴν κατάληξιν ταύτην κατ' ἀναλογίαν ῥημάτων, ἅτινα ἀνέκαθεν εἶχον αὐτήν, οἷα τὰ *δειάζω*, *μυοιάζω*, *προσομυοιάζω*.

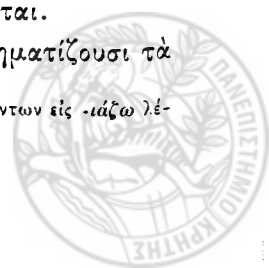
§ 230. Ἀμετάβατα δ' εἶναι τὰ ἐξῆς, ἅτινα καὶ παρ' ἀρχαίοις ἐν τιοαύτῃ χρήσει ἦσαν: *νυσιάζω*, *γοροιάζω*, *νεσιενιάζω* καὶ ἐκ τῶν νεωστὶ σχηματισθέντων πάντα τὰ σημαίνοντα ἀσθενεῖαν ἢ ἄλλο τι πάθος: *ὀβυιάζω* (ἔχω ἔμπυον), *κουρολιάζω* (ἔχω κοῦρβες, εἶδος ἀσθενείας) *βρουκολακιάζω*, *σαφροακιάζω* (ἔχω τὰς χεῖρας πλήρεις πτυχῶν διὰ τὴν πολυήμερον αὐτῶν ἐντὸς ὕδατος ἕνασχόλησιν), *μουδιιάζω*, *δρωπικιάζω*, *νετριχιάζω*, *λαριιάζω* (ἔχω τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ ἀχλύος κεκαλυμμένους), *χιικιάζω*, *μουχλιάζω* (εὐρωτιῶ), *λεκιάζω*, *νερουλιάζω*, *σαλιβιάζω* (ἔχω περὶ τὰ χεῖλη ἐξανθήματα διὰ τὸν πολὺν σίελον) *ξεπαργιάζω*, *τροπακιάζω* (=σαφρακιάζω), *ψειριιάζω*, *λαχανιάζω* (δύσπνοϊαν ἔχω), *ταγιάζω* (ταγγὸν γίνεσθαι) κτλ. Καὶ ταῦτα δὲ δῆλον ὅτι ἐσχηματίσθησαν κατὰ τὰ ῥήματα *ὀβυιάζω*, *πλαγιάζω*, *μουδιιάζω*, *χιικιάζω*, ἐν οἷς αὐτὴ ἢ ῥίζα παρῆγε τὸ *i*¹⁾ Τοῖς ἀνωτέρω προσθετέα ἔτι τὰ *βραδειάζω*, *πλαδάζω* = σκάνω, *λιμάζω* = πεινώ, *πλαγιάζω*, ἅτινα ἐπίσης εἶναι ἀμετάβατα.

VII. Ῥήματα εἰς -ίζω

§ 231. Καὶ ταῦτα πάμπολλα ἐν τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ εὗρηται καὶ τὸν ἀόριστον ἄλλα μὲν εἰς -ισα, ἄλλα δὲ εἰς -ισα σχηματίζουσι. Ὀρισμένον κανόνα καθορίζοντα, τίνα σχηματίζουσι τὸν ἀόρ. εἰς -ισα καὶ τίνα εἰς -ισα, καὶ ἐνταῦθα δὲν ἠδυνήθημεν νὰ εὐρωμεν. Τοῦτο δὲ μόνον παρατηρήσαμεν ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν εἰς -ίζω ληγόντων σχηματίζουσι τὸν ἀόρ. εἰς -ισα, ἂν καὶ τοῦτο δέον νὰ θεωρηθῇ πάντως τυχαῖον, διότι οὐδὲν τὸ *l* δύναται.

§ 232. Καὶ πρῶτον τὸν ἀόριστον εἰς -ισα σχηματίζουσι τὰ

¹⁾ Πρὸς. ὅσα περὶ τῶν εἰς -ιάω νόσον σημαίνοντων καὶ μεταβληθέντων εἰς -ιάω λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I, 277.

καὶ παρ' ἀρχαίοις οὕτως αὐτὸν περατοῦντα: ἄφροισα ἀφροίζω, ἔσοισα σοκίζω, ὄροισα ὄροίζω, λίγοισα λιγίζω, μύροισα μυροίζω, βάφτισα βαφτιζώ, ἔβροισα βροίζω, γνώροισα γνωροίζω, φώτισα φωτιζώ, λίχνοισα λιχνίζω, γέμοισα γεμίζω, χτένοισα χτενίζω, νείδοισα νεοδίζω. Κατὰ ταῦτα διὰ τὴν τῶν ἀορίστων ὁμοιότητα ἐσχηματίσθησαν καὶ τινὰ ῥήματα, ἅτινα πρότερον ἔληγον εἰς -ω¹⁾: ζωγράφοισα ζωγραφίζω (ἀντὶ ζωγραφῶ) ἔχροισα χροίζω (ἀντὶ χροῖω) καὶ εἰ τι ἄλλο. Κατὰ τὸ πρότυπον τέλος τούτων πάμπολλα ὑπὸ τῶν νεωτέρων ἐπλάσθησαν ῥήματα, ὧν ἡμεῖς ἐκεῖνα μόνον θὰ μνημονεύσωμεν, ἃ εὗρομεν ἐν τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ: ἀχνιζα ἀχνίζω, ἀνέμοισα ἀνεμίζω, γύροισα γυροίζω, δρασκελίσοισα δρασκελιζώ, δουβάνοισα δουβανίζω, διαγούμοισα διαγουμεζώ, ζεμάτισα ζεματιζώ, ζουβάκοισα ζουβακίζω, κούφοισα κουφοίζω, κούσοισα κουσπιζώ, καλησπέροισα καλησπερίζω, κακάνοισα κακανίζω, καλαφάτισα καλαφατιζώ, κισκίνοισα κισκινίζω, κούβοισα κουβίζω, καμισσοῦροισα καμισσουρίζω, λάτισα λατιζώ, λαχτάροισα λαχταρίζω, λόξοισα λοξίζω, λιγδοισα λιγδοίζω, λιάνοισα λιανίζω, λαβούροισα λαβουρίζω, μάγνοισα μαγνίζω, μιμίδοισα μιμιδίζω, μασσοῦροισα μασσουρίζω, νούνοισα νουνίζω, νομάτισα νοματιζώ, ξαύγοισα ξαυγίζω, ξάροισα ξαρίζω, ξέχροισα ξεχρίζω, πελούροισα πελουρίζω, παρασιτρότισα παρασιτρατιζώ, παραλάδοισα παραλαδιζώ, πρέπισα πρεπιζώ, ῥοκάνοισα ροκανίζω, ῥοδάνοισα ροδανίζω, σοῦρβοισα σουρβίζω, σινδαύλοισα σινδανλίζω, σαράδοισα σαραδίζω, σοφοισα σοφίζω, σεργιάνοισα σεργιανίζω, σκαμάτισα σκαματιζώ, τσάποισα τσαπιζώ, τσαβέλοισα τσαβελίζω, τσουζράνοισα τσουζρανίζω, τσακλάτοισα τσακλατιζώ, τάγοισα ταγίζω, τοκμάκοισα τοκμακίζω, τσίλοισα τσιλιζώ, φάδοισα φαδίζω, φκέδροισα φκεδρίζω, φούροισα φουρονίζω, χουλχάροισα χουλχαρίζω, ψείροισα ψειρίζω, ψούνοισα ψουνίζω.

§ 233. Ταῦτα σχηματίζουσι τὸν ἀόριστον εἰς -ισα: ἀντιστρόφως περατοῦσιν αὐτὸν εἰς -ιξα τάδε: βόιξα βοιζώ, βουρβούλιξα

¹⁾ Πρὸς. ὅσα περὶ τῆς ἐνεκα τῆς ὁμοιότητος τῶν ἀορίστων συμπτώσεως τῶν εἰς -ίζω ὄξω, -ίω, ἔω ῥημάτων λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I, 267 καὶ ἔξ.

βουρβουλίζω, βάβιξα βαβίζω, βόδιξα βοδίζω, δαρδάνιξα δαρδανίζω, δούλιξα δουλίζω, ἔγριξα γρίζω, κονκούριξα κονκουρίζω, μουρμούριξα μουρμουρίζω, μούγριξα μουγρίζω, ξεπουπούλιξα ξεπουπουλίζω, πείχιξα πειχίζω, πορδάλιξα πορδαλίζω, σουρμάλιξα σουρμαλίζω, στούβιξα σιουβίζω, σφουργάριξα σφουργαρίζω, σιγύριξα σιγυρίζω, τσίριξα τσιρίζω, τουρτούριξα τουρτουρίζω, χουπάλιξα χουπαλίζω.

Τούτων δύο μόνον ἀρχαϊόθεν εἶχον ἐν τῷ ἀορίστῳ ξ: ἐτύλιξα καὶ ἔτριξα, καθ' ἃ δῆλον εἶναι ὅτι ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ λοιπά¹⁾.

Καὶ ἐνταῦθα πλείω τὰ μεταβατικά εὐρηγνται τῶν ἀμεταβάτων. Καὶ ἀμετάβητα μὲν εἶναι τὰ ἀχνίζω, γυρίζω, κουφίζω (ὑπόκωφος εἶμαι) κακανίζω (γελῶ θορυβωδῶς) κυρηνίζω, καμτσουρίζω (καμμύω τοὺς ὀφθαλμούς), λοξίζω (εἶμαι λοξός), λυγδίζω (ἐπὶ τῶν ἐκ τῶν λιπωδῶν κηλίδων λαμπόντων φορεμάτων) λαβουρίζω, μαγνίζω (ἐπὶ τῶν εἰς εὐμάρειαν ἰόντων, ἐντίεινεν τὰς δυνάμεις) μιμιδίζω, (αἰσθάνομαι ἐπὶ τοῦ δέρματος ἀνατριχίασιν), ξανγίζω (γείνομαι λευκός), πελουρίζω (χαλαροῦμαι), παραστρατίζω (ἐξερχομαι τῆς εὐθείας ὁδοῦ), προπιζώ, ροχαλίζω, διαφεγίζω (διαφέγγω). Ἐνεργητικά δὲ εἶναι πολλά, ἅτινα σημαίνουσιν ἐνέργειαν, ἥτις ἐκτελεῖται διὰ τοῦ ὄργανου, ὅπερ δηλοῖ ἡ ρίζα: ἀνεμίζω (ἄροσίζω), κοσκινίζω, μασουρίζω (διὰ τῆς ἀνέμης περιτυλίσσω περὶ τὰ μασούρια τὰ νήματα), ροκανίζω, ροδανίζω (=μασουρίζω), σουρβίζω (διὰ τῶν κλάδων κρανέας, οἵτινες παρ' ἡμῶν καλοῦνται σοῦρβες κτυπῶ ἐλαφρῶς τὰ νῶτα ἀνθρώπου, εἰς ὃν εὐχομαι: ἔτη πολλά. Συνήθεια παρ' ἡμῶν ἐν χρήσει κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους) τσαπίζω = διὰ τῆς zara κατεργάζομαι τὴν γῆν, τοκμακίζω (κτυπῶ διὰ ρόπαλου, τοκμάκ = ρόπαλον τουρκ.), φκεδρίζω (διὰ βουκέντρον κτυπῶ), φουρνίζω (εἰσάγω εἰς φούρνον) χουληαρίζω (λαμβάνω ζωμὸν διὰ κοχλιαρίου) κτλ. Πολλὰ ἐπίσης

¹⁾ Σημειωτέον ὅτι οὐδὲν παρ' ἡμῶν εἰς -σσω ῥήματα εὐρηγται ἀλλὰ καὶ τὰ ἀρχαϊόθεν εἰς -σσω ἐν τῷ ἐνεστώτῳ καὶ -ξα ἐν τῷ ἀορίστῳ λήγοντα ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν εἰς -ζω πρὸς λ. Χατζ. Μεσ. I, σελ. 280.

ἄλλα ῥήματα εἶναι ἐνεργητικὰ δηλοῦντα ἐνέργειαν, ἣν ὀπωσδήποτε προσδιορίζει ἢ τοῦ ῥήματος ῥίζα: *δουβανίζω* (κτυπῶ ὡς ἐπὶ τυμπάνου) *ζουβακίζω* (δέρνω, ἐκ τοῦ τουρκ. *ζουβάκ*) *καλησπερίζω* (λέγω καλησπέρα), *λατίζω*, *λαχταρίζω*, *λειανίζω*, *νοματίζω* (εἰκάζω, συμπεραίνω) *νοννίζω* (ἀναλογίζομαι) *ξαρίζω* (ἐκδιώκω) *παραλαδίζω* (κάμνω κομμάτια) *σαραδίζω* (κάμνω σαράντα ἡμέρας ἐν τῇ οἰκίᾳ, ἐπὶ τῆς λεχοῦς) *σεργιανίζω* (κάμνω σεργιάνι τ.ἔ. θεῶμαι) *τσαβελίζω* (σκώπτω διὰ τῶν χειλέων), *τσουγρηνίζω* (κάμνω ἀμυχάς), *ταγίζω* (τρέφω ἵππον), *τσιλλίζω* (ὑβρίζω τινὰ ἀναιδῶς), *φαδίζω* (περνῶ διὰ τοῦ στήμονος ὑφάδιον), *πειρίζω* (συναθροίζω φθείρας), *ψυλλίζω* (συναθροίζω ψύλλους), *ψουνίζω* (κάμνω ἀγοράς). Πολλὰ εἶναι ἐπίσης τὰ πεποιημένα: *βοτζίζω*, *βαβίζω* (γαυγίζω), *δαρδανίζω* (κινῶ τι μετ' ἤχου), *κουκουρίζω* (κτυπῶ ἐπὶ τῆς θύρας), *μουρμουρίζω*, *μουρρίζω*, *τσιρίζω*, *τουρτουρίζω*, *χρουπαλίζω* (τρῶγω κατὰ τοὺς ἀρχαίους, οὐχὶ ἐσθίω).

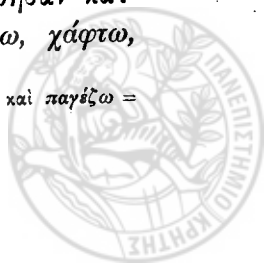
VIII. Ῥήματα εἰς -έζω

§ 234. Δύο μόνον οὕτω λήγοντα νέα ῥήματα ὑπάρχουσιν: *ἀρέζω* (ἀρέσκω) καὶ *διαλέζω*¹⁾· καὶ ταῦτα βέβαιον εἶναι ὅτι προῆλθον κατ' ἀναλογίαν ἐκ τῶν ἀορίστων *ἄρεσα*, *ἔχεσα*, *ἀρέζω*, *χέζω* κτλ. Τοῦτοις ὁμοία μνημονεύει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 397: *πονέζω*, *φορέζω*, *φθάζω* καὶ σελ. 400 *ανοίζω*. Τούτοις τέλος προσθετέον τὸ *γιομῶζω*, ὅπερ δῆλον ὅτι προῆλθεν ἐκ τοῦ ἀορίστου *ἐγγῶμοσα*.

VIII. Ῥήματα εἰς -φτω

§ 235. Πρὸς τὰ ῥήματα *κόφτω*, *σκάφτω*, *ῥάφτω*, *βάφτω*, ἄτινα ἀρχαιοῦθεν εἶχον τὸ ἐπιθήμα τοῦτο, ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν καὶ τὰ: *κάφτω*, *συγάφτω*, *σιρέφτω*, *πέφτω*, *χάφτω*,

¹⁾ Κατὰ τὸ *διαλέζω* ἐν τῇ διαλέκτῳ τῶν Ἀδριανουπολιτῶν λέγεται καὶ *παγίζω* = πηγαίνω πρὸς Χατζ. Μεσ. I. 280.

γράφω, ὧν ὁ ἀόρ. ἐπίσης εἰς ψα λήγει: *ἔκαψα, σύγαψα, ἔστρεψα, ἔχαψα, ἔγραψα*. Περὶ τούτων πρβλ. Χατζ. Einl. 400 καὶ Μεσαιων. I. 267.

X. ῥήματα εἰς -νήσκω

§ 236. Κατὰ τὸ ῥήμα *πεθνήσκω* ἐλέχθησαν διὰ τὴν τῶν ἀορίστων ὁμοιότητα καὶ τὰ *παθνήσκω* (πάσχω), *μαθνήσκω* (μανθάνω), *πομνήσκω* (ὕπομένω), *γρνήσκω* (ὕγιής γίνομαι). Περὶ τοῦ ῥ. *πομνήσκω* ἴδε Χατζ. Einl. 165. Πρβλ. ἐπίσης περὶ τῶν εἰς -σκω Χατζ. Μεσαιων. I. 299.

XI. ῥήματα εἰς -ῶ

§ 237. Ὡς εἶναι ἐπόμενον, καὶ ἐνταῦθα πολλὰ τῶν παρ' ἀρχαίοις εἰς ῶ ληγόντων διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν: *στοχῶ, πατιῶ, γεννῶ, πουλῶ, βοθῶ*. Κατὰ ταῦτα νῦν ἐσχηματίσθησαν καὶ τινὰ ῥήματα, ἅτινα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔληγον εἰς -ίω: *κλειῶ, γλυῶ* (ἐκλύω), *πελῶ* (ἀπολύω), *καμμῶ, μεθῶ, πονελῶ* (ἀπαναλύω), *διαλυῶ, κυλῶ, κατακυλῶ*¹⁾. Τούτοις πρόσθετες τὸ *βαστῶ* καὶ *πετιῶ*, ἅτινα πρότερον ἔληγον εἰς *άζω* καὶ *-άννυμι*. Περιττὸν δὲ εἶναι νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ τῆς μεταβολῆς ταύτης αἰτία εἶναι ἡ τῶν ἀορίστων ὁμοιότης: *ἔκλιστα, ἔργλιστα, πέλιστα, μέθιστα* κλ. Κατὰ τὸ πρότυπον τέλος τούτων πολλὰ νέα ῥήματα εἰς -ῶ ἐσχηματίσθησαν, ὧν ἡμεῖς θὰ μνημονεύσωμεν, ὅσα ἠδυνήθημεν νὰ συλλέξωμεν: *ζουπῶ, βρωμῶ* (ἂν καὶ τοῦτο εἶναι ἰκανῶς παλαιόν), *ἀνεμοτυκλῶ, μουτσουφλῶ, σκουτυφλῶ, κουβαλῶ, φτουρῶ, κουρκουδῶ, γλιστρῶ*²⁾ καὶ εἴτι ἄλλο. Ὡς ἤδη περὶ τῶν εἰς -άζω καὶ -ίζω ληγόντων ῥημάτων εἴπομεν, καὶ ταῦτα τὰ ῥήματα δὲν σχηματίζουσι πάντα εἰς -ησα τὸν ἀόριστον, διότι εἶναι: καὶ τινὰ, ἅτινα σχηματι-

¹⁾ Τούτοις ὅμοιον τὸ *ξεφτῶ* ἐκ τοῦ *ξέφτυσα* ἀντὶ *ἐκπύσσω* πρβλ. Χατζ. Μεσ. I 273.

²⁾ Περὶ τοῦ *γλιστρῶ* τούτου ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 160 λέγει: ὅτι εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ ἀρχαῖον *ἐκλιστράω*

ζουσιν αὐτὸν εἰς -ηξα· ὅτι καὶ ἐνταῦθα ἀναλογία ὑπολανθάνει, οὐ δείς, πιστεύω, θὰ ἀρνηθῆ. Ἐκ τῶν ῥημάτων τῶν ἄνω μνημονευθέντων τὸν ἀόριστον εἰς -ιξα περατοῦσι τὰ ἐξῆς: βροδίηξα βροδιῶ, γλίστρηξα γλιστριῶ, κύλιξα κυλιῶ, κλουθήξα κλουθῶ, περπάτηξα περπατιῶ, ῥόφηξα ῥοφιῶ, σφάληξα σφαλιῶ, τραύηξα τραυῶ, τραγούδηξα τραγουδῶ. Κατ' ἀναλογίαν δ' ὅμως τίνος ἕκαστον τούτων ἐσχημάτισε τὸν ἀόρ. εἰς -ηξα, ὁμολογῶ ὅτι δὲν ἠδυνήθηεν νὰ εὕρω. Δύο τέλος εἰς ῶ ἐν τῷ ἐνεστῶτι λήγοντα σχηματίζουσι τὸν ἀόριστον εἰς -αξα: βασιτῶ βάσταξα, καὶ πειτῶ πέταξα.

B. ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

A. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

α'. Ἀρσενικά

I. Οὐσιαστικά εἰς -ος

§ 238. Ὡς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, οὕτω καὶ παρ' ἡμῖν πλεῖστα εἶναι τὰ εἰς -ος λήγοντα ἀρσ. ὀνόματα. Τούτων ἄλλα ἀρχαιότεν τὸ ἐπιθήμα τοῦτο διασφύζουσι: ἄθρωπος, μάδαλος, πετεινός, νύπνος, κόπανος, λαγός, τρεχός, πέλεμος, ὄρμος (ῥυμός), ληνός, λάκκος, τρύγος, νῶμος, κόβος, φόβος, τρόμος, κρόκος, ὀφαλός, νήλιος, χορός, κόσμος, θεγός, ζγός κτλ. Εἶναι δ' ὅμως τινά, ἅτινα ἐκ τῶν θηλυκῶν ἢ τῶν οὐδετέρων ἐγένοντο ἀρσενικά διὰ τῆς προσθήκης τοῦ ἐπιθήματος -ος: βρωῶμος ἐκ τοῦ θηλυκοῦ βρώμα, ὅπερ πάλιν προῆλθεν ἐκ τοῦ βρωῶμα, ὡς νομίζω. Διότι δὲν συμφωνῶ κατὰ τοῦτο πρὸς τὸν κ. Χατζ., ὅστις ἐν Einl. 95 ἀποφαίνεται, ὅτι ἡ λέξις βρώμα προῆλθεν ἐκ τοῦ ῥ. βρομίζω, (ὅπερ ἐκ τοῦ βρόμος, οὐ παραδείγματα ἀναφέρει ἐκ τοῦ Ἰωβ VI 7 καὶ Ἰωήλ II 20). Πολλῶ μᾶλλον πρέπει νὰ δεχθῆ τις ὅτι

ἡ λέξις αὕτη προῆλθε (καθ' ἃ ἤδη καὶ ὁ κ. Τσετσέλης ἐν «Παρνασσῷ» Νεοελληνικοῖς Ἀναλέκτοις II, 183 ἀπεφῆνατο) ἐκ τοῦ οὐδετέρου βρωμα, ὅπερ συχνότατα ἀκούοντες οἱ χριστιανοὶ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ψαλλομένης τῆς νεκρωσίου ἀκολουθίας, (*Σκωλήκων βρωμα καὶ δυσωδία*), εὐκολώτατα ἠδύναντο νὰ νομίσωσιν ὅτι ἦτο συνώνυμον τῷ ἐπομένῳ *δυσωδία*. *ζεῦλος* = ἄνθρωπος ζεύγλη ὅμοιος τ. ἔ. ἀνεπιτήδειος, *καραμόδος* = ἐκ τῆς λ. *κεραμίδι* = στέγη, *σκεπὸς* - στέγη, *πόρδος* ἐκ τῆς λ. *πορδή*, *σκάμνος* ἐκ τῆς λ. *σκαμνί*, *βουζουνος* ἐκ τῆς λ. *βουζούνη* (ἐξάνθημα ὀγκῶδες), *βῶκος* (βῶδι), *γήσκιος* (σκιά). Ἄλλα ἐπίσης ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῶν θηλυκῶν ἢ οὐδετέρων, ἀλλ' εἶναι μεγεθυντικὰ, ἐνῶ ἐκεῖνα, περὶ ὧν εἵπομεν, τὴν αὐτὴν σημασίαν ἔχουσιν, ἦν καὶ τὰ ἀφ' ὧν παρήχθησαν. Οὕτως ἐλέχθησαν *κρᾶσος* (κρασί πρῶτης ποιότητος), *μάτος*, *μύτος*, *κάρυδος*, *σείουκος* καὶ πλεῖστα ἄλλα.

Ἄλλα φαίνεται ὅτι ἐσχηματίσθησαν ἐκ ῥημάτων, ὡς ἡ λ. ὁ *κλάδος* ἐκ τοῦ κλαδεύγω, ὁ *θέρως* ἐκ τοῦ θερίζω, ὁ *πηδίκουρος* ἐκ τοῦ πηδῶ. Περὶ τῶν λ. *κλάδος* καὶ *θέρως* δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἴσως προῆλθον καὶ ἐκ τῶν οὐδετέρων τὸ *κλάδος*, τὸ *θέρως* (πρβλ. Einl. 363). Καὶ ἐξ ἐπιφωνημάτων δὲ οὐσιαστικὰ εἰς -ός ἐσχηματίσθησαν· οὕτως ἐκ τοῦ ἐπιφωνήματος *βάγου*, ὅπερ χρῶνται αἱ τροφαὶ πρὸς ἐκφόβισιν τῶν παιδίων, ἐσχηματίσθη *βάγουρος* (φοβερός ἄνθρωπος), ἐκ τοῦ *χάχα* τὸ *χάχος* = ἡλίθιος, ἐκ τοῦ *κουκουρῖκο* τὸ *κομκουρῖκος* = ἄνθρωπος πετεινόμυαλος, ἐκ τοῦ *κούκου* τὸ *κούκος* = κόκκυξ καὶ ἄνθρωπος κόκκυγος νοῦν ἔχων, ἐκ τοῦ *βοῦ* ἴσως τὸ *βοῦφος*, ἂν καὶ τοῦτο φαίνεται μᾶλλον Ἰταλικῆς καταγωγῆς. Τούτοις τέλος προσθετέα καὶ τὰ ξενικῆς καταγωγῆς: *σβέρκος*, *πρῖτσος* (τράγος) *πελῖνος*, *πῖκος*, *δέβερος* κτλ.

2) Οὐσιαστικὰ εἰς -μός

§ 239. Περὶ τῶν οὕτω περατουμένων οὐσιαστικῶν διέλαβε ὁ ἡμέτερος Ν. Δόσιος ἐν τῇ ἐναισίμῳ αὐτοῦ διατριβῇ, ἣν ἐξέ-

δωκε τῷ 1879 (Beiträge zur Neugriechische Wortbildungslehre) σελ. 19 καὶ ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 180 καὶ Μεσαιων I, 416. Τοῖς ὑπ' ἐκείνων μνημονευθεῖσι παραδείγμασιν ἡμεῖς προστίθεμεν τὰ ἐξῆς: *πεθαμός, συναχωμός, πυκνωμός, χολοσκασμός, νεοασμός, τρυγημός, ξεπελυμός, πηγαμός, ἐρχομός.*

3) Οὐσιαστικά εἰς -κός

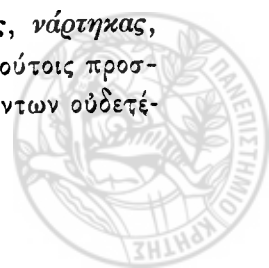
§ 240. Τὸ ἐπίθημα τοῦτο δὲν ἔπλασε νέα οὐσιαστικά παρ' ἡμῖν, διὸ καὶ ἐκεῖνα μόνον τὰ ὀνόματα ἔχουσιν αὐτό, ὅσα ἀρχαίῳθεν ἡμῖν παρεδόθησαν: *βασιλικός, γραμματικός, ποτικός* = ποντικός. Τούτων διαφέρει τὸ *ῥόσικος* = φαλλός, γενόμενον οὐσιαστικὸν κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐκ τοῦ ἐπιθέτου *ῥόσικος*, ὅπερ καὶ νῦν ἔτι ἐν Ἡπειρῷ σημαίνει *ὄρθιος*.

4) Οὐσιαστικά εἰς -αρος

§ 241. Ταῦτα πάντοτε εἶναι μεγεθυντικά καὶ δύνανται νὰ σχηματισθῶσιν ἐκ παντὸς σχεδὸν οὐσιαστικοῦ: *πόδαρος, κοίλαρος, πέτναρος*. Ἐξαιρέσιν ποιεῖται τὸ *γάδαρος*. Περὶ τούτων ἴδε Χατζιδάκιν ἐν KZ. 34, 53.

5) Οὐσιαστικά εἰς -ας

§ 242. Πολλαὶ λέξεις ἐν τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ εἶναι αἱ ἔχουσαι τὸ ἐπίθημα τοῦτο καὶ διαφόρους αὐταὶ ἔχουσι σημασίας. Καὶ πρῶτον μνημονευτέα ἐκεῖνα τὰ οὐσιαστικά, ἅτινα ἐκ τῆς αἰτιατικῆς διὰ τῆς προσθήκης τοῦ *ς* ἐσχηματίσθησαν· αὐταὶ, ὡς εἰκός, διατηροῦσι τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν σημασίαν: *Ἕλληνας, νάρτηκας, βῆκας, ἄρκουδας, νοικάτορας, χειμῶνας, χάρακας*. Τούτοις προσθετέα τινά, ἅτινα ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῶν εἰς *α* ληγόντων οὐδετέρων: *ὁ ῥέμας, ὁ στόμας*.

Διάφορα τούτων τήν τε παραγωγὴν καὶ τήν σημασίαν τὰς εἰς -*ās* περισπώμενον λήγοντα¹⁾). Ταῦτα σημαίνουσι α) τὸν ἔχοντα ἐκεῖνο, ὅπερ ἢ τοῦ ὀνόματος ρίζα δηλοῖ: *κερατᾶς* = ὁ κέρατα ἔχων, *πουριδᾶς* = ὁ ἔχων εὐρὺν πρῶκτὸν (πουρίδα), *κοιλαρᾶς*, *φιαρᾶς*, *μασκαρᾶς* κτλ. β) τὸν πωλοῦντα τὸ ὑπὸ τῆς ρίζης δηλούμενον: *ἀλευρᾶς*, *ψωμᾶς* γ) τὸν ποιοῦντά τι: *βουτοᾶς* = ὁ κατασκευάζων βουτσά, *βαρέλια*, *κουδουρᾶς* κτλ. δ) τὸν ποιοῦντα κατ' ἔξοχὴν τὸ ὑπὸ τῆς ρίζης δηλούμενον: *φαγᾶς* = ὁ πλείστον ἐσθίων, *πορδαλᾶς* = ὁ συχνὰ περδόμενος, *νυπνοφᾶς* = ὁ πολὺ κοιμώμενος. Τούτοις ὅμοιον εἶναι καὶ τὸ *ζούτουλας* = ἐπαίτης· (εἰς *ας* λήγουσιν ἐπίσης καὶ τὰ νέα: *σβίτζηρας* = τέττιξ, *δάβουλας* = κάνθαρος καὶ πολλὰ τουρκικῆς καταγωγῆς: *νοδᾶς*, *φωκᾶς*, *κράντας*, *κάτανας*).

6) Οὐσιαστικὰ εἰς (τ)ις

§ 343. Τὸ ἐπιθήμα τοῦτο ἔχουσι κατὰ πρῶτον τὰ καὶ παρ' ἀρχαίοις οὕτω λήγοντα: *κλέφτις*, *ψάλλις*, *ἀνεγνώστις*, *ἀφέτις*, *ἀφερέτις* κττ. Κατὰ ταῦτα κατ' ἀναλογίαν ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ *νεροχύτις*, *καρδιοκάφτις*, *ἀνεμοστάθτις*, *παλουκοκάφτις* κτλ. Εἰς ἰς ὁμοίως λήγουσι καὶ πολλὰ κύρια ὀνόματα, ἅτινα παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἔληγον εἰς -*ιος* (ἴδε Χατζ. Einl. 318) *Ληγόρις* (Γρηγόριος), *Γεννάρις*, *Φλεβάρτις*, *Δημήτρις*. Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ *Σπυριδιώντις*, *Ἀδρώντις*, *Πασκάλτις* καὶ πάντα τὰ εἰς -*άκις* λήγοντα. Τίνι τρόπῳ πρέπει ταῦτα νὰ γράφωνται, διδάσκει ὁ κ. Χατζ. Einl. 185 καὶ Μεσαιων. I, 617 καὶ ἐξ.

7) Οὐσιαστικὰ εἰς -*άρις*

§ 244. Περὶ τοῦ ἐπιθήματος τούτου διδάσκουσιν ὁ κ. Χατζ. (Einl. 318) καὶ G. Meyer (Neugr. Studien III, 79) ὅτι εἶναι

¹⁾ Περὶ τούτων ἴδε ὅσα γράφει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I, 420 καὶ ἐξ., ἔνθα ἐφαίρεται καὶ ἡ ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τῆς καταλήξεως -*ās* ἐπελθοῦσα βλάβη εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς νεωτ. Ἑλλ. γλώσσης.

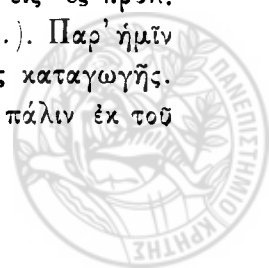
λατινικῆς καταγωγῆς, οὗς ἴδε, εἰ βούλει. Παρ' ἡμῖν τὰ εἰς -αρις τάσδε τὰς σημασίας ἔχουσι. 1) δηλοῦσι τὸν ἔχοντα πάθος τι, ὅπερ δηλοῦται ὑπὸ τῆς ρίζης: ζουλιάρ.ς, σαλιάρ.ς, λιμάρ.ς (λαίμαργος), δροπιάρ.ς, φοβιτσιάρ.ς, χτικιάρ.ς, ἀνεμαλλιάρ.ς = ὁ μὴ κεκαλυμμένος τὴν κεφαλὴν, κλωνάρ.ς (ὑπερύψηλος) κασιδιάρ.ς, ψειριάρ.ς κτλ. 2) σημαίνουν τὸν ἀσκοῦντα τέχνην τινὰ ὑπὸ τῆς ρίζης δηλουμένην: κλαραμιδάρ.ς = ἀγγειοπλάστης, ἀργαστηριάρ.ς, ἀρκουδάρ.ς = ὁ περιάγων ἄρκτον κτλ.

8) Οὐσιαστικὰ εἰς -ις

§ 245. Οὕτω λήγουσι τὰ κύρια ὀνόματα Φλουρίς Ἀλεξανδρί, Στρατί, ἅτινα γραπτὰ ἠγοῦμαι διὰ τοῦ ι, διότι θεωρῶ παραχθέντα αὐτὰ ἐκ τῶν οὐδετέρων τὸ Φλουρί, τὸ Ἀλεξανδρί, κτλ.) (πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I, 637 καὶ ἐξ.) καὶ πάντα τὰ τὸ τουρκικὸν ἐπίθημα lis ἔχοντα: πορδαλῆς, χεστελῆς, μερακλῆς, τεριακλῆς, ὡς καὶ τὰ εἰς τζῆς, ἅτινα δηλοῦσι τὸ ἔχοντα τὸ ὑπὸ τῆς ρίζης δηλούμενον ἐπάγγελμα: κρουπιτσῆς, τεγκετζῆς κτλ.

9) Οὐσιαστικὰ εἰς -ές

§ 246. Ἐν καὶ μόνον Ἑλληνικῆς καταγωγῆς οὕτω λήγον παρ' ἡμῖν εὗρηται: βασιλές. Τούτω ὅμοια ἀλλὰ διαφόρου καταγωγῆς εἶναι, ὅσα ἐκ τοῦ Κρητικοῦ καὶ Ἰκαρικοῦ ιδιώματος μνημονεύει ὁ κ. Χατζ. ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. Ε' (Περὶ τῶν εἰς -ες πρβλ. ἐπίσης Χατζ. Μεσαιων. I, 207 Σημ. καὶ 345 Σημ.). Παρ' ἡμῖν εἶναι καὶ ἄλλα οὕτω λήγοντα, ἀλλὰ πάντα ξενικῆς καταγωγῆς. Οὕτω πελτές = πόλτος ἐκ τοῦ τουρκ. πελιτῆ (ὅπερ πάλιν ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐλήφθη) κελεφές, μῶμιτσε κτλ.

10) Ούσιαστικά εἰς -τῆς

§ 247. Ὀλίγιστα παρ' ἡμῖν οὕτω λήγοντα εὐρηνται ὡς *πραματευτής, βοθηστής, καλεστής*. Περὶ τοῦ τελευταίου λέγει ὁ Ν. Δόσιος ἐν τοῖς Beiträge zur Ngr. Wortbildungslehre ὅτι εὐρηνται παρὰ τῷ σχολιαστῇ τοῦ Αἰσχύλου ἐν τῇ ἐκδόσει τοῦ Δινδορφίου σελ. 334. 20. Πρὸς τοῦτο ἴσως ἐσχηματίσθη καὶ τὸ *βοθηστής*. Περὶ νέων ὀνομάτων εἰς τῆς σχηματισθέντων ἴδε Χατζ. ἐν Μεσ. I. 418.

β'. **Θηλυκά**

11) Ούσιαστικά εἰς -α

§ 248. Πολλὰ εἰς α περατούμενα ἀρχαίῳθεν παρεδόθησαν ἡμῖν ὡς *πέτρα, λίτρα, ψάρα, σκάρα, χώρα, ξύστρα, λύρα, μυῖγα, μύξα, χρεῖα, νουρά, μούχλα* (ἴδ. Χατζ. Einl. 92), *ζεύλα, γοῦρα* (περὶ ἀμφοτέρων ἴδ. Χατζ. Μεσ. I. 74). Πολλὰ δ' ὅμως καὶ ἐκ τῆς εἰς α ληγοῦσης αἰτιατικῆς τῶν τριτοκλίτων εἰς α καὶ τὴν ὀνομαστικὴν ἐσχημάτισαν· *ῥῶγα* (ῥάξ), *ῥουθα*, ἢ *ἀγῶνα*, ἢ *ἀθήρα* (ἢ στερεὰ τῶν δοκῶν γωνία κοπτερὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον οὔσα). Τινὰ ἐσχηματίσθησαν καὶ ἐξ οὐδετέρων μεγεθυντικά, ἀπολέσαντα ὅμως νῦν τὴν μεγεθυντικὴν αὐτῶν δύναμιν· ἢ *φρούδα*, ἢ *καλάθα* (καλάθι), *στάμνα* (σταμνί), *μαχαῖρα* (μαχαῖρι), *σκύλα* (σκυλί). Ἄλλα εἶναι ῥηματικά (postverbalia): *λερώνω λέρα*, *στοιβάζω στοίβα*, *δουλεύω δούλα*, *ταυβλάζω ταίβλα*, *ἀργῶ ἀργητα*, *σταλάζω στάλα*, *λυγδίζω λύδα*, *κελιάζω κέλα*, *σαλιβιάζω σαλίβα* κτλ. (πρβλ. περὶ τούτων Χατζ. Μεσαιων. I. 76). Ἐν τῇ λ. *σφοδόνα* διὰ τι εὐρηνται α ἀντὶ η, δὲν ἠδυνήθηεν νὰ εὔρω. Ἴσως δὲ καὶ αὕτη ἀρχαίῳθεν εἰς η συγχρόνως καὶ α ἔληγεν, ὅπερ συμβαίνει καὶ ἐν ταῖς λ. *ὀμίχλη* καὶ *ὀμίχλα*, *κίχλη* καὶ *κίχλα*, *τρίγλη* καὶ *τρίγλα* καὶ ταῖς ὁμοίαις, ἅς μνημονεύει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 92.

Εἰς α ἐπίσης περατοῦνται πολλαὶ λέξεις λατινικῆς καταγωγῆς: *Δόμνα βούκα, τρούλλα, βέργα, βίνα, μάκενα, γούνα, σκρόφα, σαγίτια, βίτια* (*vitta ταινία, ζώνη*), *κουλάστρα, κούπα, σούγλα* κτλ. Ταῦταις τέλος προσθεταὶ καὶ αἱ ἐξῆς ξενικῆς καταγωγῆς λέξεις *τάπα* (πῶμα), *κουλκούτα* (ἀγγεῖον χρήσιμον πρὸς διατήρησιν ὕδατος), *μάϊνα* (εἶδος παιγνιδίου, τὰ ἀλλαγῶς λεγόμενα *σκλαβάκια*), *κάσσα* (φαγητὸν ἀλμυρότατον), *κόπτσα* (κομβίον), *κλῶκα* (ἢ κλῶσσα), *πάτσα, σούρβα* (κλάδος κρανέας), *ρόκα, γάντζα, σουδά* (δρόμος στενός), *ρούπα* (ξύλον), *τούβα, σούφα, τίνα* (μέγα βαρέλιον ἀνοικτὸν κατὰ τὸ ἐν μέρος), *πέστροφα* (ἰχθύς), *σάμμα* (κηρίον), *καλαμάτζα* (κνήμη), *λιουβούτζα* (παρακαταγωγῆ) κτλ.

12) Οὐσιαστικὰ εἰς -ή

§ 249. Πολλὰ ὀνόματα οὕτω λήγοντα εὑρηνται παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ πάντα σχεδὸν ἀρχαιοθεν παρεδόθησαν, διότι ὀλίγιστα εἶναι ἐκεῖνα, ἅτινα κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἀρχαιοθεν εἰς η ληγόντων ἐσχηματίσθησαν. Οὕτως ἐλέχθη *πλάτη, ἀρτυμή, ἄμμιδη* (ἄμμος), *ρίγανη, μάνη* (ὀργή). Πάντα τὰ λοιπὰ καὶ παρ' ἀρχαίοις ἔληγον εἰς η ὡς *ἀνέμη, κόχη, φακή, γιορτή, σταφυλή, μορτή* (δεκάτη πρὸς βλ. Κοραῆ Ἰσοκρ. Πλαταικ. κ. 19), *αῦλή, ἄρμη, πεκοπή, σπιάθη, σκάφη, ταγή, πάχη, κορφή* κτλ.

13) Οὐσιαστικὰ εἰς -ι

§ 250. Ταῦτα παρ' ἀρχαίοις ἦσαν τριτόκλιτα, νῦν δ' ὅμως κλίνονται ὡς τὰ πρωτόκλιτα. Τίτι τρόπῳ τοῦτο συνέβη, διδάσκει ὁ Χατζ. ἐν Einl. 380, ἐνθα λέγει ὅτι ἐσχηματίσθη ἐκ τῆς αἰτίας. τῆς εἰς ι ληγούσης καὶ ἡ ὀνομαστικὴ οὕτω: *ἄνοιξι(ι), εὐκαρίστησ(ι), θηλύκωσ(ι), ἡ κεφάλωσ(ι), ἡ κυρβένησ(ι), ἡ μετὰδοσ(ι), ἡ πλύσ(ι), ἡ σύβρασ(ι), ἡ στρωῶσ(ι), ἡ φώτισ(ι), ἡ χαλί-*

νωσ(ι). Τούτοις πρόσθετες καὶ τὰ ἢ ἀψηλωσ(ι) καὶ ἢ χαμήλωσ(ι), ἅτινα φαίνεται ὅτι ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν τῶν προηγούμενων.

14) Οὐσιαστικὰ εἰς -σύνη

§ 251. Κατὰ τὰ ἀρχαῖοθεν εἰς -σύνη λήγοντα ἐσχηματίσθησαν καὶ τινὰ νέα παρ' ἡμῖν, ἅτινα τὴν αὐτὴν σημασίαν καὶ τὰ ἀρχαῖα ἐκεῖνα ἔχουσιν. Οὕτως ἐλέχθη *κρυψώνη*, *λαφρωσώνη* (ἐκ τοῦ ἐπιθέτου *λαφρῦς* = ἀνόητος) *γερωσώνη*, *χωριατωσώνη*.

15) Οὐσιαστικὰ εἰς -άδα

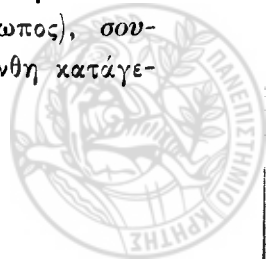
§ 252. Τὸ ἐπίθημα τοῦτο προῆλθεν ἐκ τῆς ἐν. αἰτ. τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων τῶν εἰς *ας*, ἄδος παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ληγόντων. Κατὰ τὰ ἀρχαῖοθεν παραδεδομένα ἐσχηματίσθησαν καὶ τινὰ νέα, ἅτινα δὲν ἔχουσι τὴν αὐτὴν σημασίαν. Οὕτω κατὰ τὰ ἀρχαῖα *ἀγελάδα*, *φιλαινάδα*, *φυλλάδα* ἐλέχθησαν καὶ τὰ *ἀχιβάδα*, *ἀράδα*, *καμάδα* (παράπονον), *πουλλάδα*, *πορδοπουλλάδα*, *χαρασμάδα*, *κουράδα* καὶ εἴτι τοιοῦτον.

16) Οὐσιαστικὰ εἰς -άλα

§ 253. Δύο μόνον οὕτω λήγοντα ὑπ' ἐμοῦ εὐρέθησαν: *καυκάλα* (μέγα καύκαλον = ὄστρακον) καὶ *τσουκάλα* (ἄγγεῖον πήλινον) καὶ ἀμφότερα εἶναι μεγεθυντικὰ τῶν λ. *καύκαλο*, *τσουκάλι*. Κατὰ ταῦτα παρ' ἡμῖν οὐδὲν ἄλλο ἐσχηματίσθη, ἴσως δ' ἕμως ἀλλαχοῦ.

17) Οὐσιαστικὰ εἰς -άκα

§ 254. Τρία μόνον οὕτω λήγοντα ὑπ' ἐμοῦ εὐρέθησαν: *καβάκα* (ἄωρος ὑδροπέπων), *κουφαλάκα* (κωφὸς ἄνθρωπος), *σουσάκα*. Τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ τουρκικοῦ *καβάκ* = κολοκύνθη κατάγε-

ται, τὸ δὲ τρίτον εἶναι σλαυικῆς καταγωγῆς. Κατὰ ταῦτα φαίνεται ὅτι ἐσχηματίσθη καὶ τὸ δεύτερον *κουφαλλάκα*.

18) Ὀνόματα θηλυκὰ εἰς -άρα

§ 255. Τούτων τὰ πλεῖστα εἶναι μεγεθυντικά: *ποδάρα*, *χουλάρα*, *λανάρα* κτλ. Ὑπάρχουσιν ὅμως καὶ τινὰ, ἅτινα δὲν ἔχουσι μεγεθυντικὴν σημασίαν, ὡς τὰ *λαχάρα*, *ταγάρα*, *ἀνδάρα*, *κοτάρα*. Παρ' ἡμῖν τὰ εἰς -μάρα θηλυκὰ οὐδέποτε ἀκούονται. Περὶ τῶν εἰς ἀρα ἴδε Χατζ. ἐν ΚΖ. 34, 54 κέξ.

19) Οὐσιαστικὰ εἰς -άνα

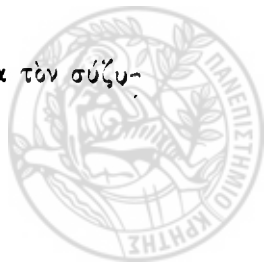
§ 256. Τοῦτο κυρίως δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς παραγωγικὴ κατάληξις, διότι τρία μόνον παρ' ἡμῖν οὕτω λήγουσι καὶ πάντα ἔχουσι τὴν συλλαβὴν *αν* ἐν τῇ ῥίζῃ: οὕτω *δουκάνα* (τυκάνη), *κουπάνα* (ὅπερ κατὰ Meyer εἶναι σλαυικῆς καταγωγῆς) καὶ *ματζάνα* (καρπός), ὅπερ τουρκικῆς καταγωγῆς μᾶλλον εἶναι.

20) Ὀνόματα θηλυκὰ εἰς -αίνα

§ 257. Τὰ πλεῖστα τῶν ἐχόντων τὸ ἐπίθημα τοῦτο τὴν σύζυγον ἐκείνου, ὃν ἢ τοῦ ὀνόματος ῥίζα δηλοῖ, σημαίνουσι: *Δευτέραίνα*, *Ἀδρώναινα*. Ἐν τῇ λέξει δ' ὅμως *βασιναίρα* ἢ *κατάληξις* αὕτη σημαίνει τὴν ἔχουσαν τὴν τέχνην, ἣν δηλοῖ ἡ ῥίζα: *βασιναίρα* = ἡ *βασινώουσα* ἢ *ἐμβολιάζουσα*, διότι παρ' ἡμῖν γυναῖκες τὸ ἔργον τοῦτο ἐπιτελοῦσι. Τούτοις πρόσθετος τὸ *χατζήδαινα*, ὅπερ σημαίνει ἔτι καὶ τὰς ἀγάμους τὰς ἐπισκεπτομένας τοὺς ἀγίους τόπους.

21) Οὐσιαστικὰ εἰς -έσσα

§ 258. Ὡς τὰ εἰς *αίνα* ὀνόματα, οὕτω καὶ ταῦτα τὸν σύζυ-

γον εκείνου, ὃν ἡ ρίζα τῆς λέξεως δηλοῖ, σημαίνουσι, κατὰ τοῦτο δ' ὅμως ἐκείνων διαφέρουσι, καθ' ὅσον τὸ ἐπίθημα -έσσα προστίθεται οὐχὶ κυρίως ὀνόμασιν, ἀλλὰ λέξεσι δηλούσαις τὸ ἐπάγγελμα: *πραματευέσσα*, ἡ σύζυγος τοῦ *πραματευτοῦ*, *κιοῦντίεσσα*, *κεραμιπτέσσα*... Τούτοις πρόσθετες ῥωμέσσα, ὀβρέσσα. Πιθανῶς τὸ ἐπίθημα τοῦτο τὴν ἀρχὴν ἔχει εἰς τὸν ἀρχαῖον *-ισσα*, ἔθεν τὸ λατ. *essa*, ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον.

22) Οὐσιαστικὰ εἰς -ίδα

§ 259. Ταῦτα πᾶσι φανερόν εἶναι ὅτι ἐσχηματίσθησαν ἐκ τῶν αἰτιατικῶν τῶν εἰς *ις*, ἴδος ληγόντων ὀνομάτων. Κατὰ ταῦτα πολλὰ νέα ἐσχηματίσθησαν, ἐν αἷς ὅμως δὲν φαίνεται τὸ ἐπίθημα *ίδα* νὰ ἔχῃ ἰδιαίτεράν τινά σημασίαν: οὕτω κατὰ τὰ ἀρχαῖα *καρίδα*, *παγίδα*, *σταπίδα*, *ἀψίδα*, *ἀγίδα*, *δοπίδα* (εἶδος ὄφραως), *νυχτερίδα* ἐλέγχθησαν καὶ τὰ *ζγατζουρίδα* (νῆμα οὐχὶ εὐθύ), *πουρίδα* (πρωκτός), *ξινίδα* (ὄξαλις), *παλομίδα* (εἶδος παιχιδίου), *σκοτίδα*, *ἀγουρίδα*, *τοιβλίδα*, *κολλοίδα*, *πιπερίδα*, *μασταλαγίδα* (ἐξάνθημα ἐπὶ τῆς χειρός), *καψίδα* (ἐντομον). Τούτοις πρόσθετες τὰ *κόνιδα*, *σκέλιδα*, *βώτριδα*, ἅτινα διὰ τι προπαροξύνονται, τὴν αἰτίαν ἰδε παρὰ Χατζ. Einl. 423.

23) Οὐσιαστικὰ εἰς -ίνα

§ 260. Τὸ ἐπίθημα τοῦτο διδάσκει ὁ G. Meyer ἐν Ng Studien III, 76, ὅτι εἶναι Λατινικῆς καταγωγῆς. Παρ' ἡμῖν τὰ οὕτω λήγοντα σημαίνουσι 1) τὴν σύζυγον τοῦ ὑπὸ τῆς ρίζης δηλουμένου (ἀλλὰ μόνον ἐν τοῖς κυρίοις ὀνόμασι τοῖς εἰς *-ογλους* λήγουσιν): Ἀραβατζογλίνα=ἡ σύζυγος τοῦ Ἀραβατζόγλου. *Dodogλίνα* κτλ. 2) εὑρεθῆται ἐν τῇ λ. *ἀλογίνα*. 3) σημαίνουσιν ἄνθρωπον ἔχοντα τὸ ὑπὸ τῆς ρίζης δηλούμενον ἐλάττωμα εἰς μέγιστον βαθμόν: *ταμαχκιοῦρα*=ἄνθρωπος φιλαργυρώτατος ἐκ τοῦ τουρκ. (*tamahkiar* ἄγαν φιλάργυρος).

24) Ούσιαστικά εἰς -οὔδα

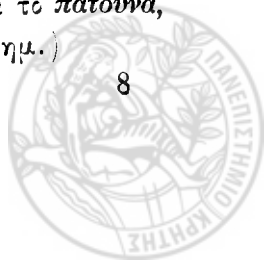
§ 261. Περὶ τοῦ ἐπιθήματος τούτου πραγματεύεται ὁ Ν. Δόσιος ἐν τῷ μνημονευθέντι συγγράμματι αὐτοῦ σ. 30, ἔνθα διδάσκει ὅτι ἔχει καὶ μεγεθυντικὴν δύναμιν. Παρ' ἡμῖν πάντοτε τὰ εἰς -οὔδα λήγοντα ἔχουσιν ὑποκοριστικὴν σημασίαν, ἐξαιρουμένων τῶν λέξεων *πεταλοῦδα*, *ἀροκοῦδα*, *τσουτσοῦδα*, καὶ *πλεξοῦδα*, ὧν τὰς δύο πρώτας καὶ ὁ Δόσιος ἔν. ἀν. μνημονεύει. Τὰ λοιπὰ εἶναι ὑποκοριστικά: *αὔλοῦδα*, *τσιτσοῦδα*, *βουργαροῦδα*, *καρυδοῦδα*, *μασοῦδα* κτλ.

25) Ούσιαστικά εἰς -οὔλλα

§ 262. Περὶ τοῦ ἐπιθήματος ἀμφιβάλλει ὁ Ν. Δόσιος ἔν. ἀν. σελ. 40, ἀν ἐκ τοῦ Ἑλλ. -υλη ἢ τοῦ Λατιν. μάλλον -ula ἔλκη τὴν ἀρχὴν ὁ κ. Χατζ. ὁμοῦς ἐν Einl. 97 καὶ ὁ G Meyer ἐν Ng. Studieu III, 74 κλίνουσι μάλλον πρὸς τὴν δευτέραν γνώμην. (πρβλ. πρὸς τούτοις ὅσα περὶ τῆς καταλ. -οὔλλα γράφει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. 79 σημ.). Παρ' ἡμῖν οὐχὶ πολλὰ οὕτω λήγοντα ὑπάρχουσι: *σκουροῦλλα* (ἐξόγκωμα περὶ τὰς σιαγόνας) *δαβοῦλλα*, *κουμοῦλλα*, *μαγοῦλλα*, παρ' οἷς οὐδεμίαν δύναμιν φαίνεται ἔχον τὸ ἐπίθημα *οὔλλα* καὶ τὸ *σκατοῦλλα*, ὅπερ βρωμερὸν ἄνθρωπον δηλοῖ.

26) Ούσιαστικά εἰς -οὔνα

§ 263. Οὕτω λήγουσι τὰ ἐξῆς παρ' ἡμῖν ὀνόματα: *γρατσοῦνα*, *ζουποῦνα*, *γουροῦνα*, *μουλοῦνα* (ἄπιον), *φουγοῦνα* (λωγάνιον), ἅτινα πάντα οὕτω λήγουσιν, διότι ἡ συλλαβὴ *οῦνα* εὐρηται ἐν αὐτῇ τῇ ρίζῃ· κατὰ ταῦτα ἴσως ἐλέχθη καὶ τὸ *πατοῦνα*, ὅπερ ἀλλαγοῦ λέγεται *πατοῦσα* (Χατζ. Einl. 145 σημ.)

27) Ούσιαστικά εἰς -οῦσα

§ 264. Τὸ ἐπιθήμα τοῦτο ἔχουσι τάδε τὰ ὀνόματα: *λεχοῦσα ἀγροῦσα, βρωμοῦσα, πορδοῦσα, σκατοῦσα*. Ταῦτα, ἐξαιρουμένων τῶν δύο πρώτων, ἐλάττωμά τι σημαίνουσι. Ἡ λ. *ἀγροῦσα* ἐσχηματίσθη ἴσως κατὰ τὸ *Παναγία Ἐλεοῦσα*. Περὶ τούτου ἴδε ἄνωτ. § 212.

28) Ούσιαστικά εἰς -οῦρα

§ 265. Περὶ τοῦ ἐπιθήματος τούτου διδάσκουσιν ὅτι εἶναι Λατίν καταγωγῆς ὁ Ν. Δόσιος ἐν Beitr. zur Ngr. Wortbildungslehre 30-31 καὶ ὁ G. Meyer ἐν Ng. Studien III, 77. Οὕτω λήγοντα ὀνόματα τάδε εὑρον: *δεγουχιτοῦρα* (πηγόν), *κασσατοῦρα* (ὄργανον πρὸς κτενισμόν τοῦ ἵππου), *γλυκατζοῦρα, πορπατοῦρα* (ἀλλαγῶ πορπατοῦσα), *νεκατωτοῦρα, σαμανδοῦρα, μαγερευτοῦρα, σαλαμοῦρα, τσουβοῦρα* (ψῦχος), *ἐλληνικοῦρα*. Τούτων δύο μόνον εἶναι ἐν χρήσει ἀντὶ ἐπιθέτων *νεκατωτοῦρα* = ἡ ἀνακατώουσα τ. ἔ. ἡ φίλερις, καὶ *μαγερευτοῦρα*: ἡ μαγειρεύουσα. Ἡ λ. αὕτη ἀπαντᾷ μόνον ἐν τῷ αἰνίγματι (*κοτήματι*): *καρακάξα, μακρονοῦρα, λήγορα μαγερευτοῦρα* (τήγανον).

29) Ούσιαστικά εἰς -οῦφα

§ 266. Τρία μόνον οὕτω λήγοντα ὑπ' ἐμοῦ εὐρέθησαν: *καισοῦφα, μουκροῦφα, κουτροῦφα*. Τούτων τὰ δύο πρώτα τὴν συλλαβὴν *οῦφα* ἔχουσιν ἐν τῇ ἑαυτῶν ῥίζῃ, διότι τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ ἀρχαίου *κατηφῆς* πιθανῶς προῆλθε, τὸ δὲ δευτέρον ἐκ τοῦ τουρκ. *mikruf*. Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθη καὶ τὸ τρίτον *κουτροῦφα*, ἂν μὴ ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ τοῦτο ἔχει τὴν συλλαβὴν *ουφ* ἐν τῇ ῥίζῃ ὡς παραγόμενον ἐκ τοῦ *κότραφος*.

30) Ουσιαστικά εἰς -ιά

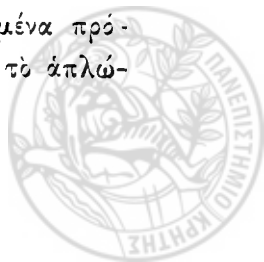
§ 267. Πάμπολλα ταῦτα εὔρηται ἐν τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ καὶ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ καθόλου. Περὶ τούτων δὲ διὰ μακρῶν ἐπραγματεύθη ὁ κ. Γ. Χατζιδάκις ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Krumbacher, Byzantinische Zeitschrift τόμ. Β' σελ. 233 κέξ. καὶ Μεσαιων. Ι. 348. Ὁ αὐτὸς βεβαιῶ ἐν Β. Ζ. σελ. 278 ὅτι αἱ ἀρχ. παραγωγικαὶ καταλ. εἰς καὶ ἰά εἰς ἐν συνέπεσον. Καὶ ἡμεῖς τοῦτο παρετηρήσαμεν ὅτι παρ' ἡμῖν οὐδέποτε τὸ ἐπίθημα εἰς ἀκούεται, ἀλλὰ πάντοτε ἰά καὶ ἐν ἐκείνοις ἔτι, ἅτινα ἀρχαίῳθεν εἰς εἰς ἔληγον ἢ ὤφειλον νὰ λήγωσιν.

Ἄν καὶ μετὰ τὰ ὑπὸ τοῦ κ. Χατζιδάκι περὶ τῶν ὀνομάτων τούτων λεχθέντα οὐδὲν νέον θὰ φανῶμεν ἡμεῖς ὅτι προσφέρομεν, ἐν τούτοις τὰ παραδείγματα, ἃ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχομεν, θὰ προσπαθήσωμεν κατὰ τάξεις νὰ διατάξωμεν καὶ ἐρμηνεύσωμεν, ὡς καὶ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἐπράξαμεν.

Οὕτω πολλὰ ἀρχαίῳθεν εἰς ἰά λήγοντα εὔρηται: ἀγριά, θεμωνιά, ἀσκιά, πυρωσιτιά, λιουτουργιά, θωροιά, φραγανιά, φυτειά, ἀπιστιά, κλημνιά, θελειά, μακαροιά κτλ. Κατὰ ταῦτα ἐλέχθησαν 1) Τὰ ὀνόματα τῶν δένδρων, ἅτινα παρ' ἀρχαίοις εἰς εἰς ἢ καὶ ἄλλως πως ἔληγον, νῦν δὲ εἰς ἰά, ὡς αἱ ἄνω μνημονευθεῖσαι λέξεις, περατοῦνται: ἀχλαδιά, ἀκρανιά, καρσοφυλλιά, βατσουνιά, κουρτσουλιά, καιπιρινιά, βατσουνιά, γαρουφαλιά, κασιά, βαλιά, φεραροιά, κουφοξυλιά, τιτινιά, ὄστοιά, κολοκυνθιά, ζουμπουλιά, μηλιά, κερασσιά, μουνδρουνιά, καρυδιά, μουσπουλιά, βαλειμνιά καὶ σχεδὸν πάντα τὰ τῶν δένδρων ὀνόματα.

2) Ἐλέχθησαν οὐσιαστικά ἀφηρημένα ἐνεργείας δηλωτικὰ: ἢ νεγασιά (τὸ ἀναγκάζεσθαι, βία, σπουδή), ῥιξιά, περπατησιό, ἀνηβοροιά, θερμοσιό (πυρετός), δουλειά, κατηβασιά.

3) Ἐλέχθησαν πολλὰ, ἅτινα, ὡς φαίνεται, ἀφηρημένα πρότερον ὄντα κατήντησαν εἰς συγκεκριμένα: ἀπλωσιό = τὸ ἀπλώ-

νειν, εἶτα αὐτὰ τὰ νήματα, (ὁ στήμων) τὰ ἐπὶ τοῦ λάκκου (ἀλλαχοῦ ἀργαλειῶ) τεταμένα, ἀλωνιᾶ=πρῶτον τὸ ἀλωνίζειν, εἶτα αὐτὸς ὁ ἀλωνισθεὶς σίτος, σχασιά=πρῶτον τὸ σικχαίνεσθαι, εἶτα ἄνθρωπος σικχαμερὸς, πατωσιᾶ=πρῶτον τὸ πατώνειν, εἶτα τὸ ἐπίπεδον τὸ ὁποῖον ἐπάτωσαν τ. ἔ. τὸ πάτωμα, πατησιᾶ, πατημιᾶ = ἴχνος, μαγεσιᾶ, ὀρσιᾶ, ξιστροεμιᾶ, ἀλλάξιᾶ = τὸ ἀλλάσσειν ἐνδύματα, εἶτα αὐτὰ τὰ ἐνδύματα, πλαστασιᾶ, σκαλωσιᾶ κτλ.

4) Ἐλέχθησαν ὀνόματα ὁσμῆς δηλωτικά, ἅτινα παρ' ἡμῖν μόνον γενικὴν ἔχουσι. Οὕτω λέγεται: λαδιᾶς, κρασιᾶς, ψαριᾶς, τομαριᾶς, πορρακιᾶς, ξεισιᾶς, ἀθροπιᾶς.

5) Πολλὰ ἐσχηματίσθησαν ἐξ οὐσιαστικῶν δηλοῦντα ἐκεῖνο, ὅπερ περιέχει ἢ ποιεῖ τὸ ὑπὸ τῆς ρίζης δηλούμενον: φουρσιᾶ = ὅ,τι δύναται νὰ περιλάβῃ εἰς κλίβανος, φκνασιᾶ, χουλιασιᾶ, βιτσιᾶ, μαξηλασιᾶ, σβερσιᾶ, μαχαισιᾶ, περοσιᾶ, καρκελιᾶ.

6) Ἐλέχθησαν τινὰ ποιότητα ὑπὸ τῆς ρίζης ἐνδεικνυμένην δηλοῦντα: γαδουσιᾶ λέγεται περὶ ἀνθρώπου ὁμοιάζοντος τοῦς τρόπους ὄνφ: ἀθροπιᾶ, μαστοσιᾶ.

7) Εἰς ασιᾶ ἐσχηματίσθησαν τὰ ἀριθμητικὰ οὐσιαστικά: δεκασιᾶ, δωδεκασιᾶ, εἰκοσασιᾶ, τριαδασιᾶ, ὀγδοδασιᾶ, (ἀλλ' ἑκατοσιᾶ, οὐχὶ ἑκατοδασιᾶ).

8) Εἰς ιᾶ ἐσχηματίσθησαν πολλὰ οὐσιαστικά, ἅτινα πρότερον εἰς η ἢ ἄλλως ἔληγον, χωρὶς νὰ μεταβάλωσι τὴν σημασίαν αὐτῶν: ὦγιᾶ = ὦα, ἀρμιᾶ = ἄρμη, ὄρομιᾶ = ὄρμαθός, κομιᾶ (cumiulus), ψιᾶ (ψιῆ), ὄρασιᾶ (ἀράχνη), ἀγασιᾶ (ἀγκάλη), πασκασιᾶ (πάσχα), σκάβια (κάμπη). Φαίνεται ὅτι αἰτία τῆς μεταβολῆς ταύτης εἶναι ἡ ἀναλογία.

9) Εἰς τρια ἐσχηματίσθησαν τὰ παρ' ἀρχαίοις ὀργάνου δηλωτικά λήγοντα εἰς τρια. Ταῦτα φανερόν ὅτι ἔλαβον τὸ ἐπίθημα τρια κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀρχαίων εἰς τρια ληγόντων καὶ τῶν δηλούντων ἐπάγγελμα: ψάλτρια, ὑφάλτρια. Οὕτω κατὰ τὰ ἀρχαίωθεν παραδεδομένα λευκάτρια, φάλτρια, ξάλτρια, διάστρια, ῥάφτρια, (ἅτινα παρ' ἡμῖν λέγονται λευκάτριον, φάλτριον, ξάλτριον, διάσι-

ρζα, ράφριτζα) ἐλέχθησαν καὶ τὰ ὄργανου δηλωτικά· *πατήριτζα* (ἀντὶ *πατήριτζα*) ὄργανον χρήσιμον πρὸς ὕφανσιν, *κουβαρίσιτζα* ἀντὶ *κουβαρίστρα*, *ἄφριτζα* ἀντὶ *ἄφριτζα* (καπνοδόχος), *μουσάδιτζα* ἀντὶ *μουσάδρα*, *μεζήτιτζα*, *ζουμίσιτζα* = ἡ πίνουσα. Μέχρι τοῦδε γνωστὸν εἶναι ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀπαντᾷ καὶ ἐν Χίφ καὶ Ἄλατζάτοις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας πρὸβλ. ὅσα περὶ τούτων λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 416.

10) Εἰς *ιά* ἐσχηματίσθησαν ἐπίσης σύνθετά τινα, ὧν τὸ δεῦτερον συνδετικὸν μέρος δὲν λήγει ἀπλοῦν εἰς *ιά*: *θερμοσπουδιά* = θερμὴ σποδός, *καλοκαιριά* = καλὸς καιρὸς, *γουλνυχιτιά* = ἔλη νύξ (ἀγρυπνία), *σταυροποδιά*. Ταῦτα νομίζω ὅτι ἐσχηματίσθησαν κατὰ τὰ ἀρχαῖοθεν παραδεδομένα παρασύνθετα εἰς *ιά*.

31) Οὐσιαστικά εἰς -ιγα

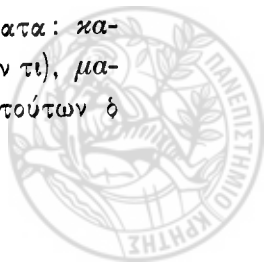
§ 268. Τρία μόνον οὕτως περατούμενα εὐρέθησαν ὑπὲρ ἐμοῦ: *σφήγα*, *τουρτσουλίγα* (χορυδαλός), *μαμαλίγα* (φαγητόν τι). Ἐν τῷ πρώτῳ ἢ συλλαβῇ *ἦγ* περιέχεται ἐν αὐτῇ τῇ ρίζῃ, περὶ τῶν ἄλλων ἀμφίβολον ἂν παραγωγικὴ κατάληξις εἶναι ἢ συλλαβὴ *ιγ* ἢ *μή*. Ἴσως δὲ αἱ λέξεις εἶναι ξέναί.

32) Οὐσιαστικά εἰς -ίλα

§ 269. Οὕτω λήγουσι τάδε τὰ ὀνόματα: *μαδήλα*, *καδήλα*, *τοῖλα* (διάρροια), *μανρίλα*, ὧν ἐν τῷ τετάρτῳ μόνον ἢ συλλαβὴ *ίλα* εἶναι παραγωγικὴ κατάληξις.

33) Οὐσιαστικά εἰς -ίκα

§ 270. Οὕτω περατοῦνται παρ' ἡμῖν τάδε τὰ ὀνόματα: *κατοῖκα*, *τοιβίκα* (ὄργανον πρὸς κέντησιν), *τοιβρίκα* (φυτόν τι), *μαγουλίκα* (ταινία συνεχούσα τὰς παρειάς). Τὸ πρῶτον τούτων ὁ

G. Meyer διδάσκει ὅτι ἔχει ἀλβανικὴν καταγωγὴν. Ἐν τοῖς λοιποῖς ἴσως ἢ συλλ. ἴκα εἶναι παραγωγικὴ κατάληξις.

34) Οὐσιαστικὰ εἰς -ίτσα

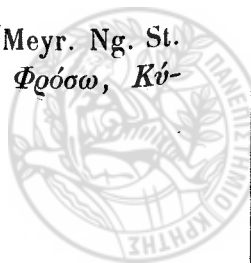
§ 271. Περὶ τοῦ ἐπιθήματος τούτου λέγει ὁ G. Meyer ἐν Neug. Studien II 86 ὅτι εἶναι τὸ μόνον σλαυικῆς καταγωγῆς, ὅπερ νέα ὀνόματα ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γλώσσῃ δύναται νὰ παραγάγη, τ. ἔ. ὅτι ἡ μόνη σλαυικῆς καταγωγῆς παραγωγικὴ κατάληξις. Ὀνόματα οὕτω λήγοντα τάδε παρετήρησα: Ἄρακλείτσα (κώμη) μαρίτσα, καλίτσα, νυφίτσα, μανίτσα, πατερίτσα, παπαδίτσα, φουσκίτσα. Περὶ τοῦ πατερίτσα ὁ G. Meyer ἐν Ng Studien II 86, λέγει ὅτι δὲν εἶναι σλαυικῆς καταγωγῆς. Οὐδὲν δὲ τούτων εἶναι ὑποκοριστικὸν παρ' ἡμῖν, ἂν καὶ τινα τούτων φαίνεται ὅτι ἦσαν πρότερον ὑποκοριστικά. Οὕτω ἡ λ. νυφίτσα κυρίως ἐσήμαινε μικρὰν νύμφην, εἶτα ὅμως τὴν ἰκτίδα, φουσκίτσα πρῶτον μικρὰν φούσκαν, εἶτα τὸν πεφρυγμένον ἀραδόσιτον, (πρὸς περὶ τῆς καταλήξεως ταύτης § 362 καὶ Χατζ. ἐν Μεσαιων. I 78).

35) Οὐσιαστικὰ εἰς -οῦ

§ 272. Οὕτω λήγουσι τὰ ἐξῆς ὀνόματα: Ἄρκοδοῦ (ὄν. κύρ.), Ἄδριανοῦ (Ἄδριανούπολις), δοδοῦ (γυνὴ μεγάλους ὀδόντας ἔχουσα) καὶ πάντα τὰ θηλυκὰ τῶν εἰς λῆς ἐπιθέτων: ψεματιλοῦ, κτλ. (πρὸς § 357).

36) Οὐσιαστικὰ εἰς -ω

§ 273. Οὕτω λήγει τὸ σλαυικὸν ὄνομα *bábo* (Meyr. Ng. St. II, 8) καὶ πλεῖστα κύρια ὀνόματα γυναικῶν: Φρόσω, Κύρω κτλ. (πρὸς § 355).

γ'. Ουδέτερα

37) Ούσιαστικά εις -ο

§ 274. Πολλά, ὡς εἰκός, ἀρχαιόθεν εἰς ο(ν) λήγοντα περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν ὡς λάπατο, βούτρο, ἀνάλογο, ὁμόλογο, ὄξοδο, λουτρό, λείψανο, ξούβαλο κτλ. Κατὰ ταῦτα πολλὰ νέα εἰς ο λήγοντα ἐσχηματίσθησαν: ζάκατο, καύκαλο, σιγάκο, ἀλατερό, κόκκαλο, τραχανό, κότσαλο, κατέρατο, σάγαρο, κατήχανο, τσάκνο. Τούτοις πρόσθετες καὶ τὰ λατ. ἢ φραγκικῆς καταγωγῆς: βέλο, κάσιτρο, πιάτιο κτλ. Οὕτω τέλος λήγουσι σύνθετά τινα, ὧν τὸ δεύτερον μέρος ἀπλοῦν δὲν λήγει εἰς ο: ἀδόφαδο = φάδι τοῦ ἀβᾶ, βωδόμαξο, ῥοκοκέφαλο, κουτσοβέλονο, τρουκάλαθο κτλ.

38) Ούσιαστικά εις -τρο

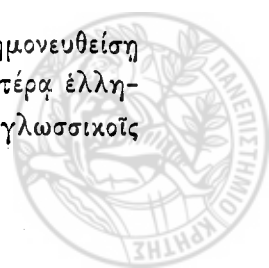
§ 275. Τρία μόνον οὕτω λήγοντα παρατήρησα: μάλιστρο, σλήμιστρο (ὄργανα τοῦ βαρελοποιοῦ) καὶ σήμαδρο. Πρβλ. ΚΖ 34, 24.

39) Ούσιαστικά εις -ιο

§ 276. Οὕτω λήγουσι τάδε τὰ ὀνόματα, ἅτινα καὶ παρ' ἀρχαίοις οὕτως ἔληγον: ψούνιο (ὀψώνιον) βγαγγέλιο, κατέφλιο. Κατὰ ταῦτα ἴσως ἐλέχθησαν καὶ τὰ ὁμόνοιο, συνήθειο, ἀδρίκειο (τόπος τοῖς ἀνδράσιν ὠρισμένος) γυναίκειο, σκαρπιάθιο (ὄνος) (πρβλ. Einl. 45 καὶ 370).

40) Ούσιαστικά εις -ιμο

§ 277. Περὶ τούτων λέγει ὁ Ν. Δόσσιος ἐν τῇ μνημονευθείσῃ διατριβῇ του σ. 28 ὅτι πάμπολλα εὕρηνται ἐν τῇ νεωτέρᾳ ἑλληνικῇ καὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ 10^{ου} αἰῶνος ἀναφαίνονται ἐν τοῖς γλωσσικοῖς

μνημείους. Καὶ παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι ὀλίγα: *μυοιάσιμο, στροάψιμο, σκύνιμο, ῥάψιμο, στρέψιμο, φάσιμο, διάσιμο, στρέξιμο, σφίξιμο, γνέσιμο, πλέξιμο, γλύψιμο, λάψιμο, νηστήσιμο, τρωγόσιμο*. Πᾶσαι αὗται αἱ λέξεις, ἐξαιρουμένων τῶν δύο τελευταίων, δηλοῦσι τὴν ἐνέργειαν τοῦ ῥήματος. Ἡ λ. *τρωγόσιμο* δὲ σημαίνει τὸν χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ, καθ' ὃν ἐπιτρέπεται τοῖς χριστιανοῖς ἢ τοῦ κρέατος βρῶσις, ἐνῶ ἡ λέξις *νηστήσιμο* σημαίνει τὸ φαγητόν, ὅπερ δύναται τις νὰ φάγη ἐν καιρῷ νηστείας, πρὸλ. περὶ τούτων Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 423.

41) Οὐσιαστικά εἰς -ατο

§ 278. 1) Οὕτω λήγουσιν ὀνόματά τινα, ἅτινα παρ' ἀρχαίοις ἐσχημάτιζον τὴν γενικὴν εἰς -ατος: *γόνατο, ποδήματο, καθ' ἃ ἐσχηματίσθη ἴσως καὶ ἡ λ. φάβατο = faba, κύαμος*.

2) Ὀνόματά τινα, ἅτινα πρότερον ἦσαν ἐπίθετα εἰς ἄτο (περὶ ὧν ἴδε κατωτέρω) καὶ εἶτα ἐγένοντο οὐσιαστικά: *ἀλεξᾶτο* (εἶδος σταφυλῆς), *σφουγᾶτο* (εἶδος φαγητοῦ). Τούτοις πρόσθεσις καὶ τὸ ξενικὸν *κοδράτο*. Δῆλον δὲ εἶναι ὅτι ταῦτα τονίζονται ἐπὶ τῆς παραληγούσης, διότι τὸ ἐπίθημα τοῦτο ἄτο εἶναι λατινικῆς καταγωγῆς.

3) Εἰς ἀτὸ λήγει ἡ λ. *κατηβατό*, ἣ παραβλητέα αἱ λέξεις: *σουφραγιστό* (σφραγίς ξυλίνη μεγάλη χρησιμεύουσα πρὸς σφράγισιν τῶν προσφερομένων ἄρτων, προσφόρων), *ξεπεταχτό* (οἰκοδόμημα ὑψηλὸν καὶ ὡσεὶ μετέωρον) καὶ *Σκεπαστό* (κώμη κειμένη ἐν τῷ βᾶθει κοιλάδος, οὕτως ὥστε νὰ φαίνεται ὅτι καλύπτεται ὑπὸ τῶν περιστοιχοῦντων λόφων).

42) Οὐσιαστικά εἰς -ος

§ 279. Περὶ τούτων ἀνωτέρω εἵπομεν ὅτι ἔχουσιν ὀνομαστικὴν μόνον ἐν τῷ ἐνικῷ ἀριθμῷ. Οὕτω δὲ λήγοντα παρ' ἡμῖν εἶναι τὰ ἑξῆς: *κῶστος, μάκρος, χόδρος, πρέπος, φάρδος, φῶς* (ἐν

τῆ φράσει *φῶς στά μάτια*, ἢν λέγουσι πρὸς τοὺς οἰκείους, ἄρτι ἐπα νελθόντας ἐκ τῆς ἀλλοδαπῆς, ξενιτευμένους. Περιττὸν εἶναι νὰ εἶπη τις ὅτι ταῦτα ἐσχηματίσθησαν κατ' ἀναλογίαν τῶν εἰς ὅς ἀρχαίῳθεν ληγόντων οὐδετέρων ἐκτὸς τοῦ τελευταίου φῶς.

43) Οὐσιαστικά εἰς -π(ου)λλο

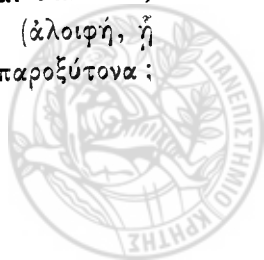
§ 280. Πάμπολλα ταῦτα ἐν τῇ ἡμετέρα λαλιᾷ ἀκούονται καὶ περὶ τούτων τοῦτο δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἐκ παντὸς σχεδὸν οὐσιαστικοῦ δύναται νὰ σχηματισθῆ ὑποκοριστικὸν εἰς π(ου)λλο λῆγον. Πάντα δ' εἶναι ὑποκοριστικά καὶ ταῦτα μόνον. Διότι οὐδὲν ἄλλο ἐπίθημα ἔχομεν, δι' οὗ νὰ δηλώμεν τὴν ὑποκοριστικὴν σημασίαν, τὸ δ' ἀλλαγῶ ἀκι παρ' ἡμῖν οὐδέποτε ἀκούεται. Οὕτω λέγεται πάντοτε: *κορτσόπλλο, μαγουλόπλλο, πουγουνόπλλο, καλαθόπλλο, κατουδόπλλο, καδόπλλο, σπιτόπλλο, μινδερόπλλο*. Τίνι δὲ τρόπῳ ταῦτα πρέπει νὰ γράφονται, ἴδε, εἰ βούλει, παρὰ Χατζ. ἐν τῷ περιοδικῷ «Παρνασσῶ» Τόμ. Α' σελ. 561 καὶ Μεσαιων. I. 636 κέξ.

44) Οὐσιαστικά εἰς -ειό

§ 281. Κατὰ τὰ ἀρχαίῳθεν παραδεδομένα *στοιχειό, ἀργαλειό, ταφεριό, φοριό, χωριό* ἐλέχθησαν καὶ τὰ *σφαγειό* (πόνος τῶν πλευρῶν), *καθησιό* (τὸ κάθησθαι), *χιικειό* (νόσος ἐκτικῆ) κτλ.

45) Οὐσιαστικά εἰς -ικό

§ 282. Ταῦτα πρότερον ἦσαν ἐπίθετα, ὡς ἤδη εἶπομεν καὶ περὶ τῶν εἰς αἶτο ληγόντων, εἶτα δ' ὁμῶς κατὰ παράλειψιν τοῦ οὐσιαστικοῦ ἐγένοντο αὐτὰ οὐσιαστικά. Οὕτω λέγεται *θανατικό, σωθικό, ψυχικό, σαλατικό* (σικός), *νοφικό, νυχικό* (ἀλοιφή, ἢ χρῶνται αἱ γυναῖκες κατὰ τὴν νύκτα) καὶ τὰ προπαροξύτονα :

Βενέτικο, Αϊκωσιανιγιάτικο, πολίτικο, πραγματενιάτικο, βακάλικο κτλ.

46) Ούσιαστικά εἰς -μα

§ 283 Πολλαὶ νέαι λέξεις οὕτω λήγουσαι παρ' ἡμῖν ἐσχηματίσθησαν καὶ περὶ τούτων ἐπίσης δύναται νὰ λεχθῆ ὅτι ἐκ παντὸς σχεδὸν ῥήματος δύναται νὰ παραχθῆ ὄνομα οὐδέτερον εἰς -μα. Ταῦτα πάντα δηλοῦσι τὴν ἐνέργειαν τοῦ ῥήματος, ὀλίγων μόνον, καὶ τούτων τῶν πλείστων ἀρχαιοῦθεν παραδεδομένων, κατὰ μετωνυμίαν σημαινόντων καὶ πρᾶγμά τι. Οὕτω αἱ λ. *νῆμα, νεῖάμα* (νεῖός, ἀγρός), *πάτωμα, μουλλώμα* (καλύπτρα), *βάλωμα, φτύσμα, ἀγγάσμα, γέννημα, κόμισμα, κατούρωμα, τράχωμα, ῥέμα, λυαλήματα* (ὄργανα μουσικῆ καὶ οἱ παίζοντες ταῦτα μουσικοὶ) σημαίνουσι πρᾶγμα. Πάντα τὰ λοιπὰ τὴν ἐνέργειαν τὴν δηλουμένην διὰ τοῦ ῥήματος, ἐξ οὗ παράγονται, δηλοῦσι : *δούλεμα, μάτσιασμα, τρούπωμα, γήτεμα, μούσκεμα, κρύωμα, ἄλεσμα, σιννεφοκάμα, ἡλιοβασίλεμα, ἄρκισμα* (ὄρχησις), *πίνιμα, ἡλιόβγαλμα, νεκάτεμα, ἀγρίεμα, πεταύρισμα, σκοτόωμα, βουβούνισμα, σιδέρωμα, καβιάδωμα, ξαύγισμα, πονέλυμα, καπιόασμα, προμάζωμα, νέρωμα* (ἐρυγή), *χαιρετήματα*¹⁾ καὶ πολλὰ ἄλλα. Πρβλ. περὶ τούτων Χατζ. Μεσαιων. I 417.

47) Ούσιαστικά εἰς -ι

§ 284. Ἐν τούτοις ὅτι πρῶτον τὸ ο ἐξέπεσεν καὶ εἶτα τὸ ν, ἐδίδαξεν ἤδη κατὰ τὸ 1879 ὁ Ν. Δόσιος ἐν τῇ πολλακίς μνημονευθείσῃ διατριβῇ του σ. 36. Τῆς αὐτῆς γνώμης εἶναι καὶ ὁ κ. Χατζ. (Einl. 314 καὶ ἐξ. καὶ Μεσαιων. I 247) ἔνθα ἐξελέγχων τὸν κ. Ἰωάννην Ψυχάρην ἀποφαινόμενον ὅτι πρῶτον τὸ ν ἐξέπεσε καὶ εἶτα τὸ ο, λέγει ὅτι κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ Λατινικὰ εἰς

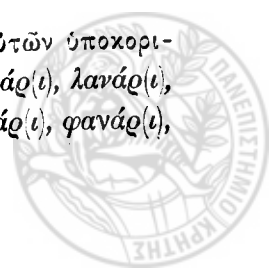
¹⁾ Τοῦτο λέγεται καὶ ἐν Χίω. Περιέργως παρ' ἡμῖν λέγεται *προσκυνήματα* καὶ *χαιρετήματα*, ἐν ᾧ τὸ ἀντίθετον εἶναι ὀρθόν : *προσκυνήματα* ἀλλὰ *χαιρετήματα*.

ις λήγοντα ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ ἡμέτερα εἰς ις καὶ ι ἀντὶ
 ιως, *ιον*. Ὅτι πρῶτον τὸ ο ἐξέπεσε καὶ εἶτα τὸ ν δεικνύουσι καὶ
 τὰ μεσαιωνικὰ παραδείγματα (τὸ *φαρίν*), προσδὲ καὶ ἡ νῦν διά-
 λεκτος τῶν Κυπρίων. Περὶ τοῦ τόνου τῶν εἰς *ιον* τρισυλλάβων
 ὑποκοριστικῶν ὁ αὐτὸς κ. Χατζ. ἐν *Einl.* σελ. 37 καὶ ἐξ. καὶ
Μεσ. I 390 πραγματεύεται, ἔνθα λέγει ὅτι ἐκ τῶν τρισυλλάβων
 ὀξύνονται παρ' ἡμῖν (ἢ παροξύνονται ἐν τῇ ἀρχαίᾳ πρβλ. Ἑρω-
 διανὸν ἐν τοῖς χωρίοις, ἃ μνημονεύει ὁ κ. Χατζ. ἐν *Einl.* σελ. 36)
 τὰ ἔχοντα τὴν προπαραλήγουσαν μακρὰν, παροξύνονται δὲ πάντα
 τὰ ὑπερτρισύλλαβα καὶ ἐκ τῶν τρισυλλάβων τὰ ἔχοντα τὴν προπα-
 ραλήγουσαν βραχεῖαν. Ὅτι τούτου τοῦ κανόνος ὑπάρχουν ἐξαι-
 ρήσεις, καὶ αὐτὸς ὁ κ. Χατζ. ὁμολογεῖ, ἀλλὰ προσπαθεῖ νὰ ἐρ-
 μηνεύσῃ αὐτάς. Καὶ παρ' ἡμῖν ὁ αὐτὸς κανὼν παρατηρεῖται. Τὰ
 εἰς *ιον* ταῦτα ὀνόματα παρ' ἀρχαίοις ἦσαν ὑποκοριστικά, ἀλλὰ
 παρ' ἡμῖν ἀπώλεσαν τὴν σημασίαν ταύτην, διὸ καὶ μόνον διὰ τῆς
 προσθήκης τῆς καταλήξεως *π(ου)λλο* δύνανται νὰ γίνωσι τοιαῦτα.

§ 285. Ἐξ ὅσων ἔχω πρὸ ὀφθαλμῶν, τάδε παρεδόθησαν ἡμῖν
 ἀρχαίῃθεν: *βελόν(ι)*, *κολοκύνθ(ι)*, *στημόν(ι)*, *σκῶτ(ι)*, *ἀδράχτ(ι)*, *ἀρη-
 δόν(ι)*, *δικέλλ(ι)*, *πολήν(ι)*, *χτέν(ι)*, *πελέκ(ι)*, *γροφύρ(ι)*, *ἀμάξι(ι)*, *δότ(ι)*,
κοφίν(ι), *τουβάν(ι)*, *καλάθ(ι)*, *ἀκόν(ι)*, *σφοδύλ(ι)*, *βροστῆθ(ι)*, *πη-
 γοῦν(ι)* καὶ ἄλλ. Κατὰ ταῦτα ἐλέχθησαν καὶ τὰ ἐξῆς νέα: *τριπόδ(ι)*,
προζύμ(ι), *φακλόλ(ι)*, *σκουλούτ(ι)*, *λημώρ(ι)*, *ῥεπάν(ι)*, *πανέρ(ι)*, *ῥε-
 τσέλ(ι)*, *δαχτάν(ι)*, *καρνοφύλλ(ι)*, *παραγών(ι)*, *ῥόδ(ι)*, *νυχτέρ(ι)*, *κο-
 τσάν(ι)*, *καλαφάτ(ι)*, *σάλλ(ι)*, *φυτίλι(ι)*, *ῥοδάν(ι)*, *ποσίν(ι)*, *συστριπάν(ι)*,
τσερεπούλλ(ι), *σκαφοδοῦλ(ι)*, *μακάρτ(ι)*, *δρολίκ(ι)*. Περὶ τῆς ἐκπτώ-
 σεως τοῦ τελικοῦ *ι* ἴδε ἀνωτέρω § 31.

48) Οὐσιαστικά εἰς -άρ(ι)

§ 286. Καὶ ταῦτα ἀπώλεσαν τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ὑποκορι-
 στικὴν δύναμιν· οὕτω δὲ λήγοντα τάδε εὔρον: *χουλιάρ(ι)*, *λανάρ(ι)*,
προσκυνητάρ(ι), *σαμάρ(ι)*, *μουλλάρ(ι)*, *φεγάρ(ι)*, *κεφαλάρ(ι)*, *φανάρ(ι)*,

ἀνοιχτάρ(ι), παγκάρ(ι), γουγουσιάρ(ι) (ἀραβόσιτος), κουμάρ(ι), ζου-
νάρ(ι), σιάρ(ι), κριθάρ(ι), ζευγάρ(ι), κλωνάρ(ι), μουσκάρ(ι), τομάρ(ι),
σφουγγάρ(ι), πετνάρ(ι), φκνάρ(ι), ἀξινάρ(ι), φηκάρ(ι), ροιθάρ(ι). Ἐν
μόνῳ δὲ τῷ σκεπάρ ἢ συλλαβῇ αρ δὲν εἶναι κατάληξις, ἀλλ' ἀνή-
κει εἰς αὐτὴν τὴν ρίζαν (σκεπάρνι). Διάφορα τούτων τὴν τε κατα-
γωγὴν καὶ σημασίαν εἶναι τὰ εἰς ἀρ(ι) ἐπίσης λήγοντα καὶ κυρίως
ὄντα οὐδέτερα τῶν εἰς ἀρις (Λατ. aris) ἀρσενικῶν : βαρεῖλ πενη-
δέαρ(ι) = πεντήκοντα μέτρα παριλαβεῖν δυνάμενον, εἰκοσπεδέαρ(ι),
ἐκατοσιάρ(ι), ἑκατοπενηδέαρ(ι), τριακοσιάρ(ι) κτλ.

49) Οὐσιαστικά εἰς -άδ(ι)

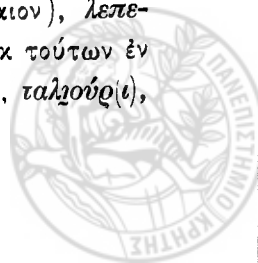
§ 287. Καὶ ἐν τούτοις ἡ ὑποκοριστικὴ σημασία ἐξηφανίσθη
ὡς ἐν ταῖς λέξεσι φάδ (ὑφάδιον), πηγάδ(ι), λάδ(ι), ἀσπράδ(ι), μι-
σάδ(ι), σουμάδ(ι), κοκκινάδ(ι), δυλιγάδ(ι), τραγανάδ(ι), γλυκάδ(ι) κτλ.

50) Οὐσιαστικά εἰς -ίδ(ι)

§ 288. Τὰ περὶ τῶν προηγουμένων ῥηθέντα ἰσχύουσι καὶ
ἐνταῦθα. Ὀνόματα οὕτω λήγοντα τάδε εἰσὶν : δαχτυλίδ(ι), σκορ-
πίδ(ι), σκαφίδ(ι), ἀρίδ(ι), ξίδ(ι), στασίδ(ι), ψυχίδ(ι), σκελίδ(ι), παρα-
πονίδ(ι) (ἐξάνθημα).

51) οὐσιαστικά εἰς -οῦρ(ι)

§ 289. Ὀνόματα οὕτω λήγοντα τάδε παρετήρησα : πληγούρ(ι),
σαμούρ(ι), ἀχούρ(ι), παγούρ(ι), πινιχτούρ(ι) (περιδέρραιον), λεπε-
τσούρ(ι), γαδούρ(ι), ταλιούρ(ι) (δίσκος), μασούρ(ι). Ἐκ τούτων ἐν
ταῖς λέξεσι μόνον πινιχτούρ(ι), λεπετσούρ(ι), γαδούρ(ι), ταλιούρ(ι),
ἢ συλλαβῇ -ουρ εἶναι παραγωγικὴν κατάληξις.

52) Ούσιαστικά εἰς -ίκ(ι)

§ 290. Οὕτω λήγουσι τὰ *κουλίκ(ι)*, *τοιμβίικ(ι)* (σημεῖον ἐπὶ τοῦ ἄρτου), *δρολίικ(ι)*, *σκληρίικ(ι)*, ἐν οἷς ἀμφιδάλλω, ἀν εἶναι ἡ συλλαβὴ *ικ(ι)* παραγωγικὴ κατάληξις

53) Ούσιαστικά εἰς -άικ(ι)

§ 291. Ταῦτα παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶπομεν, ἥκιστα εἶναι ἐν χρήσει. Τάδε δὲ μόνον παρετήρησα, ἐν οἷς ὅμως ἡ συλλαβὴ *ακ(ι)* περιέχεται ἐν αὐτῇ τῇ ρίζῃ: *μουσιάικ(ι)*, *σιουράικ(ι)*, *μετάικ(ι)* (μετάγγιον), *πορράικ(ι)* (ἀπορράικι). Περὶ τῆς καταλήξεως -αικι πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I, 422.

54) Ούσιαστικά εἰς -ούιλ(ι)

§ 292. Αἱ ἐξῆς λέξεις παρ' ἡμῖν οὕτω λήγουσι: *δαβοῦιλ(ι)*, *καροῦιλ(ι)*, *κατσούιλ(ι)*, *τσερβούιλ(ι)*, *γινδοῦιλ(ι)*, (εἶδος στάμνου) *κουκούιλ(ι)*, *κουρβούιλ(ι)*, *τσουρτσούιλ(ι)* (ἔντερα) καὶ εἴτι ἄλλο. Καὶ ἐν τούτοις ἀβέβαιον, ἀν ἡ συλλαβὴ *ουιλ(ι)* εἶναι ἐπίθημα ἢ ριζικὴ. Μόνον ἐν τῇ λ. *χερούιλ(ι)* φαίνεται ἐπίθημα οὔσα.

55) Ούσιαστικά εἰς -ούδ(ι)

§ 293. Περὶ τοῦ ἐπιθήματος τούτου λέγει ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 109, ὅτι εἶναι ἐν χρήσει καὶ ἐν Μακεδονίᾳ, Θάσῳ, Θεσσαλίᾳ. Παρ' ἡμῖν τάδε μόνον οὕτω λήγοντα εὔρον: *κατούδ(ι)*, *πρεπούδ(ι)*, *πελεκούδ(ι)*, *μετρούδ(ι)*.

56) Ούσιαστικά εἰς -λίικ(ι)

§ 294. Τὸ ἐπίθημα τοῦτο εἶναι τουρκικῆς καταγωγῆς καὶ

παρ' ἡμῖν ἐν συχνῇ χρήσει εἶναι πρὸς δῆλωσιν ιδιότητος ὡς τὸ ἀρχαῖον *της* : *γνατλίκι*(ι) = πείσμα, *βολβολιλιλίκι*(ι) = ἐλευθεριότης.

B. ΕΠΙΘΕΤΑ

1) Ἐπίθετα εἰς -ος

§ 295. Πλεῖστα, ὡς εἰκός, ἀρχαιοῦθεν εἰς ὅς λήγοντα ἐπίθετα παρεδόθησαν ἡμῖν: *κουλλός*, *ἀρμυρός*, *ὄμορφος*, *κουφός*, *γούλος*, *ὄφκαιρος*, *λοξός*, *ἔξυπνος*, *ξερός*, *νόστιμος*, *ὄριός*, *ὄγρός*, *χάλαβρος* (περὶ οὗ ἴδε Χατζ. Κόντου Εἰκοσιπεν. σελ. 62). Κατὰ ταῦτα πολλὰ νέα ἐσχηματίσθησαν *φεξός*, *τουβρός*, *τσευδός*¹⁾, *βρόμπτος*, *μσός*, *ζερός*, *σγουρός*, *χαμαδός*, *σιλιβός*, *σκεβρός*, *λεγνός*, *ἀκριβός* κτλ. Εἰς ὅς ἐπίσης ἐσχηματίσθησαν καὶ πολλὰ σύνθετα ἐπίθετα, ὧν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀπλοῦν δὲν λήγει εἰς ὅς: *κοιλόφωτος* (μύωψ), *νερογάλαζος*, *τρικλωνος*, *μαλακοκέρατος*, *χουσομάγουλος*, *σαραλαπόδαρος* καὶ πάντα τὰ μετὰ τοῦ α ἀρνητικῆς σύνθετα: *ἄπαστρος*, *ἄπλεχος*, *ἄνιφτος*, *ἄβαλτος*, *ἀτσιβωτος* (ἴδε «Ἀθηνᾶς» Α' τόμ. σελ. 390).

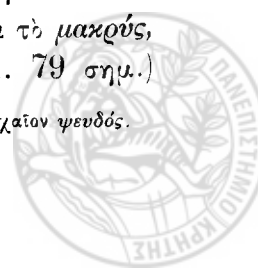
2) Ἐπίθετα εἰς -ιος

§ 296. Κατὰ τὰ ἐπίθετα *δόλιος*, *δίμηκος*, *ἀργηδός* ἐλέχθησαν καὶ τὰ νέα *γαλάζιος*, *λαφριός*, *μεσιός*, *κούφιος*, *φαρδιός*, *μακριός*, *δρούφλιος*.

3) Ἐπίθετα εἰς -ύς

§ 297. Κατὰ τὰ ἀρχαῖα *γλυκύς*, *ὄξύς* ἐλέχθησαν πολλὰ νέα ἐπίθετα εἰς -ύς λήγοντα, ὧν τὰ ἀρχαιότερα εἶναι τὸ *μακρύς*, (ἐν τοῖς Ἀποκρύφοις Εὐαγγελίοις πρβλ. Χατζ. Einl. 79 σημ.)

¹⁾ Περὶ τούτου ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 413 λέγει ὅτι εἶναι τὸ ἀρχαῖον *ψευδός*.

καὶ ἄδρῦς παρὰ Προδρόμῳ. Οὕτω λέγονται: ἄδρῦς, ἀρῦς, φαρ-
δῦς, λαφρῦς, ἀφῦς καὶ ἐπίθετά τινα σημαίνοντα χρώμα: σταχῦς,
μαβῦς, μολυβῦς, πορτοκαλῦς, χιναβῦς, κανελῦς, οὐρανῦς κτλ.
Περὶ τῶν τελευταίων τούτων ὁ κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I. 148
λέγει ὅτι τουρκίζουσιν, ἂν καὶ κατ' ἐμὲ πιθανώτερον εἶναι ὅτι
προῆλθον κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ πρῶτον πλασθὲν σταχῦς.

4) Ἐπίθετα εἰς -αρ(ι)ς

§ 298. Πόθεν προέκυψε τὸ ἐπίθημα τοῦτο, ἔπιθι Χατζ.
Einl. 318 καὶ Μεσαιων. I. 421. Παρ' ἡμῖν οὕτω λήγοντα ἐπί-
θετα δὲν εἶναι πολλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα 1) σημαίνουσι πάθος ἢ
ἐλάττωμά τι: λιμάρ(ι)ς, ἀρρωσιάρ(ι)ς, δροσιάρ(ι)ς, κατουρλιάρ(ι)ς,
ἀνεμαλλιάρ(ι)ς, ψειριάρ(ι)ς· 2) τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀνθρώπου πενηδά-
ρ(ι)ς = ἀνὴρ πενήκοντα ἔτη γεγονώς, τριαδάρ(ι)ς κτλ.

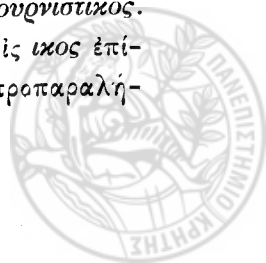
5) Ἐπίθετα εἰς -λῆς

§ 299. Τὸ ἐπίθημα τοῦτο εἶναι τουρκικῆς καταγωγῆς καὶ
πάντοτε ἐλάττωμά τι δηλοῖ· οὕτω λέγεται: χεσιελῆς, κατουρλιῆς,
ψηματλιῆς κτλ.

6) Ἐπίθετα εἰς -ικος

§ 300. Ὅλιγα παρ' ἡμῖν εὐρηγται τὰ ὀξυτονούμενα εἰς ἰκός
ἐπίθετα: ἀρραβωνιαστικός, παστρικός, κοπριαστικός καὶ αἱ λέξεις
πουρνιασικός, συν(η)βασικός, βαφτισικός, αἵτινες πρότερον εἰς ἰκός λή-
γουσαι βαφτιστικός, συνηβαστικός, πουρνιαστικός, οὕτω συνεχόπη-
σαν διότι τὸ ἄτονον μέσον ι παρ' ἡμῖν ἐκπίπτει. Ἡ λέξις πουρ-
νιασικός ἴσως κατ' εὐθείαν κατὰ τὰς δύο ἄλλας ἐσχηματίσθη, οὐ-
τως ὥστε νὰ μὴ ὑποθέσωμεν ἐν τῷ μεταξὺ τὸν τύπον πουρνιαστικός.

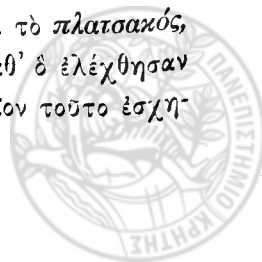
Ἄπ' ἐναντίας πλεῖστα εἶναι τὰ προπαροξύτονα εἰς ἰκος ἐπί-
θετα. Διὰ τί ἐν τούτοις ὁ τόνος μετεπήδησεν εἰς τὴν προπαραλή-

γουςαν, ἐπειράθη νὰ ἐξηγήσῃ ὁ G. Meyer ἐν Ng. Studien III, 77, ἔνθα λέγει ὅτι τὸ ἐπίθημα τοῦτο εἶναι λατινικῆς καταγωγῆς· πρὸ βλ. ἐν τούτοις τὸν Χατζ. Einl. 427. Τὸ ἐπίθημα τοῦτο προστίθεται εἰς ἐπίθετα χωρὶς τὸ παράπαν νὰ μεταβάλλῃ τὴν σημασίαν αὐτῶν. Καὶ πρῶτον προστίθεται εἰς ἐπίθετα τουρκικῆς καταγωγῆς δίδον, οὕτως εἰπεῖν, αὐτοῖς ἑλληνικὸν τύπον· οὕτως ἡ λ. μόρ = κυανοῦς γίνεται μόρικος, τὸ ἐπίθετον *bol* = ἄφθονος, *βόλ(ι)κος*, *ζαρίφ*, ὠραῖος, *ζαρίφ(ι)κος*, *ζόρ* = δύσκολος, *ζόρ(ι)κος* κλ.: 2) εἰς ἐπίθετα, ἅτινα ἔχουσιν ἤδη τὸ ἐπίθημα *αρις*: *λιμάρ(ι)κος*, *κατουρλι(ι)άρ(ι)κος*, *ἀνεμαλλιάρ(ι)κος*, *κανακάρ(ι)κος*, *ἄρρωστιάρ(ι)κος*, *μεσιάρ(ι)κος*, *φοβιτσιάρ(ι)κος*. Τὸ ἐπίθημα τοῦτο κυρίως εἶναι ἐν χρήσει ἐν τῷ οὐδέτερω γένει, διότι τὰ εἰς *αρις* ἐπίθετα δὲν ἔχουσιν ἰδίαν διὰ τὸ οὐδέτερον γένος κατάληξιν· 3) εἰς τὰ ἐπίθετα, ἅτινα ἤδη ἔχουσι τὴν κατάληξιν *λῆς*, ἀλλ' εἰς τὴν ὀνομαστικὴν τοῦ πληθυντικοῦ ἀριθμοῦ, ἣτις λήγει εἰς ἦδες: *κατουρλήδ(ι)κος*, *καφασλήδ(ι)κος*, *βαδεμλήδ(ι)κος*. Καὶ ἐνταῦθα ἰσχύουσι τὰ περὶ τῶν εἰς *αρις* λεχθέντα· 5) εἰς ὀνόματα λήγοντα ἤδη εἰς *ας* καὶ ἐν τῇ ὀνομ. τοῦ πληθ. ἄρ. εἰς ἄδες: *δουλεντάδ(ι)κος*, *στομαράδ(ι)κος*, *κεφαλάδ(ι)κος*. 6) εἰς ὀνόματα εἰς *-ιης*: *γανίτης γανί(ι)κος*, καθ' ὃ ἐλέχθησαν ἴσως καὶ τὰ *μαλλί(ι)κος*, *βαθρακί(ι)κος*. Ἀλλὰ καὶ εἰς *-ιάτικος* λήγοντα παράγωγα ἐπίθετα ὑπάρχουσι: *τρυγιά(ι)κος*, *μηγιά(ι)κος*, *ρυφιά(ι)κος*, *γαβριά(ι)κος*, *κρυβιά(ι)κος*, *βαφτισιά(ι)κος*. Τούτων τὰ πέντε πρῶτα φαίνεται ὅτι ἐλέχθησαν κατὰ τὸ ἕκτον, ὅπερ εὐκόλως ἠδύνατο νὰ σχηματισθῇ διὰ τῆς προσθήκης *-ιης* καταλήξεως *τικός*: *βαφτίσια βαφτισιάτικός*.

7) Ἐπίθετα εἰς *-ακός*

§ 301. Κατὰ τὸ ἀρχαῖον *μαλακός* ἐλέχθη καὶ τὸ *πλατοσακός*, καθ' ὃ εἰς τοῦ ἐπιθέτου *μεσιός* ἐλέχθη *μεσιακός*, καθ' ὃ ἐλέχθησαν καὶ *γορτιακός* καὶ *χειμωνιακός*. Κατὰ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐσχῆ-

ματίσθησαν τέλος τὰ καθημερησιακὸς καὶ καλοκαιρησιακὸς διὰ τῆς προσθήκης ὄλου τοῦ ἐπιθήματος *νιακός*.

8) Ἐπίθετα εἰς -ατος

§ 302. Περὶ τούτων πραγματεύονται ὁ Ν. Δόσσιος ἐν τῇ διατριβῇ αὐτοῦ σελ. 32-33 καὶ ὁ G. Meyer ἐν Ng. Studien III, 75, ὅστις βεβαιοῖ ὅτι τὸ ἐπίθημα τοῦτο εἶναι λατινικῆς καταγωγῆς. Οὕτω λήγοντα ἐπίθετα παρ' ἡμῖν δὲν εἶναι συχνὰ καὶ τὰ ἐν χρήσει ὄντα νομίζω ὅτι διὰ τῶν ξένων ἤλθον εἰς τὴν ἡμετέραν λαλιάν. Ἐξαιρουμένων τῶν λέξεων *γεμάτος*, *χορτάτος*, τὰδε παρ' ἡμῖν οὕτω λήγοντα ἐπίθετα εὑρηνται : *νυφάτος* (καὶ ἐν Χίφ) *κουφάτος*, *μοδάτος*, *ρεγουλάτος*. Πρβλ. περὶ τῆς καταλήξεως καὶ τὸν κ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. I 22.

9) Ἐπίθετα εἰς -ωτός

§ 304. Περὶ τοῦ ἐπιθήματος τούτου ὀλίγα τινὰ λέγει ὁ Ν. Δόσιος ἐν. ἀν. σελ. 23. Παρ' ἡμῖν τὰ οὕτω λήγοντα ἐπίθετα ποιήλας σημασίας ἔχουσι καὶ δὴ 1) ἐκφράζουσι τὸν ὅμοιον ἐκεῖνω, ἐν ἧ ῥίζᾳ δηλοῖ : *γυναικωτός* - ὅμοιος πρὸς γυναῖκα, *φουσκωτός* = ὅμοιος πρὸς φούσκαν. 2) τινὰ παράγονται ἐκ τῶν εἰς -ώνω ληγόντων ῥημάτων : *φουδωτός* ἐκ τοῦ ῥ. *φουδώνω*, *τουρλωτός* ἐκ τοῦ ῥ. *τουρλώνω*. 3) δηλοῦσι τὸν ἔχοντα τὸ ὑπὸ τῆς ῥίζης δηλούμενον : *ποδαρωτός* = ὁ πόδας ἔχων, *καγελλωτός* = ὁ κάγγελα ἔχων. Οὕτως ἐρμηνευτέα καὶ τὰ ἐπίθετα : *ψηφωτός*, *καβωτός*, *σκουλλωτός*, ἅτινα σημαίνουσι εἶδη τῶν παρ' ἡμῖν ἐγχωρίων ὑφασμάτων. 4) ἐκφράζουσιν ἐκεῖνο, ὅπερ κατασκευάζεται ἐκ τοῦ ὑπὸ τῆς ῥίζης δηλουμένου : *μεταξωτός*, *μαλλωτός*.

10) Ἐπίθετα εἰς -ινος

§ 304. Περὶ τούτων ἴδε, ὅσα λέγει ὁ Ν. Δόσσιος ἐν. ἀ. σελ.

20-21. Τούτων τὰ προπαροξυτονούμενα πάντα σχεδὸν εἶναι παλαιόθεν παραδεδομένα, οὐδὲν τοῦλάχιστον εὖρον ἐγὼ ἐν τῷ ἡμέτερω λόγῳ νέον κατασκευασθέν: *κόκκινον, τρίχινον, πρόσινον*.

Ἐκ τοῦ ἐναντίου τὰ δευτονούμενα εἰς ἑνὸς οὐκ ὀλίγα παρ' ἡμῖν εὑρηνται καὶ ταῦτα ὅλως νέα. Οὕτω πρῶτον ὑπάρχουσι τίνα, ἅτινα τὸν κάτοικον πόλεως ἢ κώμης δηλοῦσι. *Πειρωνός*=κάτοικος τῆς Πέτρας κώμης Ἐπίσης *Σκουπελινός*¹⁾). Τούτω ὅμοιον εἶναι τὸ *ἀδρικρινός* σημαῖνον τὸν κάτοικον τοῦ πέραν τοῦ χωρίζοντος τὴν πόλιν μας χειμάρρου μέρους τῆς πόλεως, 2) ἐκφράζουσι τὸ κατασκευαζόμενον ἐκ τοῦ ζώου, ὅπερ δηλοῖ ἡ ρίζα: *ἀγελαδινός, βουβαλινός* βοῦτρο. Τούτοις τέλος προσθετέα τὸ *αὐγερινός, αὐρινός*, ἅτινα ἀρχαίόθεν παρεδόθησαν ἡμῖν.

11) Ἐπίθετα εἰς -ένιος

§ 305. Τὸ ἐπίθημα τοῦτο ὁ Ν. Δόσιος ἀποφαίνεται ὅτι εἶναι ἀρχαιότατον καὶ σχεδὸν Ὀμηρικὸν καὶ παραδείγματα πρὸς βεβαίωσιν τῆς γνώμης του φέρει τὰ ὀμηρικὰ *ἐλαφίνεος* καὶ τὰ μεθόμηρικὰ *φηγίνεος, εἰρινέος*. Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ τὸ ἀρχαῖον ἠδύνατο νὰ μεταβληθῆ εἰς ε, ἐγὼ τοῦλάχιστον δὲν δύναμαι νὰ ἴδω. Πολλῶ μᾶλλον τὸ ἐπίθετον τοῦτο φαίνεται μοι ὅτι εἶναι ὅλως νέον καὶ ὅμοιον ἐκεῖνοις, ἅπερ ὁ κ. Χατζ. ἐν Einl. 181 καὶ Μεσαιων. I, 418 μνημονεύει λήγοντα εἰς *εῖνος*, ὅπερ πρῶτον ἐκ τῶν λέξεων *ροδέα, συκέα* ἐν τοῖς ἐπιθέτοις *ροδέεινος, συκείνος* ἐσχηματίσθη καὶ εἶτα μετεδόθη καὶ εἰς ἄλλα ἐπίθετα, ὡς *χωματείνος, ξυλείνος* κτλ. Ἴσως δὲ τὸ ἡμέτερον -ένιος προέκυψεν ἐκ τοῦ *εῖνος* τούτου, ὅπερ δὲν δύναμαι ὅμως νὰ βεβαιώσω. Τὴν αὐτὴν ἐν τούτοις δύναμιν ἔχουσιν ἀμφοτέρω τὰ ἐπιθήματα καὶ τὸ ἐκ τοῦ ὑπὸ τῆς ρίζης δηλουμένου κατασκευαζόμενον δηλοῦσιν: *ἀσημένιος, βαβακηνός*,

¹⁾ Ἴσως ταῦτα κάλλιον θὰ ἐγράφοντο *Πειρωνός, Σκουπελινός* κατ' ἀναλογίαν τῶν ἀρχαίων *Ἀβυδηρός, Κυζικηνός*.

γαλένης, διαμαντένης, καρυδένης, κουκουλένης, μαλαμματένης, μεσηγνένης κτλ. (πρβλ. καὶ Χατζ. ἐν Ἀθηνᾶς Α, 492).

12) Ἐπίθετα εἰς -ήσιος

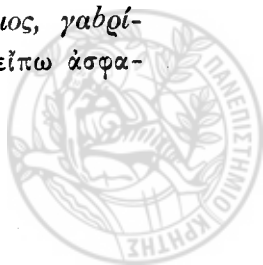
§ 306. Ταῦτα ὁ μὲν Δόσιος ἐν ἀν. σελ. 27 βεβαίως ὅτι ἐλέχθησαν κατὰ τὰ ἀρχαῖα Ἰθακήσιος κτλ., ὁ κ. Χατζ. δ' ὅμως ἐν Byzantinische Zeitschrift τόμῳ Β' καὶ μετ' αὐτὸν ὁ G. Meyer ἐν Ng. Studien III 75 ἀποφαίνεται ὅτι εἶναι κατὰ τὰ λατινικὰ εἰς *ensis* κατεσκευασμένα. Πολὺ ὀλίγων ὄντων τῶν παρ' ἀρχαίοις εἰς -ήσιος ληγόντων, καὶ ἐγὼ εἰς τὴν δευτέραν γνώμην ἀποκλίνω. Τὰ ἐπίθετα ταῦτα παρ' ἡμῖν τὰς ἐξῆς σημασίας ἔχουσιν: 1) ἐκφράζουσιν ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι ἴδιον τοῦ ὑπὸ τῆς ρίζης δηλουμένου: *γυναικήσιος*, *παιδιακήσιος*. 2) ἐκφράζουσιν ἐκεῖνο, ὅπερ ὁρμάται ἐκ τοῦ ὑπὸ τῆς ρίζης δηλουμένου: *ἄθροπος βορονήσιος* = ἐκ τῶν ὁρέων κατελθὼν, *ἀλογήσιο κριγᾶς*, *γουρουνήσιος τρίχες*, *μουλαρήσιο κριγᾶς*, *γαδουρήσιο γάλα*. Τούτοις πρόσθετες τὸ *λιναρήσιος* = λινοῦς καὶ τὸ *καθημερούσιος*, ὃ διὰ τί οὕτως ἐσηματίσθη, ἴδε ἀνωτέρω § 40.

13) Ἐπίθετα εἰς -τός

§ 307. Οὕτω λήγουσί τινα, ὧν τὰ πλεῖστα ἀρχαίῳθεν παρεδόθησαν ἡμῖν: *δοφτός*, *ἀνοιχτός*, *οκιστός*, *χωριστός*. Τούτοις πρόσθετες τὰ νέα: *κουβαλητό* (ἐν τῇ φράσει *πέ κουβαλητό νερό νερόμυλος δὲ γυρίζει*) *ξεχωριστός*, *ξεπεταχτός* καὶ *παν-πανωτιαστός*.

14) Ἐπίθετα εἰς -ίκειος

§ 308. Δύο μόνον οὕτω λήγοντα εὑρον: *ἀδρίκειος*, *γαβρίκειος*. Πρὸς τίνα ταῦτα ἐλέχθησαν, δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ἀσφαλῶς, ἴσως κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ *γυναίκειος*.

15) Ἐπίθεται εἰς -ουπός

§ 309 Ἐν μόνον οὕτω περατούμενον εὔρον: γ(ου)δουπός, ἐνῶ φαίνεται ὅτι ὑποκρύπτεται τὸ ἀρχαῖον ἐπίθημα *ωπός*. Πρβλ. περὶ τούτου Κόντου Εἰκοσιπεντ. σελ. 78.

16) Ἐπίθετα εἰς -ούτσικος

§ 310. Περὶ τούτου τοῦ ἐπιθήματος πραγματεύεται ὁ Ν. Δόσιος ἐν τῇ διατριβῇ του σελ. 41, ἔνθα λέγεται ὅτι ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἐπιθήματι ὑποκρύπτεται τὸ ἰταλικὸν *uccio*. Τοῦτο ἴσως δύναται νὰ εἶναι ἀληθές, ἀλλ' ἐγὼ νομίζω ὅτι τὸ ἐπίθημα τοῦτο προέκυψεν ἐκ τῶν εἰς -ούτσης (πρβλ. *Ἀμοιρούτσης*) ληγόντων βυζαντιακῶν ὀνομάτων τῇ προσθήκῃ τῆς καταληξεως *ικος*, ὡς ἤδη παρατηρήσαμεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω ὅτι ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ εἰς -αρκος, ἡδικος, *ίικος*, *ιάτικος* ὀνόματα. Τὰ οὕτω λήγοντα ἐπίθετα παρ' ἡμῖν εἶναι ἀρκοῦντως συχνὰ καὶ πάντοτε ὑποκοριστικὴν ἔχουσι δύναμιν: *ταχικούτσικος*, *πολλούτσικος*, *χοιρούτσικος*, *ἀσκημούτσικος*, *μνούτσικος*, *μικκούτσικος* (ἐκ τοῦ ἀρχαίου τύπου *μικκός*, περὶ οὗ ἴδε Χατζ. Einl 157-158 ἔνθα τῷ ἡμετέρῳ ὅμοια μνημονεύονται *μικκούτσικος* καὶ *μικκούτσικος*, *φαρδνούτσικος*, *μακρνούτσικος*, *πολλούτσικος*, *λιγούτσικος* καὶ ἄλλα.

17) Ἐπίθετα εἰς -ιανός

§ 311. Τὸ ἐπίθημα τοῦτο, τό, ὡς γνωστόν, ἔχον λατινικὴν τὴν καταγωγὴν ἔχουσι τὰ ἐξῆς ἐπίθετα: *χριστιανός*, *χωριανός*, *περαιανός* (ὅστις *πέραν* τ.ἔ. πέραν τοῦ ποταμοῦ κατοικεῖ), ᾧ ὅμοια εἶναι τὰ *Σκοπιανός* = ὁ κάτοικος τῆς κωμοπόλεως Σκοποῦ, *Βιζυανός* = ὁ κάτοικος τῆς Βιζύης, *Σκεπασσιανός* = ὁ κάτοικος τοῦ Σκεπαστοῦ κτλ.

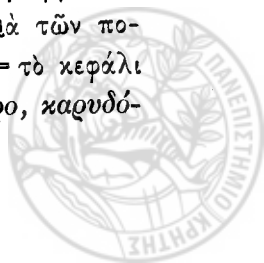
II. ΣΥΝΘΕΣΙΣ

§ 312. Περὶ τῶν νεογενῶν τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς γλώσσης συνθέτων ἐπραγματεύθη ὁ Ν. Δόσσιος ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς πολλάκις ὑφ' ἡμῶν μνημονευθείσης διατριβῆς του, ἐν ᾧ πειράται νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἐν τῇ τῶν λέξεων συνθέσει οὐδαμῶς ὑπολείπεται ἡ νεωτέρα γλῶσσα τῆς ἀρχαίας. Καὶ ἡμεῖς τῷ Ν. Δοσίῳ συμφωνοῦμεν. Διότι πλεῖστα νεογενῆ σύνθετα πρὸ πάντων προσδιοριστικὰ (ἰνδ. Karmadaraya) ἐν τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ εὐρομεν καὶ οὕτως ἐσχηματισμένα, ὥστε πάσας σχεδὸν τὰς σχέσεις νὰ δύνανται νὰ ἐκφράζωσιν. Ἐν τοῖς ἐπομένοις πρῶτον περὶ τῶν προσδιοριστικῶν, εἶτα περὶ τῶν ἀντικειμενικῶν (tatpurusa) καὶ τῶν κτητικῶν (bahuvrihi) ἔσται ὁ λόγος. Περὶ δὲ τῶν παρατακτικῶν συνθέτων (dwandwa), ἅτινα καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ τοῖς νεωτέροις Ἑλλησι σπανιώτατα εἶναι, τοῦτο μόνον ἀρκεῖ νὰ εἰπωμεν ὅτι καὶ ἐν τῇ ἡμετέρᾳ λαλιᾷ ὀλίγιστα εὐρηνται, ὧν μνημονευτέα μόνον τὸ ἀρχαῖον ἀνδρογυνον καὶ τὸ νέον Σαββατοκύριακον.

α. Σύνθετα προσδιοριστικὰ

(Karmadaraya)

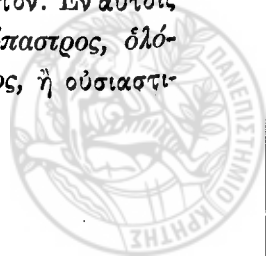
§ 313. Ταῦτα ἄλλως ὑπὸ τῶν γλωσσολόγων καλοῦνται ἀμετάβλητα, διότι τὸ δεύτερον αὐτῶν συνδετικὸν μέρος δὲν μεταβάλλεται, ἀλλὰ μένει ἐκεῖνο, ὅπερ πρότερον ἦτο τ. ἔ. ἂν ἦτο οὐσιαστικόν, μένει οὐσιαστικόν, ἂν ἐπίθετον, μένει ἐπίθετον. Προσδιοριστικὰ δὲ ἐκλήθησαν διότι τὸ πρῶτον αὐτῶν συνθετ. μέρος προσδιορίζει τὸ δεύτερον καὶ 1) τὸ πρῶτον συνθετ. μέρος τίθεται ἐν πλείστοις συνθέτοις ἀντὶ γενικῆς: βροακοζούνα = ζώνη τῆς βράκας, ἡλιοβασίλεμα = βασίλεμα τοῦ ἡλίου, ποδοπάνι = πανιὰ τῶν ποδῶν, ψυχοχάρτια = χαρτιὰ τῶν ψυχῶν, ῥοκοκέφαλο = τὸ κεφάλι τῆς ῥόκας, ποτηροσκέπασμα, κωλάδερο, κωλοκούκουρο, καρυδό-

τσεφλο, ξωγοπάνι, μελισσοκόφνιο, τρουκάλαθο, σπαυδόλαδο, μαπο-
τσάβουρο, δοδοκοιλιά, ήλιόβγαλμα, ξαχοκόκκαλο, γουρουνόλιγδα,
αύγαμάτια, τσιγαροφυλλάδα, λεμονότσεφλο, μυλωνόπειρα, σωκακό-
πειρα καί άλλα πολλά· 2) τὸ πρῶτον συνθ. μέρος τίθεται ἀντὶ
ἐπιθέτου, ὅτε ἢ αὐτὸ εἶναι ἐπίθετον: *Ξεινόμηλα* = ξεινὰ μῆλα, *μαυ-
ροπίπερο* = μαῦρο πιπέρι, *φραγκοπούκαμσο* = φράγκικο ὑποκά-
μισο, *Φτωχοσουλτανιώ* = φτωχὴ Σουλτανιώ, *ξερβοσκουτέλα* = ζερβὴ
σκουτέλα, *μισοπάτια*, *ἀσπρόχωμα*, *κοκκινόχωμα*, *ψευτοφυλλάδα*,
τιμόξυλο, *κουτσοβέλονο*, *στραβοτρύπι*, *μακρογαδούρα*, *λωλοφακή*,
ἢ εἶναι οὐσιαστικόν, τιθέμενον ἀντὶ ἐπιθέτου: *ξυλοπινάκα* = ξυ-
λίνη πινάκα, *ἀνεμοπύρωμα* = πύρωμα ἀνεμῶδες, *κολοκυνθόπητα*
= πῆττα κολοκυνθίνη, *πορδοκούδοννο* = ἄνθρωπος μάταιος ὡς
πορδὴ, *σκατοβάβουλας*, *Ποικοζαφείρις* = Ζαφείρις δειλὸς ὡς πον-
τικὸς· ἢ εἶναι πρόθεσις: *παραγυός*, *παραχτέν*, *παρακόρη*, *παρα-
παίδι* (ἐν αἷς ἢ *παρὰ* σημαίνει τὴν ὑποβολιμαῖον), *ἀντίχαρα*

3) Τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος ἐκφράζει ποικίλας σχέσεις,
αἵτινες δι' ἐμπροθέτου διορισμοῦ ἢ δι' ὀλοκλήρων προτάσεων δύ-
νανται νὰ ἐκφρασθῶσι: *κωλοφωτιά* = ἢ ἐπὶ τοῦ κώλου φωτιά,
(παρ' ἡμῖν *bahunrihi* ἢ ἔχουσα ἐπὶ τοῦ κώλου φωτιάν, πυγο-
λαμπίς, *βωδάμαξο* = ἀμάξι ὑπὸ βοῶν συρόμενον, *ἀρμυιόκαδος* =
κάδος ἀρμυιῶν περιέχων, *ἀνεμόμυλος* = μύλος ὑπὸ ἀνέμου κινού-
μενος, *χαλβασάββατο* = σάββατο, καθ' ὃ *χαλβᾶν* τρώγουσι, *γα-
δουροταλίγα* = ταλίγα (τ.ἔ. ἄμαξα) ὑπὸ ὄνων συρομένη, *μαρκο-
βέλονο* = βελόνι πρὸς μάρκας χρήσιμον, *φιδολάπατο* = λάπαθον
πρὸς θεραπείαν τῶν τοῦ ὄφους δηγμάτων χρήσιμον, *σκουλκοβό-
τανο* = βοτάνη πρὸς καταστροφήν τῶν σκαλῆκων χρήσιμος κτλ.

§ 314. Ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε ἐξετασθεῖσι συνθέτοις τὸ δεύτερον
συνθ. μέρος εἶναι πάντοτε οὐσιαστικόν. Ὑπάρχουσιν ὅμως σύνθετα
προσδιοριστικά, ὧν τὸ δεύτερον συνθ. μέρος εἶναι ἐπίθετον. Ἐν αὐτοῖς
τὸ α' μέρος εἶναι ἢ ἐπίθετον ἐπίσης: *ὀλόκαλος*, *ὀλόπαστρος*, *ὀλό-
θρεφος*, *ὀλοκίτρινος*, *ἀρσενικοθήλυκος*, *γλυκοσούδυχος*, ἢ οὐσιαστι-

κόν, κοιλόρφανος, θεοπάλαβος ἢ τὸ στερητικόν *ἀ*: ἀχρημάτιστος, ἀξεσκέπαστος κτλ.

§ 315. Μέχρι τοῦδε περὶ τῆς σημασίας μόνον καὶ τῆς δυνάμεως τῶν συνθέτων ἐπραγματεύθημεν. Νῦν θὰ εἰπωμέν τινα καὶ περὶ τοῦ τύπου, ὃν λαμβάνουσι τὰ σύνθετα καὶ δὴ τὸ *β'* συνθετικὸν μέρος αὐτῶν. Καὶ πρῶτον τοῦτο παρετηρήσαμεν ὅτι τὰ πλεῖστα τῶν προσδιοριστικῶν συνθέτων ἔχουσι τὴν κατάληξιν, ἣν ἔχει καὶ τὸ *β'* συνθετικὸν μέρος ἀπλοῦν. Οὕτω ἔχουσι τὴν ἀρχαίαν κατάληξιν 1) τὰ θηλυκὰ εἰς *ἀ*: *σαμουροβογιᾶ, κωλοφωτιᾶ*. 2) τὰ οὐδέτερα εἰς *μα*: *φτωχομάζωμα, ἡλιοβασίλεμα, σννεφοκάμα*. 3) τὰ εἰς *ο* ὀνόματα: *ξεινόμηλο, κωλάδερο*. 4) τὰ εἰς *ος* ἀρσενικά: *ἀρμηγόκαδος*. 5) τὰ εἰς *ας*: *σκατοβάουλας*. Τρέπουσι δὲ εἰς *ο* τὴν κατάληξιν *ι* τὰ σύνθετα, ὧν τὸ *β'* συνθ. μέρος ἀπλοῦν λήγει εἰς *ι*, ἀναβιδιάζοντα συγχρόνως τὸν τόνον εἰς τὴν προπαραλήγουσαν: *σκουλκοβότανο, βωδάμαξο (ἀμάξι), ῥοκοκέφαλο (κεφάλι), σπαθόλαδο, νερόφιδο, τρουοκάλαθο*. Ἐκεῖνα δ' ὅμως, ὧν τὸ δεύτερον συνθετικὸν ἀπλοῦν λήγει εἰς *-ί*, δὲν μεταβάλλουσι τὴν κατάληξιν, ἀλλ' ἀναβιδιάζουσιν ἀπλῶς τὸν τόνον: *ποδοπάνι, ψυχοχάρι*. Ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου νομίζω ὅτι εἶναι ἡ ἐξῆς. Ἐπειδὴ ἐν τοῖς συνθέτοις, ὧν τὸ *β'* συνθ. μέρος ἔληγεν εἰς *ι*, οἱ ἄνθρωποι ἀνεβιδιάζον τὸν τόνον εἰς τὴν προηγουμένην τ. ἔ. τὴν προπαραλήγουσαν συλλαβὴν, ἐνόμισαν ὅτι καὶ ἐν τοῖς συνθέτοις, ἐν οἷς τὸ *β'* συνθ. μέρος ἔληγεν εἰς *-ί*, ἔπρεπε νὰ ἀναβιδιάσῃ τὸν τόνον. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ εἰπωσιν ἢ *ποδοπάνι* ἢ *ποδοπάνο* ἢ *ποδόπανο*. Τὸ δεύτερον δὲν ἠδύναντο νὰ εἰπωσιν, διότι ἀντίστατο κατ' αὐτοῦ ἡ ὑπαρξὶς τῶν ἄλλων εἰς *-ο* ληγόντων. Ἐπρεπε λοιπὸν νὰ εἰπωσιν ἢ *ποδόπανο* ἢ *ποδοπάνι*, καὶ προὔτιμησαν τὸ δεύτερον, ἴσως διότι δὲν ἤθελον νὰ ἀναβιδιάσῃ τὸν τόνον δύο συλλαβὰς ὑψηλότερον (;).

β'. **Σύνθετα ἀντικειμενικά.**

(tatpuruṣa).

§ 316. Ταῦτα οὕτως ἐκλήθησαν, διότι τοιοῦτοτρόπως πάντοτε ἐρμηνεύονται, ὥστε τὸ ἕτερον αὐτῶν μέρος (πρῶτον ἢ δεύτερον) νὰ εἶναι ἀντικείμενον τὸ ἑτέρου, ὅπερ πάντοτε εἶναι ρίζα ῥηματική. Παρ' ἡμῖν τὰ τοιαῦτα σύνθετα δὲν εἶναι συχνά, ὑπάρχουσιν ὅμως τινά, ὡς ἡ λ. *νεροχύτις*, *παλουκοκάφτις*, λεγομένη περὶ τοῦ Μαρτίου, ὅστις καὶ τὰ παλούκια καίει, *συρμακέτις* = τεχνίτης σύρμα κεντῶν, *καρδιοκάφτις* = ἄνθρωπος, οὗ ἡ καρδιά καίεται τ. ἔ. ἥκιστα καίεται, εἰρωνικῶς περὶ τοῦ ὀκνηροῦ, *νυπνοφᾶς*. Ἐν τοῖς μέχρι τοῦδε τὸ δεύτερον συνθ. μέρος περιέχει τὴν ῥηματ. ρίζαν. Εἶναι δ' ὅμως καὶ τινά, ἅτινα τὸ ῥῆμα ἔχουσιν ἐν τῷ α' συνθ. μέρει: *χασοβράκις* = ὁ χάνων τὰ βρακιά του, ἄνθρωπος ἀμελής, *χασομέρης*, *στυπόκωλος* = καρπὸς θάμνου, ὃν οἱ φαγόντες πάσχουσιν ἐκ δυσκοιλιότητος, *χαζωνᾶς* = ὅμοιον τῷ *χασοβράκις*, *κλανοθύρα* = γυνὴ περδομένη περὶ τὰς θύρας τ. ἔ. φλύαρος. Τούτοις προσθετέα τά: *φυτιλοκόπος* = ὄργανον πρὸς κόψιν τοῦ φυτιλίου χρήσιμον· *κακογενήσιγρια* = γυνὴ κακῶς γεννῶσα· *γαδουροκυλίχιτζια* = τόπος, ἐν ᾧ εὐκόλως ὄνος δύναται νὰ κυλισθῆ.

γ'. **Σύνθετα κτητικά.**

(bahuvrihi).

§ 317. Ταῦτα ἄλλως ὑπὸ τῶν γλωσσολόγων καλοῦνται μεταβλητὰ διότι τὸ δεύτερον συνδετικὸν αὐτῶν μέρος μεταβάλλεται τ. ἔ. ἂν εἶναι οὐσιαστικόν, γίνεται ἐπίθετον. Ταῦτα ἀρκούντως συχνὰ ἐν τῇ νεωτέρᾳ Ἑλληνικῇ καὶ ἐν τῷ ἡμετέρῳ λόγῳ εὐρηνται. Ἡμεῖς δὲ ἐκεῖνα θὰ μνημονεύσωμεν, ἃ ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν: *καλόκαρδος* = ὁ καλὴν καρδίαν ἔχων, *ἀνοιχτομάτις*, *σαραντπόδαρος* = ἔντομον σαράντα πόδας κατὰ τὴν δόξαν τοῦ λαοῦ ἔχον·

ἀτσαλλόστομος = ὁ κακὸν στόμα ἔχων· τριῖκλινο = νῆμα ἐκ τριῶν νημάτων συνιστάμενον, μακρονούρα = ἡ ἔχουσα μακρὰν οὐράν· κοδόφωτος = ὁ φῶτα (ὀφθαλμούς) κοντὰ ἔχων = μύωψ· μαλακοκέρατος = ὁ μαλακὰ κέρατα ἔχων (ὄνος πρβλ. τὸ ἀρχ. πέμποζος τῆς χειρός)· χουσοχέρος, μαυρομάτης, κωλοπούπουλος.

δ'. Ῥήματα σύνθετα

§ 318. Περί ἐκείνων μόνον τῶν συνθέτων ῥημάτων θὰ εἰπωμεν, ὅσα εἶναι νέα κατασκευάσματα τῶν Ἑλλήνων, καὶ πρῶτον περὶ τῶν ἐκ προθέσεως συνθέτων. Ἐκ τῶν ἀρχαίων προθέσεων τρεῖς μόνον τὴν παλαιὰν αὐτῶν δύναμιν διετήρησαν ἢ κατὰ, ἢ παρὰ καὶ ἡ ξέ, διὸ καὶ μετὰ ῥημάτων συντίθενται. Καὶ πρῶτον ἡ πρόθεσις κατὰ παρ' ἡμῖν συχνοτάτη εἶναι καὶ δύναται νὰ τεθῆ εἰς πᾶν σχεδὸν ῥῆμα, ἀποτελοῦσα οὕτω σύνθετον, ὅπερ ἐκφράζει μετ' ἐμφάσεως τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀπλοῦ ῥήματος: καταλαχταρίζω, κατατρομάζω, κατασουργάπτω, καταϊδρόνω, κατακόφτω, καταχολοσκάνω, καταπνάνω, καταμαλλώνω, καταδέρνω, κατατρώνω καὶ πλείστα ἄλλα σύνθετα.

Καὶ ἡ πρόθεσις ξέ ἐπίσης, ὡς παρ' ἅπασιν τοῖς Ἑλλησιν, εἶναι συνηθεστάτη: ξεβρωμῶ, ξετρώνω, ξεκοιλιάζω, ξετρομάζω, ξεβεροδέω. Ὀλιγώτερον συνήθης εἶναι ἡ πρόθεσις παρὰ, ἥτις παρ' ἡμῖν ἐν τοῖσδε τοῖς ῥήμασιν εὐρηται: παραστρατιῶ, παραχώνω, παραδέρνω, παραπίνω κτλ.

§ 319. Ἄλλ' ἐν ᾧ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἑλλησιν τὸ ῥῆμα μετὰ προθέσεων μόνον συνετίθετο (praeceptum aureum Scaligeri), παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἑλλησιν, ὡς γνωστόν, συχνότατα συντίθεται μετ' ὀνομάτων, ἐπιρρημάτων καὶ ἄλλων λέξεων. Ὑπῆρξαν, ὅτινες ἔψεξαν τοῦτο (Πρβλ. Ν. Δόσσιον ἐν τῇ διατριβῇ του σελ. 56, ἔνθα ἡ τοῦ Lobbeck γνώμη ἀναφέρεται καὶ ὀρθῶς, ὡς νομίζω,

νος = φαγωμένος ὑπὸ τῶν σητῶν, βωτριδοφαγωμένος, ὁμοίως, ποτκοφαγωμένος· ἢ δι' ἐμπροθέτου διορισμοῦ ἐξηγεῖται: κωλοσύρονουμ = σύρομαι ἐπὶ τοῦ πρωκτοῦ, ἀνεμοδέρονουμ = δέρομαι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου.

§ 321. Τὸ πρῶτον συνθετικὸν μέρος δύναται νὰ εἶναι τέλος ἐπίρρημα ὡς τὸ ξανά, ὅπερ τίθεται εἰς ἅπαντα σχεδὸν τὰ ῥήματα: ξανατρώγω, ξαναπίνω, ξανακοιμοῦμαι κτλ. πρβλ. περὶ ὁμοίων συνθέτων Χατζ. ἐν Μεσαιων. I, 478.

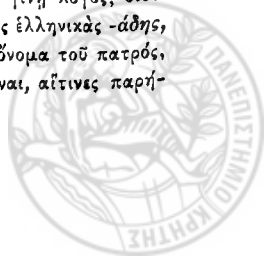
ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ ΕΝ ΧΡΗΣΕΙ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

§ 322. Ἀντὶ νὰ παραθέσωμεν ἀπλοῦν κατάλογον τῶν παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει κυρίων ὀνομάτων μετὰ τῶν παραλλαγῶν αὐτῶν ¹⁾, ὡς ἐν τῷ προλόγῳ ἡμῶν ὑπεσχέθημεν, προὔτιμήσαμεν νὰ ἐκθέσωμεν ἐνταῦθα τὰ πορίσματα τῆς μελέτης ἡμῶν, ἣν ἐποιήσαμεθα ἐπ' αὐτῶν ἐξετάζοντες α') τὴν καταγωγὴν αὐτῶν, β') τὰς ἐν τῇ ρίζῃ ἐπιγενομένας μεταβολὰς καὶ γ') τὰς καταλήξεις, ἅς σὺν τῇ παρόδῳ τῶν χρόνων προσέλαβον τὰ τε παλαιόθεν παραδοθέντα ὀνόματα καὶ τὰ νεωστὶ πλασθέντα.

Καὶ ἐν πρώτοις πρέπει νὰ λεχθῆ ὅτι ἐκεῖνα μόνον τὰ κύρια ὀνόματα ἐλάβομεν ὑπ' ὄψιν, ἅτινα ἐνομισθῆσαν ὑφ' ἡμῶν ὡς ἤδη ἀπὸ πολλοῦ ἐν τῇ χρήσει τοῦ λαοῦ ὄντα, ἐπομένως ἀπεκλείσαμεν πάντα ἐκεῖνα, ἅτινα ἀπὸ πεντηκονταετίας καὶ ἐντεῦθεν ὑπ' ἀναδόχων φιλαρχαίων καὶ τῆς προγονικῆς εὐκλείας ἐραστῶν ἐδωρήθησαν τοῖς ὑπ' αὐτῶν ἀναδεκτοῖς γενομένοις. Τῆς τοιαύτης τάσεως τῶν ἀναδόχων ἐπιτεινομένης δσημέραι, ἐνδεχόμενον εἶναι

¹⁾ Περὶ τῶν παρ' ἡμῖν οἰκογενειακῶν ἐπωνυμιῶν οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ λόγος, διότι αὐτὰ πλεῖστα τούτων λήγουσιν ἢ εἰς τὴν τουρκ. κατάληξιν -ογλους ἢ εἰς τὰς ἑλληνικὰς -άδης, -ίθης, -πουλλος ἢ τέλος περιορίζονται εἰς ἀπλὴν γενικὴν δηλοῦσαν τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, ὀλίγιστα δέ, καὶ αὐτὰ οὐδὲν τὸ ἄξιον προσοχῆς παρέχουσαι, εἶναι ἐκεῖναι, αἵτινες παρήχθησαν κατ' ἄλλον τρόπον.

παρ' ἡμῖν τὰ ἐξῆς ὀνόματα, ἅτινα θὰ παραθέσωμεν μετὰ τῶν παραλλαγῶν αὐτῶν.

Ἄθανάσιος, (Θανάς, Θανασός, Θανασάκ.ς, Νασός).

Ἄναστασία (Τασία, Τασιώ, ἴσως Ταροσή. Ταροσώ).

Αἰκατερίνη (Κατερίν(η), Κατερινιώ, Κατίν(η), Κατίγκω).

Ἄννα (Ἄννίτσα, Ἄννιτσώ, Ἄννηώ, Ἄννίκα, Κιαράννα (= Κυρά-
Ἄννα), Κιαρανηώ.

Ἄντωνιος (Ἄντών.ς, Ἄντωνάκ.ς).

Βασίλειος (Βασίλ.ς, Βασιλάκ.ς)

Γεώργιος (Γιώργις, Γιωργίς, Γιώργος, Γιωργάκ.ς, Γιωργακίς).

Γλυκερία (Γλυκερώ).

Γρηγόριος (Δηγόρ(ι)ς).

Δημήτριος (Δημήτρις, Δημητρός, Δημητράκ.ς, Μητάκ.ς, Μητά-
κος, Δημητράκος, Μητρος, Μητάκ.ς, Μοτὸς (ἐν Φιλιπ-
πουπόλει καὶ Μίμης, Μητσος, Μητσιώρης).

Εἰρήνη (Ἐρεινιώ, Ἐρεινω, Ἐρεινώτα)

Ἐλένη (Ἐλέν(η), Ἐλενιώ, Ἐλενίτσα, Ἐλέγκω, Ἐλεγκάκ(ι)

Ἐλευθέριος (Λευτέρ.ς, Λευτεράκ.ς)

Εὐθυμία (Εὐθυμή, Θυμή, Θυμιώ, Θυμιά, Θυμουῖλλα)

Εὐθύμος (Εὐθύμ.ς, Θύμης, Θυμηνός)

Εὐστάθιος (Στάθ.ς, Σταθός, Σταθάκ.ς)

Εὐστράτιος (Στρατός, Στρατίς)

Ἡλίας (Ἡλιάκ.ς, Ἡλιος, Διάσκος)

Θεόδωρος (Θόδωρος, Θεωδρός, Θεωδωρίς, Θεωδωράκ.ς)

Θεοδώρα (Θοδώρα, Θεωωρινιώ, Θεωωρίτσα)

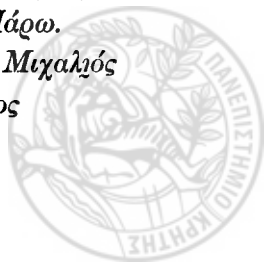
Ἰωάννης (Γιάννης, Γιαννάκ.ς, Γιάγκος, Γιαννάκος, Γιαννούλ.ς)

Κωνσταντῖνος (Κωσταδίς, Κωσταδός, Κώστας, Κωστάκ.ς, Κω-
τάνδης, Κώτσος, Dadός)

Μαρία (Μαρίκκα, Μαρίτς, Μαργώ, Μαριωρή, Μαριώρα, Μα-
ρούλ(η), Μαριγίτσα, Μαριγιτίς, Μαριωτώ, Μάρω.

Μιχαήλ (Μίχος, Μιχάλ.ς, Μιχαλάκ.ς, Μιχαήλος, Μιχαλιός)

Νικόλαος (Νικολάκις. Νικόλ.ς, Κολάκ.ς, Κόλ(ι)τσος

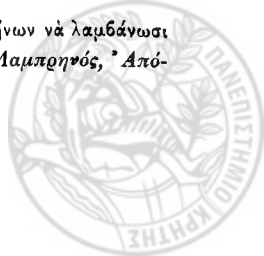
Παντελεήμων (Παντελής, Παντελάκις)
Παῦλος (Παῦλες, Παυλάκις)
Πέτρος (Πετράκις, Πετρούδις, Πετρακούδις)
Σπυρίδων (Σπυριδιώνις, Σπύρος)
Στέφανος (Στεφανίς, Στεφανάκις)
Συμεών (Συμεώνις, Συμώνις)
Στυλιανός (Στεργιανός, Στεργιανές, Νανές)
Φίλιππος (Φιλιππός, Φίλιππας, Φιλίππις)
Χαράλαμπος (Λάμπος, Λαμπίς)
Χριστίνα (Χριστίνη), Χριστινή.

Εἶναι δυνατόν νὰ παρατηρήσῃ τις ὅτι ἐκεῖνα τὰ ὀνόματα ἔλαβον τὰς πλείστας παραλλαγάς, ἅτινα εἶναι συνηθέστερα τῶν ἄλλων, ὡς τὰ ὀνόματα *Γεώργιος, Δημήτριος, Ἰωάννης, Κωνσταντῖνος, Μαρία*.

§ 324. Β'). Ὡς ἤδη παρατήρησεν ὁ κ. Μενάρδος ἐν τῇ ἀνωτέρω μνημονευθείσῃ πραγματεία του, καὶ ἐκ τῆς Ἀγ. Γραφῆς ληφθέντα ὑπάρχουσι ἀρκετὰ ὀνόματα παρὰ τοῖς νεωτέροις Ἑλλησιν. Οὕτως ἅγιοι ἑορταζόμενοι ἐπισήμως καὶ φέροντες τὰ ἐπόμενα ὀνόματα δὲν ὑπάρχουσι, ἐν τούτοις ἐκ τῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγνώσεως τῶν Ἀγ. Γραφῶν εἰσήχθησαν παρ' ἡμῖν ὀνόματα, οἷα τὰ *Ἀδάμ, Ἀβράμ, Ἀγγελίς, Ἀλισάβητ, Μαγδαληνή, Μαργαρίτη, Ραχηλιώ, Σεραφία, Σουσίνα* καὶ ἄλλα.

§ 325. Γ'). Ὅμοίως ἐκ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀγομένων ἑορτῶν ἐπλάσθησαν οὐκ ὀλίγα. Οὕτως ἐκ τῆς μεγίστης τῶν ἑορτῶν τοῦ *Πάσχα* παρήχθησαν τὰ ὀνόματα *Πασκάκις*¹⁾, *Πασκαλιά, Ἀναστάς* (διότι τὸ ὄνομα τοῦτο νομίζω ὅτι μᾶλλον πρὸς τὸ ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ τοῦ Πάσχα συχνὰ ἀκούμενον *Ἀναστάς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ τοῦ τάφου* ἔχει σχέσιν ἢ πρὸς τὸ ὄνομα τοῦ φερωνύμου ἀγίου ἢ αὐτοκράτορος), *Ἀνέστης, Ἀνεστός, Λαμπρονήος, Λαμπρονή, Λαμπράκις*

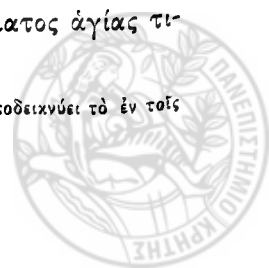
¹⁾ Ὅτι οὐχὶ πρὸ μικροῦ χρόνου ἤρξατο ἡ συνήθεια αὕτη τῶν Ἑλλήνων νὰ λαμβάνωσι τὰ ὀνόματά των ἐκ τῶν ἑορτῶν, ἀποδεικνύουσι τὰ ὀνόματα *Πασκάκις, Λαμπρονήος, Ἀπόστολος, Παναγιώτης* καὶ ἄλλα, περὶ ὧν πρβλ. τὴν § 327.

καὶ ἄλλα. Ἐκ τῆς ἐτέρας τῶν μεγάλων ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων τὰ ὀνόματα Χρῖστος, Χριστόδουλος (Χριστόλ.ς, Κουτόλ.ς), ἐκ τῆς ἑορτῆς τῶν Θεοφανείων τὰ ὀνόματα: Θεοφανώ, Θεοφάν.ς, Φανή, Φανίτσα, Φώτ.ς, Φωτάκ.ς, Φωτή, Φωτίτσα, Φωτίκα, Φωτεινή, Φωτεινώ, ἐκ τῆς ἑορτῆς τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου τὰ ὀνόματα Παναγρώτης (ἤδη κατὰ τοὺς μέσους χρόνους παραχθέν, ἀλλὰ μόνον ὡς ἐπωνυμία, οὐχὶ κύριον ὄνομα ἐν χρήσει ὄν), Παναγιώτ(η)ς, Παν.γιοτάκις, Παν.γιοτή, Παν.γιοτίτσα, Πανιός, ἐκ τῆς ἑορτῆς τῶν Ἁγ. Ἀποστόλων τὸ ὄνομα: Ἀπόστολος, Ἀποστόλ.ς, Ἀποστολάκ.ς, ἐκ τῆς ἑορτῆς τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τὰ ὀνόματα Ζωοπηγή, Πηγῆ, Πηγῶ, Πηγίτσα, ἐκ τῆς ἑορτῆς τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τὰ: Βγαγγέλ.ς, Βγαγγελιωῶ, ἐκ τῆς ἑορτῆς τῶν Βατίων τὸ ὄνομα Βαγίτσα, ἐκ τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑπαπαντιῆς τὸ ὄνομα Δέσποινα, Δεσποινῶ, Ποιωῶ, Δεσποίν(η), Πιπίν(η), ἐκ τῆς ἑορτῆς τῆς Ὑψώσεως τοῦ Σταυροῦ τὸ ὄνομα Σταῦρος, Σταυρίς, Σταυράκ.ς, ἐκ τῆς ἑορτῆς τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος τὰ ὀνόματα Σωτήρ.ς, Σωτηράκ.ς, Σωτηρένια, ἐκ τῆς ἑορτῆς τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς τὰ ὀνόματα Παρασκευᾶς, Παρασκευίτσα καὶ τέλος ἐκ τῆς συχνοτάτης τῶν ἑορτῶν τῆς Κυριακῆς τὰ ὀνόματα Κυριάκος, Κυριάκ.ς, Κυριαζός (ἂν μὴ τοῦτο ἔχη ἄλλοθεν ποθεν τὴν παραγωγὴν), Κυριακίτσα, (Κυριακίτ.ς, Κυριακοῦλλα, Κικίτ.ς, Κικίτικο). Πρβ. πρὸς ταῦτα καὶ τὰ ἐν Κύπρῳ ὑπὸ τοῦ κ. Μετάρδου μνημονευόμενα ἐν «Ἀθηνᾶς» τόμ. ΙΓ' σελ. 269.

§ 326. Δ') Ἄλλ', ὡς ἐν Κύπρῳ (Θεογνωσία, Θεολογία, Θεοπίστις, Παρουσία, πρβλ. Ἀθηνᾶς ΙΓ' 269) καὶ ἀλλαχοῦ ἴσως, παρηχθησαν καὶ παρ' ἡμῶν ὀνόματα ὑπ' ἀναδόχων θεοσεβῶν καὶ βουλομένων καὶ ἐμπράκτως τὴν θεοσεβειάν των νὰ δεῖξωσιν. Οὕτως ἀκούονται τὰ ὀνόματα: Εὐσεβία, Εὐλαβή (Βαβή), Θεοπηγῆ (ἀναμφιβόλως κατὰ τὸ Ζωοπηγή). Θεοχάρ.ς, Θεοδούλα (ὅπερ νομίζω ὅτι μᾶλλον ἐκ θεοσεβείας παρήχθη ἢ ἐξ ὀνόματος ἀγίας τι- νὸς Θεοδούλης¹⁾).

¹⁾ Ὅτι καὶ κατὰ τοὺς μέσους χρόνους ἐπεκράτει τοιαύτη τάσις ἀποδεικνύει τὸ ἐν τοῖς

Καὶ ἡ μὲν θρησκεία ταῦτα τὰ ὀνόματα εἴτε διὰ τῆς Ἀγίας Γραφῆς εἴτε διὰ τῶν ἑορταζομένων Ἀγίων καὶ ἑορτῶν εἴτε διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθήματος ἐνέπνευσεν ἡμῖν.

Ἦδη ἐν τοῖς ἐπομένοις θὰ ἐξετάσωμεν τὰ ἐξ ἄλλων αἰτιῶν ὑπάρχοντα ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν κύρια ὀνόματα.

§ 327. Καὶ πρῶτον ὁ χιλιετής καὶ πλέον μεσαιωνικὸς βίος τῶν προγόνων ἡμῶν ἐπόμενον ἦτο νὰ κληροδοτήσῃ ἡμῖν πολλὰ ὀνόματα κύρια, λαμβανόμενα εἴτε ἐξ ἀνδρῶν ὀνομαστῶν γενομένων κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἴτε καὶ ἐξ ἄλλων λόγων ἐπίσης, οὓς ὁμιλοῦντες ἐν τοῖς ἐπομένοις (§§ 328, 329, 330, 331) περὶ ἐτέρων πηγῶν, ἐξ ὧν ἐπήγασαν τὰ νεώτερα ἡμῶν κύρια ὀνόματα, θέλομεν ἀναφέρει. Καὶ ἐνταῦθα ἀκριβῶς ἔγκειται ἡ δυσκολία. Διότι πολλὰ νομιζόμενα ὑφ' ἡμῶν πλάσματα τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων δύνανται πολὺ καλὰ νὰ μὴ εἶναι νεωτερικά, ἀλλ' ἤδη μεσαιωνικά, ἔχοντα τὴν ἀρχὴν εἰς χρόνους ἴσως καὶ πέραν τῶν 1000 μ. Χ. Διὰ τοῦτο μόνον μελέτη ἐπιμελῆς πάντων τῶν εἰς τὸν μεσαιωνικὸν ἡμῶν βίον ἀναγομένων δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἐγγράφων δύναται νὰ καθορίσῃ, τίνα κύρια ὀνόματα ἐγένοντο κατὰ τοὺς μέσους χρόνους καὶ τίνα εἶναι ἡμῶν τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων δημιουργήματα. Εἰς τὰς σκέψεις ταύτας ἤλθομεν ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν εἰς τὸν μεσαιωνικὸν ἡμῶν βίον ἀναγομένων ἐγγράφων, ἅτινα ὁ Miklosich καὶ ὁ Müller ἐν ἔτει 1860 ὑπὸ τὸν τίτλον *Acta et diplomata Graeca medii aevi* ἐν 6 τόμοις ἐξέδωκαν. Ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τούτων, γενομένης δυστυχῶς ἐν ἄγαν βραχεῖ χρόνῳ, μετ' ἐκπλήξεως εἶδομεν ὅτι πολλὰ τῶν ὀνομάτων, ἅτινα ἐνομιζόντο ὑφ' ἡμῶν πλάσματα τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων ἦσαν ἤδη ἐν χρήσει καὶ παρὰ τοῖς Ἑλλησι τοῦ μέσου αἰῶνος. Τοῦτο μόνον μετὰ περιεργίας παρατηρήσαμεν ὅτι τὰ ὀνόματα ταῦτα (πλὴν ἐνός: *Σταματῖνος ὁ Χρυσάφης*) δὲν

Ἀεὶς τοῖς ὑπὸ τοῦ Miklosich ἐκδοθεῖσι (τόμ. I, 374) ἀναφερόμενον: *Θωμᾶς ὁ Παράδεισος*, *Ἰωάννης ὁ Παράδεισος*, ἐνῆα ἡ λέξις *Παράδεισος* εἶναι ἐν χρήσει ὡς ἐπωνυμία μόνον.

εἶναι ἀκόμη κύρια ὀνόματα ἀλλὰ πάντοτε ἐπωνυμῖαι προστιθέμεναι εἰς τὰ κύρια ὀνόματα. Πότε ἤρξαντο δὲ νὰ γίνωνται κύρια ὀνόματα ἐξ ἐπωνυμιῶν, θὰ ἀποδείξῃ ἀκριβῶς ἡ μελέτη πάντων τῶν εἰς τοὺς μέσους καὶ νέους χρόνους ἀναγομένων, πρὸ πάντων *ιδιωτικῶν ἐγγράφων*¹⁾. Τὸ φαινόμενον ἄλλως τοῦτο, τ. ἔ. ἡ μεταβολὴ τῶν ἐπωνυμιῶν εἰς κύρια, δὲν εἶναι νέον ἐν τῇ ἑλληνικῇ ἱστορίᾳ, διότι γνωστὸν εἶναι ὅτι πολλὰ ὀνόματα παρ' Ὀμήρῳ ὄντα πατρωνυμικὰ κατὰ τὴν Ἀττικὴν περίοδον ἐγένοντο κύρια, ὡς τὰ *Ἀρσιτείδης, Μιλτιάδης, Ἀλκιβιάδης, Θουκυδίδης* καὶ ἄλλα πολλά.

Τὰ ὑφ' ἡμῶν παρατηρηθέντα ἐπώνυμα ὀνόματα, ἅτινα νῦν ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἰδιώματι ἐγένοντο κύρια, εἶναι τὰ ἐξῆς (αἱ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὰ ἄνω μνημονευθέντα Acta).

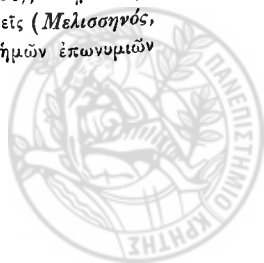
Θεόδωρος ὁ Ἀποστόλης (ἤδη τῷ 1357 μ. Χ.) τόμ. Γ'. σελ. 370, ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον *Ἀπόστολος, Ἀποστολάκις*.

Μανουὴλ ὁ Ἀργυρὸς Γ'. σελ. 375, ἐξ οὗ τὰ ἡμέτερα *Ἀργύρις, Ἀργυράκις* κτλ. Γνωστὸν ἄλλως καὶ ὡς ἐπίθετον τοῦ αὐτοκράτορος Διογένους τοῦ Ἀργυροῦ.

Μανουὴλ ὁ Καλοειδᾶς Γ'. 375, *Μανουὴλ ὁ Καλούδας* Γ'. 373, *Βασίλειος ὁ Καλοειδῆς* Γ'. 373, *Ἀνδρόνικος ὁ Καλοειδῆς* Γ'. 373, *Μανουὴλ ὁ Καλούδας* Γ'. 370, *Ῥωμανὸς ὁ Καλοειδᾶς* (ἤδη τῷ 1263 μ. Χ.) IV. 157, *Κωνσταντῖνος ὁ Καλοειδᾶς* IV. 184, *Γεώργιος ὁ Καλοειδᾶς* IV. 23 (ἤδη τῷ 1253 μ. Χ.), ἐξ οὗ προῆλθε τὸ ἡμέτερον *Καλούδης, Καλουδῆς*.

Κωνσταντῖνος ὁ Παναγιώτης Γ'. 374, *Γεώργιος ὁ Παναγιώτης* Γ'. 375, *Κωνσταντῖνος ὁ Παναγιώτης* Γ'. 373, ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον κύριον ὄνομα *Παναγιώτης*.

¹⁾ Ὅτι ἡ τοιοῦτων μάλιστα ἐγγράφων μελέτη δύναται νὰ δεῖξῃ, πότε αἱ ἐπωνυμῖαι αὐτὰ ἐγένοντο κύρια ὀνόματα, ἀποδεικνύει ἡ πραγματεία τοῦ Heinrich Moritz (*Die Zunamen bei den Byzantinischen Historikern und Chronisten* 1896), ἐν ᾗ ὁ Γερμανὸς οὗτος, καίπερ 52 βυζαντινοὺς συγγραφεῖς διεξελθὼν μόνον δύο ἢ τρεῖς (*Μελισσηνός, Συναδηνός, Καλοειδᾶς*) τῶν ἐν τοῖς ἐπομένοις μνημονευθεσομένων ὑφ' ἡμῶν ἐπωνυμιῶν παρατίθησιν, αἵτινες εἶτα παρ' ἡμῶν κατήντησαν κύρια ὀνόματα.

Μιχαήλ ὁ Πεπωλημένος τ. IV. σελ. 123, ἔνθα ἀναφέρεται ἡ σφραγὶς τούτου (σίγγον), ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον *Πουλημένος*, ὅπερ ὁμολογῶ ὅτι, πρὶν ἀναγνώσω τὸ ἀνωτέρω *Πεπωλημένος*, δὲν ἠδυνάμην νὰ ἐξηγήσω, πόθεν προῆλθε. Καὶ ἄλλα δὲ ὀνόματα ὅμοια πρὸς τὸ *Πεπωλημένος* ἀναφέρονται ἐν τοῖς *Actis* τοῦ *Miklosich*: *Πεπλεγμένος*, *Πεπαγωμένος*, *Κεχρυσωμένος*, *Μεμανιωμένος*, πρὸς ἃ παραβλητέον καὶ τὸ ἐκ τῆς ἱστορίας γνωστὸν *Κατακαλὼν ὁ Κεκανμένος*.

Μανουήλ ὁ Τριακοντάφυλλος I. 375, *Μανουήλ ὁ Τριακοντάφυλλος* (sic) I. 374, *Κωνσταντῖνος ὁ Τριαντάκαλλος* (ἀναμφιβόλως κακὴ ἀνάγνωσις ἀντὶ *Τριαντάφυλλος*) I. 370, *Παντολέον ὁ Τριαντάφυλλος* III. 263 (ἐν ἔτει 1514), ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον κύριον ὄνομα *Τριαντάφυλλος*.

Ἰωάννης ὁ Σταμάτις I. 370 (ἤδη τῷ 1357 μ. Χ.) (ὅπερ κατὰ τὴν αὐτὴν πιθανῶς ἐποχὴν ἐγένετο καὶ κύριον ὄνομα, ἀφ' οὗ ἐν τῇ αὐτῇ σελίδι ἀναφέρεται *Σταματῖνος ὁ Χρυσάφης*), ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον *Σταμάτις*.

Ἰωάννης ὁ Λαμπρηγὸς III. 263, *Ἰωάννης ὁ Λαμπρηγὸς* I. 372 καὶ *Κωνσταντῖνος ὁ Λαμπρηγὸς* (sic) I. 373, ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον κύριον ὄνομα *Λαμπρηγός*.

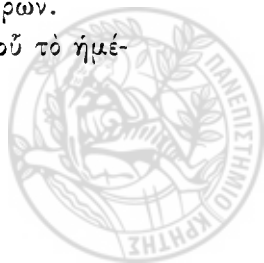
Ἰωάννης ὁ Κυριακὸς I. 371, ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον *Κυριάκος*, *Κυριάκ.ς*.

Βάρδας ὁ Μαῦρος IV. 265, ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον κύριον ὄνομα *Μαῦρες* καὶ *Μαυρουδῆς* κατὰ τὸ *Καλουδῆς*.

Θεόδωρος ὁ Σταυρῆς I. 371 καὶ *Θεοδόσιος ὁ Σταυράκιος* I. 371 ἐξ ὧν τὸ ἡμέτερον ὄνομα *Σταυρῆς*, *Σταυράκ.ς*. Γνωστὸν ἄλλως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Θ' αἰῶνος αὐτοκράτορος *Σταυρακίου*.

Γεώργιος ὁ Κομμανός I. 371, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἡμέτερον *Κομμηανός*, πρὸς τὰ ὀνόματα τῶν *Κομνηνῶν* αὐτοκρατόρων.

Σέργιος ὁ Κολυβάς III. 32 (ἤδη ἐν ἔτει 1192), ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον κύριον ὄνομα *Κόλλυβας*.

Κωνσταντῖνος ὁ Μόσχος I. 373, ἐξ οὗ τὸ παρ' ἡμῖν κ. ὄν. *Μόσχος*.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀπὸ ἐπωνυμιῶν κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους ἐγένοντο κύρια ὀνόματα, σφζόμενα παρ' ἡμῖν· ὑπάρχουσι δ' ὅμως τινὰ κύρια θηλυκὰ ὀνόματα. ὣν τὰ ὑμόρριζα ἀρσενικὰ εὐρέθησαν ὑπ' ἐμοῦ ὄντα ἐπώνυμα κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους. Τοιαῦτα εἶναι τὴν *Ἀνδρόνικος ὁ Βασιλικὸς* I. 374, ἐξ οὗ παρ' ἡμῖν ἡ *Βασιλική, Μιχαήλ ὁ Κουρτεσᾶς* I. 374, ἐξ οὗ τὸ θηλ. κύρ. ὄνομα ἡ *Κουρτεῶσα* (ἀναφέρεται ἄλλως ὡς θηλυκὸν ἐπώνυμον ὄνομα *Εἰρήνη ἡ Κουρτεσία* II. 433), *Κωνσταντῖνος ὁ Συναδηγὸς* I. 374, ἐξ οὗ τὸ παρ' ἡμῖν ἡ *Συναδηγή* (ὅπερ ἀναφέρεται καὶ ἐν I. 396), *Θεόδωρος ὁ Πλωμῆς* I. 373, καὶ *Ἰωάννης ὁ Πλούμης* I. 373, ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον ἡ *Πλουμή¹⁾*, *Ἰωάννης ὁ Χρυσάφης* II. 412, ἐξ οὗ τὸ ἡμέτερον *Χρυσάφω*.

Ἐκτὸς δ' ὅμως τούτων τῶν ἐξ ἐπωνύμων καταστάσεων παρ' ἡμῖν κυρίων ὀνομάτων ὑπάρχουσι καὶ πολλὰ ἄλλα, ἅτινα καὶ κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας ἦσαν κύρια ὀνόματα. Τοιαῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς: *Ἀσανηῶ* προελθὸν ἐκ τοῦ *Ἀσανῖνα*, ὅπερ μνημονεύεται ἐν τοῖς Actis τοῦ Miklosich τόμ. II. σελ. 427, ὅπερ προῆλθε κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τινος ὀνόματος *Ἀσάνη*, ὅστις ἔδωκε τὸ ὄνομά του εἰς μίαν τοποθεσίαν (πρβ. Acta Miklos. IV. 233), *Ἀλέξις* ἐκ τοῦ ὀνόματος τῶν γνωστῶν αὐτοκρατόρων, *Δόμνα* (*Δομνηῶ, Δομνίτις*, ὅπερ ὁ κ. Τσικόπουλλος ἐν Ἀρχείοις Κοραῆ A. σελ. 31 ἀποδίδει μᾶλλον εἰς βλαχικὴν ἐπίδρασιν, ᾧ καὶ ἡμεῖς πειθόμεθα διὰ τὸν φθόγγον πρὸ πάντων *D*, ὃν δὲν ἔχουσι τὰ διὰ τῆς παραδόσεως παραδοθέντα εὐθὺς κατωτέρω μνημονευθησόμενα ὀνόματα *Δούκας, Δούκαινα*), *Δούκας, Δουκῆς* (πρβλ. Acta Miklosich II, 544, 224) καὶ *Δούκαινα* (*Δουκαίν¹⁾*), *Καλή* (ἤδη ἀπὸ τοῦ 1235 μ. X. πρβλ. Acta Miklosich IV. 13. 14 καὶ II, 513). *Βδοκῶ, Βδοκιά* (Εὐδοκία), *Δοξῶ, Δοξή* (Εὐδοξία), *Θεοδόσιος, Θεοδοσία, Φρόσω, Φροσνηῶ* (Εὐφροσύνη), *Καλογιάννης* καὶ *Καλογιανῖνα, Μελίσισηγός, Λυμπιῶ, Λυμπίν, Λυμπινάδα*

¹⁾ Οὐχὶ ἄρα ἐκ τοῦ *πλουμῖω*, ὡς λέγει ὁ κ. Τσικόπουλλος ἐν Ἀρχ. Κοραῆ A. 31.

(Ὀλυμπίας), *Σοφία* καὶ *Σοφρώ*. Εἰς τοὺς αὐτοὺς ἴσως χρόνους ἀνάγονται καὶ τὰ: *Ἀρχοδοῦ*, *Ἀφεδούλς*, *Ἀφεδουλιῶ* καὶ *Κοκκῶν*, ἂν καὶ οὐδεμίαν μαρτυρίαν περὶ τούτου ἔχω.

§ 328. Γ') Νῦν ἤδη προβῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ὀνομάτων, ἅτινα καθ' ἡμᾶς μὲν παρήχθησαν κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ὑπὸ τοῦ λαοῦ, ἴσως δ' ὅμως καὶ παρεδόθησαν ἡμῖν ὑπὸ τῶν μεσαιωνικῶν Ἑλλήνων, αὐτῶν δημιουργησάντων ταῦτα. Καὶ πρῶτον, ὡς ἦτο φυσικόν, τὰ ἐπίθετα τὰ διδόμενα εἰς τοὺς ἄνδρας καὶ τὰς γυναῖκας ἠδύναντο νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς πηγὴ κυρίων ὀνομάτων. Οὕτως ἐκ τοῦ ἐπιθέτου *ἀγαθὴ* προέκυψε τὸ κύριον ὄνομα *Ἀγαθὴ*¹⁾, ἐκ τοῦ *ἀγγελικὴ* τὰ *Ἀγγελικὴ*, *Ἀγγέλω*, *Ἀγγελικὴ*, ἐκ τοῦ *ἄσπρη* τὸ *Ἀσπροῦλλα*, ἐκ τοῦ *ἀρεστή* τὸ *Ἀρεστή*, ἐκ τοῦ *εὐμορφη* νέα τὰ *Μορφενία*, *Μορφενιώ*, *Μόρφω*, ἐκ τοῦ *ζωγράφος* τὰ *Ζωγράφος*, *Ζγουράφος*, *Ζγουραφή*, ἐκ τοῦ *κελαδοῦσα* τὸ *Κελαϊδινή*, ἐκ τοῦ *κόρη* τὰ *Κορώ*, *Κοροῦδα*, *Κορή*, ἐκ τοῦ *κυρά* τὰ *Κυροῦδα*, *Κυαροῦλλα*, *Κυαράτσα*, *Κυαρατσώ*, *Κυαρατσοῦδα*, ἐκ τοῦ *Κυρά* Ἄννα τὰ *Κυαράννα*, *Κυαράνν*, *Κυαρανή*, ἐκ τοῦ *Κυρά* *Εἰρήνη* τὸ *Κυαραρήνη*, ἐκ τοῦ *λευκή* τὸ *Λευκή*²⁾, ἐκ τοῦ *μελαγχροινὴ* τὰ *Μελαχροινὴ*, *Μελάχρω*, ἐκ τοῦ *ξανθὴ* τὰ *Ξαθὴ*, *Ξαθῶ*, ἐκ τοῦ *ξακουστή* τὸ *Ξακουστή*, ἐκ τοῦ *πανωραία* τὸ *Πανώρηα*, *Πανωρηιώ*, ἐκ τοῦ *παρθένος* τὸ *Παρθένα* (τοῦτο ἴσως καὶ ἐκ θεοσεβείας προῆλθεν ὡς καὶ τὸ μνημονευθησόμενον κατωτέρω *Χαριτωμένη*), ἐκ τοῦ *Ῥωμαία* τὸ *Ῥωμηιά*, ἐκ τοῦ *σεβαστὴ* τὸ *Σεβαστὴ*, ἐκ τοῦ *τοῖσσα* (ἢ μεγαλυτέρα ἀδελφὴ) τὸ *Τσατσώ*, ἐκ τοῦ *φίλη* τὰ *Φίλω*, *Φιλίτσα*, καὶ ἐκ τοῦ *κεχαριτωμένη* τὸ *Χαριτωμένη*.

§ 329. Ζ') Ἀλλὰ καὶ ἐκ πολυτίμων λίθων καὶ ἐν γένει πολυτίμων πραγμάτων ὁ φιλοσοφῶν λαὸς ἔπλασεν ὀνόματα θέλων νὰ συγκρίνη πρὸς αὐτὰ τοὺς ὑπ' αὐτοῦ οὕτως ὀνομαζομένους.

¹⁾ Ὅτι ἀπὸ τῶν μέσων χρόνων ἤρξαντο οἱ Ἕλληνες νὰ πλάττωσιν ὀνόματα ἐξ ἐπιθέτων δεικνύουσι τὰ ἄνω μνημονευθέντα: *Καλή*, *Πεπωλημένος*.

²⁾ Τοῦτο ἴσως καὶ ἀρχαίως παρεδόθη ἡμῖν.

Οὕτως ἐκ τοῦ πολυτίμου μετάλλου ἀργύρου ἐπλάσθησαν τὰ ὀνόματα Ἄργυρος¹⁾, Ἄργυράκις, Ἄργυρῶ, Ἄργυροῦλλα, Ἄργυρῆ, ἐκ τῆς λέξεως ἀσημι, τὰ ὀνόματα Ἄσημάκις, Ἄσημῶ, Ἄσημοῦλλα, Ἄσημένη, Ἄσημένια, Ἄσημενῶ, ἐκ τῆς λ. διαμάντι τὰ ὀνόματα Διαμαντίς, Διαμαντάκις, Διαμάντω, ἐκ τῆς λ. σάπφειρος τὰ ὀνόματα Ζαφείρις, Ζαφειρός, Ζαφειρῆ, Ζαφειρίτσα, ἐκ τῆς λ. μάλαμμα τὰ ὀνόματα ἠ Μάλαμμα, Μαλαμματιένια, Ματιένια, ἐκ τῆς λ. μαργατάρ τὸ ὄνομα Μαργατάρη, ἐκ τῆς λ. σμάραγδος τὰ ὀνόματα Σμαράγδα, Σμαραγδῆ, Σμαραγδίτσα, ἐκ τῆς λ. τέλλια (= τὰ χρυσοῦ λεπτά νήματα, ἅτινα φέρουσιν αἱ νεόφυτοι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων των) τὰ ὀνόματα ἠ Τέλλια, Τελλίτσα, Τελλιοῦδα, ἐκ τῆς λ. σύρμα (χρυσῆ ἢ ἀργυρῆ κλωστή) τὰ ὀνόματα Σύρμω, Συρματιένια, Συρμάτι(η), Συρματοῦ, ἐκ τῆς λ. φλουρι τὸ ὄνομα Φλουρίς, καὶ ἐκ τῆς λέξεως χρυσοῦς τὰ ὀνόματα Χρυσῆ, Χρῦσα, Χρυσῶ, Χρυσαφένια, Χρυσῆ, Χουσῆ, Χουσελκω, Χουσανῶ, Χουσαννα, Τσαφένια (πρὸς δὲ περὶ ὁμοίων ὀνομάτων Σ. Μενάρδον ἐν «Ἀθηνᾶς» τόμῳ ΙΓ'. σελ. 268).

§ 330. Η) Ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἐλατηρίου ὠθούμενος ὁ λαὸς ἐπλασεν ἐπίσης ὀνόματα λαμβάνων αὐτὰ ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν ζώων καὶ φυτῶν, καὶ δὴ τοιούτων ζώων καὶ φυτῶν, ἅτινα διακρίνονται διὰ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῶν κάλλος καὶ τὴν χάριν. Καὶ ἐκ μὲν τῶν ζώων δύο μόνον (καθ' ὅσον ἐγὼ ἠδυνήθην νὰ εὕρω, ἴσως εἶναι καὶ πλείονα) ἔδωκαν παρ' ἡμῖν τὸ ὄνομά των καὶ ταῦτα εἶναι ὁ ταῶς, ἐκ τοῦ κοινοῦ τύπου τοῦ ὁποῦ (παῶν) παρήχθη τὸ κύριον ὄνομα ἠ Παγώνη καὶ ἐκ τούτου ὁ Παγώνης²⁾ καὶ ἠ ἔλαφος, ἐξ ἧς παρήχθη τὸ κύριον ὄνομα Λαφίνη (Πρὸς ταῦτα παραβλητέα τὸ ἐν Κύπρῳ λεγόμενον πιζοῦννιν ἐκ τοῦ *pigeon* καὶ τὸ ἀλλαχοῦ ἀκουόμενον Πέρδικα, Περδικῶ).

Πολὺ περισσότερα δ' ὅμως καὶ ἐκφραστικώτερα εἶναι τὰ ἐκ

¹⁾ Πρὸς τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ αὐτοκράτορος Διογένοτος τοῦ Ἄργυροῦ.

²⁾ Ἐκ τούτου πάλιν νομισθέντος ὅτι ἔχει σχέσιν μᾶλλον πρὸς τὸ β. παγώνει πηγυται ἢ πρὸς τὸν ταῶν ἐπλάσθη κατ' ἀναλογίαν καὶ τὸ ὄνομα Κρυώνις, Κρυονᾶς.

φυτῶν παραχθέντα ὀνόματα. Τοιαῦτα παρετηρήθησαν ὑφ' ἡμῶν τὰ ἐξῆς: 'Ἐκ τοῦ ἄνθος τὰ 'Ανθή¹⁾, 'Ανθώ, 'Ανθούλλ', 'Ανθουλλιώ, 'Αθίσο, 'Αθισιώ, 'Αθούλλω, ἐκ τῆς βαμβακέα τὸ ὄνομα Βαβακιά, ἐκ τοῦ ἀρωματικοῦ φυτοῦ βασιλικοῦ τὸ ὄνομα ἢ Βασιλική²⁾, ἐκ τοῦ βαλσάμου τὰ ὀνόματα Βαρσαμώ, Βαρσαμέλῃ, ἐκ τῆς δάφνης τὸ ὄνομα Δάφνη³⁾, Δαφνιώ, Δαφνίτσα, ἐκ τῆς ἐλαίας τὰ ὀνόματα 'Ελιά, 'Ελιώ, ἐκ τῆς τουρκ. λ. ζαμπάκ = κρίνον τὸ ὄνομα Ζαμπακιά, ἐκ τῆς ἐπίσης τουρκ. λέξεως ζουμπούλ τὸ ὄνομα Ζουμπολιά, ἐκ τῆς λ. καρυοφύλλι, τὰ ὀνόματα Καρυοφύλλη, Καρυοφυλλιά, καὶ ἐκ τοῦ ἄλλου τύπου αὐτῆς γαρούφαλλο (oeillet) τὸ ὄν. Γαρούφαλλω, ἐκ τῆς λ. κυπαρίσσι τὸ ὄν. Κυπαρισσιώ, ἐκ τῆς λ. λουλοῦδι τὰ ὀνόματα Λουλουδιά, Λουλούδα, Λουλουδίτσα, ἐκ τῆς λ. λεμόνι τὰ ὄν. Λεμονιά, Λεμόν', ἐκ τῆς τουρκ. λέξεως μενεξές τὸ ὄνομα ἢ Μενέξ', ἐκ τῆς λ. μηλέα τὰ ὄν. Μηλιά, Μηλιώ, ἐκ τῆς λ. ἀμυγδαλῆ τὰ ὄν. Μυγδαλιώ καὶ κατὰ συμφυρισμὸν πρὸς τὸ Μαγδαληνή, Μαγδαλιώ, ἐκ τῆς λ. νεράντζι τὰ ὀνόματα ἢ Νερατζ', Νερατζιώ, καὶ ἐκ τῆς λ. ῥοδῆ τὰ ὄνομα. 'Ροδή, 'Ροδιά.

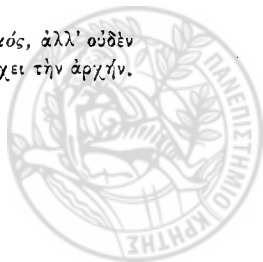
Περὶ τοῦ ὄν. Τριαντάφυλλος ἐγένετο ἤδη λόγος ἐν τοῖς ἀνωτέρω ('Ὁμοια ἐκ φυτῶν ὀνόματα ἰδὲ ἐν 'Αθηνᾶς τόμ. ΙΓ'. 267).

§ 331. Θ'). Τόσον δὲ προухώρησεν ἢ πρὸς τὸ πλάττειν κύρια ὀνόματα τάσις αὕτη τοῦ λαοῦ, ὥστε οὐχὶ μόνον ἐκ πολυτίμων πραγμάτων, ὠραίων ζώων καὶ ἀρωματωδῶν φυτῶν ἐδημιούργησε νέα ὀνόματα, ἀλλὰ καὶ ἐξ ὀνομάτων πόλεων παρήγαγε τοιαῦτα νέα, πόλεων περιφήμων ἐν τῇ ἰστορίᾳ. Οὕτως ἐκ τριῶν πόλεων, τῶν τὰ μάλιστα γνωστῶν ἐν τῇ 'Ανατολῇ, τῆς 'Ιερουσαλήμ, τοῦ Βαγδατίου καὶ τῆς Βενετίας παρήχθησαν παρ' ἡμῖν ὀνόματα: ἢ 'Ιερουσαλήμ (τοῦτο ἴσως καὶ ἐκ θεοσεβείας), ἢ Μπαγδαί', Μπαγ-

1) Ὅτι ἤδη ἀπὸ τῶν μέσων αἰώνων ἤρξατο ἢ τάσις αὕτη τοῦ ἐκ φυτῶν πλάττειν ὀνόματα ἀποδεικνύει τὸ Τριφυλλίνα ἀναγόμενον εἰς τὸ 1360 μ. Χ. (πρὸλ. Acta Miklosich I. 396) καὶ τὸ προηγουμένως μνημονευθὲν Τριαντάφυλλος.

2) Περὶ τούτων ἀνωτέρω ἐλέχθη ὅτι προήλθεν ἐκ τοῦ ἀρσενικοῦ Βασιλικός, ἀλλ' οὐδὲν κωλύει νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι καὶ τὸ ἀρσενικὸν τοῦτο ἐκ τοῦ ἀρωματικοῦ φυτοῦ ἔχει τὴν ἀρχήν.

3) Τοῦτο ἤδη παρ' ἀρχαίοις.

δατώ, καὶ ἡ *Βενέτ'*, ἡ *Βενετιά*. Καθ' ὅμοιον τρόπον ἀναμφιβόλως ἐκ τοῦ ποταμοῦ *Ἰορδάνου* προῆλθον τὰ ὄνομα. *Γιορδάνις*, *Γιορδανιώ*, καὶ αἱ νῆσοι *Κύπρος* καὶ *Μάλτα* ἐδώρησαν τὰ ὀνόματά των: ἡ *Κύπρω*, *Κυπρινω*, *Μάλτα*, *Μαλιώ* (πρβλ. πρὸς ταῦτα τὸ ἀλλαχοῦ ἀκουόμενον ἢ *Κρήτη*).

§ 332. I'). Ἀλλὰ καὶ ἐκ διαφόρων ἄλλων πραγμάτων ἐπλάσθησαν νέα ὀνόματα. Οὕτως ἐκ τῆς λ. *αὐγή* ἐγένετο τὸ ὄνομα *Αὐγουλλα* (πρβλ. τὸ γαλλ. *Aurore*) ἐκ τῆς λ. *βεργί* σημαίνουσης μακρὰν καὶ εὐλύγιστον βάρβδον τὰ ὄν. *Βεργῆς*, *Βέργος*, *Βέργω*, ἐκ τῆς τουρ. λ. *μπαχάρ* τὰ ὄν. ἢ *Μπαχάρ(η)*, ἢ *Μπαχαρή*, ἐκ τῆς λ. *δαχτάν* (σειρήτιον) τὸ ὄν. ὁ *Δαχτάνις*, ἐκ τῆς λ. *ζουλούφρα* (αἱ ἐν Ἀθήναις ἀφέλειες) τὸ ὄν. *Ζουλουφρά*, ἐκ τῆς λ. *ζάχαρις* τὸ ὄν. *Ζαχαρίν'*, *Ζαχαρινω*, ἐκ τῆς λ. *κρούσταλλον* τὰ ὄν. ἢ *Κρούσταλλω* καὶ ἐκ τῆς λ. *σκουλλὺ* (μικραὶ κλωσταὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας εἶδους τινὸς ὑφασμάτων *σκουλλωτιῶν* λεγομένων καὶ πρὸς χονδροειδοῦ βελουδα ὁμοίων) τὸ ὄν. *Σκουλλῆς*¹⁾.

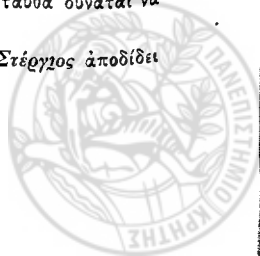
§ 333. IA') Ἀρκετὰ ἐπίσης εἶναι τὰ ὀνόματα, ἅτινα ἐπλάσθησαν, ἵνα ἐκφρασθῇ εὐχή τις ὑπὲρ τοῦ νεογεννήτου τέκνου μέλλουσα νὰ ἔχη σωτήρια ἀποτελέσματα. Οὕτω παρήχθησαν τὰ ὀνόματα *Ζήσης* ἐκ τῆς εὐχῆς νὰ *ζήση*, *Ζωή*, *Ζωηρώ*, *Ζωγιτσα* (ἐκτὸς ἂν ταῦτα παρήχθησαν ἐκ τοῦ *Ζωοπηγῆ* κατὰ συγκοπήν), *Σταμάτις*²⁾, *Σταματός*, *Σταμάτω*, *Σταματινή*, *Σταματινα*, *Σταμούλις*, ἵνα διὰ τοῦ ὀνόματος τούτου ἐκδηλωθῇ εὐχή, ὅπως *σταματήσῃ*³⁾ πλεον ὁ θάνατος τῶν νεογεννήτων τέκνων ἢ αἱ περαιτέρω γένναι, τὸ ὄνομα *Ἀδρώνις*, ἵνα ἐκφρασθῇ εὐχή, ὅπως γίνῃ *ἄνδρας* ὁ νεογέννητος⁴⁾, τὸ ὄνομα *Μορφάκις*, ὅπως γίνῃ *ῥαίσις*,

1) Τοῦτο εἶναι ἴσως βραχύτερος τύπος τοῦ ἐν τοῖς *Actis* τοῦ Miklosich IV. 131 ἀναφερομένου καὶ εἰς τὸ ἔτος 1283 μ. X. ἀναγομένου ὀνόματος *Ἰωάννης ὁ Σκουλλάτος*.

2) Τοῦτο ῥῆθ ἀπὸ τοῦ 1357 μ. X. πρβλ. § 327.

3) Φίλος τις μοι εἶπεν ὅτι ὀνομάσθη *Σωτήριος* διότι οἱ πρὸ αὐτοῦ γεννηθέντες ἀδελφοὶ ἀπέθνησκον καὶ ἔνα σωθῆ αὐτός. Ὡστε καὶ τὸ ὄνομα *Σωτήριος* ἐνταῦθα δύναται νὰ ἀναχθῇ. Πρὸς τῷ *Σωτήριος* ὑπάρχει καὶ *Σωτηρένα*.

4) Ὁ κ. Τσικόπουλλος ἐν τοῖς ἀρχείοις Κρατῆ I, 30 καὶ τὸ ὄνομα *Στέργγος* ἀποδίδει εἰς εὐχὴν ἵνα *στερεώσῃ*.

τὰ ὀνόματα *Χαρῆς, Χαριτός, Χαριστοῦλλα*, ἵνα γίνῃ χαριτωμένος καὶ φαιδρός ἐν τῷ βίῳ, τὰ ὀνόματα *Πολυχρόνις καὶ Πολυχροιά*, ἵνα ζήσῃ πολλά ἔτη, καὶ τέλος τὸ ὄνομα *Χαΐδω*, ἵνα κολακευθῇ τὸ νεογέννητον.

§ 334. IB') Ὑπολείπονται νῦν πρὸς ἐξέτασιν τὰ ἐκ ξένης γλώσσης καὶ ἐπιδράσεως ὑπεισεληθόντα κύρια ὀνόματα. Ταῦτα εἶναι ὀλίγα παρ' ἡμῖν. Οὕτως ἐκ τοῦ γαλλικοῦ *Agnés* προῆλθε τὸ ὄνομα *Ἀννέζω, Ἀννεζώ, Νεζώ*, ἐκ τοῦ *Pauline* τὸ *Πουλίνα* καὶ *Πουλίν(η)*, ἐκ τοῦ *Vittoria* τὸ *Φιτωρή*, ἴσως ἐκ τῆς γαλλικῆς πόλεως *Versailles* τὸ ὄνομα *Φερσαγή*, ἂν καὶ τοῦτο ἀπίθανόν πῶς μοι φαίνεται, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν ὅτι ἡ πόλις αὕτη δὲν εἶναι γνωστὴ τόσον, ὅσον αἱ ἐν § 331 ἀναφερόμεναι πόλεις. Ἐπίσης ἐκ τινος ἐξ Οὐγγαρίας ἐλθόντος ἢ ξένου ἢ ἐντοπίου, ἀλλ' ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διαμείναντος καὶ διὰ τοῦτο ὀνομασθέντος *Μαντζάρου* προῆλθε πιθανῶς τὸ ὄνομα *Ματζαράκις, Μάτζος*, ὁμοίως τις ἐν Αἰγύπτῳ διαμείνας καὶ ἐπικληθεὶς *Μισιορῆς* ἔδωκε τὸ ὄνομα *Μισιορῆς*, ὁμοίως ἴσως παρήχθη καὶ τὸ ὄνομα ἢ *Ρούσσω*. Εἰς τουρκικὴν τέλος ἐπίδρασιν ὀφείλονται τὰ ὀνόματα *Δουδοῦ* ἐκ τῆς τουρκικῆς λέξεως *doudou*=ῶραία, *Σουλτάνα, Σουλτή, Σουλτώ, Σουλτανῶ, Τζιβάν(η), Τζιβανῶ* ἐκ τῆς τουρκικῆς λέξεως *tziban*=ῶραϊον πρᾶγμα.

§ 335. II') Τελευταῖα πρὸς ἐξέτασιν ὑπολείπονται τὰ ἐξῆς ὀνόματα, ὧν τὴν καταγωγὴν ἐγὼ μὲν δὲν ἠδυνήθην νὰ εὔρω, ἴσως δ' ὅμως ἄλλοι ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὰ παρ' αὐτοῖς ὑπάρχοντα θὰ εὔρωσι. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς : *Ἀμερσώ, Ἀντίκ* (ἴσως τοῦτο ἐκ τοῦ *ἀντίκα*=δακτυλιόλιθος), *Βασίτσα, Βαλασίτσα, Γοτώ*, (ἴσως παραφθορὰ τοῦ *Πανιγιωτώ*), *Δοχινῶ, Δοχίτις, Καμανιῶ, Κριανῶ, Μαζριώτης* (ἴσως τοῦτο εἶναι βυζαντινὴ ἐπωνυμία ὡς τὸ *Παναγιώτης* μεταπεσοῦσα εἰς κύριον ὄνομα), *Μέγκλας* (ἀπὸ τοῦ *Menelas* ? ?), *Νιανῶ, Πιρζοῦλλα, Σιμορή, Ταρσῆ, Ταρσῶ* (ἂν μὴ εἶναι παραφθορὰ τοῦ *Ἀναστασία*) καὶ *Φρίτσα*.

§ 336. Πρὶν ἤδη προβῶμεν εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς περὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων μελέτης ἡμῶν καλὸν κρίνομεν νὰ παραθέσωμεν ἀλφαβητικὸν κατάλογον ἐκείνων τῶν ὀνομάτων μόνον, ἅτινα ἔχουσι διπλοῦν τύπον διὰ τε τὸ ἀρσενικὸν καὶ θηλυκὸν γένος προελθόντα ἄλλοτε κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ ἀρσενικόν, ἄλλοτε δὲ πρὸς τὸ θηλυκόν :

Ἄρσενικά

Θηλυκά

A.

Ἄγγελις, Ἄγελάκις
Ἄθανάσιος, Ἐθανασάκις κτλ.
Ἄλέξανδρος, Ἄλέξις
Ἄναστιάς, Ἄνεστός
Ἄργύρις, Ἄργυράκις
Ἄσημάκις
Ἄφειδούλις

Ἄγγελική, Ἄγγέλκω, Ἄγγέλω
Ἄθανασία
Ἄλεξανδρινή, Ἄλεξανδρινῶ
Ἄναστασία, Τασιῶ κτλ.
Ἄργυρῶ, Ἄργυροῦλλα
Ἄσημῶ, Ἄσημοῦλλα, Ἄσημένια
Ἄφειδουλῶ

B.

Βασίλις, Βασιλάκις

Βασιλική (ἂν καὶ οὐδέτερον τῶν δύο τούτων προῆλθεν ἐκ τῆς ἐπὶ τὸ ἕτερον ἐπιδράσεως, ἐν τούτοις ἐτοποθετήθησαν ἐνταῦθα διὰ τὸ ὅμοιον τῆς ρίζης)
Βέργω

Βεργῆς, Βέργος

Γ.

Γιώργις, Γιωργάκις

Γιωργιά

Δ.

Δημήτρις, Δημητρός

Δημητροῦ, Δημητροῦλλα, Δημητριῶ

Διαμαντίς, Διαμαντάκις

Διαμάντω

Ε.

(Ἐλευθέριος) Λευτέρ.ς
(Ἐδάγγελος) Βγαγγέλ(ι)ς
Ἐγγέν.ς

Ἐλευθερία
Βγαγγεληζή
Ἐγγέν.κω

Ἐυδύμ(ι)ς (Θύμης, Θυμηνός) *Ἐυθυμή, Θυμή, Θυμώ, Θυ-*
μούλλα, Θυμά

Ζ.

Ζαφείρ.ς, Ζαφειρός
Ζγουράφος

Ζαφειρή, Ζαφειρίτσα
Ζγουραφή

Θ.

Θ(ε)όδωρος, Θοδωρίς
Θεγοδός
Θεοφάνης
Θωμάς

Θοδώρα, Θοδωριζή
Θεγοδοσία
Θεοφανώ
Θωμαγή, Θωμαζή

Ι.

Ἰορδάν.ς
(Ἰωάννης) Γιάννης κτλ.

Ἰορδανή
Γιαννίω

Κ.

Καλή
Καλογιάννης
Κυριάκ.ς, Κυριάκος
Κωσταδίς

Καλούδ.ς Καλουδής¹⁾
Καλογιαννίνα
Κυριακίτσα κτλ.
Κωσταδίνα, Κωσταδινώ

Λ.

Λάμπρος, Λαμπροηός

Λαμπροηή, Λαμπροηώ

¹⁾ "Αν και τὸ ὄνομα *Καλούδης* και *Καλουδής* δὲν προήλθεν ἐκ τοῦ *Καλή*, ἐν τούτοις ἐτέθη ἐνταῦθα διὰ τὸ ὁμόρριζον.

Π.

Παγών.ς	Παγώνη
Πανῆς	Πανῶ
Πανιγιώτ.ς	Πανιγιοίτιστα
Παρασκευᾶς	Παρασκευίτιστα
Πασκάλ.ς	Πασκαλιά
Πολυχρόν.ς	Πολυχρονιά

Σ.

Σάββας	Σαββῶ (ἐκτός ἂν εἶναι παρα- φθορά τοῦ Ἑλισαβῶ)
Σεραφεῖμ	Σεραφία
Σταμάτ.ς, Σταμούλ.ς	Σταματῖνα, Ματινῶ κτλ.
Σταυροῆς	Σταυροῦλλα
Στεργιανός, Στέργιος	Στεργιανή
Στεφανάκις	Στεφάνω
Σωτήρις	Σωτηρένια

Τ.

Τριακάφ(υ)λλος, Δάφλες	Τριαδαφλλιά, Δαφλιῶ
------------------------	---------------------

Φ.

Φανῆς	Φανή, Φανίτσα
Φώτ.ς	Φωτή, Φωτίτσα, Φωτεινῶ

Χ.

Χαροῆς, Χαριτός	Χαριῶ
Χριστόδουλος (Χριστόλ.ς)	Χριστοδουλίν(η) (Τολῖνα)

§ 337. Ἐάν τις ἐξετάσῃ μετὰ προσοχῆς τὰ ἄνω ὀνόματα, θὰ ἐννοήσῃ ὅτι τὰ θηλ. κύρια ὀνόματα Ἀθανασία, Ἀλεξανδρονή,

Ἀναστασία, Ἀφειδουλῶ, Βέργω, Γιωργιά, Δημητροῦ, Ἐλευθερία, Βγαγγελινῶ, Εὐγέν.κω, Εὐθυμῆ, Θεωρωνῶ, Θεοδοσία, Θωμαγή, Ζγουραφή, Ἰορδανῶ, Γιαννίνα, Καλογιαννίνα, Κυριακίτσα, Κωσταδίνα, Πανῶ, Πανιωτίτσα, Παρασκευίτσα, Πολυχρονιά, Σεραφία, Σταματίνα, Σταυροῦλλα, Στεργιανή, Στεφάνω, Σωτηρένια, Χριστοδουλίνη δὲν θὰ ὑπῆρχον, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον καὶ τὰ ἀντίστοιχὰ των ἀρσενικά. Ἀντιστρόφως τὰ ἀρσεν. *Ζαφειρός, Παγών.ς, Πασκάλ.ς* δὲν θὰ ὑπῆρχον, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον τὰ ἀντίστοιχὰ των θηλυκά. Περὶ τῶν λοιπῶν δὲν δύναμαι νὰ εἶπω ἀσφαλῶς ποῖον πρῶτον παρήχθη καὶ ἐπέδρασεν εἰς τὴν γέννησιν τοῦ ἐτέρου· ἴσως δ' ἀμφότερα παρήχθησαν συγχρόνως (πρβλ. περὶ τούτων Τσικόπουλλον ἐν Ἀρχ. Κοραῆ Α. 31 σημ.).

II

§ 338. Μεταβαίνομεν νῦν εἰς τὸ Β' μέρος τοῦ περὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων λόγου ἡμῶν, ὅπερ ἀναφέρεται εἰς τὰς μεταβολάς, αἵτινες ἐπεγένοντο ἐν τῇ ρίζῃ τῶν ἀρχαιοθεν παραδοθέντων ἡμῖν κυρίων ὀνομάτων. Ἐξετάζοντες τὰς μεταβολὰς ταύτας δύο αἰτίας αὐτῶν ἀνεύρομεν, α' τοὺς φωνητικούς καὶ ἀναλογικούς νόμους, αἵτινες ἐπίδρασαν ἐπὶ τῶν κυρίων ὀνομάτων, ὡς καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων λέξεων, καὶ β' ἕτερόν τινα νόμον τὸν ἐν τῇ γλωσσικῇ ὀνομαζόμενον *νόμον τῆς φειδοῦς*, ὅστις ἀληθῶς πλείστων μεταβολῶν καὶ παραμορφώσεων αἴτιος ἐγένετο ἐν τοῖς κυρίοις ὀνόμασιν.

§ 339. Καὶ πρῶτον θὰ ἐξετάσωμεν τὴν ἐκ φωνητικῶν λόγων ἐπελθοῦσαν ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ κυρίου ὀνόματος ἔκπτωσιν τοῦ ἀρχτ. φωνήεντος. Πολὺ ὀλίγα κύρια ὀνόματα τοιαῦτα ἀνεῦρον, ὧν ἡ ἀποκοπὴ τοῦ ἐν ἀρχῇ φωνήεντος δύναται νὰ ἀποδοθῇ ἐπίσης καὶ εἰς τὸν νόμον τῆς φειδοῦς. Τοιαῦτα εἶναι τὰ: *Βδοκῶ* (*Εὐδοκία*), *Φροσύνη* (*Εὐφροσύνη*), *Βγαγγελινῶ* (*Εὐαγγελινή*), *Λευτέρ.ς* (*Ἐλευθέριος*), *Διάσκος* (*Ἡλιάσκος*), *Νεζῶ* (*Ἀννεζῶ*). Πολὺ περισσότερα εἶναι τὰ ὀνόματα, ἅτινα ὑπέστησαν μεταβολὰς τῆς ρίζης

ὑποκύψαντα εἰς λόγους φωνητικούς ἢ ἀναλογικούς. Οὕτω τὰ ὀνόματα Ἄθις, Ἀθισώ, Ξαθή, Ξαθώ, Κωσιαδῖς, Κωσιαδῖνα κτλ. ἀπέβαλον τὸ ν, διότι τὸ ἡμέτερον ἰδίωμα δὲν ἀνέχεται (συνήθως) τὸ ν πρὸ τῶν φθόγγων θ καὶ σ (πρβλ. § 100, 103), τὰ ὀνόματα Χαρέκλεια, Κεραρήνη (Κυρά Εἰρήνη), Ἐρινώτα ἔτρεψαν τὸν φθόγγον ἰ εἰς ε, διότι τὸ ρ ἀγαπᾷ τὸν φθόγγον τοῦτον (πρβλ. § 37), τὸ Γρηγόρις ἐγένετο Ληγόρις, διότι ἐλέγχθη λήγορα ἀντὶ γρήγορα (πρβλ. § 147), τὰ ὀνόματα Ἀσημένα, Ἀσημενώ καὶ ἄλλα ἐγένοντο Ἀσμένα, Ἀσμενώ, διότι τὸ ἰ τὸ ἄτονον παρ' ἡμῖν μεταξὺ σ καὶ μ ἀποβάλλεται (πρβλ. § 26). Εἰς φωνητικὴν ἐπίσης αἰτίαν πρέπει νὰ ἀποδοθῇ ἢ μεταπήδησις τοῦ γ ἐν τῷ Ζγουράφος Ζγουραφή (πρβλ. § 143), ἢ μεταβολὴ τοῦ ν εἰς ου ἐν τοῖς Χρουσῇ, Χουσῇ, Χουσιάνῃ, Χουσελέκῳ (πρβ. § 40) καὶ ἡ μεταβολὴ τῶν ὀνομ. Γεώργιος, Ἰωάννης, Ἥλιος (Ἡλίας), Θεώνη εἰς Γιώργις, Γιάννης, Γήλιος, Θεγώνη (πρβλ. § 64).

§ 340. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀναλογία ἐπέδρασεν εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς ρίζης ἐν τισιν ὀνόμασιν. Οὕτω τὸ ὄνομα Μυγαδάλῳ ἐγένετο Μαγδαλῳ κατὰ τὸ Μαγδαληνή, τὸ Ἀθηναῖ ἐγένετο (παρὰ τοῖς νεωτερίζουσιν ἀγραμμάταις) Ἀθηναῖ κατὰ τὸ Ἀνθουλιῳ, τὸ Στυλιανὸς ἐγένετο Στεργιανὸς κατὰ τὸ Στέργιος. Εἰς τὴν ἀφομοίωσιν τέλος ἀποδοτέον τὸ Κυαράνῃ προελθὸν ἐκ τοῦ Κυράνῃ (=Κυρά Ἄρνα).

§ 341. Μεταβαίνοντες νῦν εἰς τὰς ἐκ τοῦ νόμου τῆς φειδοῦς προελθούσας ἐν τοῖς κυρίοις ὀνόμασι μεταβολὰς διαιρουμένων ταύτας εἰς ἐκείνας, αἵτινες προῆλθον ἐκ τῆς ἀποκοπῆς μιᾶς ἢ δύο συλλαβῶν ἐν τῇ ἀρχῇ, εἰς ἐκείνας, αἵτινες ἐπῆλθον ἐκ τῆς ἀποκοπῆς τῶν τελευταίων δύο συλλαβῶν, καὶ τελευταῖον εἰς ἐκείνας, αἵτινες προῆλθον ἐξ αὐθαιρέτου ὅλως παραμορφώσεως τοῦ κυρίου ὀνόματος. Παραδείγματα τῆς πρώτης τάξεως εὔρον τὰ ἑξῆς: α') Μιᾶς συλλαβῆς ἀποκοπή: Θυμιῳ, Θυμή, Θυμιᾶ, Θυμοῦλλα (Εὐθυμία), Θύμιος (Εὐθύμιος), Σταθῖς, Σταθός, Σταθάκ(ι)ς (Εὐστάθιος), Δοξή, Δοξῶ (Εὐδοξία), Πουιῳ (Δεσποινίῳ), Μορ-

φάκς (Εὐμορφάκις), *Μορφενία* (εὐμορφη νέα), *Θανάσις* ('Αθασίσις), *Κατερινιώ*, *Κατερίν*, *Κατίν*, *Κατίνα*, *Κατίγκω* (Αἰκατερίνη), *Λυμπινάδα*, *Λυμπιώ* ('Ολυμπιάς), *Μῆτρος*, *Μητροώνς* (Δημήτριος), *Κολάκις* (Νικολάκις), *Στρατός*, *Στρατίς* (Εὐστράτιος). 6) 'Αποκοπή δύο συλλαβῶν: *Νασός* ('Αθανάσιος), *Τασία*, *Τασιώ* ('Αναστασία), *Σαβώ* ('Ελισαβώ), *Ματένια* (Μαλαμματενία), *Πηγή*, *Πηγιώ*, *Πηγίτσα* (Ζωποηγή), *Φανειός* (Θεοφανειός = Θεοφάνης), *Φανή* (Θεοφανή = Θεοφανώ), *Λάμπος*, *Λαμπῆς* (Χαραλάμπης), *Δάφλες* (Τριαντάφυλλος), *Δαφλιώ* (Τριανταφυλλιώ), *Τολίνα* (Χριστοδουλίνα) (τοῦτο μᾶλλον ὅλως παραμεμορφωμένον πρέπει νὰ θεωρηθῆ).

§ 342. Παραδείγματα τῆς 6' τάξεως δηλ. τῶν ὀνομάτων τῶν ἐχόντων ἀποκεκομμένας τὰς δύο τελευταίας συλλαβὰς διὰ τὸν νόμον τῆς φειδοῦς εὖρον τὰ ἐξῆς: *Κώστας* (Κωνσταντῖνος), *Σπῦρος* (Σπυρίδων), *Μαγδάλ* (Μαγδαληνή), *Πανός* (Πανιγιώτης), *Πανώ* (Πανιγιωτή), *Χριστόλς* (Χριστόδουλος).

§ 343. Παραδείγματα κυρ. ὀνομάτων ἀναγομένων εἰς τὰς μεταβολὰς τῆς γ' τάξεως, δηλ. ὅλως αὐθαιρέτως καὶ χάριν θωπείας πολλάκις καὶ σκώμματος παραχθείσας, παρατίθημι τὰ ἐξῆς: *Βαβή* (Εὐλαβή ἢ 'Ελισάβετ), *Δακῆς* καὶ *Δάκος* (Τριαντάφυλλος), *Δαδίνα* (Κωσταντίνα), *Γόγος* (Γεώργιος), *Γοτώ* (ἴσως Πανιγιωτώ), *Κοῖτος* (Νικόλαος), *Κωτάδης* καὶ *Δαδός* (Κωνσταντῖνος), *Κουτόλις* (Χριστόδουλος), *Κικίτις*, *Κικίτικο* (Κυριακίτσα), *Μοτός*, *Μητάκος* (Δημήτριος), *Μοτένς* (Δημοσθένης), *Νανές* (Στυλιανός), *Τσαφένια* (Χρυσαφένια), *Τσέγας* ('Οδυσσεύς) κτλ.

III

§ 344. Μεταβαίνομεν νῦν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν καταλήξεων, ἃς ἔχουσι τὰ παρ' ἡμῖν κύρια ὀνόματα. Ὡς καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑλλησι πολὺ ὀλίγα κύρια ὀνόματα διετήρησαν τὴν αὐτὴν κατάληξιν, ἣν εἶχον καὶ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ἀλλὰ μετέβαλον αὐ-

τὴν ὑποστάντα καὶ ἐνταῦθα τὴν ἐπίδρασιν φωνητικῶν καὶ ἀναλογικῶν λόγων. Ἐν τῇ ἐξετάσει τῶν σημερινῶν καταλήξεων θὰ ἀρχίσωμεν ἀπὸ τῶν καταλήξεων τῶν ἀρσενικῶν, αἵτινες καὶ δὲν εἶναι τόσον ποικίλαι, ὡς αἱ τῶν θηλυκῶν.

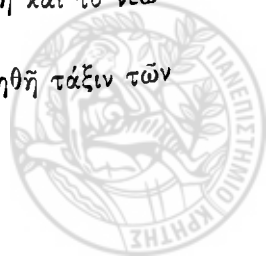
Καὶ Α') ἡ ἀρχ. κατάληξις *as* διατηρεῖται παρ' ἡμῖν μόνον (καθ' ὅσον ἐγὼ τοῦλάχιστον εὔρον) εἰς τὰ ὀνόματα *Ἄδραās* = *Ἀνδρέας* μετὰ καταβεβιβασμένου τόνου ἐπὶ τῆς ληγούσης καὶ *Κώστας* = *Κώνστας*, πρὸς ἃ κατ' ἀναλογίαν εἶτα ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ νεώτερα *Παρασκευās*, *Κρουωνās* ἐκ τοῦ *Παρασκευῆ* καὶ ὁ *Κρουώνς* σχηματισθέντος, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, κατὰ τὸ ὁ *Παγώνης*, καὶ τούτου κατὰ τὸ ἡ *Παγώνη* (παῶνι). Κατὰ τὸ *Ἀνδρέας*, ἐπίσης ἔλαβον τὴν κατάληξιν *as* καὶ τὰ ἀρχαίοθεν λήγοντα εἰς *os* κύρ. ὀνόματα *Φίλιππας*, *Ματαίας* (*Ματθαῖος*).

§ 345. Β'). Ἡ ἀρχ. κατάληξις *ios* ἐπίσης ἐν ὀλίγοις ὀνόμασι περιεσώθη ἀρχαίοθεν: *Χαράλαμπος*, *Χριστόδουλος*, *Μόσχος* κτλ. Κατὰ ταῦτα δὲ προσετέθη εἶτα καὶ εἰς ὀνόματα εἴτε ἀρχαῖα εἴτε νεωστὶ σχηματισθέντα· οὕτως ἐλέχθη *Γιῶργος* (ὅτι δὲν εἶναι ἡ ἀρχαία κατάληξις *ios* συσταλεῖσα εἰς *os*, ἐδίδαξεν ὁ κ. Χατζ. ἐν *Μεσαιων.* I, 619). *Γιάγκος*, *Σπῦρος*, *Κῶϊσος*, *Μίχος*, *Λιάσκος*, *Βέργος*, *Τριαδάφλλος*, *Λάμπος*, *Κόϊσος*, *Γόγος*, *Δάκος*, *Μάϊζος*.

§ 346. Γ') Ἄλλα καὶ εἰς *-os* ὀξύτονον μὴ ἀρχαίοθεν ἡμῖν παραδοθὲν ὑπάρχουσι λήγοντα ὀνόματα. Οὕτω κατὰ τὰ ἀρχαίοθεν εἰς *-os* λήγοντα *Κυριακός*, *Στυλιανός* καὶ ἄλλα ἐλέχθησαν καὶ τὰ *Δημητρός*, *Σταματός*, *Ἀνεστός*, *Κωσταδός*, *Ζαφειρός*, *Σταθός*, *Κυριαζός*, *Μοιός*, *Νασός*, *Χαριτός*. Κατὰ ταῦτα δὲ ἀναμφιβόλως ἐγένοντο καὶ τὰ *Πανός*, καὶ *Φανερός*, ἅτινα παρέλαβον τὸ *z* ἐκ τοῦ *Πανηγρώτης* καὶ *Θεοφάνεια*, ὧν συγκεκομμένοι τύποι εἶναι.

§ 347. Γ') Ἐτέρας βεβαίας καταγωγῆς πρὸς τὰ ἄνω μνημονευθέντα εἶναι τὰ εἰς *ios* λήγοντα: *Στέργιος*, *Θύμγιος* ἀρχαίοθεν ἡμῖν παραδοθέντα, πρὸς ἃ εἶτα ἐσχηματίσθη καὶ τὸ νεώτερος *Γήλιος* ('Ἡλίας).

§ 348. Δ') Μεταβαίνομεν νῦν εἰς τὴν πολυπληθῆ τάξιν τῶν

εις *-ις* ληγόντων κυρίων ονομάτων. Ταῦτα εἶναι διαφόρου καταγωγῆς καὶ δύνανται νὰ διαιρεθῶσι α') εἰς τὰ ἔχοντα ἀρχαιοθεν ἰ ἐν τῇ ληγούσῃ μὴ τονιζόμενον καὶ ἐπομένως ἐκπίπτον παρ' ἡμῖν· τοιαῦτα εἶναι : τὰ *Θεοχάρ(η)ς*, *Θεοφάν(η)ς*, *Ἰωάννης*, *Γιάν(η)ς* *Καλογιάν(η)ς*, *Ἀνέστ(η)ς*.

β') Εἰς τὰ ληγόντα ἀρχαιοθεν εἰς *ιος* (*ιος*, *ειος*) καὶ ἄτινα συνεκόπησαν (πρβλ. Χατζ. ἐν Μεσαιων. 619 καὶ 624) εἰς *'ις* : *Ἀντών(ι)ς*, *Ἀλέξ(ι)ς*, *Βασίλ(ει)ς*, *Γεώργ(ι)ς*, *Δημήτρ(ι)ς*, *Θανάσι(ι)ς*, *Θεοδόσι(ι)ς*, *Αηγόρ(ι)ς*, *Λευτέρ(ι)ς*, *Πολυχρόν(ι)ς*, *Σωτήρ(ι)ς*, *Φώτ(ι)ς* καὶ ἄλλα.

γ') Κατὰ ταῦτα ἐσχηματίσθησαν εἰς *-ις* καὶ ἄλλα κύρια ὀνόματα ληγόντα ἀρχαιοθεν ἄλλως : *Ἀδάμ(ι)ς*, *Γαβροήλ(ι)ς*, *Μιχάλης*, *Συμών(ι)ς*, *Κομνηάν(ι)ς*, *Σπυριδών(ι)ς*, *Φιλίππ(ι)ς*.

δ') Κατὰ ταῦτα τέλος ἐσχηματίσθησαν ἀναλογικῶς καὶ τὰ ἐξῆς νεώτερα ὀνόματα εἰς *-ις* : *Δαχτιάν(ι)ς*, *Μοιέν(ι)ς*, *Χριστόλ(ι)ς*, *Κουτόλ(ι)ς*, *Κωιάνδ(ι)ς*, *Ζήσι(η)ς*, *Σταμάτ(ι)ς*, *Βαχάρι(ι)ς*, *Πασκάλης*, *Μαγκριώτ(ι)ς*.

§ 349. Ε') Τῶν εἰς *-ις* διακριτέα εἶναι τὰ ὀνόματα εἰς *-ις* ἅπαντα νεωτερικὰ κατασκευάσματα ὄντα καὶ ἀρχὴν λαβόντα, καθ' ἃ τοῦλάχιστον εἰκάσω ἐξ ὀνομάτων τινῶν εἰς *-ί* ληγόντων, ἐξ ὧν κατ' ἀρχὰς διὰ τῆς προσθήκης τοῦ *ς* ἐσχηματίσθησαν κύρια ὀνόματα εἰς *-ις* : Τοιαῦτα εὑρον ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἰδιώματι δύο, τὰ *Βεργίς* (ἐκ τοῦ *βεργί*) καὶ *Σκουλλῆς* (ἐκ τοῦ *σκουλλύ* πρβλ. ἀνωτ. § 332), εἰς ἃ προσθετέον καὶ τὸ *Μισιοργῆς* (*Μισιρλῆς*). Κατὰ ταῦτα λοιπὸν οὐδόλως ἀπίθανον, ὅτι ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ ἐξῆς *Ἀγελῆς*, *Γιωργῆς*, *Γιωργακῆς*, *Δραμαντιῆς*, *Δακῆς*, *Θοδωρῆς*, *Κωσταί(η)ς*¹⁾, *Δαμπῆς*, *Μαυρουδῆς*, *Παντελῆς*, *Σταυρῆς*, *Χαρῆς*²⁾ (ἴσως τοῦτο κατ' εὐθείαν ἐκ τῆς εὐχῆς νὰ *χαρῆς*).

¹⁾ Τὰ εἰς *-ις* οὐδεμίαν παρ' ἡμῖν ὑποκοριστικὴν σημασίαν ἔχουσιν, ὡς ἐν Κύπρῳ, καθ' ἃ λέγει ὁ κ. Σ. Μενάρδος ἐν Ἄθην. τ. 16, 285.

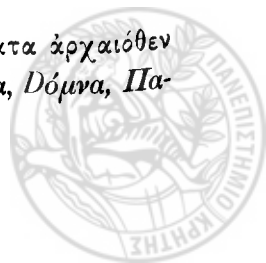
²⁾ Τὸ *Κωσταδῆς* δὲν κατεβίβασε μὲν τὸν τόνον κατὰ ταῦτα, διότι ἀνέκαθεν εἶχεν αὐτὸν ἐπὶ τοῦ *ι*, ἀλλ' ὑποστάν τὴν ἐπίδρασιν τῶν εἰς *ις* συνεκότη καὶ ἔληξεν εἰς *ις*.

§ 350. Γ') Καί εις -ες ὑπάρχουσι λήγοντα ὀλίγιστα κύρια ὀνόματα, ἰδίως παραφθοραί: *Μυῦρες, Δάφνες, Στεργιανές, Νανές*, ἅτινα θὰ ἐσχηματίσθησαν οὕτως ἢ ἐκ ξενικῆς ἐπιδράσεως ἢ κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ βασιλῆς ἢ ἐκ τῆς κλητικῆς τῆς ληγουσῆς εις ἑ: *Στεργιανέ* — ὁ *Στεργιανές*.

§ 351. Ζ') Ὑπολείπονται νῦν πρὸς ἐξέτασιν αἱ δυσύλλαβοι καὶ ἐπομένως δευτερογενεῖς καταλήξεις κυρίων ὀνομάτων καὶ δὴ πρῶτον ἢ συνηθεστάτῃ πασῶν -άκις, ἣν πλείστα κύρια ὀνόματα παρ' ἡμῖν λαμβάνουσι: *Δημητράκ(ι)ς, Γιωργάκ(ι)ς, Ἀντωνάκ(ι)ς, Λαμπράκ(ι)ς* ὡς καὶ ἐν Κύπρῳ κτλ. Ἐτέρα κατάληξις εἶναι ἢ ἐκ ταύτης μεγεθυντικῶς παραχθεῖσα ἄκος, ἣτις ἐν τούτοις ἀπώλεσε τὴν μεγεθυντικὴν τῆς σημασίαν: *Γιαννάκος, Δημητράκος*. Ἐτέρα εἶναι ἢ *ρανός*, ἣτις ἐσχηματίσθη κατ' ἀναλογίαν πρὸς τινα κύρια ὀνόματα ἀρχαιοῦθεν εις *ρανός* λήγοντα: *Στυλιανός*, καθ' ἃ εἶτα ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ νεώτερα *Κομνηανός* (ἐξ οὗ εἶτα *Κομνιάν(ι)ς*) καὶ *Θυμνηανός*. Ἐτέρα εἶναι ἢ *ών(ι)ς* σχηματισθεῖσα ἐπίσης πρὸς τὰ ἔχοντα τὸ ὄνις ἐν τῇ ῥίζῃ: *Ἀντώνις, Πολυχρόνις, Σπυριδιώνις, Παγώνις, Κρουώνις*, καθ' ἃ ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ *Ἀδρών(ι)ς, Μητρών(ι)ς*. Ὑπολείπονται αἱ καταλήξεις ἡνὸς ἐν τῷ μόνῳ κυρίῳ ὀνόματι *Λαμπρηνός*, ὅπερ ἐσχηματίσθη, ἂν εἶναι νεωτερικὸν καὶ οὐχὶ ἀρχαιοῦθεν παραδεδομένον, κατὰ τὸ *Μελισσηνός*, καὶ ἢ κατάληξις *ίκκος* ἐν τῷ *Ἀνδρικόκος*, ὅπερ ἴσως εἶναι τὸ ἀρχαῖον *Ἀνδρικός* (πρὸς τοῦτο πρβλ. τὰ ἐν Κύπρῳ *Ἀντρίκος, Λαμπρικόκος, Πατρίκος*).

§ 352. Αἱ καταλήξεις τῶν θηλ. κυρίων ὀνομάτων εἶναι, ὡς καὶ ἀνωτέρῳ εἶπομεν, πολὺ πλείονες καὶ ποικιλώτεραι καὶ τοῦτο διότι καὶ τὰ θηλυκὰ κύρια ὀνόματα εἶναι πολὺ πλείονα τῶν ἀρσενικῶν. Καὶ ἐν τούτοις θὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰς μονοσυλλάβους καταλήξεις καὶ εἶτα τὰς δευτερογενεῖς δυσυλλάβους. Ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς καταλήξεως.

Α') α. Ταύτην ἔχουσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὀνόματα ἀρχαιοῦθεν ἡμῖν παραδοθέντα: *Ἀλεξάνδρα, Δέσποινα, Δούκαινα, Δόμνα, Πα-*

νώρια, Θεδώρα κτλ. Πρὸς ταῦτα νῦν ἐσχηματίσθησαν νεώτερα τὰ *Χρούσα* καὶ *Παρθένα* (μὴ νομισθείσης θηλυκῆς τῆς καταλήξεως -ος) καὶ τὰ ἡ *Μάλαμμα* καὶ ἡ *Τέλλια*, ἅτινα ἐκ τῆς συμπτώσεως τῆς καταλήξεως α τοῦ οὐδεν. (τὸ *μάλαμμα*, τὰ *τέλλια*) μετὰ τῆς καταλ. α τοῦ θηλ. εὐκόλως ἐθεωρήθησαν θηλυκὰ ἄνευ ἄλλης μεταβολῆς τῆς καταλήξεως: ἡ *Μάλαμμα*, ἡ *Τέλλια*. Εἰς α ἐπίσης λήγει καὶ τὸ ἀρχαιόθεν τριτόκλιτον Ὀλυμπιάς, *Λυμψιάδα* συμφωνοῦν οὕτω πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ τριτόκλιτα.

§ 353. Β') Πολυπληθεστάτη ἐπίσης εἶναι ἡ τάξις τῶν εἰς ἡ ληγόντων κυρίων ὀνομάτων. Ἐκ τούτων σχετικῶς ὀλίγα εἶναι τὰ ἀρχαιόθεν λήγοντα εἰς -η: Ἑλέν(η), Δάφν(η), Καλλιόπ(η), Θεγρόν(η) Χαριτωμέν(η) κτλ. Πολλῶ πλείω δ' ὅμως εἶναι τὰ νεώτερα εἴτε ἐκ μεταβολῆς τῆς καταλήξεως -α εἰς τὴν κατάληξιν -η θεωρηθείσαν, οὕτως εἰπεῖν, μᾶλλον θηλυκὴν εἴτε ἐκ μετατροπῆς τῶν οὐδετέρων ὀνομάτων εἰς θηλυκὰ λήγοντα εἰς -η. Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνάγονται τὰ: Ἀντίκ(η), Ἀντίκα (ἂν εἶναι ἀληθῆς ἡ παραγωγὴ), Βενέτ(η) (Βενετιά), Δουκαίν(η) (Δούκαινα), Δεσποίν(η) (Δέσποινα), Κατερίν(η), Κατίν(η)¹⁾ (Αἰκατερίνα), Εὐγέν(η) (Εὐγενία), Ματίν(η) (Σταματίνα), Μαρούλλ(η) (Μαρούλλα), Κοκκών(η) (Κοκκώνα), Κυαράν(η) (Κυαράννα), Χουσάν(η) (Χουσάννα), Τολίν(η) (Χριστοδουλίνα). Ἐνταῦθα ἀνάγονται καὶ τὰ συγκεκομμένα Μαργδάλ(η) (Μαγδαληνὴ) καὶ Συρμάι(η) (Συρματένια).

Εἰς τὴν β' κατηγορίαν ἀνάγονται τὰ: ἡ Μπαγδάι(η) Βαγδάτιον), Μπαχάρ(η) (τὸ βαχάρι=ἄρωμα), ἡ Δζιβάν(η) (δζιβάν=ῶραϊον πρᾶγμα, λ. τουρκ.), ἡ Καρροφύλλ(η) (τὸ καρροφύλλι), ἡ Δεμόν(η), (τὸ λεμόνι), ἡ Μενέξ(η) (ὁ μενεξές), ἡ Μαργατάρ(η) (τὸ μαργαρίταρι), ἡ Νεράτο(η) (τὸ νεράντζι) καὶ ἡ Παγών(η) (τὸ παῶνι).

§ 354. Ἀλλὰ καὶ ἡ κατάληξις -η οὐκ ὀλίγον ἐπέδωκεν ἀφορμὴν λαμβάνουσα ἐκ τῶν ἀρχαιόθεν οὐκ ὀλίγων παραδοθέντων ἡμῖν εἰς -ἡ κυρ. θηλ. ὀνομάτων. Οὕτω πρὸς τὰ ἀρχαιόθεν παραδοθέντα ὀνόματα: Ἀρεστή, Ζωοπηγή, Καλή, Δευκί, Μα-

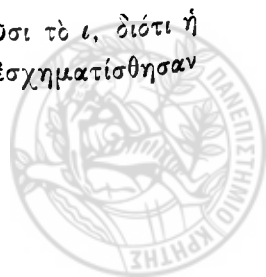
¹⁾ Πρὸς τοῦτο ἔως ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ *Λυμψιάδα* τὸ *Λυμψίν(η)*.

γδαληνή, Μελαγχροινή, Ξαθή, Ροδή, Σεβαστή και Χρυσή (Χουσή) ἐσχηματίσθησαν α') ἐκ τοῦ κόρη ἢ Κορή· β') ἐκ τῶν ἄρσ. κυρ. ὀνομ. Ζγουράφος ἢ Ζγουραφή, Θωμᾶς ἢ Θωμαγή, Πλούμης ἢ Πλουμή (πρβλ. § 327), Παναγιώτης ἢ Παν(υ)γιωτή και Φώτης ἢ Φωτή· γ') ἐκ τῶν ἐξῆς πραγμάτων: ἄργυρος = Ἀργυρή, βάλαμον = Βαρσαμή, βαχᾶρ = Βαχαρή, σάπφειρος = Ζαφειρή, σμάραγδος = Σμαραγή· δ') ὀνόματά τινα ξένης και ἀγνώστου προελεύσεως: Φιτωρή, Φεροαγή, Ταρσή, Σιμιρή.

§ 355. Μεγίστην δ' ὅμως ἐπίδοσιν ἔσχε παρ' ἡμῖν ἢ κατάληξις ὡ ἢ ἰώ και δὴ ὀρμηθεῖσα ἐξ ὀλιγίστων νῦν ἀρχαιοτέν περισωθέντων ὀνομάτων εἰς ὡ. Τοιαῦτα δύο μόνον εὔρον, τὰ Θεοφανῶ και Χαριτώ, καθ' ἃ εἶτα ἐσχηματίσθη πληθὺς κυρίων ὀνομάτων εἰς ὡ. Καὶ ἐκεῖ μὲν, ἔνθα ἢ κατάληξις τοῦ ἐξ οὗ παρήγοντο δὲν εἶχε ι, ἐσχηματίσθησαν εἰς ὡ, ὅπου δὲ εἶχεν, εἰς ἰώ. Τέσσαρα μόνον εὔρον εἰς ὡ λήγοντα και παραγόμενα ἐκ τῶν εἰς ἰά: Βανθῶ (Εὐανθία), Γλυκερῶ (Γλυκερία), Μαργῶ (Μαρία) και Δοξῶ (Εὐδοξία). Ἀλλὰ και ταῦτα ἐξηγοῦνται, διότι τὰ μὲν Γλυκερῶ, Δοξῶ δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς παραχθέντα μᾶλλον ἐκ τῶν Γλυκερή, Δοξή, τὰ δὲ Μαργῶ και Βανθῶ διὰ φωνητικὸς λόγους ἐσχηματίσθησαν οὕτως, ἐπειδὴ δυσκόλως θὰ ἀπηγγέλλοντο τὰ Βανθῶ και Μαργῶ. Παραθέτομεν νῦν παραδείγματα τῶν εἰς ὡ κυρίων ὀν. και δὴ α') τὰ παραχθέντα ἐκ τῶν εἰς ἡ: Ἀγαθή, Ἀγαθῶ, Ἀνθῆ Ἀνθῶ, Εὐλαβῆ Εὐλαβῶ, Ἀσημῆ Ἀσημῶ, Κορῆ Κορῶ, Ἀργυρῆ Ἀργυρῶ, Ταρῆ Ταρῶ. β') παραχθέντα ἐκ τῶν εἰς α: Ἀννέζα Ἀννεζῶ, Νεζῶ, Κυραότσα, Κυρατσῶ, Κουρτέσα Κουρτεσῶ, Κασσάνδρα Κασσανδρῶ, Μάλτα Μάλτῶ, Τσάτσα Τσατσῶ. γ') Ἐξ ἄλλων ὀνομάτων: Ἐλισάβει, Ἐλισαβῶ, Μπαγδάτ Μπαγδατῶ, Μαργαριά(ρη) Μαργαρω, Ἀρτεμῖς Ἀρτεμῶ, Ἀθίτις Ἀθιτσῶ.

Τὰ δὲ εἰς -ἰῶ λήγοντα ἄλλα μὲν δικαιολογοῦσι τὸ ι, διότι ἢ κατάληξις αὐτῶν περιεῖχε ἤδη τὸ ι, ἄλλα δ' ἐσχηματίσθησαν

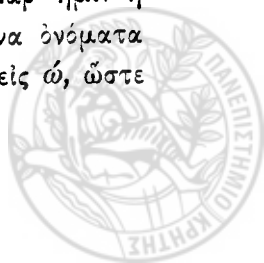

κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ πρῶτα, καίπερ μὴ ἔχοντα ἐν τῇ καταλήξει ι.

Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνάγονται τὰ *Εὐδοκία Βδοκιά, Ἀσημένια Ἀσημενιά, Ἐλυά, Ἐλυώ, Εὐθυμία Θυμιά, Μορφενία, Μορφενιώ, Μηλιὰ Μηλιώ, Σοφία Σοφιώ, Λυμυιάδα Λυμυκλιώ*, εἰς δὲ τὴν β' ἀνάγονται: 1) Τὰ λήγοντα ἐν τῇ καταλήξει εἰς -η *Ἀνθούλη Ἀνθουλιά, Ζωὴ Ζωγιώ, Θωμαγὴ Θωμαγιώ, Καλὴ Καλιώ, Πηγὴ (Ζωοπηγὴ) Πηγιώ, Ἀμυγδαλὴ Μυγδαλιώ, Εὐφροσύνη Φροσυνιώ, Φωτεινὴ Φωτεινιώ, Νεράτιζη Νερατιζιώ* καὶ *Ῥοδὴ Ῥοδιώ*. 2) Τὰ λήγοντα εἰς ἑτέρας καταλήξεις: *Ἄννα Ἄννιό, Δέσποινα Δεσποινιώ, Δάφνη Δαφνιώ, Σουλτάνα Σουλτανιώ, Ἰορδάνα, Ἰορδανιώ, Δόμνα Δομνιώ, Κυπάρισσος Κυπαρισσιώ, Ἀφειδούλης Ἀφειδουλιώ*. 3) Νεωτερικὰ τινα κατσκευάσματα: *Δοχτινιώ, Καμανιώ, Κιανιώ, Κιαρανιώ, Νιανιώ, Πανιώ* (ὡς βλέπει τις, πάντα λήγουσιν εἰς ιω, πιθανῶς παραγωγικὴν κατάληξιν γενομένην).

§ 356. Ε'). Ἄλλὰ καὶ εἰς -ω μὴ ὀξύτονα κύρια ὀνόματα ἀρκετὰ παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσιν, οὐκ οἶδ' ὅπως προελθόντα, διότι κατ' οὐδὲν ἀρχαῖον πρότυπον (τοῦλάχιστον παρ' ἡμῖν σφζόμενον) ἐσηματίσθησαν. Τοῦτο μόνον δύναται νὰ ῥηθῆ, ὅτι τινὰ αὐτῶν ἔχουσι μεγεθυντικὴν πωσ δύναμιν, ἥτις ὅμως ἐν ἄλλοις δὲν ὑπάρχει. Οὕτω μεγεθυντικὴν τινα δύναμιν φαίνεται μοι εἶναι ἔχουσι τὰ: *Ἀγγέλω, Σταμάτω, Στεφάνω, Σύρω, Μάρω, Ἐρεῖνω, Μελάχω, Χρυσάφω, Ἀθούλλω, Μόρφω*, ἕτερα δ' ὅμως οὐδαμῶς ἔχουσι τοιαύτην: *Χαῖδω, Βέργω, Φρόσω, Ρούσσω*. Δύο δὲ μόνον προπαροξύτονα εἰς ω ὑπάρχουσιν: ἡ *Γαρούφαλλω* καὶ ἡ *Κρούσταλλω*, διατηρηθέντος ἐν αὐτοῖς τοῦ τόνου, ὃν εἶχον τὰ ἐξ ὧν παρήχθησαν οὐσιαστικά.

§ 357. Ϛ'). Ἐν ᾧ δὲ τοσαύτην ἐπίδοσιν ἔσχε παρ' ἡμῖν ἡ ἀρχαία κατάληξις -ώ, παραδόξως εὐρίσκονται καὶ τινα ὀνόματα λήγοντα εἰς οῦ καὶ μὴ ὑποστάντα τὴν ἐπίδοσιν τῶν εἰς ὦ, ὥστε

νά μεταβληθῶσιν εἰς *ώ*. Ταῦτα εἶναι τὰ ἐξῆς: *Δουλοῦ* (τουρκ.), *Ἄρκολοῦ*, *Δημητροῦ*, *Συρματοῦ*. Πρὸς τὰ δύο πρῶτα *Δουδοῦ* καὶ *Ἄρκολοῦ* (τὸ δεύτερον τοῦτο πιθανῶς ἐκ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων οὕτω παρεδόθη ἡμῖν) ἐτχηματίσθησαν πιθανῶς καὶ τὰ δύο ἕτερα *Δημητροῦ*, *Συρματοῦ*¹⁾.

§ 358. Ζ'). Μεταβαίνοντες νῦν εἰς τὰς δισυλλάβους τῶν θηλυκῶν ὀνομάτων καταλήξεις ἀρχόμεθα ἀπὸ τῆς καταλήξεως *ία*, ἥτις καὶ ἀρχαίῳθεν ἡμῖν παρεδόθη. Ταύτην ἔχουσι ὀνόματα ἀνήκοντα κυρίως εἰς γυναῖκας ὅπωςδὴποτε διακεκριμένας καὶ μὴ παντάπασιν ἀγραμμάτους. Ἐπομένως εἶναι νεωστὶ εἰσελθόντα εἰς τὴν χρῆσιν ὀνόματα, διὰ τοῦτο δὲ καὶ δὲν ὑπέστησαν τὴν συνιζήσιν εἰς *ιά*. Οὕτως ἀκούονται ὀνόματα: *Ἀναστασία*, *Ζηνοβία*, *Εὐδοξία*, *Μαρία*, *Εὐθυμία*, *Σοφία*, *Γλυκερία*, *Ἀθανασία*, πρὸς ἃ ἐσχηματίσθησαν (πάντοτε ἄνευ συνιζήσεως), καὶ τὰ νεωτερικὰ *Εὐφρονία*, *Μορφενία*, *Σεραφία*.

§ 359. Η'). Ἄπ' ἐναντίας εἰς *ιά* ὑπάρχουσιν ὀνόματα κύρια ἀνήκοντα εἰς γυναῖκας γραιίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἀγραμμάτους. Σημειωτέον ὅτι ἡ κατάληξις αὕτη *ιά* δὲν ὀρμάται ἐκ τῆς *ία*, ἀλλ' ἐκ τῆς *έα*, ἣν ἔχουσι τὰ ὀνόματα τῶν φυτῶν, ἐξ ὧν παρήχθησαν τὰ ὀνόματα ταῦτα. Οὕτως ἔχομεν *Μπαβακιά*, *Λουλουδιά*, *Λεμονιά*, *Ζαμπακιά*, *Ζουμπουλιά*, *Τριανταφυλλιά*, *Καρυοφυλλιά*, *Μηλιά*. Ὅμοίως τούτοις διετέθησαν καὶ τὰ δύο λήγοντα εἰς - *αία*: *Ῥωμηνιά*, *Ἐλιιά*. Ἀλλὰ καὶ εἰς *ία* ἀρχαίῳθεν λήγοντα ὀνόματα ὑπάρχουσιν ἀρκετὰ μεταβληθέντα καὶ ταῦτα εἰς *ιά* καὶ συμπεσόντα μετὰ τῶν προηγουμένων: *Βδοκιά*, *Γιωργιά*, *Θυμιά*, *Βενετιά*, πρὸς ἃ εἶτα ἐτχηματίσθησαν καὶ τὰ *Πασχαλιά*, *Ζουλουφιιά*, *Πολυχρονιά*.

§ 360. Θ'). Ἐτέρα ἀρχαίῳθεν (ἐκ τῶν χριστιανικῶν χρόνων) παραδοθεῖσα κατάληξις εἶναι ἡ *ῖνα*: *Χριστιῖνα*, *Κωνσταντιῖνα*, *Αἰκατεῖνα*, πρὸς ἃ εἶτα ἐσχηματίσθησαν τὰ *Καλογερανῖνα*, *Σταμα-*

¹ Ἐν Κύπρῳ ἀπ' ἐναντίας πολλὴν ἐπίδοσιν ἔλαβεν ἡ κατάληξις οὗ, περὶ ἧς πρβλ. Σ. Μενάρδον ἐν Ἄθ. 16.280.

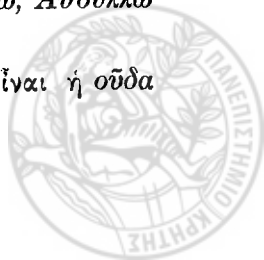
ἴνα. (Τὸ *Πουλίνα* μετεδόθη ἡμῖν παρὰ τῶν Ἴταλῶν ἢ Γάλλων, ἐπομένως δὲν ἐσχηματίσθη κατὰ ταῦτα).

§ 361. I). Ἐπίσης ἀρχιόθεν παρεδόθη καὶ ἡ κατάληξις *ικῆ* ἐν τοῖς Ἀγγελικῇ, Βασιλικῇ, ἂν τοῦτο εἶναι ἀρχαῖον.

§ 362. IA). Νεώτεροι ὅλως καταλήξεις εἶναι αἱ ἐξῆς: *ίσα*, *-ίσα(η)*, *-ισώ*, *-οῦλλα*, *-οῦλλ(η)*, *-ούλλω*, *-οῦδα*, *-ινῆ*, *-ινῶ*, *-ίνη*, *-ίνω*, *-ένα*, *-άνα*, *-κω*, *-ίκα*, *-ώρα*, *-ωρή*, *-ιωτώ*, *ώτα*, *-άκ(ι)*, *-έλ(η)*. Τούτων ἡ κατάλ. *ίσα* σλαυικῆς καταγωγῆς οὔσα, ὡς καὶ ἄνω περὶ τῶν ὀνομάτων εἰς *-ίσα* ἐλέχθη (§ 271), εἶχε κατ' ἀρχὰς ὑποκοριστικὴν δύναμιν, ἥτις σὺν τῷ χρόνῳ ἀπωλέσθη. Τοιαῦτα ὀνόματα εἶναι τὰ ἐξῆς: Ἀννίσα, Βαγίσα, Βαλασίσα, Βαοίσα, Δαφνίσα, Ζαφειρίσα, Ζωγίσα, Θεγωνίσα, Καλίσα, Κοκκωνίσα, Λουλουδίσα, Παρασκευίσα, Πηγίσα, Τελλίσα, Φανίσα, Φιλίσα, Φωτίσα καὶ ἄλλα. Ἄν καὶ πολλαὶ ἐκ τῶν οὕτως ὀνομαζομένων εἶναι ἤδη γραῖαι, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ἡ κατάληξις *-ίσα* ἔγρασε τὴν ὑποκοριστικὴν τῆς δύναμιν, ἐν τούτοις πρέπει νὰ ὁμολογηθῆ, ὅτι χρησιμεύει πῶς καὶ ἡ κατάληξις αὕτη ὡς θωπεία, πρὸ πάντων, ὅταν ὑπάρχωσι δύο παρἄλληλοι τύποι: *τέλλα* καὶ *τελλίσα*, *Φανῆ* καὶ *Φανίσα* καὶ τὰ ὅμοια. Ἐκ τῆς καταλήξ. *-ίσα* προῆλθεν ἡ κατάλ. *-ίσα(η)* οὐχὶ φωνητικῶς (διότι τοῦτο ἀδύνατον) ἀλλὰ πάντοτε κατ' ἀναλογίαν (πρὸς τὸ ἄνω § 353): *Δομνίσα(η)*, *Δοχίτισα(η)*, *Μαριγίτισα(η)*, *Κυριακίτισα(η)* καὶ ἐκ ταύτης ἡ *-ισώ* κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ εἰς *-ώ*: *Ἀθισώ*, *Ἀννισώ*.

§ § 363. IB). Ἐτέρα ὑποκοριστικὴ κατάληξις εἶναι ἡ οὔλλα μᾶλλον διατηρούσα τῆς προηγουμένης τὴν ὑποκοριστικὴν τῆς δύνάμιν: Ἀργυροῦλλα, Ἀσημοῦλλα, Αὔγοῦλλα, Δεσποιοῦλλα, Δημοτροῦλλα, Θυμοῦλλα, Κυαροῦλλα, Χαρισιοῦλλα καὶ Χρυσοῦλλα, πρὸς ἃ ἀναμφιβόλως ἐγένετο καὶ τὸ Θεοδούλλη Θεοδοῦλλα. Καὶ ἡ κατάληξις αὕτη μετεβλήθη εἰς οὔλλ(η) διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ *ίσα*: Ἀνθοῦλλη, Μαρούλλη(η) καὶ οὔλλω ἢ Ἀσπροῦλλα, Ἀθούλλα κατὰ τὰ εἰς *-ώ*.

§ 364. II). Ἐτέρα ὑποκοριστικὴ κατάληξις εἶναι ἡ οὔδα

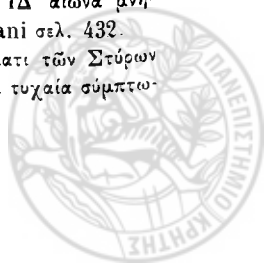
(πρβλ. Ἄθην. 16, 280) διατηροῦσα πάντοτε τὴν ὑποκοριστικὴν τῆς δύναμιν: *Τελλιοῦδα, Κυροῦδα, Καλιοῦδα, Καλιποῦδα, Κυαραποῦδα* κλ.

§ 365. ΙΔ'. Μὴ ὑποκοριστικαὶ καταλήξεις εἶναι αἱ ἐξῆς: ἡνυ παραχθεῖσα εἶτα ἐκ τοῦ ὀνόμ. *Κυραρήνη* (Κυρά Εἰρήνη), καθ' ἃ εἶτα ἐσχηματίσθησαν καὶ τὰ *Λαφίν(η), Δαδίν(η)*, ἐξ ἧς προῆλθε καὶ ἡ ἰνω ἐν τῷ *Γιαννίω*, ἡ *ινή*: Ἄλεξα/ρινή, Βγαγγελινή, Κελαῖδωνή, ἐξ ἧς ἡ ἀρκούντως συνήθης *ινώ*: Ἀλεξανδρινώ, Βγαγγελινώ, Δημητρινω, Ἐρηνω, Ζαχαρινώ, Θεοδωρινώ, Κωσταλινώ, Κυπρινώ, Κατερινώ, Ματινω, Χριστινω· ἡ ἔνια προελθοῦσα ἐκ τοῦ θηλυκοῦ τῶν εἰς ἐνος ἐπιθέτων: Ἀσμένια, Μαλαμματένια, Ματένια, Σωτηρένια, Συρματένια, Τσαφένια, Χρουσαφένια, Χουσαφένια καὶ ἡ -κω: Ἐλέγκω, Κατίγκω, Εὐγένκω, Ἀγγέλκω, Κικίτσκω, Χουσεέλκω. Ἴσως ἡ κατάληξις αὕτη προῆλθεν ἐκ τοῦ Ἀγγελικῆ μεγεθυνθέντος εἰς Ἀγγέλκω, καθ' ὃ εἶτα καὶ τὰ ἄλλα ἐσχηματίσθησαν.

§ 366. Σπανιώταται τέλος καταλήξεις εἶναι αἱ ἐξῆς: -ατσα *Κυαράτσα*¹, -ίκα: *Μαρίκα, Ἀνίκα*²), -ώρα: *Μαριώρα* (κατὰ τὸ Θεδώρα, ωρή: *Μαριωρή* (κατὰ τὸ Φιτωρή Ἴσως), -ώτα: Ἐρεινώτα, ακ(ι): ἡ Ἐλεγκάκ(ι), ελ(η): ἡ Βαρσαμέλ(η) καὶ ἡ ρωτώ: *Μαριωτώ* (κατὰ τὸ Παν.ρωτώ) καὶ ἡ -άννα: *Χουσάννα* κατὰ τὸ *Κυαράννα*.

1) Ὄνομα βουλγαρίδος ἡγεμονόπαιδος *Κυράτζα* ἀναγόμενον εἰς τὸν ΙΔ' αἰῶνα μνημονεύεται ἐν τῷ Α' τόμῳ τῶν *Acta Patriarchatus Constantinopolitani* σελ. 432.

2) Τὸ ὄνομα Ἀνίκα εἶναι καὶ ἀρχαῖον, ἀναγινώσκειται δ' ἐν νομίματι τῶν Στύρων ἀμφιβάλλω δ' ὅμως ἂν εἶναι τὸ αὐτὸ μὲ τὸ παρ' ἡμῖν. Φοβοῦμαι μὴ εἶναι τυχαία σύμπτωσις μᾶλλον.

'Αγερίζουμ. δροσίζομαι διὰ τῆς κινήσεως ριπιδίου ἢ ἄλλου τινὸς ὁμοίου.

'Αδίδερο τὸ ἀντίδωρον.

'Αδίχαρα ἢ λ. καὶ ἐν Πόντῳ· τὰ παρ' ἀρχαίοις ἐπίβδα, ἢ ἐπομένη τῇ τῶν γάμων ἡμέρᾳ.

'Αδικωτὰ ἐπίρ. σημαῖνον ἀκριβῶς ἀπέναντι.

'Αδούκκιστος ἐκ τοῦ β. δονκιάζω· ἀτακτοποίητος.

'Αδράχτ ἢ ἄτρακτος· καὶ ἐν Πόντῳ.

'Αδρεπάνιστο τὸ μὴ θερισθέν· σημειωτέον ὅτι ἢ λ. δρεπὰν δὲν εἶναι ἐν χρήσει παρ' ἡμῖν, ἀλλ' ἢ σλαυικῆς καταγωγῆς λ' κόσα.

'Αδρίκειο τὸ μέρος τῆς ἐκκλησίας ἢ ἄλλου τινὸς δημοσίου τόπου τὸ ὠρισμένον τοῖς ἀνδράσιν.

'Αδροφέρνω παρέγω ἑμαυτὸν τοιοῦτον, ὥστε ἀνὴρ φαίνεσθαι.

'Αθέρα ἢ, ἢ στερεὰ γωνία τῶν δοκῶν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κοπερὰ οὔσα.

'Αθ(ι), τό, τὸ ἀνθος τῶν δένδρων μόνον, οἶον τῆς ἀμυγδαλῆς.

'Αθῶ καὶ ἐν Χίῳ, ἐν δὲ Λειδησίῳ 'Αθθου = ἀνθῶ.

'Ακαλάμκαστος τὸ νῆμα τὸ μὴ καλαμκασθέν, τ. ἔ. τὸ μὴ περιτυλιχθέν περὶ τὰ καλάμκια. Ἡ λ. καὶ ἐν Πόντῳ.

'Ακρανῆ δένδρον, ἢ κρανέα, ἧς ὁ καρπὸς τὰ ἀκραῖνα.

'Αλλαξιὰ ἐνδυμασία (καὶ ἐν Πόντῳ).

Αλασόν(ι) τὸ γλυκάνισον, ᾧ χρῶνται πρὸς κατασκευὴν οἰνοπνευματώδους ποτοῦ.

'Αλατερό ἀλατοδοχεῖον. Ἐν Πόντῳ ἀλατερή.

'Αλεξῆτο εἶδος σταφυλῆς.

'Αλεσμα τὸ ποσὸν τοῦ σίτου τὸ ἀποστελλόμενον εἰς τὸν μύλον.

'Αλειτροπόδι ἀστερισμὸς ἐν τῷ οὐρανῷ· ἐν Βελθενδίῳ λιτροπουδιά.

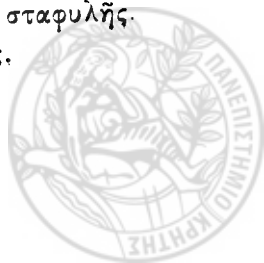
'Αλλήθωρος ὁ παρ' ἀρχαίοις στραβὸς καὶ β. ἀλληθωρίζω.

'Αλιπανάβατος ὁ ἄρτος ὁ μὴ ἐνζυμος ἢ ὁ ἐνζυμος μὲν, ἀλλὰ προῶρως ἐψηθεῖς.

'Αμμά σύνδ. ἐναντ. ἀλλά.

- * *Αμμοδη* ἄμμος. Πόθεν ὁ τύπος οὔτος, ἄγνωστον.
- * *Ανάμα* ὁ πρὸς τὴν θείαν μυσταγωγίαν χρήσιμος οἶνος· οὔτω καὶ ἐν Ἡλείῳ.
- * *Ανέσα* ἢ ἀναπνοή· ἀνάσα ἐν Βελβενδῶ.
- * *Ανεβατό* τὸ ψωμί τὸ ἀντιθετόν τοῦ ἀλιπαναβάτου· καὶ ἐν Λευκάδι ἢ λέξις.
- * *Ανεμαλλιάροκος* ὁ ἔχων γυμνὴν (ἄνευ καλύμματος) τὴν κεφαλὴν.
- * *Ανέμη* καὶ ἐν Χίῳ, ἐν Λειβησίῳ *ἀνήμη* τὸ γνωστὸν ὄργανον τὸ χρησιμεῖον πρὸς περιτύλιξιν τῶν νημάτων περὶ τὰ πηνία (παρ' ἡμῖν μασούρια).
- * *Ανεμίζω* τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ ἀφερίζουμι· δροσίζω τινά.
- * *Ανεμοπύρωμα* νόσος τις, ἧς τὸ ἐπιστημονικὸν ὄνομα διαφεύγει με.
- * *Ανεμοσιτάθ(η)ς*, ἐν Βελβενδῶ *ἀνεμοσιτάτης*: τὸ στήριγμα τῆς ἀνέμης τὸ ἐκ στελέχους δένδρου, ἐφ' οὗ εἶναι ἐμπεπηγμένος ὀβελός, ἀποτελούμενον.
- * *Ανεμοτινκλῶ* συστρέφω καὶ ταράττω βιαίως.
- * *Ανήμερα* ἐν τῇ φράσει τὸ *Πάσχα ἀνήμερα* καὶ ταῖς ὁμοίαις κατ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν τοῦ Πάσχα.
- * *Ανηθάρορα* ἀπροσδοκῆτως.
- * *Ανηπρόκοπος* ἄνθρωπος μὴ δυνάμενος νὰ προδεύσῃ· ἢ λέξις καὶ ἐν Ἡλείῳ καὶ ἐν Βελβενδῶ. Πρὸβλ. περὶ τῆς προσθέτου συλλ. *νη* τὸ *ἀνήπλιτος* ἐν Θήρᾳ (Χατζ. Μεσ. I. 139).
- * *Ἀνοιχτάρ* ἢ κλείς.
- * *Ἀξεσκέπαστος* ὁ μὴ ἐσκεπασμένος.
- * *Ἀξινάρ* οὐχὶ πᾶσα ἀξίνη, ἀλλ' ἴδιον ὄργανον τῶν βαρελοποιῶν.
- * *Ἀξυπόλιτος* καὶ ἐν Λειβησίῳ καὶ Πόντῳ = ὁ γυμνὸς τοὺς πόδας.
- * *Ἀπισιὰ* λωρίον συνέχον τὸ σάγμα τοῦ ζώου μετὰ τῆς οὐρᾶς, ἴσως *ὀπισθία*.
- * *Ἀπλοχωραίνω* γίνομαι· ἀπλόχωρος = οὐχὶ στενόχωρος.
- * *Ἀπροῦνες* καρπὸς θάμνου ὁμοιάζων πρὸς ῥᾶγας μαύρης σταφυλῆς.
- * *Ἀργητα* καὶ ἐν Λειβησίῳ καὶ Βελβενδῶ· ἢ βραδύτης.

Ἄπλωσά τὰ νήματα τοῦ στήμονος τὰ τεταμένα ἐπὶ τοῦ ὀριζοντίου λάκκου (τοῦ ἀλλαχοῦ καλουμένου ἀργαλειοῦ).

Ἄραν-ταράν σύνηθες ἐν τῇ φράσει : τὰ ἔκαμεν ἀράν ταράν, τ. ἔ. ἄνω κάτω, ὅμοιον τὸ Ἑπειρωτικόν : ἀλάν ταλάν.

Ἄργαλειό, μέρος τοῦ λάκκου, τ. ἔ. ὁ μοχλός, περὶ ὃν ἐλίσσεται ὁ στήμων.

Ἄριδ καὶ ἀρίδα (ἐν Πόντῳ) τὸ τρύπανον.

Ἄράγε μόνιον ἐρωτηματικὸν συνηθέστατον.

Ἄρα ἐν τῇ φράσει ἄρα γέν(η) = ἄς γίνῃ ὅ, τι θέλει.

Ἄρχιοῦμ ὀρχοῦμαι, ὅθεν καὶ ἄρχισμα = ὄρχησις.

Ἄρκοδας ὁ πλούσιος καὶ τὸ θηλ. ἀρκότ-σα πλουσία.

Ἄρμεμα ἀγελὰς ἢ πρόβατα ἢ αἴγες, ἄς ἀμέλγουσιν.

Ἄρμυιά τὰ ἐν ἄλμῃ λάχανα (κράμβαι).

Ἄρμη ἢ ἄλμη.

Ἄρμυόκαδος ὁ κάδος ὁ περιέχων ἄρμυιάν.

Ἄρπηδόνη τὰ ἀπολείμματα τοῦ στήμονος μετὰ τὴν ὕφανσιν τοῦ ὑφάσματος (πρβλ. Ξεν. Κύρου Παιδ. I. 6, 28).

Ἄρσενικοθήλυκος ἐπὶ ὄντος τερατώδους. Καὶ ἐν Λειβησίῳ ἢ λέξις· πρβλ. καὶ τὸ ἐν Χίῳ ἀρσενοθηλυκιά.

Ἄρτύνονυμ τρώγω κρέας ἐν καιρῷ νηστείας.

Ἄρτυμὴ τὰ ἐδώδιμα τὰ ἐσθιόμενα κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ τρωγασίμου, ὡς λέγονται παρ' ἡμῖν αἱ μὴ νηστεύσιμοι ἡμέραι.

Ἄρὺς ἀραιός. Ἡ λ. καὶ ἐν Πόντῳ καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἄρχινεύγω ἀρχίζω· πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. 293.

Ἄσκιὰ σκιά.

Ἄσωστος λέγεται περὶ ἐκείνου, ὅστις πρὸ τῆς παρόδου τῶν 9 μηνῶν ἐγενήθη καὶ ἐπομένως εἶναι ἀδύνατος ἢ ἐξαμβλωματικός.

Ἄτσαλος. Ἡ λ. καὶ ἐν Λειβησίῳ· ἄτσαλλους καὶ ἐν Βελβενδῷ ἄτσαλους, ἐν Πόντῳ δὲ ἄρτσαλλος, ἄσαλγος = κακός. Ἡ μόνη παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει πρὸς δήλωσιν τῆς σημασίας τοῦ κακός.

Ἡ παραγωγή της ἄγνωστος.

- Ἴσισ ἀλλόστομος καὶ ἐν Σύμῃ ὁ ὑβριστής.
Ἰσχυροίτις ὁ φεγγίτης.
Ἰσχυροίτις ἐν Χίῳ ἰσχυροίτις. Παρ' ἡμῶν οὕτω καλοῦσι τὸν πατέρα των μόνον οἱ τῶν ἱερέων παῖδες.
Ἰσχυροίτις ἀτυμὸς καὶ δὴ ὁ τοῦ ὕδατος μόνον.
Ἰσχυροίτις ἢ καπνοδόχος. Ἡ παραγωγή σκοτεινὴ ἴσως ἐκ τινος ἀρχαίου ἰσχυροίτις = μέρος ὅπου ἰσχυροίτις πῦρ.
Ἰσχυροίτις ὁ χλωμός, ὁ ὠχρός.
Ἰσχυροίτις ἐν τῇ φράσει σι' ἰσχυροίτις τ' τὸν κτύπησε = τὸν ἐκτύπησεν εἰς τὰ αἰδοῖα.
Ἰσχυροίτις κοιλίωμα ἐντὸς τοίχου. Καὶ ἐν Λειβησίῳ καὶ Σύμῃ καὶ ἐν Πόντῳ.
Ἰσχυροίτις ἐν τῇ φράσει μ' ἰσχυροίτις.
Ἰσχυροίτις(ι) ἢ, τὸ ὕψος.
Ἰσχυροίτις τὰ κυρτὰ ξύλα τῶν τροχῶν, τὰ ἀποτελοῦντα τὴν περιφέρειαν αὐτῶν.

B

- Βαβίζω ὑλακτῶ.
Βάβουλας εἶδος κανθάρου.
Βαγιά ἢ ἰτέα.
Βάγουρος φόβητρον, ἄνθρωπος φοβερός.
Βατισσηὰ θάμνος παράγων βάτισσηα (βάτινα· Einl. 26).
Βαπτιστικός ὁ βαπτιστικός καὶ βαπτιστικά τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν βάπτισιν.
Βγατὰ ἐξογκώματα περὶ τὸν λαιμόν (ἴσως ἐκ τοῦ (α)ὑγατὰ).
Βεζούλα κοιλίωμα μικρὸν ἐντὸς τοῦ τοίχου.
βελίδα μικρὸν μαχαιρίδιον ἀντὶ λεπίδα = λεπίς.
bibli τὸ ἄλλως βιβλί = τὸ ἀνδρικόν μόριον Ἡ λέξις καὶ ἐν Κύπρῳ καὶ Κρήτῃ. πρβλ. Χατζ. Einl. 81 σημ., ἔνθα λέγεται ὅτι ἡ λέξις εἶναι ἀρχαία ἀναφερομένη καὶ ὑπὸ τοῦ Ἡρωδιανοῦ ἐν I. 158.4.
Βιός ὁ, ἡ οὐσία τινός.

Βίττα (ἐν τῷ χωρίῳ Πέτρα) λέγεται ἡ ζώνη (*vitta*).

Βοθησῆς ὁ βοηθῶν, ὁ ὑπηρέτης.

βολιάζω ἐμβολιάζω· καὶ ἐν Ἡπειρώ.

βουβουνητὸ ὁ κρότος τῆς βροντῆς.

Βουλῶ καὶ ἐν Βελθενδῶ· βυθίζομαι.

Βουλλώνω σφραγίζω.

Βούτη κίδος μικρός, δι' οὗ μετακομίζουσι τὰς σταφυλὰς ἀπὸ τῶν κλημάτων τῆς ἀμπέλου εἰς τὸν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ εὕρισκόμενον *ληγόν*.

Βουτῶ βυθίζω (ἴσως ἐκ τοῦ βούτη).

Βούζουνος ἐξόγκωμα ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ δὴ τοῦ προσώπου

βρομῶ ἐκ τοῦ βρόμ.τος· κεῖται πρηγῆς.

βροσιτῆθ φόρεμα γυναικεῖον ἐκ λευκοῦ πανίου.

Βῶκος ταυτόσημον τῷ *βῶδι* καὶ κατὰ μετωνυμίαν ἄνθρωπος βραδύνους.

Βυζάσιουζα ἡ τροφός.

Βῶτιδα. Καὶ ἐν Λεικησίῳ ἡ *βρωτίς*, ἐν Βελθενδῶ *φτριδα*.

Βωτριδοφαγωμένος ὁ ὑπὸ τῶν σητῶν (βωτρίδων) βεβλαμμένος.

Γ

Γαδουροκυλίχιουζα τόπος τόσον στενός, ἐν ᾧ μόλις δύναται νὰ κυλισθῆ εἰς ὄνος.

Γάνα φαγητὸν ἀλμυρὸν λίαν. Σημειωτέον ὅτι ἐν Λευκάδι ἡ λέξις αὕτη σημαίνει τὸν *θύπον*.

Γανιάζω (ἐν Ἡπειρώ *γανιάζω*) ἐν ταῖς φράσεσι: *γάνησε* τὸ στόμα μ' = ἔφαγε πολὺ ἀλμυρὰ φαγητὰ καὶ *γάνησες πηᾶ* = πάρα πολὺ ἀνησυχεῖς, δέν μ' ἀφήνεις ἤσυχο. Ἐν Βελθενδῶ ἡ λ. αὕτη σημαίνει *βραχηάζω*.

Γαρίζω ὀγκανίζω.

Γενᾶ συγγενής· οἱ *γενῆς μου* = οἱ συγγενεῖς μου.

Γυναικωδὸς ἄνθρωπος ὅμοιος γυναικί τοὺς τρόπους.
Γωμηάζω κατ' ἀντίφρασιν κακολογῶ.

Δ (D)

Δαβοῦλα γυνή ἀνόητος καὶ κοῦφος ὡς τὸ *δαβοῦλ(ι)* = τύμπανον.

Δαλομίδα περιστροφή τοῦ ἀνθρώπου περὶ ἑαυτὸν καὶ ἡ ἐκ τοῦ-
του ζάλη.

Δάρα οὐίχλη.

Δαριάζω αισθάνομαι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀμαυρουμένους.

Δανλιὰ δαυλία· πρβλ. τὸ *δανλίζω* ἐν Αἴνῳ καὶ σύδαυλος ἐν Λευ-
κάδι.

Δαρδανίζω κινῶ καὶ ταράττω τινά.

Δέβερος ὁ παράγαμβρος.

Δεγουχιούρα ἡ τρυγών.

Διαγουμίζω διασκορπίζω.

Διάζομαι τὸ ἀρχαῖον *διάζομαι*.

Διγλυῶ ἐν τῇ φράσει *διάλυσε τὸ ὄνειρον* = ἐπραγματοποιήθη τὸ
ὄνειρον.

Διαλέζω διαλέγω.

Διαφεγίζω διαλάμπω, διαφέγγω.

Διασόβιτσα μικρὰ ῥάβδος πρὸς τὸ διάζεσθαι χρήσιμος.

Διάσιωργια ὄργανον, δι' οὗ διάζονται· πρβλ. Ἀθηνᾶς Τόμ. 10,
σελ. 548.

Δίκλωνο νῆμα ἐκ δύο κλωστῶν συγκείμενον.

Δίμ(ι)το τὸ διὰ τεσσάρων *μιταρίων* ὑφαινόμενον ὕφασμα.

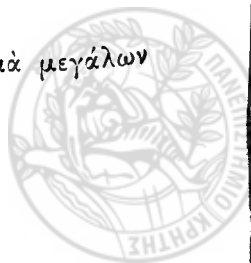
Δόλγος ὁ τάλας.

Δουβανίζω δέρω ὡς ἐπὶ τυμπάνου.

Δουκάνα ἡ τυκάνη, ἄλλως *δουκράνα*.

Δουκιάζω τακτοποιῶ συμπτύσσω τὰ φορέματα.

Δρασκελίζω (*ἀδρασκελίζω* ἐν Λευκάδι) πορεύομαι διὰ μεγάλων
βημάτων.

Δρέχω γυρίζω, περιέρχομαι, ἐν ᾧ τὸ *τρέχω* εἶναι ἐν χρήσει μόνον προκειμένου περὶ τοῦ ὕδατος ἢ ἄλλου ὑγροῦ καὶ σημαίνει *ρέω*. Τὸ *δρέχω* ἔχει καὶ ἐνεργητικὴν σημασίαν: τὸν *δρέχω* περιάγω αὐτόν.

Δρουβάν στενόμακρον βαρελοειδές σκεῦος, ἐν ᾧ παρασκευάζουσι τὸ βούτυρον.

Δρουβανίζουμι μαλακίζουμαι, ἀυνανίζουμαι.

Δρούφλιος καὶ *Δρούφλι* ἄνθρωπος ἀνόητος, βλακώδης.

Δριμόνι κόσκινον πρὸς κοσκίνισιν σίτου χρήσιμον.

Δρολίκι εἰνοπνευματώδες ποτὸν καὶ δὴ οἶνος.

Δρολικώνω μεθύσκουμαι.

Δρούμενος αἱ τρεῖς πρῶται ἡμέραι τοῦ Αὐγούστου. Τοῦτο καὶ ἐν Σύμῃ.

Δρώπικας ὕδρωψ, ὅθεν *δρωπικιάζω*.

Δυλιγάδια τὰ ἄλλως λεγόμενα *περιπλοκάδες*, τ. ἔ. φυτὸν ἔχον τὴν ιδιότητα νὰ ἀναρρινᾶται ἐπὶ τῶν τοίχων.

Ε

Ἐλε ἐπίρ. τέλος πάντων· *ἔλε ἤρτες* τέλος πάντων ἤλθες.

Ἐμ ἀλλά, ἐν τούτοις.

Ἐν Ἔστί, εἶναι. Περὶ τοῦ τύπου ὁ κ. Χατζ. λέγει ὅτι εὑρηται ἐν Πόντῳ καὶ Σφακίοις ἐν Μεσαιων. I, 39. Περὶ τούτου πρβλ. ὅσα γράφει ὁ κ. Χατζ. ἐν τῷ αὐτῷ συγγράμματι ἐν σελ. 449 καὶ 564.

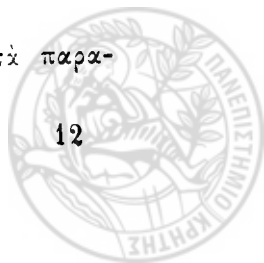
Ἐκατοσὺ ἢ ἑκατοντάς.

Ἐξὸν Ἐκτός.

Εὔτυχο ἐν τῇ φράσει μόνον: τὸ *εὔτυκό* τ' ἐν ἡ τύχῃ του εἶναι.

Ζ

Ζάκατο τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον. Ἐν Βελβενδῷ *ζάκατα* τὰ παραγεμίσματα.

Ζαπώνω κυριεύω, καταλαμβάνω (ἐκ τοῦ τουρκ. *zar*).

Ζάφτω κτυπῶ, ἃ σὲ ζάφω *καμηλιάννα* θά σοι δώσω ἐν ράπισμα.

Ζγατζεύγω διὰ τῶν πολλῶν περιποιήσεων καθιστῶ τι (ὡς παι-
δίον, κύνα, γαλῆν) ἀδύνατον καὶ ἀσθενικόν.

Ζγάρα ὁ πρόλοβος τῶν πτηνῶν· ἡ λ. σλαυική.

Ζγουραφίζω ζωγραφῶ (πρβλ. Χατζ. Einl. 107).

Ζεματίζω καίω διὰ θερμοῦ ὕδατος.

Ζερβοσκουτέλα ὁ ἀριστερόχειρ.

Ζερβός ἀριστερός (παρὰ τοῖς ἀρχαιότεροις *ζαορός* (πρβλ. Χατζ.
Μεσαιων. I. 238).

Ζεῦλος ἄνθρωπος ζεύγλη ὅμοιος, ἀνεπιτήδειος.

Ζημνηαρόκατα ἡ ἐν Πόντῳ *ζεμνηόκατα*.

Ζουβακίζω δέρνω (ἡ λ. ἴσως τουρκ. καταγωγῆς).

Ζουμβουλιά εἶδος δένδρου.

Ζουπούνα ὑπένδυμα ἐξ ἐρίου (ἡ λ. σλαυικῆς καταγωγῆς).

Ζουπῶ πιέζω. Ἐν Ἡπείρῳ *ζουπῶ*.

Ζουλούφια τὰ ἐν Ἀθήναις λεγόμενα ἀφέλειες, ἐν Βελθενοῦ *Τσολούφ*.

Ζουρῶ κατατήκομαι ὑπ' ἀσθενείας βραδέως ὑποδοσκύσης.

Ζούφα μέρος σκοτεινόν.

Ζουφώνουμ χώνομαι εἰς σκοτεινὸν μέρος.

Ζῶ λέγεται ἐνεργητικῶς: δὲν θὰ *βορέση* νά σε *ζήση* δὲν θὰ δυ-
νηθῆ νά σε διαθρέψῃ.

Η

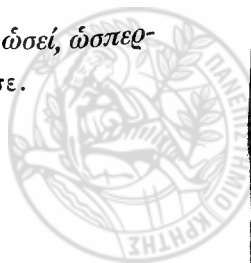
Ἦλα ἀντὶ ἤθελα μοριον σχηματίζον τὴν δυνητικὴν ἔγκλισιν.

Ἦσκιος σκιά. -

Θ

Θαρρεῖς τι τίθεται ἐπιρρηματικῶς ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου: ὡσεὶ, ὡσπερ-
εἰ = *θαρρεῖς τί σε ἔσφαζαν* = ὡσπερ εἰ ἔσφαττόν σε.

Θεκιάζω (ἐν Χίῳ *θηκιάζω*) θέτω τι εἰς καλὸν μέρος.

Θερμασιὰ πυρετός.

Θερμοσπουδιὰ ἢ σποδός, ἢ θερμὴ τέφρα.

Θελιὰ βρόχος.

Θειά ἐν τῇ φράσει μόνον τῆς τειᾶς σου τὸ δοκοκέφαλο, ἢ χρω-
ται ἀγανακτοῦντες οἱ ἄνθρωποι.

Θηλύκωσι ἢ ὀπή, εἰς ἣν εἰσέρχεται τὸ κομβίον.

Θηλυκῶνουμε κομβώνομαι.

Θεῖτσα ἢ θεία καὶ εἶτα ἢ δέσποινα ἐν γένει, ὡς τὸ κοκκῶνα.

Θλίβω ἐξαρθρῶ καὶ θλίβουμ = ἐξαρθροῦμαι.

Θλίψιμο ἐξάρθρωσις.

Θρύβος βοτάνη, ἢ θρύμβη· καὶ ἐν Στενημάχῳ (Einl. 89)

Θυμηγιάτος θυμιατήριον.

I

Ἴσθα ὑπόγειον (ἢ λ. σλαυική).

Ἴλερ ἢ νόσος ἰλαρά.

Ἰδρωτήρια τὰ ἐκ τοῦ ἰδρωτός προερχόμενα ἐξανθήματα.

K

Καβαδώνω ἀπατῶ, παρακρούομαι.

Καβανάριαι κατὰ τοὺς ἀρχαίους ἐπιφυλλίδες ('Αριστοφ. Βατρ. 92).

Καβωτὰ εἶδος ὑφάσματος παρ' ἡμῖν ὑφαινομένου καὶ χρησίμου
πρὸς ἐπίπλωσιν.

Καθανεῖς ἕκαστος.

Καθημερούσιος καθημερινός.

Κακανίζω γελῶ θορυβωδῶς. Ἡ λ. αὕτη ἐν Πόντῳ σημαίνει φι-
λονικῶ μεγαλοφώνως.

Κακαρώνω πνέω τὰ λοισθια, ἐν τῇ Αἴνῳ δ' ὅμως σημαίνει κτυπῶ
διὰ λίθου. Κατὰ Χατζ. Μεσ. I. 144 ἢ λ. καὶ ἐν Μαδύτῳ
καὶ Κυζίκῳ· πρβλ. Deffner ἐν 'Αρχ. 260.

Κακίωνουμε ὀργίζομαι καὶ διακόπτω τὰς σχέσεις.

Κακογενήσιορα ή δυστοκούσα.

Καλαμάτζα ή κνήμη.

Καλαθίνα μέγα κλάθιον.

Καλαμάζω περιτυλίσσω τὰ νήματα περί τὰ καλάμια διὰ τοῦ ὀργάνου, ὅπερ λέγεται *ροδάνι*.

Καλεστής ὁ προσκαλῶν εἰς τοὺς γάμους.

Καλιὰ νιτρικὸν κάλι, ὀρυττόμενον ἄλλοτέ ποτε εἰς τι μέρος ἐκτὸς τῆς πόλεως καλούμενον *Σωλούχα*.

Καλιβῶνω πεταλώνω. Ἐν Λειβησίῳ *καλικῶνω* (caligare).

Καλλίτες παιγνιδίον τι, καθ' ὃ πολλοὶ παῖδες ὑπερπηδῶσιν ἀλλήλους καμπτομένους μὲ τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων.

Καλοπίχερος εἰρωνικῶς λέγεται ἐπὶ τῶν ἀνεπιτηδείων ἡ λ. καὶ ἐν Λειβησίῳ.

Καλισοῦνη περικνημίδες ἐκ χονδροῦ ὑφάσματος.

Καλωσσηνεύω μόνον ἐπὶ τοῦ καιροῦ βελτιοῦμαι.

Καμήλα τὸ ζῷον ἡ κάμηλος καὶ εἶτα σιδηροῦν τι σκευὸς ἔχον σχῆμα καμήλου καὶ τιθέμενον ἐν τῇ ἐστία, ἵνα ὑποβαστάξῃ τὰ ξύλα.

Καμάδα πόθος καὶ παράπονον συγχρόνως.

Κάμνω νήθω. Ἡ σημασία αὕτη τοῦ β. εὔρηται καὶ ἐν Αἴνῳ (σχῆμα κατ' ἐξοχήν).

Καμτσουρίζω νεύω ἐρωτικῶς διὰ τῶν ὀφθαλμῶν.

Κανελλὸς ὁ ἔχων τὸ χρῶμα κανέλλας.

Καντίζω συγκατανεύω. Ἡ λ. τουρκ. καταγωγῆς, ὅν ἔχει δὲ οὐδεμίαν σχέσιν πρὸς τὸ *κάνδιον*, ὡς διατείνεται ὁ κ. Μπουῶνας ἐν Ἀρχ. Κοραῆ Α' ἐν τῇ λ. *καντίζου*.

Καποιάζω θεραπεύω δι' ἰδίας μεθόδου ἀσθενείαν τινὰ τῶν παιδῶν

Καρίδες αἱ ἀλλαγῆς *γαρίδες* λεγόμεναι.

Καράφλα ἄνθρωπος ἀνόητος καὶ βλάξ.

Κάσσα φαγητὸν ἄγαν ἀλμυρόν.

Κασσιδα νόσος τοῦ τριχωτοῦ μέρους τῆς κεφαλῆς.

Κρόλα ἐπίρρημα, οὗ ἡ σημασία ποικίλλει : βέβαια, τέλος πάντων, ἐν τούτοις.

Κειμηῖά πρᾶγμα πολύτιμον καὶ πολυφύλακτον (συγγενές ἴσως πρὸς τὸ **κειμήλιον**).

Κεῖται μόνον ἐν τούτῳ τῷ προσώπῳ λέγεται ἐπὶ τῶν κατακειμένων ἐπὶ τῆς κλίνης ἀσθενῶν καὶ μὴ δυναμένων νὰ ἐγερθῶσι.
Ἡ λ. καὶ ἐν Ἰκάρῳ.

Κεῖτομαι κεῖμαι. Πόθεν προῆλθεν, ἰδὲ Χατζ. Μεσαιων. I. 317.

Κελεφές ὁ πάσχων ἐκ κέλλας, ἤτοι ἀσθενείας τοῦ τριχώματος τῆς κεφαλῆς.

Κενώνω ἀδειάζω.

Κεφάλωσ(ι) τὰ ἐν τῷ ἄκρῳ ὑφάσματός τινος ὑπάρχοντα διαφόρου χρώματος λωρία.

Κινῶ ἐπὶ τοῦ ὕδατος ἢ γάλακτος, ὅταν ἀρχίζῃ νὰ βράζῃ.

Κλαβανή παράθυρον μέγα ὡς θύρα (ἢ λ. σλαυική).

Κλάδος ὁ, ὁ χρόνος, καθ' ἓν κλαδεύουσι τὰς ἀμπέλους.

Κλανοθύρα ἡ περιερχομένη καὶ ὡσεὶ περιπερδομένη τὰς θύρας, τ. ἔ. ἢ φλύαρος γυνή.

Κλημηές ἡ ἀρχαία **κνημία** (πρβλ. Πολυδ. 7, 11, 6: ἀρπάσας τὴν κνημίαν τῆς ἀμάξης).

Κλῶκα ἡ ἔρνις ἢ ἐπιφάζουσα τὰ ὠά της.

Κλωνάρ(ι)ς ἄνθρωπος ὅμοιος πρὸς κλῶνα : ὑψηλός.

Κλωστρὸν νῆμα κεκλωσμένον.

Κουτυλῶ σφάλλομαι, ταλαντεύομαι· πρβλ. τὸ Ἡπειρωτικὸν κουτυλῶ.

Κοδόφωτος μύωψ.

Κόν.δια Ἐν Βελβενδῶ **κόν.τα** ἢ **κονίς**.

Κολύβα ἡ καλύβη.

Κοκκινάδ(ι) βαφή ἐρυθρά, δι' ἧς βάπτουσι τὰς παρειὰς των αἰ νεάνιδες.

Κοκοηάζω στοχάζομαι τινος διὰ λίθου καὶ κτυπῶ αὐτό.

Κολλιίδα φυτὸν προσκολλώμενον καὶ κατὰ συνεκδοχὴν ἄνθρωπος προσκολλώμενος καὶ ὀχληρός.

Κονεύω καταλύω (ἢ λ. τουρκικῆς καταγωγῆς).

Κόπανος ὁ μηριαῖος μῦς τῶν πτηνῶν.

Κοπίδια τὰ ἀπολείμματα τῶν πρὸς ἐνδύματα ὑφασμάτων.

Κοραμιστὰ εἶδος συνθηματικῆς γλώσσης, ἣ χρῶνται οἱ μεγάλοι, ἵνα ἀποπλανῶσι τοὺς μικροὺς· συνίσταται δ' ἡ γλῶσσα αὕτη εἰς τοῦτο, ὅτι μεθ' ἐκάστην συλλαβὴν ἐκάστης λέξεως προσθέτουσι συλλαβὴν ἔχουσαν τὸ φωνῆεν τῆς συλλαβῆς, εἰς ἣν προστίθεται, πρὸ αὐτοῦ δὲ σύμφωνόν τι ἢ κ ἢ ντζ ἢ ἄλλο τι. Οὕτως αἱ λέξεις τὸ καλὸ παιδί κοραμιστὰ λέγονται ὧδε· τόκο κάκα λόκο παίκαι δίχι· ἢ τόντζο κάντζα λόντζο παί-ντζαι δίντζι.

Κόριζα ὁ κορεός.

Κορώνοι ἀνάπτω· πρβλ. Χατζ. Μεσαιων. I. 146.

Κόρφος ὁ κόλπος, τὸ ὑπὸ τῶν ἐνδυμάτων ἐπὶ τοῦ στῆθους ἀφηνόμενον κενόν.

Κότημα αἰνίγμα.

Κότσολα τὰ ἀπολείμματα τῶν στάξεων μετὰ τὴν ἀλώνισιν.

Κοσὴ ὁρόμος (κατὰ τὴν ἀρχ. σημ.), τρέξιμο (ἢ λ. τουρκ.).

Κοιάρα στάβλος τῶν χοίρων (ἢ λ. σλαυικῆ).

Κουδονομαχῶ κουδουνίζω πολὺ.

Κοῦντρος κοντός, οὐχὶ ὑψηλός.

Κούκερος εἶδος φαντάσματος.

Κουκουλώνω σκεπάζω· **κουκουλώνουμ** = καλύπτομαι.

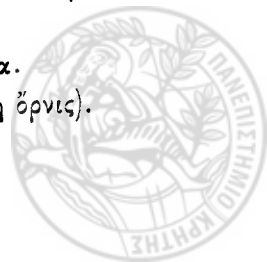
Κουκουδ ἐσγάρᾳ ἐξανθήματος.

Κουκουρίζω κτυπῶ ἐπὶ τῆς θύρας, τὸ ἀρχ. **κόπτω τὴν θύραν** ἢ λ. πεποιημένη.

Κουλάστρα τὸ παρὰ Λατίνοις *calostrum* τὸ πρῶτον ἐκ τῶν μαστῶν τῆς λεχοῦς ἐξερχόμενον ὕδατῶδες γάλα.

Κουλίκι εἶδος πλακούντος, ὃν κατασκευάζουσι τὸ Πάσχα.

Κούλκα ὁ ἀλλαχοῦ λεγόμενος γάλλος ἢ κούρκος (ἰνδικὴ ὄρνις).

Κουβανοῦμ φοιτῶ συχνάκις που.

Κουβαλητὸ ἐν τῇ φράσει μὲ *κουβαλητὸ νερὸ μύλος δὲ γυρίζει.*

Κουμαΐα φειδωλῶς χρῶμαί τι. Τὸ κοινῶς λεγόμενον *κάμνω οἰκονομίαν.*

Κουμάρ μικρὸν πῆλινον ἀγγεῖον πρὸς ὕδωρ χρήσιμον.

Κουμουλά σωρός (ἢ λ. λατιν. καταγωγῆς).

Κουπάνα ξυλίνη μικρὴ σκάφη (ἢ λ. κατὰ Meyer σλαυική).

Κουπάζω καταπραΰνομαι. Περιέργως ἢ λ. ἐν Σύμῃ σημαίνει *εἶμαι ἀφηρημένος.*

Κουῤρηες εἶδος ἀσθενείας τῶν μικρᾶς ἡλικίας παιδῶν.

Κουρῆάζω πάσχω ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀσθενείας.

Κουρέλι οὐχὶ τεμάχιον ὑφάσματος, ὡς κοινῶς σημαίνει, ἀλλὰ συνώνυμον τῷ ἀρχαίῳ *σκῶρ.*

Κουράδα συνώνυμον τῷ ἀνωτέρω.

Κουσίζω κεντῶ, νύσσω ἰδίως ἐπὶ τοῦ πόνου, ὃν αἰσθάνεται τις ἐκ τραύματός τινος (ἴσως ἐκ τοῦ λατ. *cuspis*).

Κουτρῶ λέγεται ἐπὶ τῶν κέρατα ἐχόντων ζώων *κυρίτω* (ἢ λ. καὶ ἐν Αἴνῳ).

Κουτσομεσιάζω κτυπῶ τινα ἐπὶ τῆς ὀσφύος ἐπικινδύνως.

Κουτσουλιά περίττωμα τῶν πτηνῶν.

Κουφαλδάκα 1) ἄνθρωπος κωφός· 2) καρύδιον κούφιον.

Κουφάτος λέγεται περὶ πορῆς ἡσυχῆ καὶ ἄνευ θορύβου ἐξερχομένης.

Κουρκουδῶ (ἀρκουδῶ) ὠθῶ τινα, ἀπωθῶ.

Κουρτσουλιά θάμνος ἀκανθώδης, βῆτος.

Κουτάβ(ι) σκύλαξ.

Κουφίζω ὑπόκωφός εἰμι.

Κόχη γωνία τοῦ ὀμματίου ἢ ἄλλου τινὸς χώρου (κόγχη).

Κουχτή μέρος ὑπήνεμον.

Κράνοιχα ὅλως διόλου ἀνοιχτά.

Κράντας ἄνθρωπος μέγας καὶ ὑψηλός.

Κρεματίζουλλίζουμ κρέμαμαι ἐπὶ πολὺ ἐκ τινος.

Δαλάκια εἶδος ζυμαρικοῦ, ὅπερ κατασκευάζεται ἐκ πόλτου ἀλευρώδους ἐντὸς ἐλαίου ἢ βουτύρου ἐφομένου.

Δανάρι ὄργανον δι' οὗ ξαίνουσι τὰ ἔρια. Ἡ λ. λατινική.

Δανὸ νῆμα βαμβάκινον οὐχὶ κλωστόν, ἀλλ' εὐθύ, ἅτε ἄκλωστον.

Δάπατα τὸ ἀρχ. *λάπαθον*.

Δαίτιο εἶδος ἄνθους (*tropaeolum*).

Δάσπη ἡ τρυξ τῶν βαρελίων.

Δαφρὸς ὁ ἀνόητος καὶ βλάξ, ἐν ᾧ ὁ συγγενῆς τύπος *λαφροῖος* σημαίνει ἐλαφρὸς.

Δαχαίνω τυχαίνω, σύνηθες μὴ *λάχ(η)* καὶ γίνη = μήπως γίνη οὕτως· ὥστε τὸ μὴ *λάχ(η)* εἶναι ἐν χρήσει πλέον ὡς σύνδεσμος.

Δαχανιάζω πνευστιῶ ἐκ τοῦ πολλοῦ δρόμου.

Δαγνὸς ἀβαθὺς καὶ συνεχδοχικῶς ἄνθρωπος μὴ ἐμβαθύνων εἰς τὰ πράγματα.

Δαχῆνα ὁ λειχήν· πρβλ. Χατζ. Einl. 359.

Δαυρὸς ὁ ἐλλιπής, καὶ συνεχδ. ὁ πάσχων πως τὰς φρένας. Πόθεν προῆλθε πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. 170.

Δακιάζω ρυπαίνω καὶ ρυπαίνομαι.

Δαπεισοῦρι λέπιον, ἡ ἐπίδερμις τῶν πτηνῶν.

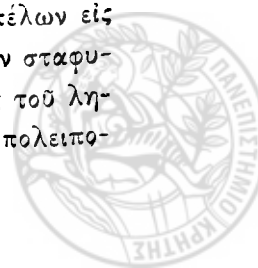
Δευκάσιουζα ἡ λευκαίνουσα τὰ πανία.

Δευκὸ μόνον ἐπὶ νήματος λευκοῦ.

Δευκαίνω ἡ λ. ἐν χρήσει μόνον προκειμένου περὶ τῆς λευκάνσεως τῶν πανίων.

Δημῶρια τὰ μνήματα· ἡ λ. καὶ ἐν Βελθενοῶ.

Ληγὸς μέγα ἐκ ξύλου κυβοειδὲς κατασκευάσμα δυνάμενον νὰ περιλάβῃ περὶ τὰς 1200-1500 ὀκάδας σταφυλῶν, ὅπερ ἐπιβιβάζουσιν ἐπὶ στερεᾶς ἀμάξης συρομένης ὑπὸ 4 βοῶν καὶ δι' οὗ μετακομίζουσι τὰς σταφυλάς ἀπὸ τῶν ἀμπελῶν εἰς τοὺς οἴκους. Ἐντὸς αὐτοῦ γίνεται καὶ ἡ θλίψις τῶν σταφυλῶν, ὥστε εὐθὺς ἐντεῦθεν χωρίζεται ὁ ἐκ τῆς ἐντὸς τοῦ ληγοῦ θλίψεως προερχόμενος λευκὸς οἶνος ἀπὸ τοῦ ὑπολειπο-

μίνου ἔνεκα τῆς μακροτέρας μετὰ τῶν σταφυλῶν διαμονῆς καθιστάμενος μέλας οἶνος, ὅστις μετὰ ἓνα μῆνα ἀποχωρίζεται τῶν στεμφύλων ἐκρέων ἀπὸ μεγάλων βαρελίων, ἅτινα μόνον ἐν τύμπανον ἔχουσιν ἰστάμενα διὰ τοῦτο ἐπὶ τοῦ ἐτέρου τυμπάνου καὶ καλοῦνται παρ' ἡμῖν *ίνες* (ἢ *τίνα*).

Λιάζω ξηραίνω διὰ τῆς τοῦ ἡλίου θερμότητος.

Λιαλιῶ διὰ τῆς φωνῆς ἢ καὶ τοῦ βουκέντρου παρακελεύομαι τὸ ζῶον, ὅπως προχωρῆ, ἐλαύνω.

Λιαλήματα ὄργανα μουσικὰ καὶ οἱ παίζοντες ταῦτα συγχρόνως.

Λειανίζω κόπτω εἰς λεπτὰ τεμάχια.

Λίμα πείνα ὑπερβολικὴ. Ἡ λ. καὶ ἐν Ἡπείρῳ.

Λιμάζω πεινῶ λίαν.

Λιμάρι (ἢ) *λαίμαργος*.

Λιμπίζομαι ὀρέγομαί τινος. Ἡ λ. καὶ ἐν Χίῳ καὶ Ἡπείρῳ.

Λιναρήσιο τόπος, ἔνθα παράγεται λίνον.

Λιουβοῦτζα στρατήγημα ἐν τῇ πάλῃ, παρακαταγωγὴ· Λατ. *supplantatio*.

Λογῶ δῶ λογῶ γενικὴ χρησιμεύουσα ὡς ἐπίθετον παντὸς εἶδους.

Λογκαιλόγερα ἀπανταχόθεν πέριξ.

Λοίρι τεμάχιον ἄλατος, τυροῦ καὶ τῶν τοιούτων.

Λίγδα τὸ πάχος, τὸ λίπος.

Λιγδίζω λέγεται περὶ τῶν ἐνδυμάτων, ἅτινα ἐκ τῶν πολλῶν λιπιδῶν κηλίδων ἀπολάμπουσι.

Λόθρα ἤλος ἄτεχνος χρήσιμος πρὸς πετάλωμα τῶν ἵππων. Ἡ λ. καὶ ἐν Λευκάδι.

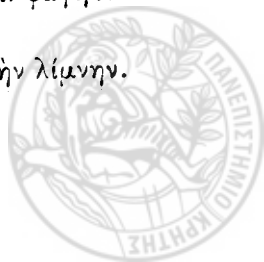
Λοξίζω ἔχω τοὺς ὀφθαλμοὺς στραβούς.

Λουκιζω καταβρογχίζω (ἢ λ. Τουρκικὴ).

Λοῦνα λεπτὴ ἴς φυτοῦ.

Λοῦσμα τὸ πρὸς τὸ λουσθῆναι χρήσιμον ὕδωρ, εἶτα καὶ φαγητὸν ἀηδὲς καὶ ἄνοστον.

Λοῦτσα ὁ καταβεβρεγμένος ἢ λ. ἐν Ἡπείρῳ σημαίνει τὴν λίμνην.

Αυκοπρόγονα τὰ τοῦ λύκου προγόνια καὶ συνεχδοχικῶς τὰ ἀδιαλείπτως διαπληκτιζόμενα πρὸς ἄλληλα παιδία.
Αωλοφακὴ λέγεται περὶ γυναικῶς μωρᾶς καὶ κούφης.
Αῶφος μοχλός.

M

Μάγανο τό, καὶ ὁ μάγανος ὄργανον, ἐφ' οὗ αἱ κορασιδες ἐντείνουσι τὸ ὄφασμα, ἐν οὗ κεντοῦσι

Μαγερευτούρα λέξις ἀπαντῶσα μόνον ἐν τῷ αἰνίγματι *καρακάξα μακρομούρα, λήγορα μαγερευτούρα* (τήγανον).

Μαγνάδ(ι) κάλυμμα λεπτότατον τῆς γυναικείας κεφαλῆς (ἢ λ. καὶ ἐν *Χίῳ*).

Μαγνίζω ἐντείνω τὰς δυνάμεις μου, ἵνα ἐπιτελέσω φυσικὴν ἀνάγκην.

Μαγουλίκα ταινία συνέχουσα τὸ κάλυμμα τῆς κεφαλῆς μετὰ τοῦ ἀνθερεῶνος.

Μαδίζω τὸ ἀλλαγῶ λεγόμενον *μαλώνω*, φιλονικῶ.

Μαθὲ καὶ *μαθὲς* σύνδεσμος· ἀλλά, βέβαια.

Μάζαλ(η) ὕδωρ μετὰ πιτύρων βεβρασμένον, ἐν ᾧ ἐμβάπτουσι τὰ νήματα, ἵνα καταστήσωσιν αὐτὸ λειότερα.

Μαῖνα παίγιον, καθ' ὃ οἱ παίζοντες παῖδες διαίρουσιν εἰς δύο ἀντίθετα στρατόπεδα, καὶ καταδιώκουσι τοὺς ἐκ τοῦ ἀντιθέτου στρατοπέδου ἐρχομένους εὐθὺς ὡς ἔρχονται οὗτοι εἰς τὴν περιφέρειάν των (ἀλλαγῶ λέγεται *σκληβάκια*).

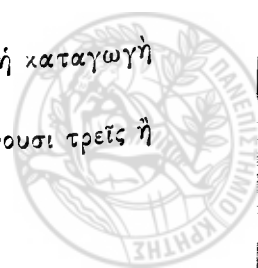
Μάλυστρο ὄργανον τοῦ βαρελοποιοῦ χρήσιμον πρὸς ὀμάλυνσιν τῶν σανίδων.

Μάκενα πᾶν εἶδος μηχανῆς

Μακαριὰ τὸ κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐγένετο ἡ κηδεῖα, διδόμενον δεῖπνον (ἢ λ. καὶ ἐν *Χίῳ*).

Μακάρι τὸ ξινόγαλο τὸ ἄλλως γικούρτι. Ἄγνωστος ἢ καταγωγῆ τῆς λέξεως.

Μακρογαδούρα παίγιον τῶν παιδίων, καθ' ὃ ἐπιβαίνουσι τρεῖς ἢ

τέσσαρες παῖδες ἐπὶ τῆς ῥάχεως ἀλλήλων, οὕτως ὥστε ἀποτελεῖται ἀληθῆς μακρὸς ὄνος, εἰς ὃν εἶτα πηδῶσιν ἄλλοι τέσσαρες παῖδες οἱ ἀποτελοῦντες τὸ ἀντίθετον στρατόπεδον, ὧν ὁ εἷς ἀριθμεῖ τοὺς ἀπὸ τοῦ 1 μέχρι 40 ἀριθμούς. Καὶ ἂν μὲν κατορθώσῃ ἄνευ διακοπῆς τῆς ἀναπνοῆς νὰ ἀριθμήσῃ αὐτούς, νικᾷ καὶ οἱ συμπαιζόντες πηδῶσιν ἄλλην φοράν ἐπὶ τῆς μακρογαδούρας, ἂν δὲ διακόψῃ τὴν ἀναπνοήν, νικᾶται τὸ στρατόπεδόν του καὶ κάμνει τότε αὐτὸ τὴν μακρογαδούραν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι πηδῶσιν ἐπ' αὐτῆς.

Μαλλίτικας ὁ ἐξ ἐρίου κατασκευασθεῖς.

Μαλακοκέρατος λέγεται ὁ ὄνος, ἅτε δὴ μαλακὰ κέρατα ἔχων.

Μάνη ἡ ὀργή, ὁ θυμός.

Μανιώνουμ ὀργίζομαι.

Μανιτάρια μύκητες.

Μανίτω ἡ μαῖα.

Μαραγγιάζω μαραίνομαι.

Μαργώνω τὸ ἀρχαῖον ναρκῶ, αἰμωδιῶ· πρβλ. Χατζ. Μεσαιων.

I, 138.

Μαρίτσες μικρὰ ὀστρεῖδια σπειροειδῆς τὸ σχῆμα ἔχοντα.

Μαρκιοῦμ μηρυκῶμαι.

Μαρμαρύζω μαρμαίρω, λέγεται δὲ ἐπὶ τῆς μαρμαρυγῆς, ἣν ἐκπέμπουσιν αἱ κέραμοι τῶν στεγῶν φλεγόμεναι ὑπὸ τοῦ ἡλίου.

Μάσα ἡ τράπεζα καὶ συνεχδ. τὸ φαγητόν.

Μαρούλια τὸ γνωστὸν φυτόν· λέγεται δὲ ἡ λ. *μαρούλια* καὶ ἐπὶ ἀγανακτήσεως καὶ ἀποκρούσεως προτάσεώς τινος· *μαρούλια!!!*
τ. ἔ. τί εἶναι αὐτὰ ποῦ λέγεις; Ὁμοίως καὶ ἡ λ. *πράσα!*

Μασούρια πηνία, λεπτὰ καλάμια, περὶ ἃ τυλίσσουσι τὰς κλωστὰς (ἡ λ. καὶ ἐν Χίφ).

Μασουρίζω περιτυλίσσω περὶ τὰ μασούρια κλωστήν.

Μασὰ ἡ πυράγρα.

Μαστοροχალαστής ὁ περὶ πᾶν ἀνεπιτήδειος· πρβλ. Χατζ. Μεσ.

I. 419.

Μάτα ἐπίρ. ἔπειτα.

Ματιάζω βασκαίνω, ἐν Χίῳ *μαθιάζω*.

Μαυρομάτα φυτόν τι δικαιολογοῦν τὸ ὄνομά του, διότι ἐπὶ τῆς κιτρινῆς στεφάνῃς ἔχει μικρά τινα μελανὰ σημεῖα, ὡσεὶ ὀφθαλμούς.

Μαυροτήγανο ἀσθένεια, ὁ ἀνθραξ.

Μεγρῆς τό, *μὲ* (ὄ)γνῆες· παρ' ἡμῖν ἐγένετο οὐσιαστικὸν καὶ λαμβάνει καὶ τὸ ἄρθρον, σημαίνει δὲ τὴν ἐπίσκεψιν, ἣν ποιοῦνται οἱ μέλλοντες νὰ συγχαρῶσι τοῖς οἰκείοις τῶν ἄρτι μνηστευθέντων.

Μεριδοχάρτια τὰ ἄλλως *ψυχοχάρτια* τῶν ἱερέων.

Μερτικό τὸ μέρος, τὸ μερίδιον.

Μεσοταλαγίδα πομπόλυξ ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος προελθοῦσα ἐκ τῆς ἀσυνήθους συνθλίψεως· π. χ. ἐπὶ τῶν κατὰ πρῶτον ὑλοτομούντων.

Μερώνω καθησυχάζω.

Μεσαοργιά αἱ ἐντὸς τῆς πόλεως συνοικίαι. Ἴδὲ περὶ τῆς λέξεως τὸ βιβλίον τοῦ κ. Χατζ. Γλωσσολ. Μελετ. περὶ τῆς λ. *Μεσαορέας*.

Μετάκ(ι) δοχεῖον ξύλινον, δι' οὗ μεταγγίζουσιν οἶνον ἢ ἄλλο τι ὑγρόν.

Μέτρος, τό, τὸ μέτρον· πρβλ. Einl. 317.

Μήγαρ σύνηθες ἔρωτημ. μόριον ἰσοδυναμοῦν σχεδὸν τῷ ἀρχαίῳ *μῆ γάρ*· πρβλ. τὸ ἐν Λευκάδι *μήγαρις*.

Μῆδε ἀντὶ τοῦ *μῆτε*· *μῆδε* . . . *μῆδε*.

Μηλαδέρφ(ι) ὁ ἑτεροθαλῆς ἀδελφός (ἢ λ. καὶ ἐν Βελθευδῶ).

Μηνηῶ μηνύω, ἀναγγέλλω, διὰ τρίτου ἐκφράζω τὰ παράπονά μου πρὸς τινα.

Μηνηάτικα τὰ ἔμμηνα τῶν γυναικῶν.

Μικκούτσικος πολὺ μικρός· πρβλ. Χατζ. Einl. 158.

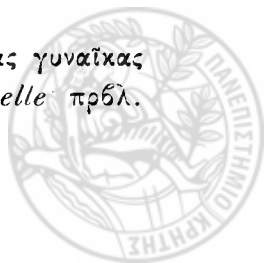
Μισταργὸς ὁ ἔμμισθος ἐργάτης.

Μηγαουρίζω ἐπὶ τῆς φωνῆς τῶν γαλῶν.

Μιλίνα πλακοῦς (ἢ λ. σλαυική).

- Μιμιδίζω* αισθάνομαι ἀνατριχιάσιν ἐπὶ τῆς ἐπιδερμίδος.
- Μυρίζω* ὄζω κακῶς.
- Μισάδ* σανίς τις ἐν τῷ βαρελίῳ.
- Μιάρτζα* τὰ ἐκ νημάτων ὄργανα, δι' ὧν ἐπέρχεται τὸ ἀνοίγμα τῶν νημάτων τοῦ στήμονος, δι' οὗ (ἀνοίγματος) διέρχεται ἡ κερκίς (ἢ σαγίττα).
- Μοῖρα* τεμάχιον κρέατος καὶ αὐτὸ τὸ κρέας.
- Μοιράσι* τὸ, ἡ κληρονομία καὶ ἡ διανομὴ αὐτῆς.
- Μορτὴ* ἡ δεκάτη (ἢ λ. ἀρχαία· πρβλ. Κοραῆ εἰς Ἴσοκράτους Πλαταϊκόν, 19).
- Μουδός* τὸ ἀρχαῖον *μυνδός* (Einl. 108)· ἐπὶ τῆς ὑάλου καὶ ἄλλων διαφανῶν ἀπολεσάντων πως τὴν διαφάνειάν των.
- Μουκίζω* σκώπτω τινὰ διὰ τῆς τῶν χειλέων κινήσεως.
- Μουλλώνω* σιωπῶ.
- Μούλλωμα* καλύπτρα.
- Μούνης* ἄνθρωπος γυναικοειδῆς.
- Μουνίκακας* ὁμοίως.
- Μουσάιτζα* κοίλωμα ἐντὸς τοῦ τοίχου, ἐν ᾧ φυλάσσονται τὰ στρώματα.
- Μούσκεμα* ἐν τῇ φράσει: ἔγινα μούσκεμα ἐβράχην καθ' ὀλακληρίαν.
- Μουσκεύω* ὑγραίνω.
- Μοσκίζω* εὐωδιάζω.
- Μοσκιά* εὐωδία καὶ συνεχδ. γυνὴ ἐλευθερίων ἡθῶν.
- Μουτσουφλῶ* περιπαίζω καὶ ὑβρίζω δι' αἰσχρῶν λόγων.
- Μυζήτζα* μυζήθρα.
- Μυροκοπῶ* εὐωδιάζω λίαν.
- Μῶλιτσα* βρωτίς (ἢ λ. σλαυϊκή).
- Μωλτσοφαγωμένος* ὃν κατέφαγον οἱ σῆτες.
- Μῶμισες* ἄνθρωπος οὐδενὸς ἄξιος (ἢ λ. σλαυϊκή).
- Μωρὴ* συνηθέστατον παρ' ἡμῖν προσφώνημα πρὸς τὰς γυναῖκας ἐπέχον τὸν τύπον τοῦ *Madame* καὶ *Mademoiselle* πρβλ. Μενάρδον ἐν Ἀθηνᾶς τ. ΙΓ'. 278.

N

Ναγὸς ἀγρὸς ὕδατος παρατρέπων τὸ ὕδωρ ἐκ τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ καὶ φέρον αὐτὸ εἰς τὸν μύλον.

Νεβαρζιλ νευραλγία. Ἡ λ. οὕτω μεταμορφωμένη μετεβιδάσθη ἡμῖν ἐκ τῆς Τουρκικῆς, ἥτις παρέλαβεν αὐτὴν ἐκ τῆς ἀραβικῆς, ἥτις παρέλαβεν αὐτὴν ἐκ τῆς ἐλληνικῆς.

Νεκούροκοντα μὲ ἐσταυρωμένους τοὺς πόδας (ἡ λ. αὕτη λέγεται *ἀνακούροκοντα* ἐν Λειβησίῳ, *ἀνακούροδικα* ἐν Λευκάδι).

Νεγάζω βιάζω, νεγάζουμ βιάζομαι, σπεύδω.

Νεγασά βία, σπουδή.

Νεκοβάνουμ ἐτοιμάζομαι, πρὸς τι.

Νέρεμα ἐρυγή.

Νερεύγουμ ἐρεύγομαι.

Νεροπελῶ ἀφήνω ὕδωρ, ἐπὶ τῶν καρπῶν καὶ ἐν τῇ φράσει: νερο-πελᾶ τὸ στόμα μου ἐπὶ τῶν ὀρεκτικῶς πρὸς τι ὄψον προσβλεπόντων.

Νεροφίδα ὄφις ἐνδιαιτώμενος ἐν τῷ ὕδατι.

Νεσασμὸς ἀναπνοή.

Νεσπῶ ἀνασπῶ· ἐπὶ τῶν τριχῶν τῆς κεφαλῆς.

Νηᾶμα ἀγρὸς νεωστὶ σπαρεῖς.

Νουνίζω συλλογίζομαι, σκέπτομαι (ἡ μόνη παρ' ἡμῖν ἐν χρήσει λέξις πρὸς ὀήλωσιν τῆς ἐννοίας τοῦ σκέπτεσθαι, βουλευέσθαι ἄγνωστον πόθεν προῆλθεν).

Νυπνοφᾶς ὁ ἀγαπῶν τὸν ὕπνον.

Νυφίτσα ἡ ἰκτίς.

Νυφκᾶτο τὸ γαμήλιον ἔνδυμα τῆς νύμφης.

Νυχτέρ(ι) ἡ κατὰ τὴν νύκτα ἐργασία.

Νυχτικὸ ἀλοιφή, ἧ ἐπαλείφονται αἱ γυναῖκες κατὰ τὴν νύκτα, ἵνα τὸ δέρμα των λεπτότερον ἀπεργάσωνται.

Ξ

Ξάδερχα ἢ ξαίνουσα τὰ ἔρια.

Ξαίνω τὸ ἀρχ. ξαίνω.

Ξανάμανα ἐπίρρημα· ἐκ νέου.

Ξαρίζω ἐκδιώκω (ἢ λ. καὶ ἐν Ἡπείρῳ ἀλλὰ *ξυαρίζω*).

Ξανγίζω καθιστῶ τι λευκὸν καὶ ἐγὼ αὐτὸς λευκὸς καθίσταμαι.

Ξαύγισμα ἢ λεύκανσις.

Ξεγέρονω πίπτω· πρβλ. περὶ τούτου Χατζ. Μεσαιων. I. 129.

Ξεπεταχτὸ οἰκοδόμημα ὑψηλὸν καὶ σχεδὸν μετέωρον.

Ξερογοπανίζω ἐκβάλλω τοὺς ἰστούς τῆς ἀράχνης.

Ξετροχουλίζουμι ἐκτυλίσσομαι, ἐπὶ τῶν συνεστραμμένων πραγμάτων.

Ξεπελγοῦμι παύομαι στενοχωρούμενος, ἀναπαύομαι.

Ξεπελγιδὸς νωχέλεια, ἀμέλεια.

Ξεψυλλιάζω καθαρίζω μέρος τι ἀπὸ τῶν ψύλλων.

Ξινίλα ἐν τῇ γεν. μόνον *ξινίλας*.

Ξιστρεμὰ ἢ ὄπισθεν ἐπιφάνεια ὑφάσματος τινος.

Ξόβλι κέντημα (ἢ λ. καὶ ἐν Χίῳ· *exemplum*).

Ξουφλιάζω ἐν τῷ παιγνιδίῳ κατανικῶ τὸν ἀντίπαλόν μου, ὥστε νὰ μὴ ἔχη πλέον τίποτε.

Ξυλιάζω ξυλοφορτώνω· πρὸς δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀμυγδάλων λέγεται, ὅταν ἀρχηται ὁ ἐξωτερικὸς αὐτῶν φλοιὸς νὰ σκληρύνηται.

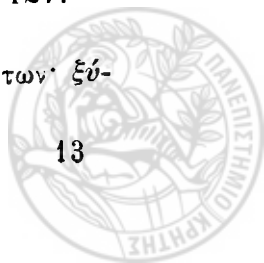
Ξυλοπινάκα πινάκι ἐκ ξύλου καὶ συνεχδ. ἄνθρωπος αὐτόχρημα βλάξ.

Ξυλόχτενο τὸ μέρος τοῦ ἀργαλειοῦ (λάκκου), ἐν ᾧ περιέχεται τὸ χτένι, δι' οὗ διέρχονται οἱ στήμονες.

Ξυπάζω ἐκπλήττω· πρβλ. περὶ τούτου Χατζ. Μεσ. I. 127.

Ξύστρα ὄργανον, δι' οὗ μεταφεροῦσι τοὺς ἄνθρακας.

Ξύστρος λέξις ἐν χρῆσει, ὅταν πρόκειται περὶ ἀποδράντων· *ξύστρος ἐκεῖνος ὧχετ' ἀπιών*.

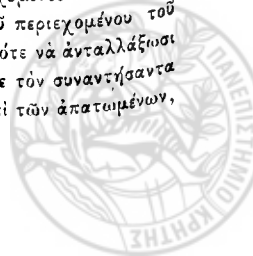
Ο

- Οβρές βρύον ¹⁾.
Ὄβυάζω ἔχω πῦον.
Ὄβυος πῦον.
Ὄδες ὄτε, ὄταν.
Ὄγος ἔγγονος.
Ὄλότος ὄρθιος.
Ὄξοχή ῥάβδος μακρά, δι' ἧς ἐκτυλίσσεται ὁ ἐπὶ τοῦ ἀργαλεοῦ
περιτετυλιγμένος στήμων.
Ὄμάδες αἱ ἀλλαγῶν λεγόμεναί: ἀμάδες.
Ὄπως καὶ πῶς ἐπίρ. ὀπωσδήποτε.
Ὄππαλα λέξεις, ἧ χρῶνται, ὅταν θέλωσι νὰ ἐξεγείρωσι τινα κα-
θήμενον, μάλιστα παιδίον.
Ὄρμηγῶν λέγω, ἀναγγέλλω, διδάσκω (ἡ λ. καὶ ἐν Λειβησίφ:
ἀρμηγῶν).
Ὄρμος ὁ παρ' ἀρχαίοις ὄρμος (λατ. temo).
Ὄρτζά ἡ καλὴ ἐπιφάνεια ὑφάσματός τινος.
Ὄσπίδα εἶδος ὄφως, ἡ ἀρχαία ἀσπίς.
Ὄστρηζά δένδρον ἡ ὄστρέα (ostrea).
Ὄυρανίσκος ὁ οὐρανίσκος τοῦ στόματος.
Ὄχειρα ἡ ἔχιδνα.

Π

Παγοῦρη(ι) φυτόν τι, οὗ τὰ φύλλα ἐκβάλλουσι σταγόνας μικρὰς
ὕδατος.

1) Ἡ λέξις αὕτη παρ' ἡμῖν ἐν χρῆσει εἶναι μόνον ἐν τῇ φράσει ὄβρες καὶ κουρκουζέ-
λες, εἰς ἣν ἀναφέρεται τὸ ἐπόμενον ἀνέκδοτον. Δύο ἄνθρωποι συνήντησαν ἀλλήλοις καθ'
ὁδόν, ὧν ὁ μὲν εἶχε σάκκον κηχίδων (παρ' ἡμῖν κουρκουζέλες) πλήρη, ὁ δὲ σάκκον βρώων
πλήρη. Τούτων ὁ πρῶτος ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ δευτέρου περὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ σάκκου
τοῦ εἶπεν ὅτι ἦτο πλήρης καρῶν, καὶ ἐρωτήσας τὸν ἕτερον περὶ τοῦ περιεχομένου τοῦ
σάκκου τοῦ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν ὅτι εἶναι πλήρης ἐρίων. Συνεφώνησαν τότε νὰ ἀνταλλάξωσι
τοὺς σάκκους των καὶ ἀπῆλθεν ἑκάτερος ἠὲ χαριστημένος, διότι ἠπάτησε τὸν συναντήσαντα
αὐτόν, ἐνῶ ἀμφοτέροι ἦσαν ἠπατημένοι, λέγεται δὲ ἡ παροιμία αὕτη ἐπὶ τῶν ἀπατωμένων,
οἵτινες νομίζουσιν ὅτι ἀπατῶσιν.

Παγίδα μόνον ἢ σιδηρᾶ, ἢ πρὸς σύλληψιν τῶν πτηνῶν χρήσιμος, ἐν ᾧ ἢ πρὸς σύλληψιν τῶν μυῶν καλεῖται **καπάνι** (τουρκ.).

Παδιοῦ πανταχοῦ.

Παθρολογουῖμ λέγεται ἐπὶ τῶν ὑποψηφίων εἰς γάμον.

Παιχτοιουλίκια ψεύδη καὶ ἀπάται γενόμεναι κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τοῦ παιχιδίου· **κάμνω παιχτοιουλίκια**.

Πανῆρ κάνιστρον.

Παν.πανωτρασὸς ὁ ἐπάνω τοῦ ἄλλου εὕρισκόμενος.

Παπαρδέλες ἀνοησίαι, αἱ ἀλλαχοῦ φαφλαταρίαι

Παπᾶς κάθετος στῦλος ὑποστηρίζων τὴν στέγην.

Παπαδίτσα τὸ ἐν Ἀθήναις λεγόμενον χαμόμηλον.

Παπάρα μόνον ἐν τῇ φράσει ἔφαγε τὴ παπάρα ἀπέτυχε (ἢ λ. παπάρα σημ. ἐν Ἡπειρῷ σοῦπαν ἐξ οἴνου καὶ ἄρτου. Καὶ ἐν Χίῳ ἢ λ.).

Παπύρ(ι) φυτὸν τι, ᾧ χρῶνται οἱ βαρελοποιοί, ἵνα πληρῶσι τὰ μεταξὺ τῶν σανίδων χάσματα.

Παραγών(ι) ἢ ἐστία.

Παραδεροφὸς φίλος καὶ ἑταῖρος στενός.

Παράγωμα καὶ **παραγῶμ(ι)** ὕβριστικὸν ἐπίθετον.

Παραγωμάζω περιπαίζω τινὰ δι' ὕβριστικῶν ἐπιθέτων.

Παρακάλ(ι) τό, ἢ παράκλησις.

Παράκλι λέγεται τὸ ἐντὸς τῶν κιβωτίων κατὰ τὰς στενάς πλευρὰς ἰδιαίτερον χώρισμα, ἐν ᾧ φυλάσσονται τὰ πολυτιμότερα πράγματα.

Παραπονίδ(ι) ἐξάνθημα ἐπὶ τοῦ προσώπου.

Παραστεκάμενος καὶ ἐν Βελθενδῶ· ὁ παριστάμενος καὶ βοηθῶν εἰς τι.

Παραστορίζω κακῶς ζωγραφῶ, κακῶς περιγράφω.

Παραστρατῶ καὶ ἐν Χίῳ· ἐξέρχομαι τῆς εὐθείας ὁδοῦ.

Παραχτέν(ι) μέρος τοῦ ἄνω μνημονευθέντος **παράκλι**.

Παραχώνω θάπτω (καὶ ἐν Χίῳ).

Παρταλοκιράτσα λέγεται περί γυναικὸς ἄσκοπα λεγούσης.

Παρτακλὸς ἀνόητος, ἔμπληκτος· ἢ λ. οὕτω καὶ ἐν Βελβενδῶ, ὅπου εὗρηται καὶ ὁ τύπος *παρτσακλός*, ὡς καὶ ἐν Αἴνῳ, ἐν ᾗ λέγεται καὶ *παρλακός*.

Πασκίζω ἐπιχειρῶ, προσπαθῶ.

Πάσματα ὑποδιαίρεσις τῶν νημάτων.

Πατέλις χωλὸς κατὰ τι.

Πατητή εἶδος ῥαφῆς.

Πατήματα ὄργανον, δι' οὗ ἀναβιάζονται καὶ καταβιάζονται τὰ μιτάρια.

Πατημὰ ἶχνος.

Πατοῦνα πέλημα.

Παφλαγόνες εἶδος σταφυλῆς.

Πάχνη ἢ πάχνη.

Παχνί τό, ἢ φάτνη.

Πε πρόθ. ἀπό, μετά.

Πεβγάζω πληρώνω, ἐξοφλῶ.

Πεικάζω καταλαμβάνω, ἐννοῶ.

Πειγίζω εἰρωνεύομαι, κάμνω *χωρατᾶ* (ἢ λ. καὶ ἐν Νισύρῳ)· ἀγνώστου παραγωγῆς.

Πεκόφω ἀπογαλακτίζω.

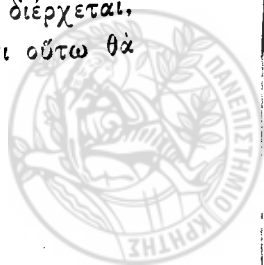
Πελέκι εἶδος πελέκεως χρήσιμον τοῖς βαρελοποιοῖς.

Πελεκούδια τὰ μετὰ τὴν ὑλοτόμησιν ὑπολειπόμενα τεμάχια τῶν ξύλων.

Πέλεμος πόλεμος.

Πελεμῶ πολεμῶ καὶ εἶτα προσπαθῶ, ἐπιχειρῶ· πρβλ. περὶ τοῦτου Χατζ. Μεσ. I. 174.

Πεπεροῦγα παιδίσκη κεκαλυμμένη καθ' ὀλοκληρίαν ὑπὸ χόρτων καὶ περιερχομένη τὰς ὁδοὺς ἐν καιρῷ ἀνομβρίας. Ταύτην οἱ οἰκοδεσπότης τῶν οἰκιῶν, πλησίον τῶν ὁποίων διέρχεται, καταβρέχουσι δι' ἀφθόνου ὕδατος νομίζοντες ὅτι οὕτω θὰ

- παύση ή άνομβρία. Τò ἔθιμον τοῦτο εἶναι ἐν χρήτει καί ἐν
Ῥουμανίᾳ. Ἡ λ. πιθανώτατα σλαυική.
- Περιπλοκάδες* φυτόν τι ἔχον τήν ιδιότητα νά ἀναρριχᾶται εἰς τὰ
παράθυρα καί τοίχους.
- Περπατησιᾶ* βᾶδισμα, τρόπος τοῦ περιπατεῖν
- Πέσιροφα* ἰχθύς νοστιμώτατος.
- Πεισιγρόνω* γελῶν ἢ μειδιῶν πτύσσω τήν ἐπιδερμίδα τοῦ προ-
σώπου.
- Πέτανρο* σανίς λεπτή· ἡ λ. καί ἐν Βελβενδῷ.
- Πετανριζομ* σκορδινώμαι, λατ. *pandiculari*· ἡ λ. καί ἐν Κρήτῃ
καί Κύπρῳ· πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. σελ. 85 σημ.
- Πεταύρισμα* τὸ σκορδιῶσθαι.
- Πηδίκουρος* ἡ ἀκρίς.
- Πηλός* εἶδος ἀργιλώδους πηλοῦ, ᾧ χρῶνται αἱ γυναῖκες ἐν τῷ
λουτρῷ (περιορισμὸς σημασίας).
- Πηχτός* πηχτός, οὐχι ἀραιός.
- Πηχτώνω* 1) κάμνω τι πηχτόν καί 2) γίνομαι πηχτός.
- Πίκος* λίθος κυλινδροειδῆς μικρός, ἐφ' οὗ θέτουσι κερμάτια οἱ
παίζοντες τὰ *ταλιούρια*, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἀπομακρυνόμενοι
ἀρκούντως ρίπτουσι τὰ *ταλιούρια* (δίσκους), ἵνα καταρρί-
ψωσι τὸν *πίκον* καί τὰ ἐπ' αὐτοῦ κερμάτια, ὅπερ ἂν κατορ-
θώσωσι, κερδαίνουσι πάντα.
- Πινακοτή* σκευὸς ξύλινον μακρόν, ἔνθα εὐρίσκονται κοιλώματα
ἀπὸ 4 μέχρι 10, προωρισμένα νά περιλάβωσι τοὺς ἄρτους
πρὸ τῆς ἐψήσεώς των.
- Πινηχοῦρ* περιδέραιον χαλοῦν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.
- Πίρος* τεμάχιον ξύλου στρογγύλον καί κυλινδροειδῆς τιθέμενον
ἐν τῇ ὀπῇ τοῦ βαρελίου, ἵνα κλείσῃ αὐτήν. Ἡ λ. καί ἐν
Ἡπειρῷ καί ἀλλαχοῦ.
- Πιτσιλίζω* περιβρέχω διὰ σταγόνων ὕδατος.
- Πιπᾶ* τὸ περὶ τὸν ὀμφαλὸν μέρος.
- Πλαδάζω* σκάνω (ἡ λ. καί ἐν Σύμῃ).

Πλάνω κατεργάζομαι ἀπὸ ἀλεύρου ἄρτον.

Πλασταριά τράπεζα χαμηλή, ἐφ' ἧς πλάνουσι.

Πλασιόνια πρᾶγμα πεπλατυσμένο (ἴσως τὸ λ. placenta).

Πλέκω 1) πλέκω, 2) κολουμβῶ· ἡ σημ. αὕτη εἰς τὸν ἄορ. ἔπλεξα.

Πλεξοῦδες βόστρυχος.

Πλογοῦμι ἀποκρίνομαι. Ἡ λ. καὶ ἐν Σύμῃ καὶ Πόντῳ.

Πλοκαριά ἄμαξα μεγάλη γρήσιμος πρὸς μεταφορὰν ἀχύρων.

Πλόσκα ἀγγεῖον πρὸς οἶνον γρήσιμον (Ἡ λ. σλαυική).

Πλουθαίνω ἀφθονος γίνομαι.

Ποδὲ σύνδ. ὄταν.

Ποδαρωτὸς ὁ ἔχων πόδας.

Ποδιαβάζω παρακολουθῶ τὸν ἀποδημοῦντα μέχρι τινός.

Πολλακαμμένος ἄνθρωπος ὀλίγου ἄξιος.

Πολήν(ι) ὑπολήνιον, δοχεῖον, δι' οὗ διέρχεται κατὰ τὴν ἀπόσταξιν ὁ ἀποψυκτικὸς σωλήν, ὃν ψυχραίνει διὰ τοῦ ψυχροῦ ὕδατός του.

Πομεινάρια τὰ ἀπομένοντα.

Πομνήσκω ἀπομένω.

Πονελῶ ἀναλύω διὰ τῆς θερμότητος πεπηγὸς τι πρᾶγμα καὶ ἐγὼ αὐτὸς ἀναλύομαι.

Πορδαλιᾶς πρὸς τὸ πέρδεσθαι ἐπιρρεπής.

Πορδαλίζω ῥέπω πρὸς τὸ πέρδεσθαι, πέρδομαι συχνά.

Πορράκ(ι) τὸ μετὰ τὴν ἀπόσταξιν τοῦ καθαροῦ οἴνοπνεύματος ὑπολειπόμενον ὕδατῶδες οἴνοπνευμα.

Πορρακιᾶς ἡ ὁσμὴ τοῦ πορρακιοῦ.

Πορρίχνω περιφρονῶ, παραμελῶ.

Πόταπος εὐτελής, ποταπός.

Ποσίνα τὰ ἀπολείμματα τῶν ἐρίων.

Ποσιάνουμι κουράζομαι, ἀπαυδῶ. Ἡ λ. καὶ ἐν Κρήτῃ· πρὸ λ. Χατζ.

Μεσ. I. 315.

Πουλλάδες αἱ μικραὶ ὄρνιθες.

Πούλεα ὁ ἀστερισμὸς τῆς Πλειάδος.

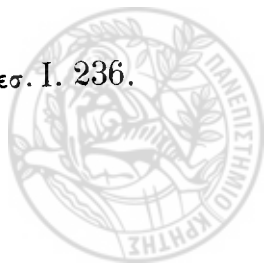

- Πουλειῶ* πωλῶ καὶ εἶτα ἀπατῶ, περιπαίζω.
Ποῦμα πῶμα, σκέπασμα.
Πούποτε οὐδαμοῦ.
Πουρίδα πρωκτός.
Πουρυσκός πρωινός.
Πουτοί τὸ γυναικεῖον αἰδοῖον.
Πόφωτα μετὰ τὰ φῶτα, τ. ἔ. τὰ Θεοφάνεια.
Ποχόδρια ὑπογονδρία.
Πράσα· ἰδὲ μαρούλια.
Πρερίζω ἀρμόζω.
Πρέπος τό, τὸ πρέπον, ἡ ὠραιότης.
Πρεποῦδ(ι) ὁμοίως, εἶτα τὸ κόσμημα.
Πρήζουμ φουσκώνω.
Πρίσος τράγος (ἢ λ. πιθανῶς σλαυική).
Πριχοῦ σύνδ.· πρίν (ἢ λ. καὶ ἐν Λειβησίῳ).
Προμή σύνδ.· πρίν.
Προσβουκίζω ἀποτρώγω, τρώγω ἐπὶ ποδός.
Προσκνίσματα, ἐν ᾧ χαιρετήματα· τὸ αὐτὸ καὶ ἐν Χίῳ.
Προσομοιάζω ἀκοῦμαι τὸ ἔνδυμα, τὸ κοινῶς ἐμβαλλόνω.
Προσπατῶ ἐξέρχομαι εἰς προὑπάντησιν.
Πρωῖμα ἐπὶ καρπῶν· πρῶιμα μόνον ἐν τούτῳ τῷ τύπῳ.
Πρωῖμος ὁ πρὸ τῆς ὥρας γεννηθεὶς, εἶτα καὶ ὁ νόθος.
Πρωμοῦ ἡ νόθον γεννήσασα, ἐπομένως γυνὴ ἐλευθερίων ἡθῶν.
Πρόσφωλς τὸ ὄν τὸ ἐπίτηδες καταλειπόμενον ἐν τῇ φωλεᾷ τῆς ὄρνιθος, ἵνα καθημένη ἐπ' αὐτοῦ αὐτὴ γεννήσῃ ἄλλο.
Πυρώνω θερμαίνω διὰ τῆς τοῦ πυρὸς θερμότητος.
Πυροστῆ τρίπους σιδηροῦς, ἐφ' οὗ θέτουσι τοὺς λέβητας.

P

Ραγκλί εἶδος γυναικείου ἐνδύματος.

Ραζαμί εἶδος σταφυλῆς· ἢ λ. περσική· πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. 236.

Ρεγουλάτος ἐπίθετον τοῦ ἀέρος: δροσερός.

Ρέγομι ὀρέγομαι (ἢ λ. καὶ ἐν Ἡπείρῳ).

Ριζικάρια αἱ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου (Κλύδωνος) τιθέμεναι ἐντὸς δοχείου μικραὶ ἀνθοδέσμαι, ἃς ἐξάγουσιν εἶτα ἐξ αὐτοῦ, ἐπιφωνοῦσαι συγχρόνως καὶ δίστιχόν τι αἱ παρθέ-
ναι ἀφορῶν εἰς τὴν κτήτορα τῆς μελλούσης νὰ ἐξαχθῇ
ἀνθοδέσμη.

Ροδάνι ὄργανον, δι' οὗ περιτυλίσσουσι τὸ νῆμα περὶ τὰ πηνία
(μασοῦρια).

Ροδανίζω χρῶμαι τῷ ἀνωτέρῳ ὄργανῳ.

Ροκάνη ρυκάνη, ὅθεν καὶ *ροκανίζω*.

Ρομαθιά ὀρμαθός· ἐν Χίῳ γουρμαθιά· πρβ. Χατζ. Μεσ. I. 139.

Ρούβαλο ῥόπαλον καὶ ξύλισμα (ἢ λ. καὶ ἐν Χίῳ).

Ροκοκέφαλο· ἐν τῇ φράσει τῆς *τεγᾶς* σου τὸ *ροκοκέφαλο*.

Ρότσκος φαλλός· ἐν Ἡπείρῳ ἐπίθετον σημ. ὄρθιος.

Ροῦδι κόκκινον χρῶμα.

Ροῦπα ξύλον, τεμάχιον ξύλου.

Ροφομυξῶ συχνάκις ῥοφῶ τὴν μύξαν.

Ροφτόν τὸ καὶ παρ' ἀρχαίοις *ροφητόν* φόν.

Ρῶγα 1) ὁ βότρυς, 2) ἡ ἐσχατιὰ τοῦ μαστοῦ, 3) ἡ ἀράχνη.

Σ

Σαγίττα ἡ κερκίς (ἢ λ. λατ. καταγωγῆς).

Σαλαμούρα ὁ ἐν τῇ ἄλμῃ διατυρούμενος τυρός.

Σαλίβα τὸ ἐκ τοῦ πολλοῦ σιέλου ἐπερχόμενον ἐξάνθημα περὶ
τὰ χεῖλη (saliva).

Σαλιβιάζω πάσχω ἐκ τοιοῦτου ἐξανθήματος.

Σαλιάρεις φλύαρος.

Σαλαρίζω φλυαρῶ.

Σάλμα ἄλευρον μὴ κοπανισθέν (ἢ λ. σλαυϊκή).

Σαμαδοῦρα ὁ ἐντὸς τῆς λυχνίας φελλὸς ὁ κρατῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐλαίου τὸ ἐλλύχνιον.

Σαραλίζω διατελῶ οὔσα 40 ἡμέρας ἐντὸς τῆς οἰκίας· ἐπὶ τῆς λεχοῦς.

Σαραδοπόδαρος ἔντομόν τι κατὰ τὴν δόξαν τοῦ λαοῦ ἔχον 40 πόδας.

Σαρακιάζω ἔχω τὰς χεῖρας πλήρεις πτυχῶν διὰ τὴν πολυχρόνιον αὐτῶν ἐντὸς ὕδατος διατριβήν.

Σβάρα ἐν τῇ φράσει τὸ πῆρε σβάρα ἀκατάσχετος προχωρεῖ. Ἐν Ἡπείρῳ ἡ λέξις (προφανῶς σλαυϊκή) σημ. ὄργανον ἐξισωτικόν.

Σγαρίογουρος ὁ φάρυγξ.

Σήμαδρο τὸ ξύλον μόνον, ᾧ χρῶνται, ἵνα καλέσωσι τοὺς χριστιανούς εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὐχὶ δὲ καὶ ὁ κώδων.

Σιγοπιάνω τρώγω ἀλμυρόν τι φαγητόν.

Σιγίζουμι κινουῦμαι τῆδε κακεῖσε ἐτοιμάζων τι.

Σιλιβὸς ὁ λεῖος.

Σιηάκο δοχεῖον χρήσιμον πρὸς μέτρησιν τοῦ σίτου· 4 τοιαῦτα ἀποτελοῦσι παρ' ἡμῖν ἐν κοιλόν (σινίον).

Σίτα καὶ ἐν Βελθενδῶ τὸ κόσκινον.

Σκάβια ἡ κάμπη· ἐν Βελθενδῶ *κάβια*.

Σκαδάλι τό, ἢ σκανδάλη, τ.ἔ. μικρὸν τεμάχιον σιδήρου ἢ ξύλου το κρατοῦν τὸ παράθυρον ἢ τὴν θύραν, οὕτως ὥστε νὰ μὴ πίπτῃ ἢ ἀνοίγῃ.

Σκαλωσά κλιμαξ.

Σκάμνος μέγα σκαμνίον.

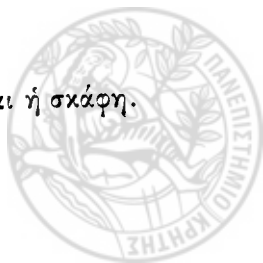
Σκαματίζω ἐπὶ τοῦ σάπωνος ἀφρίζω.

Σκαρδι ὑποδιαίρεσις νήματος.

Σκατοβάουλας κάρθαρως.

Σκαφίδι μικρὰ σκάφη.

Σκαφοδούλι τό, τράπεζα τετράπους, ἐφ' ἧς τίθεται ἡ σκάφη.

Σκεβρός ἐκ τῆς θερμότητος κεκαμμένος (ξύλον, σανίς καὶ τὰ τοιαῦτα).

Σκεβρώνω κάμπτομαι.

Σκελίδ ἢ **σκέλδα** ἢ ἀρχ. **σκελίς**, τ.ἔ. τεμάχιον σκορόδου ὡς φυσικῶς χωρίζεται καὶ τῶν τοιούτων.

Σκεπαρῆνᾶ εἶδος σκεπάρνου μεγάλου χρήσιμον τοῖς βαρελοποιοῖς καὶ τέκτοσι.

Σκεπὸς στέγη.

Σκιστό σανίς λεπτὴ χρησιμεύουσα εἰς τὸ νὰ διαστέλλῃ τὰ νήματα τοῦ στήμονος.

Σκομίδα τὰ μικρὰ κρόμμυα, τὰ μὴ δυνηθέντα νὰ ἀναπτυχθῶσι.

Σκομίζω διασκορπίζω.

Σκορπίδ(ι) μικρὸς σκορπίος.

Σκοτίδα ἢ, σκότος.

Σκουλοῦτ λέξις, ἣν οἱ θέλοντες νὰ ἐκπλήξωσι τινὰ φωνάζουσι μεγαλοφώνως πλησίον τοῦ ὠτός του.

Σκουλλωτό εἶδος ὑφάσματος οἰκιακῆς κατασκευῆς, χρήσιμον πρὸς ἐπίπλωσιν.

Σκουλλὴ ἢ ἔξω ἐπιφάνεια τῶν σκουλλωτῶν ὑφασμάτων, κατασκευαζομένων ὡς τὰ βελουῶδα, ἀλλ' ἐν μεγεθύνσει.

Σκουτέλα πινάκιον.

Σκουτουφλῶ ὄζω λίαν. Ἡ λ. καὶ ἐν Χίῳ, ἐνθα σημαίνει **σφάλλομαι**. Ἴσως παρ' ἡμῖν ἢ σημ. αὕτη προήλθεν ἐκ τῆς χαρακτηριστικῆς ὀσμῆς, ἣν ἀποπέμπουσιν οἱ σφαλλόμενοι μέθυσοι.

Σκρόφα ἢ ὕς (λατ. ἢ λέξις).

Σκυλλομίτια αἱ λεπταὶ σανίδες αἱ τιθέμεναι ἐπὶ τῆς στέγης, ἵνα τεθῶσιν εἶτα ἐπ' αὐτῶν οἱ κέραμοι.

Σλῆνις τὸ περὶ τὴν ἄκραν τοῦ ἀνοικτοῦ βαρελίου χαρασσόμενον κοίλωμα, ἵνα εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ τὸ τύμπανον.

Σλῆνιστρο ὄργανον, δι' οὗ χαράσσεται ἡ σλῆνις.

Σμέλος φυτὸν ἀρωματώδες.

Σμίλα ἢ σμίλη.

Σοῦγλα ὀβελὸς καὶ σουγλίζω = κεντῶ.

Σοῦδα στενὸς δρόμος, εἰς ἣν ρίπτουσιν οἱ παίζοντες χάρυα.

Σουραλί ἀγγεῖον εὐτελὲς χρησιμεῖον ὅπως θέτῳσιν ἐντὸς αὐτοῦ οἶνον (ἢ λ. σλαυϊκή).

Σουρουλιὸ τὸ ὑπὸ τοῦ βέοντος ὕδατος κοιλανθὲν μέρος.

Σοῦρβα κλάδος κρανέας, δι' ἧς οἱ παῖδες σουρβίζουσι.

Σουρβίζω κτυπῶ ἐλαφρῶς διὰ σοῦρβας τὰ νῶτα τοῦ κυρίου, πρὸς ὃν θέλω νὰ εὐχρηθῶ κατὰ τὴν πρώτην τοῦ ἔτους ἔτη πολλὰ ἐπιλέγων τὰς λέξεις: Σούρβα σοῦρβα, γερὸ σταυρί, γερὸ κορμί, σὰν ἀσῆμ, σὰ γρανιά, καὶ τῆ χρόν. γουλ. γεροὶ καὶ καλόκαρδοι, καὶ ἀναμμένων ἐπὶ τῆ εὐχῆ γενναῖον φιλοδώρημα.

Σοῦρδαλα λέξις συνθηματικὴ σημαίνουσα ἀδύνατα καὶ ἀπραγματοποίητα πράγματα: τὸν ἔστειλαν νὰ γυρεύῃ σοῦρδαλα.

Σουρμαλίζω σύρω ἐπανελλημμένως.

Σουρούπωμα τὸ κατὰ τὴν ἐσπέραν σκότος λυκόφως (ἢ λ. κατὰ Meyer ῥωμουνική).

Σουσαία φυτὸν τι, οὗ ὁ καρπὸς στρογγύλος καὶ κοῖλος ὧν χρησιμεύει ξηραίνόμενος ὡς ἀγγεῖον ὕδατος.

Σουσουμίζουμι ἐτοιμάζομαι πρὸς τι, δηλῶν τοῦτο δι' ὅλων τῶν κινήσεων τοῦ σώματός μου.

Σοῦφα κοίλη ὀπή ἐντὸς τῆς γῆς, ἅτινα ὅταν εἰσαγάγῳσιν ἅπαντα ἐντὸς αὐτῆς, νικῶσι.

Σουφρώνω πτύσσω καὶ εἶπ' ἐπιτηδείως κλέπτω· ἢ λ. λατ. κατὰ Meyer ἐκ τοῦ *supplicare*.

Σουφραριστὸ μεγάλη ξυλίνη σφραγίς, δι' ἧς σφραγίζουσι τοὺς προσφερομένους ἱεροὺς ἄρτους (πρόσφορα, λειουτρουγιές ἀρ' πήμιν).

Σοφίζω σκέπτομαι, ἐπινοῶ.

Σπαυθόλαδο κατασκευάσμα φαρμακευτικὸν χρήσιμον πρὸς θερα-
πείαν τῶν τραυμάτων.

Σπυλῆνα ὁ σπλήν.

Στοιβάζω στοιβάζω καὶ εἶτα δέρνω.

Στοιῖβα ὁ σωρός.

Σταματιώνω καταπαύω.

Σταυροπόδι τὸ καθῆσθαι μὲ ἐσταυρωμένους πόδας.

Σταυροὶ ἢ ὀσφύς καὶ ἢ σπονδυλικὴ στήλη.

Σταυρωτὴ εἶδος ῥαφῆς.

Σταφλαρμὰ σταφυλαὶ διατηρούμεναι ἐντὸς γλεύκουσ διατη-
ρουμένου γλυκέος ἕνεκα ποσότητος σινάπεως τεθείσης ἐν
αὐτῷ.

Σταπίδα ἢ σταφίς.

Στάχη τέφρα (πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. 174).

Στεμέλι εἶδος ἐργοχείρου.

Σταφυλὴ ἢ ἐπὶ τοῦ λάρυγγος γλωττίς.

Σταχτοπέπελις ὁ ἐπὶ τῆς τέφρας διαιτώμενος.

Στοιχειὸ φάντασμα ἐντὸς φρεάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαι-
τώμενον.

Στοιχῶ συμφωνοῦμαι δι' ἐργασίαν τινὰ ἀντὶ μισθοῦ.

Στουβίζω πτίσσω

Στοχῶ λησμονῶ ἀντὶ ἀστοχῶ.

Στρουβουλὸς ὁ στρογγύλος τὸ σῶμα.

Στρῶσ(ι) ἢ, ἢ στρωμνὴ, τὸ στρῶμα.

Στουράκ(ι) τό, ὁ στύραξ.

Στραβοδίβολος ὁ σκολιός.

Στραβοτρώπ(ι) ἢ ὀπὴ τοῦ λάρυγγος.

Στροζυλά (λόγια) οἱ βωμολοχικοὶ λόγοι.

Στυφὸς ὁ στυπτικός.

Στυπόκωλος καρπὸς θάμνου, ὃν οἱ φαγόντες πάσχουσιν ἐκ δυσ-
κοιλιότητος.

Συδανλίζω συνδαυλίζω.

Συναγωγμός ἢ συνάγχη.

Συνηθασκός μεμνηστευμένος (ἐκ τοῦ συνηθαίνω).

Συρμακέτις τεχνίτης σύρμα κεντῶν.

Σύβρασ(ι) ἢ, ἔλαιον ἢ βούτυρον ἐντὸς τηγάνου μετὰ κρομμύων
ἐψόμενον καὶ εἶτα ἐπὶ φαγητοῦ ἐπιχεόμενον.

Συρτή εἶδος ἐνδύματος.

Συστριπάν(ι) τό, βέμβιξ.

Σφαγεῖο πόνος πλευρίτης.

Σφαλειῶ κλείω.

Σφήγα ὁ σφήξ καὶ εἶτα ἄνθρωπος δύσκολος.

Σφαλαγιά εἶδος ἐξογκώματος ἐπὶ τοῦ τραχήλου.

Σφοδόνα σφενδόνη.

Σφουγαῖο πλακοῦς ἐξ ἀλεύρου, ὧν καὶ βουτύρου κατασκευα-
ζόμενος.

Σφουσαρίζω καθαρίζω τὴν οἰκίαν, ἂν καὶ δὲν μεταχειρίζομαι
πρὸς τοῦτο σπόγγους.

Σχαίνουμι σιχαίνομαι.

Σχασιά ἄνθρωπος σιχαμερός.

T

Ταγάρα ἀγγεῖον πήλινον ἀρκούντως μέγα.

Ταγή τροφή τῶν ἵππων (πρβλ. Einl. 88).

Ταγιάζω γίνομαι ταγγός.

Ταγίζω τρέφω ἵππον.

Τάιουλα πὸ τάιουλα πηγαίνει λέγεται περὶ ἀνθρώπου πορευο-
μένου τῆδε κακεῖσε καὶ σφαλλομένου ἐκ τῆς πολλῆς μέθης.

Ὅμοιον τὸ ἐν Σύμη ταβουλῶ.

Ταλέρι(ι) μικρὸν ἐκ μετάλλου δοχεῖον χρησιμεῖον ὡς καπναδοχεῖον
ἢ τι τοιοῦτον (ἢ λ. καὶ ἐν Χίφ).

Ταλμούρ(ε) δίσκος ὁμοιος τῷ παρ' ἀρχαίοις, ᾧ πρὸς παίγιόν τι
χρῶνται.

Τάπα κάλυμμα ὀπῆς βαρελίου καὶ τῶν τοιούτων.

Ταπειὸ συνηθέστατον ἐπίρρημα σημ. ἔπειτα, κατόπιν, μετὰ ταῦτα,
λοιπὸν. Ἡ γένεσίς του ἄγνωστος.

Ταράζουμ ταράττομαι.

Ταφεὶὸ τόπος περικεκλεισμένος ἐν τῷ νεκροταφείῳ, ἐν ᾧ θάπτον-
ται τὰ μέλη τὰ ἀνήκοντα εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν.

Ταχτάχα ξύλινα ὑποδημάτια.

Τέλλα τὰ ἐκ χρυσοῦ λεπτὰ νήματα, ἅτινα φέρουσιν αἱ νεόνυμ-
φοι κατὰ τὴν ἡμέραν τῶν γάμων των.

Τερλίκι ἐμβάς (ἢ λ. τουρκική).

Τετραπέρατος ἄνθρωπος ἔξυπνος.

Τζαμάλες οἱ κατὰ τὸν τρυγητὸν μετημφισμένοι καὶ ἐπιστρέφοντες
ἐκ τῆς ἀμπέλου τρυγηταί (Λεῖψανον τῶν ἀρχαίων Διο-
νυσίων).

Τζοφώνω περιλούω τινὰ δι' ὕδρευων.

Τίνα ἰδὲ τὴν λ. ληνός.

Τίγαρ σύνδ. ἐρωτημ. τί γὰρ δὲν ἦρτε;

Τοκμακίζω κτυπῶ τινὰ διὰ ροπαλίου (ἢ λ. τοκμάκ τουρκ.).

Τοῦβα γήλοφος.

Τουβανίζω δέρω τινὰ, κτυπῶ ἐπὶ τῆς ράχεως.

Τοῦλγος; ὁποῖος; ὁποῖου εἶδους; ἐκ τοῦ τί λογιῆς;

Τουλοῦπα ἢ τολύπη.

Τουρλώνω κυρτώνω καὶ κυρτοῦμαι.

Τουρλωτὸς κυρτός.

Τραχηλά μέρος τῆς ἐνδυμασίας τῆς γυναικὸς περὶ τὸν τράχηλον.

Τρίχινο λεπτότατον κόσκινον.

Τροῦλλα κεκρύφαλος.

Τουρτουρίζω τρέμω ἐκ τοῦ ψύχους (ἢ λ. πεποιημένη).

Τράχωμα ἢ προίξ.

Τρηδοηάζω στενοχωροῦμαι λίαν.

Τρουπώνω ράπτω διὰ μακρῶν ραφῶν, ἵνα κατόπιν ράψω τὸ αὐτὸ διὰ λεπτοτέρας ραφῆς.

Τσαβεύουμι κοσμοῦμαι, στολιζομαι.

Τσαβελίζω περιγελῶ τινα διὰ χλευαστικῆς κινήσεως τῶν χειλέων καὶ τῆς γλώσσης.

Τσαβέλλο τεμάχιον ὑφάσματος μικρὸν.

Τσαγαρώνω ἀναρριχῶμαι.

Τσακατιά ἕρμαθὸς φλωρίων ἐπὶ τοῦ μετώπου τιθέμενος (ἐκ τοῦ τουρκ. *tsakati* = μέτωπον).

Τσακιῶ σπάνω. Ἐν Σύμῃ *tsakw*.

Τσακίσματα ἀκκίσματα.

Τσαπίζω σκάπτω τὴν ἄμπελον διὰ τῆς *zara* (ιταλ.).

Τσάρκα γῦρος ἢ λ. ιταλ. ἐκ τοῦ *careare* πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. 231.

Τσάτσα ἡ μεγαλύτερα ἀδελφή.

Τσατσοῦδα μικρὰ ἀδελφή.

Τσαχεῖλα χεῖλος προτεταμένον.

Τσελίκι μικρὸν τεμάχιον ξύλου λεπτοῦ, 10-15 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου μῆκος ἔχοντος, ὅπερ κτυπῶσιν οἱ παῖδες διὰ ράβδου μικρᾶς προσπαθοῦντες νὰ ρίψωσιν αὐτὸ εἰς ὄσον ὅσον τε μείζονα ἀπόστασιν (παίγνιον).

Τσερεποῦλλι ὁ σπουργίτης.

Τσευδὸς ὁ ψελλός, ὁ ψευδός, ἰδὲ Ἄθηνᾶς Τόμ. Δ' 484.

Τσεφλο ἐξώφλοιον πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. 248, ἔνθα ἀναφέρεται *τσώφλογο*.

Τσιάζω ἐπιθυμῶ τινος λίαν.

Τσιβί κυλινδρῖσκος σιδηροῦς, δι' οὗ κλείουσι τὴν ἐξώθυραν.

Τσίβγαρ δύο ζεύγη βοῶν σύναμα. Ἡ λ. τουρκικῆ, ἀλλ' ἤς ἡ ἀρχὴ ἐλληνικῆ.

Τσιβίκα ὄργανόν τι σιδηροῦν, δι' οὗ ἐξάγονται αἱ τρίχες.

Τσίβλα ἡ λήμη καὶ *τσιβλῆς* ὁ λημῶν.

Τσιβλίδα σπινθήρ.

Φακλόλ(ι) ὁ κεκρύφαλος τῶν γυναικῶν.

Φάλαγας τὸ γνωστὸν τῶν παλαιῶν διδασκάλων ὄργανον.

Φανό· ἐν τῇ φράσει μόνον θὰ μὲ βγάλ. σιὸ φανὸ θὰ με κατα-
στήση φανερόν.

Φασίδια τὰ πρὸς ὕφρασιν διδόμενα χρήματα.

Φεγγάρ(ι) τὸ ἡλιοτρόπιον.

Φεγομαχῶ φέγω λίαν.

Φελλί τὸ ἀλλαγῶ λεγόμενον φέτα.

Φελλιᾶζω ἐμβολιάζω.

Φέλεγα ἢ ἀλλαγῶ λεγομένη ἀμάδα ἀμάδες (παίγνιον).

Φεξὸς λαμπρός, ἀπολάμπων.

Φηγοῦμ διηγοῦμαι.

Φηκάρ(ι) ἀντὶ θηκάρ· ὁ κολεός.

Φηκροῦμ ὑπακούω, ὠτακουστῶ (ἢ λ. καὶ ἐν Βελθεנדῶ). Ἐν
Λειθισίῳ ἀφκουρώνουμ, ἐν Ἡπεύρῳ ἀφηκράζουμ.

Φιδολάπατο φυτόν τι, ἴσως ἄρον τὸ στικτόν.

Φκέαρι βούκεντρον.

Φκειρίζω ἐλαύνω διὰ τοῦ βουκέντρου.

Φοξολούλουδα τὰ ἄνθη τῆς κουφοξυλιάς (ἀκτῆς).

Φουγοῦνα λωγάνιον.

Φουκί σπλάγγχον, πνεύμων.

Φουσκίτσα ἀραβόσιτος πεφρυγμένος.

Φραγαγὰ τεμάχιον ἄρτου ἐπὶ τοῦ πυρὸς πεφρυγμένου.

Φροκάλ(ι) τό, τὸ σάρωθρον τὸ ἐν τοῖς ἀλωνίοις χρήσιμον. Ἐν
Λευκάδι λέγεται φλόκαλον, ἐν δὲ Πόντῳ ὑπάρχει τὸ ῥῆμα
φορκαλῶ ἐκ τοῦ ἀρχ. φιλοκαλία· πρβλ. Χατζ. Μεσαιων.
I. 103.

Φτουρῶ ἐπαρκῶ, βαστῶ. Ἡ λ. καὶ ἐν Ἡπεύρῳ.

Φτύσμα ὁ σίελος.

Φυιάν(ι) μικρὸν δενδρύλλιον. Ἡ λ. πιθανῶς ἀπὸ τῆς τουρκικῆς
παρειλημμένη, ἥτις πάλιν ἐν χρόνοις προτέροις παρέλαθεν
αὐτὴν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς.

Φυλλάριον τὰ σανδάλια.

Φυραίνω ὀλιγοστεύω· πρβλ. Χατζ. Μεσ. καὶ Νεοελ. I. σ. 173.

Φυτεῖα ἡ νεαρὰ ἄμπελος.

Φυτιλοκόπος οἰκιακὸν σκεῦος, δι' οὗ κόπτεται τὸ φυτίλι τῶν λυχνιῶν.

Φῶς ἐν τῇ φράσει *φῶς ᾿ς τὰ μάτια σ'*, ἣν λέγουσι πρὸς τοὺς οἰκείους τῶν ἐκ τῆς ξένης νεωστὶ ἐλθόντων.

X

Χαζωνᾶς ὁ χάνων συχνὰ τὰ πράγματα.

Χαλασμένος ἰσχνός, ἀπισχνανθεὶς.

Χαλνῶ, *χάλασα* ἰσχναίνομαι.

Χαμαδὸς κοντός, βραχύς. Ἡ λ. καὶ ἐν Χίῳ.

Χαμήλωσι ἢ, τὸ χαμηλὸν εἶναι, βάθος.

Χαράζω χαράττω.

Χάρακας ὁ κανὼν, ἡ ῥῆγα.

Χαρασμάδα ῥωγμὴ (ἢ λ. ἐν Χίῳ καὶ Πόντῳ (πρβλ. Einl. 100)).

Χαροῦλλ(ι) ἢ λαβὴ ὄργανου τινός.

Χαιρευισμὸς ἢ ὀνομαστικὴ ἐορτή.

Χάσκω βλέπω (ἄνευ προσθέτου τινὸς ἄλλης σημασίας).

Χασοβράκ(ι)ς ἄνθρωπος παραλελυμένος.

Χάπτω ἀρπάζω διὰ τοῦ στόματος.

Χάχας βλάξ, κεχρηναῖος.

Χειρόφτια χειρόκτια.

Χεσιτελής ὁ πρὸς τὸ χέζειν ἐπιρρεπής.

Χλιμιτρῶ (καὶ ἐν Βελβενδῶ) χρεμετίζω.

Χοιροβιβλιασμένος ὁ διὰ χονδρῆς βιβίλας (εἶδος κεντήματος) κεντημένος· συνεκδ. οὕτω λέγονται οἱ ἐξωγκωμένα τὰ ἄκρα τῶν βλεφάρων ἔχοντες ὀφθαλμοὶ τοῦ μεθύσου.

Χουγιάζω φωνάζω δυνατά. Ἡ λ. καὶ ἐν Αἴνω.

Χολοσκάνω λυποῦμαι πολύ, ἀδημονῶ. *Χολοσκῶ* ἐν Σύμη.

Χολοσκασμὸς ἡ λύπη.

Χουλιαρίζω τρώγω λαιμάργως.

Χουλχουβάργα ἡ γλαυῆ.

Χουροβαλλιάζω ῥίπτω τοὺς ψῆφες (ιδ. τὴν λέξιν) ἐντὸς σκάφης.
χειροβουλλειάζω ἐν Βελβενδῶ.

Χουσὸς χρυσός, κάλλιστος.

Χρεῖγα ἀπόπατος.

Χρηῖ(ει) Μόνον ἐν τῷ γ'. προσ. καὶ σημ. ἀξίζει: δὲ *χρηῖ(ει)* τίποτε = δὲν ἀξίζει τίποτε.

Χρονίζω βραδύνω, ἀργοπορῶ.

Χρουπαλίζω τρώγω μετὰ κρότου· τὸ ἀργ. τρώγω.

Χυλώνω· ἐπὶ τοῦ φαγητοῦ· πηκτώνω.

Χύσ(ει) ἡ, διάρροια.

Χωρατᾶς συνομιλία καὶ συνάθροισις γυναικῶν πρὸς συνομιλίαν.

Χωρατεύω ὁμιλῶ (ἄνευ προσθέτου τινὸς σημασίας).

Ψ

Ψειριάζω φθειριῶ.

Ψειρίζω συλλέγω τὰς ψείρας.

ψέλνω ψάλλω

ψεματῆς ὁ πρὸς τὸ ψεύδестαι ἐπιρρητής.

ψευτοπίδαρο ὁμοίως.

ψῆφες παίγνιον σύνθητες παρὰ ταῖς γυναῖξι, καθ' ὃ συναθροίζονται

5-10 γυναῖκες περίξ σκάφης, εἰς ἣν θέτουσιν ἀνά δύο ἑκάστη *ψῆφες* (τεμάχια κυβικὰ μωσαϊκοῦ, ὧν ἡ μία ἐπιφάνεια ἐπίχρυσος), ἃς διαδοχικῶς εἶτα ὅλας ὁμοῦ *χουροβαλλιάζουσι*, τ. ἔ. ῥίπτουσι, νικᾷ δὲ ἐκείνη, ἧς καὶ αἱ δύο *ψῆφες*

θέλουσι πέσει οὕτως ὥστε νὰ δεικνύωσι τὴν χρυσὴν ἐπιφάνειάν των.

Ψηφωτά εἶδος οἰκιακοῦ ὑφάσματος χρησίμου εἰς κατασκευὴν τραπεζομανθῆλων, σινδονῶν κττ.

Ψίκι ἀκολουθία τοῦ γάμου καὶ εἶτα εἶδος ζωμοῦ (obsequium).
πρβλ. Χατζ. Μεσ. I. 549.

Ψιγαλίζ(ει) πίπτει λεπτὴ βροχὴ.

Ψυλλίζω συλλέγω τοὺς ψύλλους.

Ω

᾽Ωγλά εἶδος κεντήματος κεντουμένου περὶ τὰς ἄκρας τῶν ἀσπρорούχων (᾽ωα).

ΜΕΡΟΣ ΕΚΤΟΝ

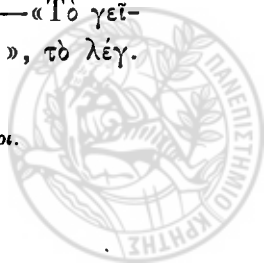
ΔΕΙΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΚΑΘ' ΗΜΕΡΑΝ ΛΑΛΙΑΣ

Παραμύθειον α'.

Τὸ Βδοκίό

Ἔνα γαιρὸ κ' ἔνα ζαμάν. ἦσαν ἕνας παπποῦς καὶ μιὰ βάβω καὶ δὲν εἶχανα παιδιὰ καὶ παρεκαλοῦσανα τὸ Θεγὸ νὰ τοῖς δώσ. παιδι καὶ ὅποτε θέλ., νὰ τὸ πάρ.. Τοῖς γήκσε ὁ Θεγὸς καὶ τοῖς ἔδωσε παιδι καὶ τὸβαλαν Βδοκίό. Τῶστελνε ἡ βάβω δῶ κεῖ, μόν' χαρὰ ἦσανα, ποῦ ἔκανάνα παιδί. Ἔγ.νε δώδεκα χρονῶ. Κεῖ ποῦ πῆγε μιὰ φορά νὰ τῆ φέρ. νερό, τὸ βρίσκει ἕνας παπποῦς καὶ τὸ γεῖπε: Νὰ πῆς, μάννα μ' ¹⁾, τῆ μάννα σ., τὸ ἀμανέτ ποῦ τὴν ἔδωκα, νὰ με τὸ στείλ. πίσ. Πηγαίνει τὸ παιδι σπιτ. καὶ τὸ λέγ. τῆ μάννα τ' «Μὲ γηῦρε ἕνας παπποῦς στὸ νερό καὶ με γεῖπε τὸ ἀμανέτ ποῦ σ' ἔδωκε νὰ τῆς τὸ στείλ.ς πίσ.».—Ἐ! νὰ τὸν βῆς ἄλλ. φορά, σὰ σὲ γηῦρη», τὸ λέγ. ἡ μάννα τ', «ποῦ τὸ στόχ.σες νὰ με τὸ πῆς» (δὲν ἔν νὰ τοῖς τὸ δώσω). Αὐτὸ πάλ. τὸ ξανάστειλε ἡ μάννα τ' στὸ νερό· πάλε τὸ βρίσκει ὁ παπποῦς, τὸ ρωτᾷ.—«Τὸ γεῖπες νέ, Βδοκίό, τῆ μάννα σ';» —«Στόχ.σα νὰ τὸ πῶ», τὸ λέγ.

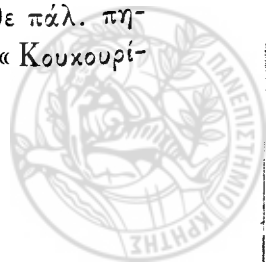
¹⁾ Προσφώνησις λεγομένη καὶ πρὸς παιδιὰ ἀκόμη ἀντὶ τοῦ ἀγαπητέ μοι.

κεῖνο. Τότες ὁ παππούς τὸ δίν. ἓνα μῆλο καὶ τὸ λέγ. « Νὰ αὐτὸ τὸ μῆλο καὶ βάλτο μέσ. στὸ γόρφο σ' καὶ τὸ βράδ. ὄδε σὲ ξυμνώσ. ἢ μάννα σ' νὰ κοιμ. θῆς νὰ τὸ ὀγγῆς καὶ νὰ τὸ θυμηθῆς νὰ τῆς τὸ πῆς ». Πηγαίν. τὸ παιδὶ σὲ μινὰ χαρὰ στὸ σπίτ., τὴν λέγ. τὴ μάννα τ' « — Κεῖνος ὁ παππούς, ποῦ σὲ γεῖπα ποῦ με γεῖπε γιὰ νὰ στείλ.ς τὸ ἀμανέτ με γηῦρε πάλ. καὶ μ' ἔδωκε αὐτὸ τὸ μῆλο καὶ με γεῖπε νὰ τὸ βάλω στὸ γόρφο μ' καὶ τὸ βράδ ὄδε με ξυμνώσ.ς νὰ πῆς. καὶ νὰ το θυμηθῶ νὰ σε τὸ πῶ ». Ἔτσ. εἶπε ἢ μάννα τ'. — « Ἄ, σὰ δὲ γηῦρη, ἄς τὸ πάρ!» (Κεῖν. ἔβαλε στὸ νοῦ φης νὰ μὴ δὲ ξαναστείλ. πγιά στὸ νερό). Αὐτὴ ἓνα χρόνο, δυὸ χρόνα δὲ δῶστέλνε τὸ παιδὶ στὸ νερό τὸ στόχ.σε, ποῦ τῆς τὸ γεῖπε ὁ παππούς, τὸ στέλνει μινὰ μέρα.

Τὸ βρίσκει πάλ. ὁ παππούς τὸ κορτσόπλλο, τὸ λέγ. τὸ κορίτσ. « Τί σὲ γεῖπε, μωρή, ἢ μάννα σ' γιὰ τὸ ἀμανέτ ποῦ τὴν εἶπα; ». — « Ἄ, λέγ, σὰ δὲ γηῦρης, νὰ τὸ πάρ.ς », γεῖπε. Τὸ παίρνει ὁ παππούς τὸ κορτσόπλλο, τὸ παίρνει πὲ κεῖ πέρα, τὸ πηγαίν. 'ς ἓνα βαχτσέ πῶχ. ὀδῶρα, πῶχ. κεράσια, πῶχ. καρυδιῆς γούλο φορτωμένες. Εἶχε καὶ ἄλλα κορτσόπλλα κεῖ μέσα στὸ βαράδεισο. Τὸ ὄδωκε κ' ἓνα καλαθόπλλο, τὸ νεβάζ. σὲ μινὰ καρυδιὰ νὰ μαζεῦ. τὰ καρυδιὰ. Κεῖνο ἔκλαιγε τὸ καυμένο καὶ νούν.ζε τὴ μάννα τ' καὶ γηλεγε' « Γιώς τρέμ. τῆς καρυδιᾶς τὸ φύλλο, ἔτσ. τρέμ. καὶ τῆς μάννας μου ἢ καρδιὰ, ὄδε νουνίς. μέεενα τὸ Βδοκίό!!! ». Καὶ πὲ κεῖθε ἢ μάννα τ' τῶνοιωσε ποῦ τὸ πῆρε ὁ παππούς καὶ ὀόστο¹⁾ ἔκλαιγε, ὅποτε το νούν.ζε. Μινὰ μέρα ἔτσ., τὴν ἄλλ.να ἔτσ., αὐτὸ ἔκλαιγε καὶ τὸ γηλεγε. Ὁ παππούς τὸ φηκρῆσκει τὸ παράπονό τ' — μόν. αὐτὸ πὲ γούλ. τὰ κορίτσια παραπονιοῦσαν καὶ νούν.ζε τὴ μάννα τ' — καὶ τὸ ρωτᾶ. « Ἄμ τὴ θέλ.ς νέ, Βδοκίό, τὴ μάννα σ' ποῦ κλαῖς ἔτσ.; ». — « Ἄμ τὴ θέλω γιὰ, τὴ θέλω ». — « Ἔμ σάν ἔν καὶ τὴ θέλ.ς, νὰ σὲ στείλω ». — Καὶ π' ἐκεῖθε πάλ. πηγαίν. ὁ πετνὸς τῆς βάρως στὸ κατέφλιο καὶ φώναξε. « Κουκουρί-

¹⁾ Ἄπο βήματος ὄσοε το κατήντησεν ἐπίρρημα = ἀδιαλείπτως.

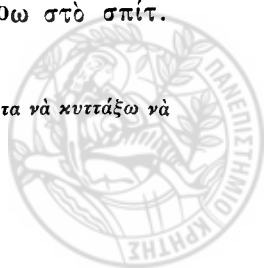
κου-κοῦ, τὸ Βδοκιδὸ θὰ νάρτ.» — Γοῦ νὰ πηγαίν.ς πὲ δῶ νά, τὸν χουγιάζ. ἢ βάβω, «καταξεσήκωσες τὴ γαρδιά μ'» — Π' ἐκεῖθε πάλ. ὁ παπποῦς τὸ κατηβάζ. τὸ Βδοκιδὸ πὲ τὴ καρυδιά, γιομιζ. τὸ καλαθόπλλο καρύδια καὶ καθόσα φύλλα καὶ τὸ ποδιαβάζ. νὰ πάγ. στὴ μάννα τ'. Ὁ πετ.νὸς πάλ. φώναξε· «τὸ Βδοκιδὸ ἔρκεται!!!» Ἡ βάβω πὲ τὴ λύπ. δης, τοῦ δὲν ἤθελε νὰ τὸ γούγ., τὸ βιάν. καὶ τὸν σφάζ. Κεῖ ποῦ ἔσφαξε τὸ πετνὸ ἢ βάβω χάσκει, νοίγ. καὶ τὸ Βδοκιδὸ τὴ θύρα. Μαγέρεψε τότες ἢ βάβω τὸ πετνὸ πὲ γούλ. τὴ γαρδιά δης, χαρούμενη, γῆρτε καὶ ὁ παπποῦς τὸ βράδ. καὶ ἔραγαν πάλ. γούλ. μαζί.» — Μὲ γεῖπε ὁ παπποῦς, σὲ τὸ χάρ. σε, λέγ. πριά κεῖν. τὸ ἀμανέτ. — Ἦμνα κ' ἐγὼ καὶ μὲ δώκανα τὸ γόπανο καὶ ἔφαγα κ' ἐγὼ πετνὸ.

■ Παραμῦθιον 6'.

Τὸ Φασούλ.

Μνιὰ φορὰ κ' ἓνα γαιρὸ ἤδανα ἓνας ἄδρας καὶ μνιὰ γυναῖκα καὶ δὲν εἶχανα παιδί. Μέρα νύχτα παρακαλούσανα τὸ Θεγὸ νὰ τοὺς δώκ. ἓνα παιδί καὶ ἄς ἔν ἴσαμ φασούλ. Πὲ τὰ πολλὰ τοὺς ἴηκ.σε ὁ Θεγός, τοὺς δίν. ἓνα παιδί ἴσαμ φασούλ. Τοὺς ἔφκιανε ἀμμά δουλειές κεῖνο ἴσαμ μεγάλο ὅτι βοροῦσε. Μνιὰ μέρα ἢ βάβω βάν. τὸ γάλα στὴ φωτιά (εἶχαν ἄρμεμα στὸ σπίτ. δους) καὶ τὸ λέγ. τὸ Φασούλ. «Νὰ φυλάγ.ς σὺ τὸ γάλα νὰ μὴ χυθῆ καὶ γῶ θὰ πάγω στὸ νερό». Τὸ καῦμένο βάν. τὸ σκαμνὶ κεῖ ποῦ πῆρε τὸ γάλα νὰ κινᾷ καὶ νεβαίν. πάν. Σκυβ. νὰ δγῆ τὸ γάλα νὰ δγιοῦμ¹⁾ τί γεῖν.κε· πέφ. μέσα. Πηγαίν. ἢ βάβω στὸ σπίτ.

¹⁾ Νὰ δγιοῦμ κατήνησε σύνδεσμος· τρόπον τινὰ ἐρωτηματικὸς: ἤρτα νὰ κυτιάζω νὰ δγιοῦμ τί κάν.ς ἀντὶ ἤρτα νὰ κυτιάζω τί κάν.ς.

Δῶ τὸ Φασούλ., κεῖ τὸ Φασούλ., ὄδε κυττάζ. μέσ. τὸ γάλα τὸ Φασούλ. πινῆγ. κε, ἔβρασε. Πὲ τῆ βίκρα δης ἢ βάβω βγάζ. τὰ μαλλιά δης. Πηγαίνει ὁ παπποῦς, τῆ χάσκει, τῆ ρωτᾶ· « Γιατί ἔβγαλες, βάβω, τὰ μαλλιά σ.; » — Ἄμ ἔπεσε τὸ Φασούλ. μέσ' στὸ γάλα καὶ πὲ τῆ βίκρα μ' ἔβγαλα τὰ μαλλιά μ' ». Πιάν. καὶ ὁ παπποῦς βγάζ. τὰ γένεια τ'. Πηγαίν. ὁ παπποῦς στὰ ξύλα, τὸν χάσκουν τὰ δέδρα, τὸν ρωτοῦν τὸ παπποῦ· « Γιατί, παπποῦ, ἔβγαλες τὰ γένεια σ' ; » — « Ἐπεσε, λέγ., τῆς βάβως τὸ Φασούλ. μέσ' στὸ γάλα καὶ ἡ βάβω ἔβγαλε τὰ μαλλιά δης καὶ γὼ ἔβγαλα τὰ γένει μ' ». Τότες λέγ. καὶ τὸ δέδρο· « Κ' ἐγὼ, σάν ἔν, θὰ ρίξω τὰ φύλλα μ' ». Πηγαίν. ἡ ἀλεποῦ, κυττάζ. τὰ φύλλα. — « Γιατί λέγ., δέδρο, ἔρριξες τὰ φύλλα σ' ; » — « Ἄμ ἔπεσε τῆς βάβως τὸ Φασούλ. μέσ' στὸ γάλα, ἡ βάβω ἔβγαλε τὰ μαλλιά δης, ὁ παπποῦς ἔβγαλε τὰ γένεια τ' κ' ἐγὼ ἔρριξα τὰ φύλλα μ' ». — « Κ' ἐγὼ ἄ κόψω τῆ νουρά μ' ». Πηγαίν. ἡ ἀλεποῦ στὸ ρέμα νὰ πγῆ νερό. Τῆ γλέπ. ὁ ρέμας πὲ τῆ γομμέν. τῆ νουρά, τῆ ρωτᾶ· — « Γιατί ἔκοψες τῆ νουρά σ' ; » — « Γιατί ἔπεσε τῆς βάβως τὸ Φασούλ. στὸ γάλα, κ' ἡ βάβω ἔβγαλε τὰ μαλλιά δης καὶ ὁ παπποῦς τὰ γένεια τ' καὶ τὸ δέδρο τὰ φύλλα τ' κ' ἐγὼ ἔκοφα τῆ νουρά μ' ». — « Σάν ἔν, κ' ἐγὼ τὸ μισὸ θὰ τρέχω χολῆ καὶ τὸ μισὸ αἷμα ». Πηγαίν. ἡ χαλαίκα τῆ ἀγᾶ νὰ γεμίσ. τῆ στάμνα δης νερό, ὄδε κυττάζ., τί νὰ δγῆ; τὸ μισὸ ἔτρεχε χολῆ καὶ τὸ μισὸ αἷμα. « Γιατί, ρωτᾶ τὸ ρέμα, δὲ δρέχ.ς νερό; ». — « Γιατί ἡ βάβω νέσπασε τὰ μαλλιά δης κὶ ὁ παπποῦς τὰ γένεια τ' καὶ τὸ δέδρο τὰ φύλλα τ' κὶ ἡ ἀλεποῦ τῆ νουρά δης κ' ἐγὼ τρέχω αἷμα καὶ χολῆ ». Τότε κὶ αὐτὴ τσακεῖ τῆ στάμνα δης, πηγαίν. στὸ σπῖτ. τῆς θείτσας δης. Ἡ χανούμ(ι)σσα τῆ ἀγᾶ ἔφκλιανε γριουζλεμέδες ¹⁾. Τῆ ρωτᾶ· « Γιατί, μωρή, τσάκ.σες τῆ στάμνα σ' ; » Ἄμ δὲ γξέρ.ς σύ; Ἐπεσε τῆς βάβως τὸ Φασούλ. μέσ' στὸ γάλα κ' ἡ βάβω ἔβγαλε τὰ μαλλιά δης κὶ ὁ παπποῦς τὰ γένεια τ' καὶ τὸ δέδρο τὰ φύλλα

¹⁾ Εἶδος γλυκίσματος· ἢ λ. τουρκ.

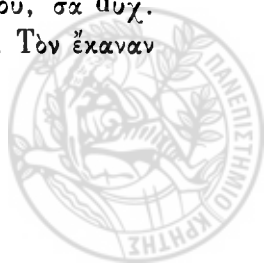
τ' κι ἡ ἀλεποῦ τῆ νουρά της καὶ ὁ ῥέμας τρέχ. αἶμα καὶ γολή
κ' ἐγὼ τσάκ.σα τῆ στάμνα μ' ». Τότες κ' ἡ χανοῦμ(ι)σσα κάθεται
πάσ' τὸ ¹⁾ κόκκινο πὲ τῆ φωτιά ποῦμα καὶ καίγ. τὸ γῶλό της!!!
— Ἦμνα κ' ἐγὼ κεὶ καὶ μ' ἔδωκαν μνιὰ φοῦχτα φακῆ· ἴσαμ ποῦ
περνᾶ στῆ σουγλα ἡ φακῆ, τόσο νὰ πιστέψτε καὶ σεῖς πὲ γούλα.

Παραμῦθιον γ'.

Ὁ Κωλοπούπουλος

Ἐνα γαιρό κ' ἕνα ζαμάν. ἦσαν ἕνας βασιλῆς κ' εἶχε ἕνα κο-
ρίτσ. Ἦσαν πολὺ ὁμορφο. Ὅσοι βασιλέδες ἦσαν, γούλ. τὸ γύ-
ρευ,ά να, τὸ γήθελαν νὰ τὸ κάννα νύφ, ὅποιος τὸ γήρευγε, κ' ἕνα
παραγῶμ. τὸν ἔβγαζε. Τᾶκ.σε καὶ μνιανοῦ μεγάλου βασιλέ γυῖδς
καὶ εἶπε· « Ἄς πάγω, λέγ., κ' ἐγὼ νὰ τὸ γυρέψω, νὰ ὀγιοῦμ, τί
παραγῶμ. θά με βγάλ. ». Κινᾶ πὲ τὸ μέρος δου καὶ πηγαίν. 'ς
ἐκεῖνο τὸ μέρος. Τὸ μαθνήσκει καὶ τὸ κορίτσ. τῆ βασιλέ, ποῦ
γῆρτε αὐτὸς νὰ τὸ γυρέψ., ἐτοιμάζ. δύο τρία πούπουλα, τάλειφ.
λίγο πεχμέζ., ἤξεργε αὐτὸ ποῦ πῆγαῖναν καὶ κάδανα αὐτοὶ ποῦ
τὸ γύρευγαν ἀδίχρυ στὸ βασιλέ καὶ τὰ βάν. 'ς ἐκεῖν. τὸ δόπο.
Τώμτι τὰ ἐτοίματε τὸ κορίτσ. χτυπᾶ κι αὐτὸς τῆ ἄορτα, ρωτᾶ·
« Ὁ βασιλῆς μέσα ἔν; ». Ὁ δούλος εἶπε· « Μέσα ἔν ». Τὸν βερ-
νοῦνα μέσα αὐτόννα· ἴσα πὰ στὰ πούπουλα παγαίν., κάται αὐτὸς
(τὸ κορίτσ. π' ἕνα πλάγ. μόν. κύτταζε). Λέγ. τὸ βασιλέ· « Βασιλέ
μ' πολύχρονε, ἦστα νὰ σε γυρέψω τῆ γόρ. σου ». Εἶπε κι ὁ βα-
σιλῆς τότες· « Ἄ τὸ ρωτήσω, λέγ, τὸ κορίτσ μου, σὰ δύχ.
καὶ σὲ θέλ, σὲ παίρνω, γιὰτὶ δὲν ἀρέζ. κάθε ἕναννα ». Τὸν ἔκαναν

¹⁾ Ἐντὶ ἐπάνω στό.

δὰ τὸ ἰκράμ δου, σκών.ται νὰ διαβαίν. Μόν. βγῆκε πὲ τῆ ἥρτα τὸ κορίτσ. τὸν λέγ. πὲ πίσ. — « Γοῦλ. γοῦλ. ἦρταν νὰ μὲ γυρέψνα, ἦρτε δὰ καὶ ὁ Κωλοπούπουλος ». Ὅδε βάν. αὐτὸς τὸ χέρ. δου πὲ πίσ. πὲ τὸ χρυσό τ' τὸ βρακί τ' τί νὰ δγῆ στάλλῆθεια; εἶχε στὸ γῶλό τ' πούπουλα! Τὴν βιάν. μάν. αὐτὸς πὲ τότε γιατί τὸν ἔβγαλε τὸ παραγῶμ. « Ἄ τὴν μάθω, λέγ, γὼ κείννα, τοῦλγος ἔν ὁ Κωλοπούπουλος ». Πηγαίν. στὸ χωριό τ', παραγέλνει καὶ φκιάννα μινὰ γυναῖκα μαλαμματένια πὲ τῆ ρόκα καὶ τὸ ἀδράχτ. δης κ' ἔκλωθε, γοῦλα πὲ τὸ μάλαμμα. Τὰ βάν. πάν. ἔ'να σινί, βάν. καὶ χωριανικὰ ροῦχα ὁ Κωλοπούπουλος, τὰ παίρνει καὶ πηγαίν. πάλ. ἔ' αὐτηνῆς τὸ δόπο. Πηγαίν. καὶ τὰ κουρδίζ πάσ. στὸ ταψὶ καὶ τὰ φέρνει π' ὄξω πὲ τὸ παλάτ. τῆ βασιλὲ καὶ φώναξε ποῦ τᾶχ. γιὰ πούλημα. Τὰ γεῖδε τῆ βασιλὲ ἢ θεγατέρα πὲ πάν. πὲ τὸ παραθύρι καὶ πολὺ πγιά τὴν ἄρесе ἢ γυναῖκα πὲ τὰδράχτ πῶκαμνε. Στέλνει τοὺς δούλ., τὸν φωνάζνα νὰ δγιουμ τί τιμῆ τὰ γυρεύει.

Αὐτὸς εἶπε: « Γῶ, λέγ., δὲ δὴ βουλειῶ πὲ παράδες. Ὅποιος νεκλωθῆ ὡς τὰ γόνατα, κείνον ἄ τῆ δῶσω ». Αὐτὴ βάν. τοῖς δούλῆς δης γοῦλες καὶ νεκωλῶνδαι γιὰ νὰ τῆ βάρνα τῆ γυναῖκα πὲ τὰδράχτ. πῶκαμνε. Γοῦλες νεκωλῶνται ἀμμά αὐτὸς καμινάννα π' αὐτὲς δὲν ἀρέζ. « Σὺ, λέγ, σὰ νεκλωθῆς, τῆ δίνω ». Τότες οἱ δούλες ἀρχινεύνα καὶ τῆ βαρακαλοῦνα: « Νεκωλώθτσε, μωρή, νεκωλώθτσε » Πὲ τὰ πολλὰ αὐτὴ νεκωλῶνδαι ὡς τὰ γόνατα καὶ τῆ παίρνει τῆ μαλαμματένια τῆ γυναῖκα. Τῆ βηγαίν. καὶ τῆ βάν. μέσ. στῆ μέσ. στὸ παλάτ. καὶ φωνάζ. τὸ βατέρα δης καὶ τὸν λέγ.: « Δγιέ, λέγ., πατέρα, τί μᾶς ἤφερε ἕνας ἄθρωπος ». Ὁ Κωλοπούπουλος διαβαίν. στὸ χωριό τ' καὶ φκιάν. μινὰ κλώκα πὲ τὰ πουλλιά καὶ τῆ βάν. ἔ' ἕνα ταψὶ πάλ. Ἡ κλώκα ἦθαν σὰ ζουδανῆ ἀμμά πὲ τὸ μάλαμμα καὶ τουκτούκξε τὰ πουλλόππλα κ' ἐκεῖνα τὴν ἤκουγάννα καὶ πῆγαιναν· τῆ βῆρε κι αὐτὴν καὶ τῆ βῆγε π' ὄξω πὲ τὸ παλάτ καὶ φώναξε ποῦ τῆ βουλειοῦσε. Πάλ. τὸν εἶδε τῆ βασιλὲ ἢ θεγατέρα, τὸν φωνάζ. να καὶ πάλ. μέσα, τὸν ρωτοῦνα πάλ. πόσα τῆ δίν. « Δὲ δὴ δίνω, λέγ., πὲ παράδες, διοια

νεκλωθῆ ὡς τὸν ὄφαλό, κείννα ἄ τῆ δώσω. Τῆ υνιὰ τῆ δούλα, λέγ., τὴν ἄλλ.να λέγ., αὐτὸς δὲ στρέγ. γιὰ καμνιάννα. Ἦθελε πάλ. τῆ βασιλέ τῆ θεγατέρα. Πὲ τὰ πολλὰ τὰ παρακάλια ποῦ τὴν ἤλεγαν οἱ δούλες, νεκλωθῆκε αὐτῆ ὡς τὸν ὄφαλό καὶ παίρνει τῆ γλωῶκα. Αὐτὸς ἀμμά τότε ἔκατσε καὶ δὲ διάβαινε. Τὸν λένε· «Πάρ. καὶ τῆ γλωῶκά σ' καὶ πορπάτειε στὸ ὄρομο σ'». Αὐτὸς δὲ σαλεύγει. «Θέλω, λέγ., ἓνα λόγο νὰ πῶ τὸ βασιλέ». Ἦρτε ὁ βασιλὲς π' ὄξω, αὐτὸς κλουθᾶ κατόπ. δου. Οἱ δούλ. δὲ δού φήννα· αὐτὸς βαιν. μέσα καὶ λέγ. στὸ βασιλεῖ· «Ἐγώ, βασιλέ μ' πολύχρονη, ἦρτα νὰ γυρέψω τῆ θεγατέρα σ'». Κι ὁ βασιλὲς τὸν εἶπε· «Ἐνας Κωλοπούπουλος τῆ γύρεψ καὶ δὲ δὴν ἔδωκαμ, καὶ σένα θὰ τῆ δώσω;». Αὐτὸς εἶπε· «Δέ με τῆ δίν.ς γιὰ ἀμμά αὐτῆ τῆ γυναῖκα, πὲ τῆ βόκα γῶ τῆς τὴν ἔδωκα καὶ σήμερα αὐτῆ τῆ γλωῶκα καὶ στῆ γυναῖκα νεκλωθῆκε ὡς τὰ γόνατα ἢ θεγατέρα σ' καὶ γιὰ τῆ γλωῶκα ὡς τὸν ὄφαλό καὶ τὴν εἶδα». «Βρέ, λέγ., ὁ βασιλὲς, σὰ δώκανε αὐτὸ λήγορα νὰ τῆ βάρ.ς καὶ νὰ διαβαίν.ς στὸ δόπο σ'». Τὴν δῶκε ὅ,τι εἶχε καὶ τῆ βοδιάβατε. Αὐτὸς στὸ ὄρομο τῆ λέγ.· «Γῶ εἶμαι ὁ δούλος τῆ Κωλοπούπουλου καὶ ἄ σὲ πάγω στὴν αὐλὴ τῆ παλατιοῦ τ', κεῖ ποῦ κάθουμ». Αὐτῆ ἔκλαιγε καὶ φώναζε· «Εἶδες νὰ μὴ βάρω τὸ Κωλοπούπουλο καὶ νὰ πάρω τὸ δούλο!». Ἔρχουται στὸ χωριό τ'. Πηγαίν. αὐτὸς στὸ παλάτ. μέσα, βγάζ. τὰ παλῆτᾶ τ', βάν. τὰ χρυσᾶ τ' τὰ ρουῆχᾶ τ' καὶ περνᾶ π' ὄξω πὲ τὸ σπιτόπλλο, ποῦ ἔβαλε τῆ βασιλέ τῆ θεγατέρα καὶ σειέται καὶ λυγιέται. Αὐτῆ δὲ βαστοῦσε τὰ δάκρυά της πὲ τὸ κακό της. Ἦστερα πάλ. γυρίζ. μέσ. στὸ παλάτι καὶ βάν. τὰ παλῆτᾶ τ' τὰ ρουῆχα καὶ πηγαίν. καὶ τῆ ρωτᾶ· Εἶδες σήμερα, βγῆκε τῆ βασιλέ ὁ γυιὸς ὁ Κωλοπούπουλος καὶ πόσο ἔπρεπε μόν. καὶ μόν. νὰ τῆ φκειάν. νὰ σκάν. Καὶ τῆ λέγ.· «Ὁ Κωλοπούπουλος ἀρραβωνιάσκε καὶ πῆρε μνιάννα ἴσαμ τὰ σένα κι ἄ τῆ βαραγεῖλ. ρουῆχα καὶ θὰ νᾶρτ. ἢ ράφτιρτζα νὰ τὰ χωρίσ. στὸ μετροῦδ. σου». Αὐτῆ μόν κλάματα. Πηγαίν. ἢ ράφτιρτζα, χωρίζ. πάν. της τὰ ρουῆχα, κείν. ἔσκανε πὲ τῆ ζούλεια της. «Ἐγώ, λέγ.,

ἤλα τὰ φορῶ αὐτά ». Γυρίζ. ἡ ράφτιρτζα τὰ ροῦχα ραυμένα, τὰ βάν. πάλ. σ' αὐτήννα, νὰ δγῆ σάν ἔγ.ναν τάχατες καλὰ νὰ τὰ στείλ. Αὐτὴ λιγοθύμ.σε κεῖ ποῦ τῆς τὰ φορούσαννα. Καὶ μόν. ἔδε ξελιγοθύμ.σε τῆς τὸ γεῖπε ποῦ ἔν αὐτὸς ὁ γίδιος ὁ Κωλοπούπουλος καὶ ποῦ τῆς τὸ ἔπαιξε αὐτὸ τὸ παιχνίδ. γιὰ νὰ μάθ. πῶς βγάζ. τὸ γάθε ἔναννα κ' ἓνα παράγωμα. Φκειάν.να τότε μινὰ μεγάλ. χαρὰ πὲ τὰ διολιὰ καὶ τῆ χαιρνει τώρα πιά στ' ἀλήθεια ὁ Κωλοπούπουλος τῆ βασιλὲ τῆ θεγατέρα γυναῖκα.

Ἦμνα κ' ἐγὼ κεῖ καὶ μὲ δῶκαννα μινὰ φοῦχτα φλουριὰ κ' ἔρκουμ πὲ δῶ νὰ στὸ γιοφῦρ κ' ἓνας βάρθρακας μὲ λέγ. « hā! » κ' ἐγὼ τὸν εἶπα « νά! ».

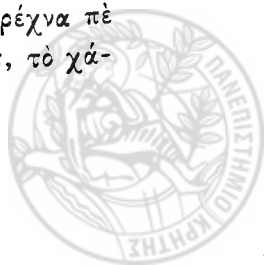
Παραμῦθιον δ'.

Τῆς προγονῆς

Ἦσαν ἓνας ἄφρας καὶ μινὰ γυναῖκα χηργιοὶ καὶ οἱ ὄγγο καὶ πάργαν. Καὶ ὁ ἄφρας εἶχε ἓνα κορίτσ. καὶ ἡ γυναῖκα εἶχε τὸ δικό της τὸ κορίτσ. Εἶχαν κὶ ἀγελάδα κὶ ὄλο τῆ ἀφροῦ της τὸ κορίτσ. ἔστελνε νὰ πάγ. τὴν ἀγελάδα στὴν ἀγέλ. Μινὰ μέρα τὸ βρίσκει κεῖ ἓνας παππούς καὶ τὸ γεῖπε· « Ἐλα, κορίτσ. μου, νὰ μὲ φειρίσ.ς ». Αὐτὸ κάται καὶ τὸ βσειρίζ. Καὶ τὸ ρωτᾷ ὁ παππούς· « Τί μὲ γηῦρες, κορίτσ. μου; ». « Μαργαριταρένια κόνιδα, τὸν λέγ. σὲ γηῦρα καὶ μαλαιματένια ψεῖρα ». Εἶχε κεῖ πέρα κοδὰ δύο γρόλες¹⁾ καὶ τὸ λέγ. τὸ κορτσόπλλο ὁ παππούς· « Πάν κεῖ καὶ βῆκα σὲ κείν. τῆ γιόλα ». Κ' ἔγ.νε τὸ κορίτσ. ὀλόχρυσο, γιῶς βῆκε. Καὶ τὸ φκῆσκει²⁾ κισόλα, ἔδε γελαῖ, νὰ πέφνα τριαδάφλλα ἀμάρανθα πὲ τὸ στόμα τ', κὶ ἔδε κλαίγ. νὰ τρέχνα πὲ τὰ μάτια τ' ἀάχρυα μαργαριτάρια. Πῆγε αὐτὸ στὸ σπῖτ, τὸ χά-

¹⁾ λίμνας.

²⁾ Ηὐχάθη.

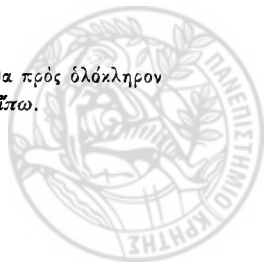

σκει ἡ μητρειγιὰ αὐτὸ ὀλόχρυσο, τὸ λέγ.· «Μωρή, πῶς γίν.κες, λέγ., ἔτο. ;».— «Μὲ γηῦρε, λέγ, ἕνας παπποῦς στὴν ἀγέλ. καὶ με γεῖπε καὶ τὸ ἡσείρ.σα κ' ὕστερα με γεῖπε νὰ βήκω¹⁾ μῆσ. στὴ γλόλα μέσα κ' ἔγ.να χουσό. Τὴν ἄλλ. τὴ μέρα στέλνει καὶ τὸ δικό της στὴν ἀγέλ' ἡ μητρειγιὰ. Τὸ βρίσκει πάλ. ὁ παπποῦς κ' ἐκεῖνο καὶ τὸ λέγ.· «Ἐλα, κορίτσ. μου, καὶ ψεῖρ. σέ μ'». Τὸν ἡσείρ.σε κ' ἐκεῖνο. Τὸ ρωτᾷ· «Τούλγη ψεῖρα με γηῦρες;». «Γα-δουρήσια κόν.δα, βουβαλήσια ψεῖρα». Τὸ λέγ. καὶ κείνο· «Πάν. λούθτσε 'ς ἐκεῖννα τὴ γλόλα». Πηγαίν., λούγεται αὐτό, γίν.ται σὰ βουτέκ²⁾ μαῦρο. Πλῶν. καὶ στὴν ἄλλ. τὴ γλόλα τὸ χέρ. δου καὶ γίν.ται μόν. τὸ δαχτυλόπλλο τ' χρυσό. Πηγαίν. στὸ σπίτ. δους καὶ ξυπάζ.ται ἡ μάννα τ' πὲ τὴ μαυρίλα τ' καὶ τὸ ρωτᾷ· «Γιατί, μωρή, ἔγ.νες μαύρη σὰ βουτέκ(ι);». Κ' ἐκεῖνο τὰ γεῖπε ὅπως ἔγ.ναν. Κοῦσκε ποῦ ἔγ.νε ἡ προγονὴ χουσή, τῶμαθαν ὁ κόσμος. Πέρασε π' ἐξω καὶ τῆ βασιλεὶ ὁ γυιός, τὸ γεῖδε καὶ κείνος ποῦ γέλασε κὶ ἔπεσε ἕνα τριαδάφλλο πὲ τὸ στόμα τ'. Τὸ ἀγάπ.σε καὶ τὸ γύρεψε νὰ τὸ πάρ. Ἄρραβωνιάζδαι 'ς αὐτὸ καὶ φκειάν. τοῖς ἐτοιμασίες γιὰ τὴ χαρά. Τότες ἡ μητρειγιὰ ζούλεψε γιατί ἡ προγονὴ της νὰ πάρ. τῆ βασιλεὶ τὸ γυῖδ καὶ ὄχ. τὸ δικό της τὸ κορίτσ. Πιάν. καὶ βγάζ. τὰ μάτια τῆς προγονῆς καὶ τὰ στέλνει 'ς ἕνα ἄθρωπο στὸ βουνὸ νὰ τὴ χάσ. Κεῖ τὸ βρίσκει τὸ χρυσὸ τὸ κορίτσ. πά. 'ς ἕνα δένδρο ἕνας παπποῦς καὶ τὸ παίρνει σπίτ. δου στὴ βάβω τ'. Ἡ βάβω πὲ τὴ χαρά της δὲ βρομάζωνε τὰ χεῖλια της. Ἄς ἦδαν καὶ τυφλό, ἦδαν ἀμμά χρυσὸ καὶ ὄμορφο. Ἡ μητρειγιὰ πὲ τ' ἄλλ. τὸ μέρος νεβάζ. τὴ θεγατέρα της μῆσ. στ' ἀμάξ. καὶ γοῦλ. πὲ τὸ ψίκ. διὰβ.καν στὴ βασιλεὶ τὴ βολιτεία. Σὰ βῆγαν κεῖ, ρωτᾷ τῆ βασιλεὶ ὁ γυιός· «Γιατί ἔν μαύρη ἡ νύφ.;». Λέγ. ἡ μάννα της· «Κεῖνο³⁾ τὴν ἔβαλαμ μέσα στ' ἀμάξ. τὸ

1) Ὑποτακτικὴ τοῦ ἀορίστου ἠῆκα=ἐμβῆκα.

2) Λ. τουρκ. μικρὸς βούβαλος.

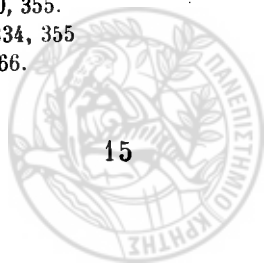
3) Περιέργως ἡ χρῆσις τῆς ἀντωνυμίας ταύτης ἰσοδυναμοῦσθαι ἐνταῦθα πρὸς ὀλόκληρον φράσιν τὴν ἐξῆς: ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐρώτησίν σας τὸ ἐξῆς ἔχω νὰ σας εἶπω.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ¹⁾

Α		
-α', 248.	ἀμερίζεται 63.	ἀλλιοῦ 156.
-α 166.	Ἀίκωστανδινιάτ(ι)κο 282	ἀλλ.νοῦ 180.
ǎ (θα) 128, 162, 189.	-αινα 257.	ἀλλ(ου)νοῦς 180.
ǎβαθα 4.	-αίνο 22.	ἄλλοννα 180.
ǎβελ 96.	ǎθ 103.	ἀλογήσιος 35.
ǎβόφαδος 96.	ἀθέρα 248.	ἀλογίνα 260.
Ἀβράμ.ς 324.	Ἀθίτσ(η) 330.	άλωνια 267.
Ἀγαθὴ 328.	Ἀθιτσῶ 329, 330, 355, 362.	ἀμα 4, 216.
Ἀγγέλω 328, 356.	Ἀθούλλω 330.	-αμ(ε) 187.
Ἀγγέλω 328, 365.	ἀθρωπιὰ 267.	ἀμασκάλ(η) 4.
ἀγαλιὰ 33, 90.	ἀθρώπ(οι) 31, 171.	Ἀμερσῶ 335.
ἀγελαδινός 304.	ἄθρωπος 103.	ἄμμη 249.
Ἀγγελίς 324, 349.	ἀθρωποῦ 167.	ἄμνια 106.
ἀγίδα 75.	ἀθῶ 103.	-άνα 256.
ἀγιούσα 212, 264.	-άπ(ι) 291.	αν ἦ -άνα 187.
ἀγούρια 49.	-άκα 254.	ἀνάμα 4.
ἀγῶνα 90.	ἀκάτ 4, 216.	ἀνάμισυ 15.
-άδα 352.	ἀκαλόθεστος 118	Ἀναστάς 325.
Ἀδάμ.ς 324, 348.	ἄκουγα 63.	ἀνδάρα 255.
ἀδερφός 155.	ἀκράνα 4.	ἀνδρικός 351.
-άδ(ι) 285.	ἀκρανιὰ 267.	ἀνεγνώστ.ς 8.
άδις 122, 213.	ἀκριθός 29.	ἀνεμαλλιάρ.ς 4, 244.
ἄδρας 92.	ἄκ.σα 54.	ἀνεμαλλιάρ.κο 173.
ἀδράχτ(ι) 83.	-άλα 253.	ἀνεμοδέρνουμ 320.
ἀδροῦ (γεν) 167.	ἀλάτ.σε 20.	ἀνεμοστάθ.ς 243.
ἄδροι 171.	ἀλεξάτο 278.	ἀνεμοτυκλῶ 237.
Ἀδριας 344.	Ἀλεξανδρινὴ 365.	ἀ νέρχεται 62.
ἀδρίκειο 276, 308.	ἀλεποῦ 47.	Ἀνεστός 346.
ἀδροφέρνω 319.	ἀλεποῦδες 171.	ἀνηθορία 267.
ἀδρὺς 297.	ἀλέτρι 47, 160.	ἀνηπρόκοπος 14.
ἀδρῦὰ 173.	ἄλεσμα 283.	Ἀνηθῆνᾶ 322, 340.
Ἀδρών.ς 243, 333, 351.	ἀλιπανάβατος 4.	Ἀνουλιῶ 355.
-άζω 227.	Ἀλισάβητ 15, 28, 324.	Ἀνθῶ 330, 355.
	ἄλλ. 180.	Ἀνεζῶ 334, 355
	ἀλλαξιά 267.	Ἀνίκα 366.

¹⁾ Αἱ παραπομπαὶ γίνονται εἰς τὰς παραγράφους.

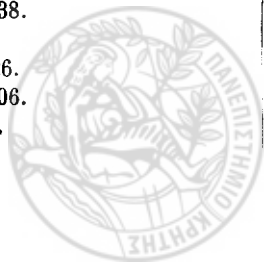
Ἄννιςα 323.
 Ἄννισώ 362.
 Ἄννις 355.
 ἄνοιξι(ι) 31.
 ἄνοιχτός 71.
 Ἄντι(η) 335, 353.
 ἀντίδερν 47.
 Ἄνδών.ς 348.
 ἀξάδερφρος 15.
 ἀξεσκέπαστος 3, 4.
 ἀξυπόλυτος 29.
 ἀπάν 216.
 ἄ πὰ νὰ φάγω 163.
 ἀπιστιὰ 46, 124.
 ἄπλυτος 29.
 ἀπλωσιὰ 267.
 Ἄποστ.όλ.ς 325, 327.
 ἀπροῦνα 4.
 -ἀρα 255.
 ἄρα γε 217.
 Ἄρακλειτίσα 41.
 ἀρασατήρ 15.
 ἀργαλειὸ 45.
 ἄργητα 248.
 Ἄργυρη 354.
 Ἄργυρος 355.
 Ἄργύρ.ς 327, 329.
 ἀρέζω 231.
 Ἄρεστή 328.
 -ἀρ(ι.ς) 244, 298.
 -ἀρ(ι) 286.
 ἀρειδίνα 46.
 ἀρхиоῦμ 46.
 ἄρχισμα 46.
 ἄρχοδας 112, 242.
 Ἄρχοδοῦ 327, 357.
 ἀρμέγω 159.
 ἀρμυρός 155.
 -αρος 241.
 ἀρπηδόνα 29.
 ἀρπιθία 46.
 ἀραβωνιαστικισιὰ 173.
 Ἄρτεμώ 355.
 ἀρτυμη 249.
 ἄρὺς 297.

ἄς 200.
 -ας 166, 242.
 Ἄσαννιὸ 227.
 Ἄσημῶ 329, 355.
 ἄσκη 4, 267.
 ἄσκημος 112.
 Ἄσμενία 329, 339, 355.
 Ἄσπροῦλλω 328.
 -ἄτο 278.
 -ἄτος 302.
 ἄτσαλος 74.
 ἀτσαλόστομος 317.
 αὐγαμάτια 46.
 Αὐγούλλα 332.
 Αὐκαρπὸ 15.
 αὖρι 45.
 αὐτεινοῦ 28, 178.
 αὐτεινοῦς 170, 178.
 αὐτόνα 178.
 ἀφεγίτ.ς 4.
 Ἄφεδουλιὸ 327.
 Ἄφεδούλ.ς 327.
 ἀφέτ.ς 101.
 ἄφρισα 29.
 ἄφ.σα 26.
 ἀφτιρja 159.
 ἀχελῶνα 4.
 ἄχερα 37.
 ἄχρῖσα 29.
 ἀχουῖρι 38.
 ἀχρημάτιστος 119, 314.
 ἀχταπόδ(ι) 46.
 ἀψηλός 6.
 ἀψηλωσ(ι) 250.
 ἀψτός 297.

B

Βαβαχιά 330.
 Βαβή 326, 346.
 βάβω 273.
 Βαγίτσα 325, 365.
 βάγουρος 239.
 βαθρακός 82, 171.
 βαθρακίτ.κος 300.

βαίνω 11.
 Βαλασίτσα 335.
 Βανθὸ 11, 103, 322, 355
 βαρμένος 37.
 Βαρσαμῆ 330.
 Βαρσαμῶ 354.
 βασιλῆς 246.
 Βασιλικῆ 327, 361.
 Βασίτσα 335.
 βάτσουνα 84.
 βατσουνιά 38.
 βάφι(τ)ει 80.
 βαφτισιάτ.κος 300.
 βάφτω 86.
 Βαχάρ.ς 348.
 Βαχαρή 354.
 βγάζω 72.
 βγαίνω 11, 72.
 Βγαγιέλ.ς 325.
 Βγαγελινιὸ 325, 339, 365.
 βγαγιέλιω 148.
 βγήκα (προστ.) 201.
 Βδοκιά 327, 359.
 Βδοκιῶ 339, 355.
 Βενέτ(η) 353.
 Βενετιὰ 331, 359.
 βενίτ.κο 282.
 βέργα 37.
 Βεργίς 332, 349.
 Βέργος 345.
 βήκα (προστακτ.) 201.
 βλαστημῶ 29, 132.
 βοδιαδάζω 96.
 βοδιζῶ 11.
 βοθηστής 247.
 βολὰ 6.
 βολιάζω 11.
 βορεί 21.
 βουδός 49.
 βοῦζουνος 238.
 βούλ.σα 23.
 βουλῆθ.κα 26.
 βοωνίσιος 306.
 βοῦφος 238.

βρακοζούνα 49, 313.
 βράζ.να 54.
 βρέ 169, 258.
 βρίζω 21.
 βρίτσα 96.
 βρόμ.τος 292.
 βροστὲ 11.
 βροστῆθ(ι) 96.
 βρωμός 238.
 βρωμοῦσα 212, 264.
 βυζάστριχα 159.
 βώτρυδα 159, 259.

Γ

Γαδριήλ.ς 348.
 γαβριά.τος, 300.
 γαβρίκειος 308.
 γαδουροκυλίστριχα 159, 316.
 γανί.τος 300.
 γαπῶ 1.
 Γαρούραλλω 330, 356.
 γδέρνω 11, 72.
 γδουπός 54, 309.
 γείκοσ(ι) 66.
 γελιέται 35.
 Γενάρ.ς 7.
 γενούμενο; 204.
 γερνώ 37.
 Γήλιος 339, 347.
 γήρτε 66.
 γήσχιος 66.
 γήτεμα 283.
 γητεύγω 53, 226.
 γιά 214.
 Γιάγχο; 345.
 γαλένιος 305.
 Γιαννάχο; 351.
 Γιαννίω; 365.
 γιανήσκω 236.
 γιά τα μά;ς 86.
 γιά τατι; 86.
 γίζω 11.
 γίνδαι 54.
 γίν.κα 25.

γιόμα 17.
 γιομόζω 17.
 γιορτή 66.
 γιορτιαχός 391.
 Γιορδανιώ 331.
 γιοφύρι 17.
 Γιωργιά 337, 359.
 Γιωργίς 323, 349.
 Γιωργακίς 323, 349.
 Γλυκερώ 355.
 γλυκατζούρα 265.
 γλυκοσούδυχο; 314.
 γλυτήρ 70.
 γλυτώνω 70.
 γλυῶ 11, 70.
 γνέθω 37, 148.
 γνεύω 148.
 Γόγο; 343, 345.
 γόνια 11.
 Γοτώ 335, 343.
 γοράζω 1.
 γούγια 49, 66.
 γουδ(ου)πός 49.
 γουδι 58.
 γούλο; 66.
 γουλ(ου)νού; 54, 170.
 γουλ.νυχτιά 267.
 γούρνα 6, 49, 159.
 γουρλώνω 159.
 γουρούνα 58.
 γραψίματος 167.
 γράφτω 235.
 γρέμμα 37, 76.
 güdüöl(ι) 292.
 jük-σα 38, 66.
 γυιός 66.
 γυναίκεο 276.
 γυναικωτός 303.
 γυρεύγει 32.
 γυριζόνδαι, 92, 204.
 -γω 226.
 γωμνιάζω 11.

Δ

d daσούλ(ι) 292.

Dadīna 343, 365.
 Dadós 323.
 Dáko; 345.
 Daxίς 343, 349.
 daλoμiδa 259.
 Dáfλε;ς 341, 350.
 Dapλiώ 341.
 Δαχτάν.ς 332, 348.
 Δάφνη 330.
 δέ βίφ 100.
 δε γουχτοῦρα 265.
 δέ γουδανιέται 90.
 δέ ζημνιών(ει) 100.
 δειάζω 1.
 δεκατία 37.
 δερνόσται 191.
 δέρνωσαι 55.
 δέ σ(η)κώνται 100.
 Δεσποινιώ 28, 355.
 δέ χολών(ει) 100.
 Δημητρός 341.
 Δημητρινιώ 365.
 Δημητροῦ 357.
 δια 151.
 διαγουμίζω 232.
 διαλέζω 145, 234.
 Διαμαντί;ς 329, 349.
 Διαμάντω;ς 325.
 διάργυρο;ς 21.
 διάστριχα 159, 267.
 δίκαιγα 63.
 δίμ.τος 24.
 δίν.τε 12.
 διολιχά 135.
 djopónω 153.
 Δζιδάν(η) 353.
 δοδοῦ 272.
 Δόμνα 327.
 Δομνίση(η) 362.
 δόμτε 201.
 Δοξή 327, 341.
 Δοξώ;ς 327, 341, 355.
 δοτ 102.
 δόσ-να 162.
 δόσταιμ 13.

Doudou 334, 357.
δουκάνα 6, 38.
Δουκαίν(η) 327, 353.
Δούκαινα 327.
Δούκας 327.
Δουκίς 327.
δουκιάζω 38, 229.
δους 94, 179.
Δοχτινιῶ 335.
Δοχτίσα(η) 335, 362.
δρασκελιζῶ 1, 232.
δρέχω 93.
δριμόν 52.
δρολιά(ι) 285, 290.
δρολικιών 222.
δροπιάζω 11.
δροπιάρκος 23.
δρόσφιλος 63, 296.
δρωπικιάζω 11.
δυλιγάδια 287.
δυλιζῶ 93
δύσμος 21.
δῶ 11.
δῶχνω 30.

E

ε 169.
ε (αῦξ.) 186.
-έζω 234.
-ειό 281.
-ειοῦμ 209.
-ετρα -έρνω 223.
έλαψε 109.
Ἐλεγκάκι(ι) 323, 366.
Ἐλέγχο 323.
έληά 11, 63.
Ἐληά 330, 359.
Ἐληῶ 330, 355.
Ἐλισάβετ 355.
έλληνικοῦρα 265.
έμ, έμ 247.
έναννα 180.
ένα λογιῶ 172.
-ένιος 305.

έκατό 11.
έκατοστῦ 121.
έξόν 11, 213.
Ἐρεινιῶ 11, 37, 365.
Ἐρείνω 323, 356.
Ἐρεινώτα 323, 339, 366.
έρκουμ 112.
-ές 166, 246.
έσεις 11, 20.
έσένα 20.
έσῦ 20.
-έσσα 258.
-(ε)τε 185, 187.
-εται 191.
ἔτρωγαμ(ε) 13.
έτσ κ' έτσ 60.
έτσῶς 216.
Εὐγέν(η) 353.
-εύγω 141.
εύκέλαιο 112.
Εὐλαβή 326.
Εὐλαβῶ 355.
Εὐσεβία 326.
εὕτυχο 112.
Εὐφρονία 358.
έχομ(ε) 48.
έχτες 11, 28.
έφαγαμ(ε) 13.
έψές 11, 20.

Z

ζάκατο 274.
Ζαμπακιά 330, 359.
Ζαφειρή 354.
Ζαφειρός 337, 346.
ζαχάρ.δες 23.
Ζαχαρινιῶ 332.
ζατζουρίδα 259.
Ζγουραφή 328, 339, 354.
Ζγουράφος 143.
Ζγουράφος 328, 339.
ζεμάτ-σε 201.
ζερδοσκουτέλλα 313.
ζεύλα 6.

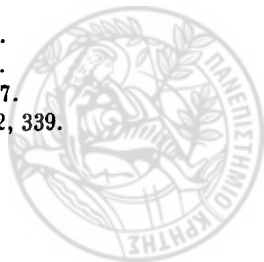
ζεῦλος 238.
Ζήσης 147, 333.
ζήτ (τὸ) 184.
ζουδανός 49, 92.
ζούλια 38.
Ζουλουφιᾶ 332, 359.
ζουμάρ 38.
ζουμι 49.
ζουμιστιρῶ 49, 159.
Ζουμπουλιᾶ 330, 359.
ζουτουλας 38, 242.
ζουνάρ 49.
ζούφα 49.
Ζωγιῶ 63, 333.

H

ή (αῖξ) 186.
-ή 249.
ήδαν 93.
-(η)κα 193.
ήλα 162, 197.
ήλα νέχομ 62.
ήλεγα 14, 186.
ήλεγέτε 187.
ήλιοδασίλεμα 313.
ήμνα 54.
ήξεργα 142.
ήπινα 14, 186.
ήρτα 124.
-ήσιος 306.
ήστανα 124.
ηῦρισκα 14.
ήφερνα 14, 186.
ήπινα 14.

Θ

θᾶμα 134.
θα νά 199.
Θανάς 341.
θα νέδρεξ 62.
θαρρεῖς τι 217.
Θεγών(η) 322, 339.
θεγοῦ 63.

θεκιάζω 229.
 θελδς 47.
 θελιγ 47.
 θμωνιά 37.
 Θεοδούλα 326.
 Θεοχάρ.ς 326.
 Θεοφάν.ς 325.
 Θεοπηγή 326.
 θερμασιά 267.
 θερμοσπουδιά 39, 267.
 θέρ.σα 23.
 θέρος, ό 238.
 θηλύκωσ(ι) 28, 121.
 Θύδαρος 18, 349.
 Θοδωρινιώ 322, 365.
 θράφ.κα 82, 128.
 θρέφουμ 82.
 θυμή 323, 341.
 θυμιά 341, 359.
 θυμνιανός 323, 351.
 θυμνιαιτός 326.
 Θύμνιος 323, 340, 347.
 θυμοίμ 11, 28.
 Θωμαγή 354.
 Θωμαγιά 355.
 θωριά 18.

I

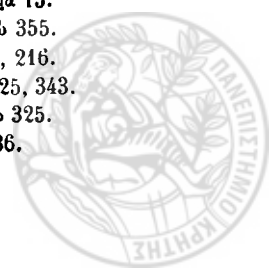
-i 166, 284.
 -ιά 267.
 -ιανός 311.
 -ιδα 259.
 -ιδ(ι) 288.
 -ίγα 268.
 Ίερουσαλήμ 331.
 -ίκα 270.
 -ίκ(ι) 166.
 -ίκερις 308.
 -ίκός 300.
 ίλσρ 7.
 -ίλα 269.
 -ίμο 277.
 -ίνα 260.
 -ινιό 365.

-ιο 276.
 -ιος 296.
 -ις 166.
 -ίς 245.
 Ίσαμ(ε) 13, 216.
 -ίτσα 271.

K

καβαδώνω 222.
 κάγηκε 63.
 καγούν 63.
 κάδιαν 125.
 καθηλονάφ.ς 10, 79.
 καθανείνα 180.
 καθενείς 180.
 καθήμερούσιος 38, 39.
 καθησιό 281.
 καθόλ. 56.
 κάθ.σα 26.
 καλεστής 247.
 Καλή 327.
 καλίτσα 271.
 καλιθώνω 145.
 Καλιώ 355.
 Καλογιάνν.ς 327.
 Καλογιαννίνα 327, 360.
 καλοκάμνω 320.
 Καλούδης 327.
 κακανίζω 233.
 κακότκος 112.
 κακότκοννα 168.
 Καμανιώ 335, 355.
 καμάδα 252.
 καμνιανού 180
 καμνιανούς 170.
 καμτσουρίζω 233.
 κάν(ε) 12.
 κάν.τε 12.
 κανείναννα 168, 180.
 καπρίασμα 283.
 κάρβουνο 49.
 καρδιολάφτ.ς 77, 316.
 καρούλ(ι) 292.
 κάρτσα 155.

Καρυοφύλλ(η) 339, 353, 359.
 κασάπ.δες 26.
 Κασσανδρώ 355.
 κασσιτούρα 265.
 κάτ 45, 216.
 κατά 318.
 καταχολοσκάνω 318.
 κατασυγάφτω 318.
 κατέρατο 274.
 κᾶται 163.
 Κα-τερινιώ 35, 341.
 κατέφλιο 47.
 κατηδατό 278.
 κατήβαινα 74.
 κατήβ.κα 26.
 κατηδασια 14.
 κατήχανο 274.
 Κατίν(η) 353.
 Κατίγκω 323, 341.
 κατουδόπ.λλο 54.
 κατούρ.μα 23.
 κατουρλιάρ.ς 292.
 κατουρλιθ.κο 300.
 κατρακυλώ 206.
 κατσούφα 84, 266.
 κάφτω 235.
 καψίδα 259.
 κεί 11.
 κεινού 178.
 κείνοννα 178.
 κεινούς 178.
 κέλα 248.
 Κελατιδινή 328, 365.
 Κεραρήνη 339.
 κέρδετα 171.
 κερι 37.
 κεφαλάρι(ι) 286.
 Κιανιό 335, 355.
 κιαραμώδος 238.
 κιαραμίδια 15.
 Κιαρανιό 355.
 κιόλα 60, 216.
 Κικίτις 325, 343.
 Κικιτσικω 325.
 κινήθω 36.

κλάδος 238.
 κλαίγω 63.
 κλανοθύρα 316.
 κλέβδες 81, 131.
 κλέφ.ς 79.
 κλημνιά 104.
 κλουθῶ 1, 44.
 κλόγω 226.
 κοβίων 222.
 κοδυλῶ 206.
 κοιλόρρανος 314.
 κοιμοῦμ 28.
 κοίμ.σα 24.
 Κόιτσοσ 345.
 κοκκινάδι(ι) 28.
 κοκονιάζω 229.
 Κοκκίων(η) 327, 353.
 Κολάκ.ς 323, 341.
 κολύβα 10, 133.
 κόλλ.βα 23.
 κολλ.βόζ.μος 54.
 Κόλλ.βας 327.
 κολλ.τσάδα 27.
 Κόλ.τσοσ 328.
 κόμ 2.
 κόμα 1, 2.
 κόμ καλός 174.
 Κορμιανός 327, 348, 351.
 κόνιδα 259.
 κόνισμα 21.
 κονίζω 1.
 κορδιστός 112.
 κόρ.ζα 23.
 Κορώ 328, 355.
 κορτσόπλο 280.
 κορφή 23.
 κόρφος 27.
 κοτκίν.σα 25.
 κουβαρίστρια 159.
 κουβαριάζ.ται 12.
 κουβαλητό 28.
 κοῦγε 63.
 κούγεται 12.
 κούγω 1, 2.
 κουλός 38.

κουκορέκος 238.
 κουπάζω 49.
 κουπάνα 49.
 κουπριά 49.
 κουράδα 252.
 κουρηιάζω 230.
 κουρεῦ.κα 128.
 κουρκουδῶ 159, 206.
 Κουρτέσα 327.
 Κουρτεσῶ 355.
 Κουτόλ.ς 344, 348.
 κούτρισα 29.
 κουσιπίζω 232.
 κούτ.σα 95.
 κουτσουλιά 84.
 κουφάτος 302.
 κουφαλλάκα 254.
 κουφίζω 233.
 κουφός 49.
 κράνοιχτα 1, 2.
 κρᾶσος 238.
 κρεββάτ 7.
 Κρούσταλλω 332, 356.
 Κρυών.ς 351.
 Κρυωνᾶς 344.
 κρυδιάτ.κος 300.
 κρυώσונה 251.
 κυαρά 41.
 Κυαράννα 323, 328, 340,
 353.
 Κυαραννιῶ 41.
 Κυαράτσοσ 328, 366.
 Κυαρατσῶ 355.
 Κυροῦλλα 328.
 Κυριαζός 325, 346.
 Κυριάκ.ς 325, 327.
 Κυριακίτσα 325.
 Κυροῦδα 328.
 Κυπαρισσιῶ 330.
 Κύρω 331.
 κυρθένης. 159, 250.
 κυτάζ.ς 26.
 κ' ὕστερα 61.
 κωλάδερο 313.
 κωλοπούπουλος 317.

κωλοκούκουρι 313.
 κωλοσύρονομ 320.
 κωλοφωτιά 313.
 Κώστασ 342, 344.
 Κωσταδισ 323, 339, 349.
 Κωσταδός 346.
 Κωσταδῖνα 337, 339, 365.
 Κώστασ 342, 344.
 κῶστος τὸ 279.
 Κωστάνδισ 323, 343, 348.

Λ

λαβοκοπῶ 96, 320.
 λαγός 35.
 λάγερο 37, 75.
 λαδιᾶς 267.
 λάζω, 1, 2.
 Λαμπισ 323, 349.
 Λάμποσ 341, 345.
 Λαμπρηνή 325.
 Λαμπρηνός 325, 327.
 λάπ 109.
 λάπατα 124.
 λατιζω 1.
 λάτ.σα 26.
 λάφ 11.
 Λαφίν(η) 338, 365.
 λαφριδός 11, 296.
 λαφρός 297.
 λαφροσύνη 251.
 λεγάμενος 204.
 λέθω 1.
 λείφω 1.
 λείφανο 98.
 λεμονιά 330, 359.
 λεπετσούρι 289.
 λέρα 248.
 λῆσ 146.
 λευκάδηρja 267.
 Λευκή 328.
 Λευτέρ.ς 339.
 λεχούσα 212.
 Ληγόρ.ς 339.

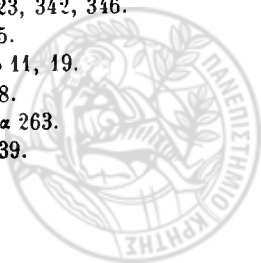
λημώρια 104, 110.
-λεῖς 299.
λιάζω 21, 29.
λιαλήματα 283.
λιαλιῶ 156.
Λιάσκος 323, 339, 345.
λίγδα 248.
λιγδίζω 233.
λίγο 42.
λιγῶ 206.
-λίχ(ι) 294.
λινάρ(ι) 28.
λιουβούτζα 249.
λιουβουτζούνω 22.
λιουτρουγιά 38.
λιχνίζω 73.
Λογάνθη 322.
λόγερα 37, 42.
λογιῶδωλογιῶ 172.
λόγικαίλογικαιρα 42.
λογοαναφέρνω 320.
λούγουμ 63.
λούγουμ(ου)να 48.
λούγω 63.
λουκτίζω 71.
Λουλούδα 330.
Λουλουδιῶ 359.
Λυμπίν(η) 327.
Λυμπινάδα 327, 341, 352.
Λυμπιῶ 328, 341, 355.
λυπούμ 28.

M

-μα 166, 283.
μάγανος 90.
Μαγδάλ(η) 333, 353.
Μαγδαλιῶ 330, 340.
μαγερευτούρα 265.
μαγερεύω 37.
μαγνίζω 232, 233.
μαγουῖλλα 262.
Μαγριώτης 335.
μάδαλος 92.
μαδίηλα 269.

μαθνήσκω 236.
μάτινα 248.
μακάρ(ι) 285.
μάκενα 37.
μακρονούρα 317.
μάκρος 279.
μακρὺς 173.
μαλακιά 173.
Μάλαμμα 329, 355.
Μαλαμματένια 329.
μάλιστρο 42, 275.
μαλλίτ.κο 300.
μαλλωτός 303.
Μάλτα 331, 355.
μαμαλίγα 268.
μαναστήρ 46.
μάν(η) 249.
Μαργατάρ(η) 329, 353.
Μαργαρώ 355.
Μαργώ 355.
Μαριγίτσα(η) 362.
Μαριώρα 360, 366.
Μαριωτῶ 323, 366.
Μαρίτσα(η) 323.
μαριουῦμ 6.
Μαρούλλ(η) 353.
Μάρω 356.
μασουρίζω 233.
ματά 15, 216.
Ματαΐας 344.
Ματένια 329, 341.
Ματζαράκ.ς 334.
Μάτζος 334, 345.
Ματίν(η) 353.
ματωμένος 11.
μαυρίλα 269.
Μαύρες 327, 350.
Μαυρωδῆς 327, 349.
Μέγκλας 335.
Μελαχροινή 328.
Μελάχρω 328, 356.
μελιγάρ 37, 104.
μελισσοκόφ.νο 28.
μέρα 24.
μέρμηγας 37.

μερώνω 21.
Μενέξ(η) 330, 353.
μεροτικό 150.
μείς 175.
μεσιακός 301.
μετάχ(ι) 91, 294.
μετρούδ(ι) 293.
μήγαρ 217.
μήδε - μήδε 217.
μηλιά 63.
Μηλιά 330, 355.
μηνιατ.κα 24.
μηνώ 24.
Μητάκ.ς 323.
Μῆτρος 341.
Μητρών.ς 341, 351.
μή 'χε λάγ.ς 218.
μηκωστό(ι)κος 310.
μλίνα 36.
μιμδιζω 233.
μισάδ(ι) 14, 28.
Μισριγῆς 334, 349.
Μιγάλ.ς 348.
Μίχος 346.
μινανῆς 180.
μινανού 180.
μινάνα 180.
μνοιάσ.μο 26, 42.
μόν(ο) 45.
μον νά 217.
μόρ(ι)κος 300.
μορτή 249.
Μορφακ.ς 333, 341.
Μορφενία 328, 341, 358.
Μορφενιῶ 328, 355.
Μόρφω 328, 356.
-μός 239.
Μόσχος 327.
Μοτέν.ς 343, 348.
Μοτῶς 323, 342, 346.
μ(ου) 175.
μουδιάζω 11, 19.
μουδός 38.
μουδρούνα 263.
μουκίζω 39.

μουκρούφα 266.
μουνί 58, 134.
μούλλωμα 283.
μούλλωνω 38, 222.
μουσκάρ 49.
μούσπουλα 19, 38.
μουτσουπλώ 237.
μούχλα 6, 38, 248.
Νπαμπαχιά 359.
Μπαγδάτ 331, 353, 355.
Μπαγαρή 332, 353.
Μυγδαλιώ 330, 355.
μυζήτριja 124.
μυίγα 63.
μυροκοπῶ 28, 320.
μωρή 169.

N

-νx 168.
ναγός 62.
νά νέν 62.
νά νέρτνα 62.
Νανές 323, 343, 350.
νά νήστε 62.
Νασός 323, 341, 346.
ναός 146.
νάφτω 1.
-νέ 217.
νεγάζω 1, 8, 227.
νεγασιά 267
Νεζώ 334, 339, 355.
νειάμα 283.
νειδιζω 42.
νεκατώνω 1.
νεκάτωτο 121.
νεκατωτούρα 265.
νεκοθώνουμ 8.
νεκούρκουτα 246.
-νήσκω 36.
νησιτήσιμο 277.
Νιανιώ 335, 355.
νέφ.κα 128.
νελῶ 4, 8.
Νεράτσ(η) 330, 353.

Νερατζιώ 355.
νέρεμα 283.
νεροπελιῶ 316, 320.
νεσσαμός 239.
νεσαίνω 8.
νεστενάζω 1.
νετριχιάζω 1, 8, 33.
νοίγω 1, 2.
νοίγ.τε 12.
νριξί(ε) 201.
νοικατόρ.σα 28.
νοιώνω 11.
νοματιζω 232.
νουνός 42.
νουνίζω 232.
νουρά 62.
νύπνος 62.
νυπνοφᾶς 242, 316.
νύφ 109.
νυφιάτ(ι)κος 109, 300.
νυφᾶτος 26, 302.
νυχτέρ(ι) 285.
νυχτικό 282.
-νω 283.
-νώ 224.
νώμος 62, 238.
νωρίς 11.

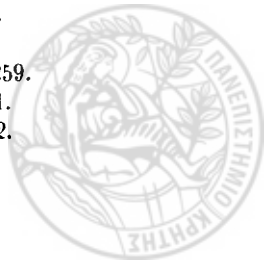
Ξ

Ξαθή 328, 339.
Ξαθῶ 103, 339.
Ξακουστή 328.
Ξανά 321.
Ξανακοιμουῖμ 321.
Ξαρίζω 30.
Ξαστεριά 11.
Ξαυγίζω 233.
Ξαύγισα 29.
Ξε- 318.
Ξεβρωμῶ 318.
Ξεινίδα 42.
Ξεινός 29.
Ξεμολογῶ 47.
Ξεπελυμός 239.

Ξεπεταγτό 278, 307.
Ξερός 37.
Ξέρω 21.
Ξηλώνω 11.
Ξηλώθ.κα 29.
Ξιστρεμνιά 14, 29.
Ξόβλι 11.
Ξοδιάζω 11.
Ξυπάζω 11.
Ξουράφ 38.
Ξουφλιάζω 11, 49, 229.

O

-ό 166, 274.
όβρες 5
'Οδρέσα 258.
'Οδρηός 16.
όθυάζω 16
όθυος 16.
όθγος 16.
όδε 93.
όδες 122.
όλοκίτρινος 159.
όλόκαλος 314.
-όμαστάνα 192.
-όμεστε 191.
όμορφος 16.
όμόνοιο 276.
όνομασία 65.
όξοδα 16.
όξω 16.
όποιονα 168.
όποτε 216.
όπως και πῶς 216.
όρμος 50, 238.
όρτια 124.
-ος 166, 238, 279, 296.
-όσαστάνα 192.
-όσεστε 191.
-όσσε 209.
όσπιδα 10, 259.
ότουλογος 181.
-ου 166, 272.
-ουδα 264

ποιῆσθαι 63.
 Πόινιός 325, 341.
 πῶκαναν 60.
 ποκοιμίζω 1.
 πολλούτ(ι)κος 310.
 Πολυχρόν.ς 333.
 Πολυγο.ιά 359.
 πομεινάρια 1.
 πόμα 24.
 πομνήσκω 1. 236.
 πονέλυμα 283.
 πονελῶ 237.
 ποξουμάδ 10, 38.
 πορδοκούδουνο 313.
 πορδοῦσα 264.
 πορδοπουλλάδα 252.
 παρπατούρα 17, 265.
 πορπατῶ 17, 23.
 πορράκ(ι) 291.
 πορρίχνω 1.
 ποσταινίμου 1.
 πότω 179.
 πῶσω ὀκαδιῶ 172.
 ποτάζω 21.
 ποτινάζω 1.
 ποτκός 26, 101, 240.
 Ποτκοζαφείρ.ς 313.
 ποχόδριζα 36.
 πόφωτα 1, 2.
 πόψα 1.
 πουγούν(ι) 49.
 πουκάμσο 21, 49.
 Πουλημένος 327.
 πουλειῶ 49.
 Πουλίνα 49, 334, 360.
 -π(ου)λλο 280.
 ποῦμα 49.
 πουρίδα 49.
 πουριδᾶς 244.
 πουρινισκός 300.
 πουρνό 49, 159.
 πράσ.νος 26.
 πρεποῦδ(ι) 293.
 πρέπος 279.
 πρήσκα 128.

προμή νά 217.
 προσκυνῶ 29.
 προσουμιάζω 49, 229.
 πρῶμα 147.
 πυκνωμός 239.
 πυροστῆ 9, 17.
 πυρώνω 222.

P

ράχνια 1, 267.
 ραχινιάζω 1.
 ράψιμο 29.
 ρέγουλάτος 302.
 ρέγουμ 42.
 ρέζω 1, 2.
 ρέμας 134, 242.
 ρεπάν 7, 130.
 ρημάζω 11.
 ρίγαν(η) 42.
 ροδίθια 17.
 *Ροδή 330.
 *Ροδιῶ 355.
 ροκοκέφαλο 315.
 ρομαθιά 159.
 ρότσο.κος 240.
 ροφομυζῶ 320.
 ροφ.τό 26.
 ρούβαλο 49, 96.
 *Ρούσσο 344, 356.
 ρῶγα 248.
 ρωγοπάν(ι) 313.
 *Ρωμέσσα 258.
 *Ρωμνιά 328, 359.
 ρώτηξα 29.

Σ

Σαββατοκύριακο 312.
 Σαβῶ 341.
 σά γακιώθ.κες 99.
 σάγαρο 274.
 σαλαμούρα 265.
 σαλιάκι 91.
 σαλιβα 248.

σαμνδούρα 6, 265.
 σαμόλαδο 163.
 σαν 42.
 σαπούν(ι) 49.
 σαραδα 92.
 σαρατ.σα 75.
 σαφρακιάζω 230.
 Σεβαστή 328.
 σειῶμ 35.
 Σεραφία 324, 337, 358.
 σεις 175.
 σήμερα 51.
 σιγανός 28.
 σίδερο 37.
 Σιμιρή 335, 354.
 σκάβια 117.
 σκατούσα 264.
 σκεδρός 295.
 σκέλ.δα 259.
 σκεπάρ(νι) 98.
 Σκεπαστό 378.
 Σκεπαστιανός 311.
 σκεπός 238.
 σκιστός 307.
 σκληρ(χια) 54.
 σκολνῶ 224.
 σκόρδον 44.
 σκουβρι 49.
 σκ(ου)λαρίχ(ι) 49.
 σκούλ.κα 49.
 Σκουλλίς 332, 349.
 σκουλλωτός 303.
 σκουλούτ(ι) 285.
 σκούπα 49.
 Σκούπελο 49.
 σκουρδούλα 262.
 σκύφτω 117.
 σκύδγω 226.
 σκῶνω 26.
 σλήνιστρο 275.
 Σ.αραγδή 339, 354.
 σμίλα 6.
 σ(ου) 175.
 σουγλώ 135.
 σουμάδ(ι) 38, 39.

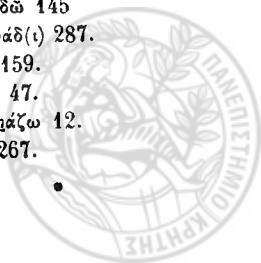
Σουλτάνα 334.
 Σουλτανιά 355.
 σούρβα 248.
 σουρβίζω 233.
 σουσαλιζώ 38, 39.
 σουσάμ 38, 39.
 Σουσάνα 324.
 σουσουμίζουμ 38, 39.
 σουφραγιστό 58, 248.
 Σοφιά 355.
 σπανάχ(ι) 41.
 σπασμένος 11.
 σπιλήνα 36.
 σπίτι 42.
 Σπυριδιών.ς 243, 348, 351.
 Σπύρος 342, 345.
 στ' áhél 60.
 Σταθ.ς 341.
 Σταθός 343, 341, 346.
 στάλα 248.
 Σταματινή 333.
 Σταματινός 327.
 Σταματός 246.
 Σταμάτω 333, 356.
 σταναχωριούμ 15.
 σταπίδα 130.
 στάρ 26.
 Σταυρίς 325, 327, 349.
 σταυροποδιά 267.
 σταφλαρμνιά 26.
 σταχτύς 297.
 στέγδαι 77.
 στελειάρ 37.
 Στελιανός, 37.
 Στεργιανός 323, 350.
 Στεργιανός 155, 340.
 Στέργιος 347.
 Στεφάνω 337, 356.
 στή hlús 96.
 στή dlúχ 92.
 στοίβα 6, 248.
 στομαράδ.χο 26, 300.
 στόμας 0 242.
 στοχώ 1.
 στόχ.σα 26.

στουράχ(ι) 38, 39.
 στραβοτρούω 313.
 Στρατός 323, 341.
 στραψίμο 1, 2, 277.
 στρέγω 159.
 στοέφτω 235.
 στυπόκωλος 316.
 στυπώνω 29.
 στύφ 88.
 σύδρασ(ι) 250.
 συγάφτω 235.
 Συμών.ς 248.
 Συναδηνή 327.
 συναχωμός 239.
 -σύνη 251.
 συνηθασ(ι) 14.
 συν(η)θασκός 14, 300.
 συνήθειο 276.
 συρμακέτ.ς 101.
 Συρμάτ(η) 324, 353.
 Συρματένια 329, 365.
 Συρματού 329, 357.
 Σύρωμ 329, 356.
 σφαγιετό 281.
 σφαλειώ 156.
 σφαλιζώ 1.
 σφήγα 268.
 σφίγουμ 48.
 σφίχ.κα 128
 σφοδόνα 6, 17.
 σφοδύ(ι) 86.
 σφουγαρίζω 49.
 σφουγάτο 278.
 σχαίνουμ 26, 77.
 σχασιά 267.
 σωθικά 11, 82.
 σωπαίνω 30.
 Σιωτηρένια 325, 335.

Τ

ταα τὸ κάνω 61.
 ταγιάζω 230.
 τὰ 'κανα 60.
 ταλέρ 7.

ταλιούρ(ι) 289.
 ταμαχχιαρίνα 260.
 ταζοπής 45, 216.
 ταπειρό 216.
 Ταρσή 335, 354.
 Τασία 323, 341.
 Τασιώ 323, 341, 355.
 ταυτό (για) 178.
 ταύτους (για) 178.
 Τέλλια 329, 352.
 Τελλιούδα 364.
 τέσσε:ω 7.
 τέσσερω μηνώ 172.
 τ' έχ' 60.
 Τζιδάν(η) 334.
 τή 165.
 τή δύφλα σ 92.
 τής τειᾶς σου 124.
 τής 175.
 -τής 247.
 τι γάρ 217.
 τιμνιοῦμ 28.
 τίποτας 122.
 -(τ)ις 243.
 τό 'βαλα 60.
 τοίς 57, 165.
 τ' όμόλογο 60.
 Τολίν(η) 341, 353.
 τόν έαυτόμ 56.
 -τός 307.
 τόσο γαιρό 90.
 τόσω μετριώ 172
 τότες 122.
 τουβάν(ι) 38, 39.
 τουγλα 135.
 τούλγου 38, 39, 44, 179.
 τούλγοννα 179.
 τουλούπα 38, 39, 49.
 τουρλώνω 159.
 τραβουδῶ 145
 τραγανάδ(ι) 287.
 τραυῶ 159.
 τρεχός 47.
 τρηδονιάζω 12.
 -τρία 267.

τρίβγω 226
 Τριαδάφυλλος 327, 359.
 τριπόδι 285.
 τρώ χρονῶ 172.
 -τρο 285.
 τρούπωμα 38, 39, 283.
 τρυγημός 239.
 τρυγιάτι(ι)κος 300.
 τρυοκάλαθο 146.
 τρυπῶ 29.
 τρώς 146.
 τρωγόσιμο 277.
 τρώγουμ(ε) 13.
 τρωπακιάζω 230.
 τσαβελιζώ 233.
 τσάκνο 274.
 τσακῖῶ 35.
 Τσατσῶ 328 355.
 Τσαφένια 329, 343.
 Τσέγας 322, 343.
 τσεκούρα 120.
 τσερβούλια 38, 39, 120.
 τσευδός 295.
 τσιθίκα 270.
 τσιθλα 120, 432, 248.
 τσιθλίδα 259.
 τσιθρός 295.
 τσιθρίκα 270.
 τσιγαρίζω 29.
 τσίλα 269.
 τσιλιζώ 233.
 τσίτσα 216.
 τσολλιάζω 229.
 τσουδούρα 38, 265.
 τσουκάλα 258.
 τσουρτσουίλ 292.
 τσουρτσουλίγα 268.
 τσουτσοῦδα 261.
 τῶμτι 217.
 τωρνάς 5, 122, 216.

Υ

-ύς 297.

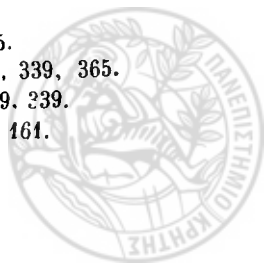
Φ

φάγροισα 29.
 φάδισα 239.
 φακιδόλ(ι) 17.
 Φανή 341.
 Φανειός 341, 346.
 φάρδος 279.
 φασούλ(ι) 30.
 φεξάρ 90.
 φεγομαχῶ 205.
 φελλί 42.
 φεξός 295.
 Φερασγή 334, 354.
 φέτο 11.
 φηγουῦμ 1.
 φηκάρ 126.
 φηκριοῦμ 9, 52, 87.
 φήνω 1.
 φῆστε 201.
 Φίλιππας 344.
 Φιλιππός 323.
 Φιλίππ.ς 348.
 Φίλιω 328.
 Φιττωρή 135, 334, 351, 354.
 φκαιρώνω 11.
 φκέδρι 54.
 φκειάνω 86.
 φκυάρ 86.
 Φλουρίς 49, 329.
 φλουριά 49.
 φοβιτσιάρ.ς 300.
 φοξολούουδα 163.
 φορτζό 35.
 φουγοῦνα 87 263.
 φουδωτός 303.
 φουρνιά 267.
 φούρνιασα 29.
 φουσκίτσα 271.
 φούχτα 38, 87.
 φραγανιά 41.
 φράχτ.ς 27.
 Φρίτσα 335.

φροκάλι 155.
 φρόν.μα 25.
 Φροσύν(η) 339.
 Φροσυνιῶ 355.
 Φρόσω 356.
 φρούδα 42.
 φτέρνω 7.
 φτι 1.
 φτουῦ 30, 218.
 φτουρωῦ 237.
 -φτω 235.
 φτωχάκ.ς 26.
 φτχομάζωμα 315.
 Φτωχοσουλτανιῶ 313.
 Φωτή 354, 325.
 Φώτ.ς 325.

X

χαζωνᾶς 163, 316.
 Χαίδα 333, 356.
 χαιρέτα 12.
 χαιρετήματα 283.
 χαλίνωσ(ι) 250.
 χαρασμάδα 118.
 Χαρέκλειτα 322, 339.
 Χαρεκλειῶ 355.
 Χαροῆς 333, 346.
 χασοβράκ.ς 316.
 χασομέρ.ς 316.
 Χατζήθαινα 257.
 χάφ.να 79.
 χάφ.τω 235.
 χειμωνιακός 301.
 χλιδόν(ι) 12, 33, 34.
 χόδρος 279.
 χολοσκασμός 239.
 χουραδαλλιζώ 19, 51, 229.
 Χουσάννα, 329, 339, 353,
 366.
 Χουσαφένια 365.
 Χουσελλω 329, 339, 365.
 Χουσή 161, 329, 339.
 χουσός 38, 39, 161.

χουσοχέρ.ς 161.
 Χριστόλ.ς 325, 342, 348.
 Χρυσῆ 329, 339.
 χρυπαλίζω 233.
 Χρυσάφενια 36, 329.
 Χρυσάφω 327, 356.
 χτικειό 11, 19, 281.
 χυλώνω 222.

Ψ

ψάλτ.δες 27, 171.
 ψέλω 7.
 ψηφω:ός 303.
 ψικ 42.
 ψιχιά 267.
 ψουνίζω 49.

Ω

-ω 166.
 -ωί 237.
 ώγια 63, 267.
 -ώνω 222.
 ώρις 107.
 -ωτος 303.

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

σελ.	7	στίχ.	3	γράφε	διδακτορία	άντι	διδακτορία				
»	11	»	8	»	Ἐκκλησίαι	άντι	ἐκκλησίαι				
»	13	»	28	»	λέγει	μετά τὸ	258				
»	19	»	8	»	μαρκιοῦμ	άντι	μαρκιοῦμ				
»	30	»	15	»	Ἐρεινῶ	άντι	Ἐρηνῶ				
»	30	»	26	»	κουλλός	άντι	κουλός				
»	31	»	1	»	κουλλός	άντι	κουλός				
»	32	»	30	»	τουλγος	άντι	τούλγος				
»	39	»	11	»	α)ο)ε	άντι	α)ε)ο				
»	41	»	15	»	ἀπαλειπτεά	τά	Γιῶργις, γιορτή				
»	42	»	12	»	νι	άντι	η				
»	48	»	13	»	Λαβρηνή	άντι	Λαβρινή				
»	70	»	4	»	τουλγοι	άντι	τούλγος				
»	70	»	5	»	τουλγοι	άντι	τούλγους				
»	99	»	10	»	ἄχνισα	άντι	ἄχνιζα				
»	104	»	23	»	κουκουρικός	άντι	κομκουρικός				
»	117	»	4	»	μεζήτριζα	άντι	μεζήτριζα				
»	157	»	18	»	ἐπέδρασαν	άντι	ἐπίδρασαν				
»	167	»	28	»	Θεοδούλη	άντι	Θεοδούλη				
»	170	»	26	»	βεζούλα	άντι	Βεζούλα				
»	176	»	17	»	ἀρχατον	διάζομαι	άντι	ἀρχατον	διάζομαι		
»	180	»	8	»	Σπλούχα	άντι	Σωλοῦχα				
»	180	»	22	»	Κανελλός	άντι	Κανελλός				
»	181	»	2	»	Ἀρχεῖοις	άντι	ἀρχεῖοις				
»	181	»	7	»	καταρρέοντα	άντι	καταρρέόμενα				
»	182	»	27	»	Κόν.δα	άντι	Κόν.δια				
»	185	»	16	»	ἐπί	άντι	ἐκ				
»	186	»	6	»	Λατίν(ι)	άντι	Λατίνιο				
»	186	»	16	»	λειχῆνα	άντι	λεχῆνα				
»	187	»	2	»	καθισταμένου	μέλανος	οἴνου	άντι	καθιστάμενος	μέλας	οἴνο;

σελ. 187	στίχ.	18	γράφει	λογιῶ ἀντί λογιῶ
» 188	»	10	»	μακροπούρα ἀντί μακρομούρα
» 189	»	10	»	μαλλίτικος ἀντί μαλλίτικας
» 190	»	1	»	Ματὰ ἀντί Μάτα
» 193	»	1	»	Ξάδιρjα ἀντί Ξάδιερjα
» 193	»	9	»	Ξερωγοπανίζω ἀντί Ξερογοπανίζω
» 198	»	4	»	ἐκ τοῦ ἀντί: εἰς τόν
» 200	»	6	»	παρθένοι ἀντί παρθέναι
» 200	»	27	»	διατηρούμενος ἀντί διατυρούμενος
» 201	»	2	»	Σαμανδούρα ἀντί Σαμαδούρα
» 201	»	8	»	σαφρακιάζω ἀντί σαρακιάζω
» 203	»	5	»	Σουραχί ἀντί Σουραλί
» 203	»	24	»	ἀνάγνωθι μετὰ τὸ τῆς γῆς τὰ ἐξῆς: εἰς ἦν οἱ παίζοντες ῥίπτουσι κάρυα
» 207	»	28	»	Τσιβγάρ ἀντί Τσίβγαρ
» 210	»	21	»	χεροῦλλ(ι) ἀντί χαρούλλ(ι)
» 210	»	26	»	Χάχος ἀντί Χάχας
» 213	»	3	»	jῦκσε ἀντί jῆκσε
» 213	»	7	»	μαννά μ ἀντί μάννα μ'
» 214	»	4	»	πέ ἀντί σέ
» 215	»	23	»	jῦκσε ἀντί jῆκσε
» 216	»	23	»	νέσπησε ἀντί νέσπασε
» 218	»	15	»	τοῖς ἀντί τοὺς
» 218	»	22	»	νεκολώνται ἀντί νεκολώνται
» 218	»	28	»	τουκτούκιζε ἀντί τουτούκζε
» 219	»	8	»	dὸν ἀντί δου
» 219	»	12	»	ἄ ἀντί θά
» 223	»	3	»	στοῖς ἀντί στοῦς.

